

Bruce Marshall
Plná slávy

BRUCE MARSHALL PLNÁ SLÁVY

V moderním světě se houževnatě udržuje domněnka, že křesťanství je náboženstvím smutných lidí. Stovky básníků - počínaje snad už svatým Františkem - vyvrátilo tento zlovolný předsudek. Vzpomeňme jen na živelnou, robustní postavu a dílo G. K. Chestertona, který nás každou svou řádkou ujišťuje, že byl vskutku nejenom jedním z nejrozumnějších, ale i nejveselejších chlapíků, jaké kdy tento svět nosil. A teď přichází jiný Angličan, námořní důstojník, kapitán Bruce Marshall, aby znovu dotvrdil, že „být křesťanem je mnohem radostnější než stát mimo církev“. Miliony lidí na celém světě to vědí z vlastní zkušenosti. Nejlépe to vystihl patron redaktorů a spisovatelů František Saleský, když řekl, že svatý smutný je smutný svatý. A to pozoroval i Bruce Marshall, a když viděl, že „církev nemá jen vznešenou přísnou tvář, nýbrž i tvář veselou“, napsal o svých zkušenostech a pozorováních nejveselejší knížku, jaká kdy byla o křesťanech a jejich slabosti i síle napsána. Snad mu k tomu pomohlo to, že sám Skot líčí skotské prostředí s ústřední, svérázně sympatickou postavou pátera Smitha a nešetří pravým skotským humorem, který chutná stejně jako skotská whisky.

Páter Smith opravdu neměl lehký život. Od r. 1905, kdy jej autor začíná sledovat při křtu dvou dětí, až do r. 1942, kdy jeden z jeho křtěnců se stane jeho biskupem a P. Smith umírá za náletu, je to stále prostá a dobrosrdečná pokora pátera Smitha, která vítězí a je silou, která znamená zisk právě ve chvíli, když zdánlivě ustupuje. Je pozoruhodné, jak velice se liší postava otce Smitha od jiných kněžských postav, známých i z dobře

BRUCE MARSHALL

PLNÁ SLÁVY

NAKLADATELSTVÍ VYŠEHRAĐ

1948

***„Královská dcera je uvnitř plna slávy:
její roucho je z tepaného zlata.“***

ŽALM XLV., 14

***„Všecka sláva dcery královské je v zlatém lemování;
je všecka oděna pestřými látkami.“***

ŽALM XLIV., PODLE VULGATY

Když sjížděl páter Smith bez šlapání s dlouhého kopce, vzpomněl si podrážděně, že slíbil jako člen Ligy sv. Kolumby, že se bude denně modlit Otčenáš, Zdravas a Sláva Otci za obrácení Skotska. Nebyla od toho dispens ani v neděli, ani pro kněze, kteří musejí ujet s prázdným žaludkem dvacet mil na bicyklu a sloužit dvě mše a dvakrát kázat v dvou různých farnostech, kteří se mají modlit breviář a večer mít ještě jedno kázání a potom požehnání. „Otče náš, jenž jsi na nebesích,“ začal, ale nechal toho, sotva odříkal jednu nebo dvě prosby, poněvadž mu stékal déšť vzadu za krk a poněvadž cítil, že modlit se za obrácení Skotska jaksi mnoho nepomáhá, neboť drsná a divoká Kaledonie zůstávala přese všecko orodování Blahoslavené Panny ještě v r. 1908 právě tak střízlivě presbyteriánskou a bezbožnou jako předtím. Co zmůže i sám Pán Bůh a všichni svatí proti zemi, která má raději metrický překlad žalmů než inspirovanou angličtinu nebo latinu, a whisky raději než víno? Nebyl to pan Hilaire Belloc, kdo napsal:

*„Kdekoli katolické slunce svítí,
tam zvučí smích a víno červené se nítí,
aspoň mně se tak vždycky dařilo.
Benedicamus Domino.“*

Byl by rád citoval tu sloku na kázání, ale bál se, že by mu špatně porozuměli, zejména ti, kteří si vzali k srdci slova Monsignora O'Duffyho: „Drazí bratři v Ježíši Kristu, ono to začínává náprstkem a končívá to putýnkou, jak se všichni dobří katoličtí pijáci musili přiznat ve svátosti pokání.“

Místo toho se začal modlit za duše všech těch, kdož musí toho dne umřít a přijít před soud, a kterých je podle statistik sto a čtyřicet tisíc. To mu nikdy nepřicházelo za těžko, poněvadž byl pln soucitu k tolika nevědomým rouhačům, lhářům, zbabělcům, lakomcům, úspěšným kupcům a smilníkům, kteří se musí v posledním mžiknutí oka probudit k strašnému uvědomění, že zjevení je na konec skutečná pravda a že sám Bůh Všemohoucí jim bude číst grafický záznam jejich nekalého smlouvání, chlastů, ukrutností, děvkaření a klepaření. „Je vous offre toutes les messes qui se célèbrènt aujourd'hui dans le monde entier pour les pauvres pécheurs qui sont maintenant à l'agonie et qui doivent mourir ce même jour,“¹ šeptal, používaje jako obyčejně francouzské modlitby, jejíž text viděl jednou u vchodu jednoho bretaňského kostela, a mysle na všechny zapomnětlivé lidi, které vídal denně chodit s prázdnýma očima po ošklivých ulicích. Neboť právě takoví lidé všude tu chvíli umírají, tupí chlapi v Moskvě a v Madridě, namalované stařeny v Perthu a v New Yorku: všechny je shrabuje Boží

¹ „Obětuji Ti všechny mše, které se dnes slouží na celém světě, za ubohé hříšníky, kteří jsou právě v agonii a kteří mají ještě dnes umřít.“

koš, jako překvapené ryby s otevřenými ústy. Nepůjdou ovšem všichni do pekla, stejně jako nepůjdou všichni do nebe. Je tu ještě očištec, kde se očišťují slaboši a světáci, neboť ani nejlepší lidé nemohou doufat, že poběží hopky hopky do náručí Božího, když strávili celý život tlacháním o deštnících a o rýmě.

„Que le sang précieux de Jésus Rédempteur leur obtienne miséricorde et pardon.“² Zdá se však, že i přes drahocennou krev Kristovu musejí někteří lidé, svévolní buřiči a zaslepenci, utiskovatelé chudých, politikové a bankovní presidenti, smilníci a nestoudné ženy rovnou do pekla, poněvadž umřeli v stavu konečné nekajícího hříchu proti Duchu svatému. A peklo je podle theologů věru místo nepříjemné; místo většího trápení, než jaké kdy kdo zakusil na světě, a trvá na věky věkův. „Představte si, že byste byli zároveň za živa pálení a že by vám vytrhávali nehty a že by vám protahovali vnitřnosti ostnatým mandlem a že by vám vyloupávali oči a že by vám trhali údy koňmi a že byste věděli, že ta bolest nikdy nepřestane - že za to nestojí žádná holka z veselé ulice, co říkáte?“ kázal jednou Monsignore O'Duffy mužskému bratrstvu v Tobermory. Zato biskup byl náchylen k názoru poněkud shovívavějšímu. „Všecko, co opravdu víme o pekle, je, že je to stav, který existuje,“ řekl jednou Páteru Smithovi, když spolu stoupali na Ben Nevis. „Víme, že peklo existuje, protože Bůh nám to řekl, a Bůh nemůže klamat ani

² „Ať se jim dostane milosrdenství a odpuštění pro drahocennou krev Ježíše Vykupitele.“

být klamán. Neukládá se nám však věřit, že v něm kdokoliv je. I Jidáš Iškariotskému mohl Bůh dopřát milosti konečné lítosti, mezitím co padal se stromu a jeho střeva vyhřezla. A jsou-li nějaké nešťastné duše v pekle, jsme oprávněni mít za to, že jejich úzkosti jsou spíše duchovní než fysické. Neboť podstata pekelných muk je odloučení od Boha, a i nevěřící a hříšníci budou jaksi musit milovat Boha v pekle a cítit, že Ho ztratili. Jeden španělský kněz mi jednou řekl, že není nepravděpodobné, že zatracenci budou v pekle trestáni tím, že budou nuceni provozovat po celou věčnost právě ty neřesti, kterým hověli na zemi a pro něž ztratili nebe. A někdy, Otče, když musím poslouchat z křesťanské lásky a společenské zdvořilosti hovory světáků, nejsem si jist, neměl-li pravdu. S nenadpřírozeného hlediska namítám proti hříchu hlavně to, že je strašně nudný.“

Než se přijelo do města, musilo se dlouhými, vlhkými, proláklými ulicemi, vesměs tak pošmournými, že páteru Smithovi bylo zároveň snadno i těžko pochopit, proč se jejich obyvatelé nesnaží vést křesťanský život: snadno, poněvadž v těch ulicích nebylo nic, co by ponoukalo lidi hledat dobro a krásu, a těžko, poněvadž ten nedostatek povzbuzení by měl být sám o sobě povzbuzením, neboť těm, kdo se dívají na tolik ošklivosti, by mělo napadnout, že život nemohl být přece míněn tak, aby byl tak naprosto nesmyslný. Ačkoli kostelní zvony už vyzváněly, bylo na těchto ulicích málo těch, kdož by se ubírali do kostela, protože skotská církev už dávno pozbyla věřících mezi

průmyslovou chudinou. Sem tam byly otevřeny krámy s novinami, za jejichž výkladními skříněmi byly narovnány pyramidy Gold Flake a procházkových holí. V průjezdě jednoho činžáku stál mladý žid a komíhal žlutou hůlkou. Páter Smith se pomodlil také za něho, když jel okolo, ačkoli si nemyslí, že to moc pomůže.

Ujížděl dolů podél kolejí elektrické dráhy, podle prkenných ohrad s reklamami na likéry, dolů a stále dolů, při čemž se občas krátce mihl jiný Páter Smith v zeleném nebo modrém skleném moři zataženého výkladu železářského nebo ovocného. Ve středu města bylo vidět měšťany v žaketech a v cylindrech a jejich ženy s pernatými brvami a jejich nudící se synky a upejpavé dcerky, jak si sebevědomě vykračují za hlaholu zvonů k službě Boha Bethele a Barmoralu, ovesné kaše a dud, skotských sukní a přednostních podílů v jutových společnostech. Otec Smith se pomodlil cestou i za ně, protože věděl, že nejsou doopravdy zlí, jenom neteční, sobečtí a tupí, a že kdysi bylo na kalvínství cosi ušlechtilého a vzácného, když lidé pobloudili v nauce pro touhu mluvit s Bohem. Ujížděl okolo vysokého Kirku, před jehož otevřenými dveřmi stáli starší vedle misek na příspěvky, a dále okolo biskupského kostela Nejsvětější Trojice, kam chodili všichni opravdovští páni, a ještě dále, až přijel zase do papírnických krámů a předměstských ulic a doků, a dále až k Ovocnému trhu, který byl pronajat městskou radou na neděle katolíkům, aby tu mohla být přinášena malá mešní oběť a aby Kristus opět přicházel za jitra, v bílé perutné svátosti své lásky.

Tržnice bývala často zvenčí popsána oplzlými jednoslabičnými slovy, avšak Páter Smith jim nikdy nevěnoval mnoho pozornosti, protože věděl, že nebyla míněna jako urážka Pána Boha. Dnes si však všiml, že jsou tam protináboženská hesla jako: *K čertu s papežem*, a jedno, nad jehož špatným pravopisem se musil usmát: *Nedovolíme žádné papeženství*. Věděl, že se někteří vlivní nesnášlivci stavěli proti tomu, aby byla tržnice pronajata katolíkům, ale nedomníval se, že by byl ta hrubá písmena načmáral někdo opravdu významný. Zato kostelník, který chystal bohoslužebná roucha v koutě odděleném bednami, hleděl na věc vážně.

„Je ve vzduchu něco nedobrého, důstojný pane,“ řekl, když kněz vyndával z vaku konvici s nevypitou ablucí od své první mše v Drumfillansu. Byl to starý boulovatý námořník, který měl za sebou život světce na všech sedmi mořích a po všech nejsmrduťjších přístavech světa. „Archie Tomson a jeho banda chtějí něco spískat.“

„Dobrá, dobrá; přijdou-li těžkosti, aspoň naše náboženství nezreziví,“ řekl Páter Smith. „To je právě dobré na pronásledování: aspoň nás nutí, abychom nepřicházeli z formy. Skutečným nepřítelem církve Boží není nenávisť, nýbrž zvyk.“

„Já bych měl přece jenom sto chutí dát tomu Tomsonovi nákou po palici,“ řekl kostelník.

Páter Smith neodpověděl, nýbrž se oblekl do alby, přehodil si přes ramena fialovou štolu a šel na druhý konec tržnice zpovídat; mše sice bude zpívaná, ale bude se při ní podávat přijímání, když nebyla předtím

jiná mše. Zatím co seděl na své osamělé židli, poslouchaje zpověď starých žen, jejichž myšlenky se zatoulaly při modlitbě, a mladíky, kteří sahalí děvčatům za živůtky, zkoušela slečna O'Harová svůj kdákavý a kokrhavý sbor pro *Agnus Dei*. „Tam-tam, teď všichni dohromady: *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi*.“ Zpěv byl jako obyčejně skoro tak špatný jako výslovnost, ale páter Smith si byl jist, že Všemohoucí Bůh mu nakloní sluch milostivý, protože každá jeho nota byla míněna k Jeho chvále, což se nedá vždycky říci o trilkování najatých sopranistek v Miláně, Seville nebo Vídni.

„Otče, hrozně se za sebe stydím a je mi to velmi líto, ale vím najisto, že to udělám zas,“ říkal nešťastný mužský hlas skrze drátěné pletení, které odtrhl listonoš od králičí klece a přibíl na otvor okénka, kterým se prodávaly lístky na pantomimu, aby to sloužilo za zpovědní mřížku.

„Milý synu, ovšemže víš, že to zase uděláš, protože spoléháš jenom na sebe a ne na milost Boží,“ řekl kněz. „Modli se za milost Boží, modli se k Panně Marii, přijď často k svatému přijímání, a budeš překvapen, jaký pokrok uděláš.“

„Udělám, co budu moct, důstojnej pane; ale ví-li Bůh o mně, co o sobě vím já, musí vědět, že už sem zavrženej,“ říkal hlas. „A musí to buď jak buď vědět, protože je Bůh a ví všechno, dřív než se to stane.“

„To je ovšem pravda,“ řekl Páter Smith. „Všemohoucí Bůh již ví, zdali je kdo z vás spasen nebo zavržen, protože vševědoucnost je přívlastkem jeho vše-

mohoucnosti; to však nemění nic na skutečnosti, že každý z nás bude spasen nebo zavržen ze své vlastní svobodné vůle, ačkoli Bůh ví napřed, jak své svobodné vůle použijeme. Je to jako když člověk stojí na mostě nad železniční tratí a vidí, jak přijíždí po kolejích rychlík a jak jde přes pole kráva a míří k trati. Ten člověk ví, že ta kráva bude zabita, ale ta kráva má ještě pořád svobodnou vůli uhnout se stranou a nedát se zabít, ačkoli ten člověk zároveň ví, že ta kráva je příliš hloupá, aby použila své svobodné vůle a uhnula se stranou a nedala se zabít. Za pokání se pomodlíš jeden Otčenáš a třikrát Zdravas. A teď vzbud' lítost, zatím co Ti dám rozhřešení.“

„Děkuju, důstojný pane; a budu si hledět zapamatovat to vo tý krávě.“

Slečna O'Harová pořád ještě dresírovala svůj sbor, když Otec Smith vyšel ze zpovědnice; udělala však přestávku, jakmile uviděla, že kněz jde k nim.

„Myslím, že teď už to půjde, důstojný pane, ačkoli introit ještě pořád trochu vrže,“ řekla.

„Jsem jist, že to dopadne znamenitě,“ odpověděl kněz a usmál se na slečnu O'Harovou a na celý utahaný a vážný sbor v kastrolových kloboucích a s nadmutými holubími prsy. Zpěvačky mu úsměv vrátily, protože ho měly rády, a protože je to hrozně bavilo, že mohou chválit Boha v zvučně dunící latině.

Když kněz krácel zpět mezi věřícími, aby se oblekl ke mši, myslel ještě na kajícíky, které právě rozhřešil, a modlil se, aby jim dal Bůh sílu, aby mohli dále bojovat proti hříchu. Vrátiv se však do své improviso-

vané sakristie, začal myslet na velíkou oběť Božího těla a krve, kterou měl přinést, a na to sladké, nevýslovné, nezklamávající tajemství, které měly uskutečnit jeho vlastní nehodné lidské posvěcené ruce.

Houf ministrantů byl už oblečen v rudých komžích a bílých rochetách; strkali se a padali na zem, ačkoli to byli opravdu zbožní hoši a nikdy nepřešli okolo Nejsvětější Svátosti bez pokleknutí a střídali se ve všední dny při mši Pátera Smitha, kterou sloužíval ve škole. Tři z nich byli sběrači na golfových dvorcích a jeden pomáhal v obchodě s rybami a obyčejně chodili spolu, protože bylo těžké chodit s protestantskými chlapci, když se měli snažit milovat Našeho Pána a nevypravovat ošklivé věci, poněvadž byli katolíci. Páter Smith, sundávaje fialovou štolu, na ně pohleděl s láskou, a potom si vzal zelenou štolu a přeložil si ji křížem u pasu, aby tím znázornil Kristovo utrpení a smrt. Potom si přehodil veliký zelený, trochu vybledlý pluvíál, který mu poslal Monsignore O'Duffy z prokatedrály, protože nějaký zámožný publikán daroval kapitule pluvíál nový, třpytivý, na jehož kapuci bylo vyšito rudými a zlatými nitěmi alfa a omega.

Shromáždění povstalo, když Páter Smith vyšel k asperges, zatím co Tim O'Hooley a Angus McNab podržovali okraje jeho pluvíálu. „*Asperges me,*“ zanoval svým hrdelním hlasem a Miss O'Harová a její kulečníkoví markéři, pojišťovací agenti a neporušené panny zahučeli a zapískali v odpověď: „*Domine, hys-sopo, et mundabor.*“

Páter Smith šel mezi řadami věřících a před ním Pat-

rick O'Shea, nesa kotlík se svčcenou vodou. Źeleznič-ní vrátní, dokaři, plavčíci, učitelky, prodavačky a služ-ky se křiřovali, když na ně stříkly stříbrně třpytivé kapičky. Kněz kropil svčcenou vodou klobouky a šály a pyšné lysé lebky, omýváje je symbolicky od všedních myšlenek a řádostí; kráčel až dozadu k starým babkám, které si přiřpendlily na vlasy tweedové čapky svých manželů, protože svatý Pavel sice řekl, že vlasy jsou ženinou korunou a slávou, ale řekl také, že si je má přikrýt, když vchází do domu Páně. Tři děvčata ve sboru s vlasy jako dřevěné hobliny pokropil Páter Smith zvlášť, protože si pomyslí, že jejich bledé na-řloutlé tváře vypadají tak řalostně, a profesora Brodie Fergussona v třetí řadě také zvlášť, protože měl zato, že ten metafysik trpí intelektuální pýchou.

Potom začal Páter Smith sloužit mši, oblečen do zeleného ornátu s vyšitým beránkem na zadní straně. Vyznával se sepjatýma rukama Bohu Všemohoucímu, Blahoslavené Marii vždy Panně, blahoslavenému Mi-chaelu archandělu, blahoslavenému Janu Křtiteli, svatým apořtolům Petru a Pavlu, Timu O'Hooileymu, Angusovi McNabovi, Patricku O'Sheaovi a puchý-řovitě staré posluhovače, klečící vzadu v průvaně, že hřeřil velmi myřlenkou, slovem a skutkem, a že je to jeho vina, jeho vina, jeho nejtěžří vina. Nařehlený sbor spustil a vykřikl k nebesům začátek introitu na třetí neděli po Zjevení Páně: „*Adorate Deum, omnes angeli eius,*“ a tak dále až k „*laetentur insulae multae,*“³

³ „Chvalte Boha všichni andělé Jeho... radujte se, ostrovy mnohé.“

a potom trochu chraplavě *Kyrie*, zatím co Páter Smith vzal od Anguse McNaba kadidelnici a požehnal kadidlo a vyslal je v krouživých vonných kotoučích k trůnu Božímu.

Venku se dalo zase do deště a Páter Smith slyšel zřetelně, jak těžké kapky dopadají na rzivou železnou střechu, právě když přecházel na druhou stranu oltáře, aby zazpíval evangelium. Když se otočil k věřícím, aby proslovil kázání, viděl, že někteří mají roztažené deštníky, protože střechou místy protékalo. Nejprve přečetl rychle oznámení, protože nechtěl, aby věřící příliš promokli, a protože věděl, že beztoho málokdo poslouchá. Potom přečetl anglicky epištolu a evangelium a začal kázat.

„Všecka sláva dcery královské jest v zlatém lemování; je oděna kolkolem pestrými látkami. Ve jménu Otce a Syna a Ducha svatého. Amen.“ Páter Smith věděl, že není ani ve výjimečných případech valným kazatelem, a dnes ráno, když už jednou kázal a sloužil mši a potom ujel na kole dvacet mil, a to všecko na lačný žaludek, se ho zmocňovala úzkostná pochybnost, bude-li s to vtlouci do té míchaniny pobožných, bezmyšlenkovitých, italo-irských budižkničemu skutečnost krásy Církve Boží. Když tak okamžik váhal, vyřknuv motto svého kázání, začalo kdesi vzadu vrnět děcko a z bezbožné ulice venku se ozval naříkavý hlas jakéhosi spratka, hýkajícího nejoblíbenější odrhovačku zimní pantomimy:

*„Kdybych zasel útlé símě lásky
do zahrádky tvého srdce...“*

„Obecnost Církve Boží je skutečnost, za kterou by katolíci nikdy neměli přestat děkovat. Pro nás, shromážděné v této rzivé, děravé kůlně, uprostřed truchlivého, odloučeného Skotska, je snad těžké si uvědomit, že jsme ve službě Boží, ve víře a v učení zajedno s velkými obcemi věřících, shromážděnými v evropských katedrálách. A přece já, váš nehodný farář, proměňuji chléb v tělo Kristovo a víno v Jeho krev právě tak jistě jako třeba biskup v Chartres nebo kardinál v Burgosu nebo ve Varšavě, právě tak jistě, drazí bratři, jako římský velekněz, ano, jako Svatý Otec sám. To je pomýšlení, které by nám mělo vnuknout zároveň hrdost i pokoru: hrdost, poněvadž my jediní mezi svými krajaný kráčíme s evropskou tradicí a mluvíme dobrou, zdravou mluvnici Boží; pokoru, poněvadž jsme neudělali sami ze sebe nic, abychom si zasloužili tak slavné výsady.“

Rozhlédnuv se po tvářích, kterým kázal, viděl, že nevypadají ani hrdě, ani pokorně, ačkoli sem tam byla ústa otevřena a oči vytřeštěny. Tři děvčata ze sboru seděla s obličejí zbožně natočenými pod svými klobouky a profesor Fergusson krčil nos a přimhuřoval kriticky oči, protože si nejspíš myslel, že už ví všechno o Církvi Boží. Některé ženy se modlily nezakrytě růženec, chřestíce zrnky na svých rukávnících.

„Není to však universalita Církve, co dělá její nauku pravdivou. Kdyby jenom jediný člověk na celém světě přijímal učení Církve, její nauka by byla stále pravdivá. A kdyby vůbec nikdo nevěřil v učení Církve, matematika víry by byla právě tak pravdivá, jako

platil gravitační zákon dřív, než jej objevil Newton. Neboť víra není nějaká soutěž v časopise, kam posílají různé sekty své dohady, a každá z nich doufá, že to vyhraje; je to víra ve Zjevení, podepřená autoritou samotného Boha.“ Tváře zpěvaček a nos profesorův nejevily pořád žádné dojetí, a ono děcko vzadu se dalo najednou do řvaní, jako by je matka bodala špendlíky.

Snad je tím vinna moje špatná rétorika, pomyslí si Otec Smith, rozvíjeje dále své argumenty. Anebo je to snad tím, že není na světě nic tak těžkého, jako aby se jeden člověk podělil s druhým člověkem o žár, který v něm hoří, i když ten žár pochází od Boha. Jistě však pochopí tito katolíci, kterým káže a kteří musí snášet kritiku a nenávisť v zemi, která opovrhuje jejich vírou, jistě pochopí, že v rozšíření jejich náboženství tkví jedna jistá naděje světa, jelikož Církev mluví tytéž věci všem lidem ve všech jazycích.

„A tak,“ blížil se k závěru, „tak si můžeme přivlastnit slova žalmistova, když zpívá o budoucí nevěstě Kristově ve verších, které jsem si dnes zvolil jako motto. Všecka sláva dcery královské jest v zlatém lemování, a ona jest oděna pestrými látkami. Nezapomínejme však, že zlaté lemování je určeno k počtu Boha Všemohoucího a nikoli pro čest lidskou. Kněz se obléká ke mši do bohatých rouch a kadidlo se zapaluje, protože Kristus sestupuje na oltář a je slušno mu vyjít vstříc se symboly lásky a úcty, třebaš často nepřiměřenými a chatrnými. A kdyby ani nebylo symbolů, i kdyby měl kněz sloužit mši v hadrech a cárech, královská dcera by byla přece oděna zlatým le-

mováním, protože by tu byl Kristus, jak nám slíbil, když řekl: „Aj, já s vámi jsem po všechny dni až do skonání světa.“ A tak my zde v tomto puklém stánku víme, že Bůh přijde na dostaveníčko; víme také, že je naší povinností opatřit Mu příbytek příhodnější, a doufáme, že nám bude brzy možno vystavět vlastní kostel, kde bychom Ho mohli uctívat a Jemu se klanět. Tu milost vám přeji všem ve jménu Otce a Syna a Ducha svatého. Amen.“

Knězi se ulevilo, když se zas obrátil k oltáři, aby pokračoval ve mši a začal *Credo*, neboť teď už věděl, že je zase v kolejích a nemůže zbloudit. Leč nebyla právě jistota oněch tvrdých, pevných a bezpečných slov, která se chystal vyslovit, obtížena nebezpečím, protože bylo tak snadné říkat je nedbale? Jak seděl na křesle s dlaněmi položenými na kolenou a s velkým, černým biretem posazeným směle do týla a jak naslouchal kohoutům a slepicím slečny O'Harové, křičícím „*Genitum, non factum*“, vzpomněl si, že kdesi četl, že když Robert Hugh Benson měl po prvé zpívanou mši ve Westminsterské katedrále, byl přepaden jistým pocitem, že se dopustil těžkého hříchu, poněvadž věnoval více pozornosti hudbě než smyslu slov „*Et in vitam venturi saeculi. Amen.*“⁴ Páter Smith vstal a šel rychle zpět k oltáři, až za ním zavlál cíp jeho ornátu.

S pažemi rozpjatými jako paže Kristovy na kříži modlil se kněz za živé, za profesora Brodie Fergussona a slečnu O'Harovou a za tři děvčata ze sboru a

⁴ „Zrozeného, nestvořeného... a v život budoucího věku...“

za pana Balfoura a pana H. G. Wellse a starou paní Flaniganovou, která měla pension v ulici Johna Knoxe a nebyla na mši od té doby, co si musila dát řezat zarůstající nehet na palci. Tajemství spělo rychle ke konci. Jména svatých přicházela a odcházela jako okna ozářená Bohem a Bůh sám v těžišti drah, které si určil. Kněz se modlil s roztaženými pažemi a se spojenými ukazováčky a palci, aby služebníci a služebnice Páně, kteří nás předešli se znamením víry, směli odpočinouti v Kristu, a aby těm, jejichž duše a jejichž těla svědila kdysi hříšnou žádostí, ráčil Bůh dopřát místa svěžesti, světla a pokoje. Když potom sám přijal tělo Páně, odešel od oltáře a jda podél stupínku s mřížkou, vkládal křehkou vložku Kristova Těla do úst svatých a hříšníků, aby Kristus zachoval jejich těla a duše do života věčného, neboť na ničem jiném nezáleží.

Byl šťasten, když byl zase v sakristii a svlékal se z bohoslužebných rouch, neboť břímě kněžství bylo s něho sňato a on byl schopen odříkávat radostná a líbezná slova díkůčinění: „*Trium puerorum cantemus hymnum, quem cantabant sancti in camino ignis, benedictes Dominum.*“⁵ Ale zatím co vyzýval slunce a měsíc, déšť a rosu, oheň a žár, aby blahořečily Pánu, přišel kostelník, že prý tam čekají dvě děti na křest, a tak musil běžet úprkem až k „chvalte Ho na cymbálech lahodně znějících“, doufaje, že mu Bůh odpustí ten spěch, neboť Bůh musí vědět právě tak jako on, že je důležité, aby děti byly pokřtěny.

⁵ „Zpívejme chvalozpěv tří mládenců, který zpívali svatí v peci ohnivě, blahořečíce Pánu.“

Když přišel Páter Smith k přenosné křtitelnici, oblečen v rochetu a štolu, byl tam už chumel klobouků a kožíšin a nových modrých vest a vrzavých střevíců a také ta dvě nemluvnata se zavřenými víčky a se slinou na rtech. Jedno bylo děvče, dcera italského zmrzlináře Pavla Sarna, a druhý byl chlapec, syn Jakuba Scotta, řidiče družstevních tramvají. Obě rodiny ochotně souhlasily, aby Páter Smith odříkával část obřadu pro obě děti zároveň; upokojil je však hned, že ovšem vloží sůl na jazyk každému zvlášť a pokřtí je vodou každé zvlášť, neboť to je část obřadu, která jim otvírá možnost, aby se staly svatými a žily s Bohem v nebesích na věky věkův.

Nežli začal obřad, promluvil nejprve několik slov k rodičům italského dítěte, neboť byl vzdělán na skotské koleji v Římě a mluvil rád italsky. Temné oči žen hořely a mužové se usmívali, ukazující bílé zuby, protože byli rádi, že jejich dítě bude pokřtěno knězem, který umí italsky. Potom promluvil Otec Smith také k řidičovi a k jeho ženským a kamarádům, a smáčkł nos skotského dítěte dvakrát tolik co nos dítěte italského, kdyby snad byli Skotové žárlivi proto, že mluvil tak dlouho k druhým rodičům a v řeči, které oni nerozuměli. Potom otevřel rituál a recitoval spěšně *Ordo Baptismi Parvulorum*, poněvadž byl hladov a věděl, že nebude moci snídat dřív, dokud nepromění obě děti, které má před sebou, v potenciální svaté a v dědice království nebeského.

Jeho myšlenky odbočily jednou nebo dvakrát, zatím co odříkával rychlou latinu; odbočily však správně.

ným směrem a on věděl, že Pán se za to na něho nemůže hněvat, protože myslí na křest a ne na svou snídani. „*Exorcizo te, creatura salis, in nomine Dei Patris omnipotentis...*“ Jak je křest snadná věc a jak byl Bůh laskav, že ustanovil tak prostou svátost, a jak je těžká odpovědnost kmotrů a jak ji obyčejně berou na lehkou váhu. Ale to je právě způsob, jaký obyčejně volí Všemohoucí Bůh: sesílá posvěcující milost jako veliký liják, tak aby ležely všude po zemi stříbrně třpytící se kaluže a aby v nich lidé šlapali nebo se k nim nahýbali a pili, každý podle svých vnitřních dispozic. Co se stane z těch dvou dětí, které teď křtí? Budou s Kristem nebo proti Němu, anebo půjdou uprostřed, klanějíce se střídavě Bohu i mamonu? „*Accipe sal sapientiae.*“⁶ Děvče zavrňelo, když ochutnalo soli, kdežto chlapec ji přijal chtivě, otvíraje své jasné modré oči v tichém překvapení. Rodiče vrzali svými novými střevíci a hleděli na kněze tupýma rostlinnými očima. Páter Smith pojmenoval obě děti v Kristu na celou věčnost, leje vodu na jejich čela a křtě Elvíru Marii Francescu a Josefa Dominika Aloysia ve jménu Otce a Syna a Ducha svatého. Děvče zavrňelo znova, avšak chlapec zachoval klid. Otec Smith obrátil štolu se strany fialové na stranu bílou na znamení, že se noví křesťané odřekli satana a všech skutků jeho a vší nádhery jeho. Potom dokončil obřad, modle se s pocitem štěstí. Když bylo všecko hotovo, vrhli se na něho Italové s nesčíslnými „*Grazie tante*“,⁷ avšak tramvajový řidič

⁶ „Přijmi sůl moudrosti.“

⁷ Děkujeme mnohokrát.

James Scott stál stranou a omeškával se pozadu, i když ostatní členové jeho rodiny už odešli.

„Velebný pane, rád bych vám dokázal svou vděčnost,“ řekl, strkaje knězi do ruky pomačkanou bankovku. „Vím, že si to nevezmete pro sebe, ale vezměte si to, prosím, na ten nový kostel, který začnete brzo stavět.“

Páter Smith nerad brával peníze od svých farníků, ani na posvátné účely, poněvadž se mu zdálo, že modlit se a konat líbezný dílo Boží je přece jenom snadnější způsob, jak vydělávat na živobytí, než drhnout podlahy nebo řídit tramvaj; přece však peníze přijal, protože věděl, že kdyby je odmítl, řidič tramvaje by se cítil uražen, a že Bůh přece jenom potřebuje příhodný příbytek.

Když se vrátil za oltář, aby se svlekl, čekal na něho kostelník s mrzutým obličejem.

„Velebnej pane, u paní Flaniganové umírá starej námořník a to starý pometlo sem poslalo kluka, že prej máte hned přijít.“

Páter Smith tak tak že nevyfrkl netrpělivostí. Měl hlad a byl unaven a byl knězem dost dlouho, aby směl mít trochu za zlé hříšníkům, že si vždycky vyberou na umírání nešťastnou chvíli, buď uprostřed noci, nebo když má člověk na stole svačinu. Vzpomněl si však, jak ho kdysi pobouřilo, když Páter Bonnyboat řekl jednou o Hodu Božím velikonočním: „Mám už toho až po krk, podávat pořád svaté přijímání,“ a připomenul si, že smrt není pro ubohého hříšníka, který právě umírá, o nic méně smrtí jenom proto, že už jiní

umřeli před ním, a on že je knězem Kristovým, poznamenaným a pomazaným a vysvěceným k tomu, aby zachraňoval lidské duše.

Protože Páter Smith neměl stálý kostel, musil chovat Nejsvětější Svátost v Montrose Street, kde si najal dva pokoje. Svléknuv se z kleriky, skočil na bicykl. Ulice byly ještě pořád blátivé a kluzké od nedávného deště a jeho zadní pneumatika dvakrát sklouzla a přední kolo se chytilo do kolejnice elektrické dráhy. I když řekl hospodyně, že někdo umírá, nutila ho, aby nejprv poobědval, protože prý se roastbeef zkazí, bude-li v troubě příliš dlouho; ale kněz jí ostře odpověděl, že osud lidské duše je mnohem důležitější než sebekrásnější roastbeef, a odkvapil do kaple, kde vyndal tápavými prsty z ciboria hostii, vložil ji do stříbrné pyxidy a pověsil si ji kolem krku a zakryl kabátem. Vzal s sebou také svaté oleje, aby pomazal námořníkovy oči, uši, nos, ústa, ruce a nohy a očistil ho od hříchů smyslnosti.

Protože zase přelo, když vyšel, sedl do tramvaje, která jela přímo do ulice Johna Knoxe, a on se nechtěl vydávat v nebezpečí, že spadne s kola, když nesl Nejsvětější Svátost. Tramvaj byla prázdná, protože presbyteriáni a episkopaliáni už měli dávno po bohoslužbách, a pro mladíky s vlasy namazanými brillantinou a jejich děvčata bylo ještě trochu brzo. Průvodčí vzal nevrle od kněze jízdné a potom si stoupl dozadu ve voze, hvízdaje si mezi zuby a obraceje listy v *Kinorevui*. Tramvaj črnčela a kymácela sebou dolů ulicí, odvážejíc Pátera Smitha, který seděl na lavici proti

oknu s barevnou reklamou na Odol a vzbuzoval úkony klanění Nejsvětější Svátosti.

Kněz věděl, že pension paní Flaniganové v Knoxově ulici není zdaleka tím, čím by měl být, ale neváhal ani okamžik vzít tam Nejsvětější Svátost, protože opravdoví hříšníci vždycky vědí, jak třeba uctívat Našeho Pána, a protože sám Náš Pán neváhal nejednou sestoupit ještě hlouběji, když žil na zemi. Paní Flaniganová ho čekala u dveří všecka rozčilená a urččená a držela v ruce obrovskou hořící svíci, protože věděla, že kněz ponese Nejsvětější Svátost.

„Pochválen buď Ježíš Kristus, že 'dete, velebnej pane,“ řekla. „Teprvá dnes ráno sem přišla na to, že je to katolík, a poslala sem pro vás hned, jak mi doktor řekl, že umře. Na moutě, leží tam a sakruje a nadává, div nepukne, na mou duši, ale dám na to krk, že bude rád, až mu řeknete, kdo ste.“

Kněz kývl hlavou a šel za paní Flaniganovou po chodbě, která páchla bruselským zelím a linoleem. Z jedněch otevřených dveří vystrčily rozcuchané hlavy tři hezké dívky v županech, a dvě z nich trochu ohnuly kolena a pokřižovaly se, protože to sice byly holky špatné, ale proti Bohu neměly nenávisti a věděly, že jde kolem nich Ježíš z Nazareta, který kráčel po jezeře Galilejském. „Vy trdla, nechte svatého kněze na pokoji, pometla!“ obořila se na ně paní Flaniganová a zabouchla za nimi dveře, protože chtěla, aby se Páter Smith domníval, že vede slušný hotel.

V pokoji, kde ležel umírající námořník, postavila už paní Flaniganová na noční stolek kříž, dvě hořící

svíce a sklenici vody; měla tyto věci vždycky poruce, protože se nemínila vydávat v nebezpečí, až si na ni vzpomene Pán a ona sama bude musit natáhnout brka. S námořníkem bylo velmi zle; ležel na vysoké posteli v široce pruhovaném pyjamu, oči měl zavřeny a jeho tvář nebyla nepodobna tváři Jeho Svatosti Pia X.; avšak Páter Smith měl podezření, že myšlenky, které se hýbou za tou tváří, jsou poněkud jiného rázu. Když položil na lněné plátno pyxidu a křížmo, pokynul kněz paní Flaniganové, aby ho nechala o samotě s umírajícím mužem. Když odešla, sedl si k posteli a vzal umírajícího muže za ruku. Námořníková ruka byla velmi horká a Páteru Smithovi bylo velmi líto, že je mu tak špatně a že umírá, ale věděl, že není času nazbyt.

„Milý synu,“ řekl, „přišel jsem vás vyzpovídat.“

Starý námořník otevřel velmi modré oči. Zdálo se, že jim to trvá nějakou chvíli, než mohou pochopit, co znamená knězova přítomnost, ale když se jim to konečně podařilo, nabyly výrazu temného a hněvivého.

„Nechte mě na pokoji, ano?“ řekl starý námořník a pozdvihl se napolo z postele, ale hned zase klesl nazpátek.

Páter Smith se unaveně usmál. Když nosil před patnácti lety jako mladý kněz Nejsvětější Svátost k smrtelným postelím, takovéhle protesty ho zároveň pohoršovaly a děsily, protože mladému pětadvacetiletému knězi s hustými černými vlasy bylo těžko smilovat s Bohem plesnivé hříšníky. Jeho husté černé vlasy byly však nyní pokropeny šedou barvou a on

se za tu dobu dost napotloukal se svým Pánem po všech možných koutech jeho vinice a dověděl se ledacos o pohnutkách lidské pýchy a lidského respektu.

„Milý synu, vy teď umíráte, a nikdo si už o vás nebude myslet, že jste chytrý chlapík, protože zapíráte Našeho Pána,“ řekl. „Čas pro získání zásluh je krátký. Já jsem kněz Kristův a přišel jsem, abych vás vyzpovídal.“

Jak očekával, měla jeho slova takřka okamžitý účinek. Z očí starého námořníka zmizel tvrdý nepřátelský pohled; otočil hlavu od kněze a řekl:

„To je pravda, velebnej pane; byl jsem svině, jakou byste pohledal, ale teď už je na všecko pozdě.“

„Na nic není pozdě, dokud jste živ,“ řekl Páter Smith. „Teď právě nastává vhodná chvíle pro milost Boží.“ - Ale bylo tomu tak? Nebylo by bývalo od Boha milosrdnější určit lidem nějakou hranici pokání, řekněme tak pětáctýřicátý rok? Tak by aspoň nebyli hříšníci pokoušeni odkládat věci až do poslední chvíle, a pro kněze by to bylo o mnoho pohodlnější. Páter Smith se krátce usmál své vlastní opovážlivosti a představil si takřka, že Bůh se jí usmívá taky, a potom se vrátil k své truchlivé úloze, která záležela v tom, aby přiměl tohoto nepříliš originálního hříšníka k uznání vlastní lenosti, hlouposti a zbabělosti.

Bylo ihned zřejmo, že námořník nežil podle svého náboženství už celá léta, protože se přiznal rovnou, že si nevzpomíná, kdy byl naposledy na mši svaté nebo u přijímání, ačkoli prý nešel nikdy spat, dokud se

nepomodlil Zdravas Maria, protože tam na Východě člověk nikdy neví, neprobudí-li se ráno s proříznutým hrdlem. Potom začal knězi vypravovat o všech ženských, které poznal v Buenos Aires a v Hong-Kongu, a říkal, že ty v Hong-Kongu se mu líbily nejvíce, ale Páter Smith na to řekl, že udělají líp, proberou-li všecka přikázání hezky od začátku a podívají se, kolik jich přestoupil, protože je konec konců těžší hřích, zapomněl-li někdo milovat Boha po celý život, než poznal-li v cizích přístavech nějaké ty padělané Jezebely. Námořník řekl, že to je docela snadné a že není vůbec třeba, aby probírali přikázání jedno po druhém, protože je přestoupil všechna, jak leží a běží, až k požádání osla svého bližního, a že co se těch ženských týče, je Páter Smith na omylu, že to vůbec nebyly žádné padělky, zvláště ne ty v Číně, ty že měly zlato na nehtech a na nohou černé atlasové střevíčky s vysokými červenými podpatky, a že když na to přijde, není mu vůbec líto, že poznal všechny ty ženské, protože byly všechny tak krásné, a že by je chtěl mít zas, kdyby se k tomu dostal. Páter Smith řekl, že to je od námořníka velká chyba a že Náš Pán a Panna Maria a svatý Josef a ostatní svatí jsou mnohem krásnější než sebevíc těch čínských nevěstek s vysokými podpatky, ale námořník namítal, že se mu to nezdá, a že pořád ještě nemůže litovat, že poznal všechny ty ženské, protože jejich šaty tak pěkně šustily při chůzi, a v Jižní Americe prý to bylo zrovna takové a generální guvernér byl zřejmě stejného názoru, protože prý chodil každou sobotu večer k staré señoře Alvarezové. Kněz

mu domlouval, že takhle nemá mluvit s Bohem člověk, když umírá, a že by si měl námořník raději pospíšet a litovat svých hříchů, nechce-li přijít do pekla a ztratit Všemohoucího Boha na věky věkův, ale starý námořník řekl, že sice lituje, že tak často zanedbával svátosti a že nemiloval více Boha, ale že nelituje, že poznal všechny ty ženy, protože byly všechny tak krásné a některé z nich byly i tuze milé a dobré. Páter Smith se v zoufalství ptal starého námořníka, lituje-li, že mu není líto, že poznal všechny ty ženy, a starý námořník řekl, že ano, že lituje, že mu toho není líto, a že doufá, že Bůh to pochopí. Načež řekl Páter Smith, že myslí, že to snad Bůh pochopí, a rozhřešil starého námořníka z jeho hříchů, vylévaje zásluhy Kristova utrpení na námořníkovu zapomětlivost Boha a na ty šaty, které kdysi dávno tak pěkně šustily.

Dát starému námořníkovi poslední pomazání bylo dost snadné, protože ležel docela tiše a zdálo se, že se mu to líbí, jak Páter Smith bere svaté křížmo a léčí jeho údy a jeho smysly z toho, že tak dlouho kráčely pryč od Krista a dotýkaly se daleko od Krista a slyšely a viděly a čichaly daleko od Krista; nebylo však tak snadné pro starého námořníka polknout Nejsvětější Svátost, protože jeho ústa byla suchá a rozpukaná a Páter Smith mu musil pomoci tím, že mu ji dal zapít trochou vody. Potom se zdálo, že starý námořník upadl do bezvědomí, ačkoli Páter Smith věděl, že je pořád ještě živ, protože pruhy na jeho pyjama se zdvíhaly a klesaly. Pokleknuv vedle postele začal kněz odříkávat modlitby za umírající: „Odejdi z tohoto světa,

duše křesťanská, ve jménu Boha Otce Všemohoucího, který tě stvořil; ve jménu Ježíše Krista, Syna živého Boha, který za tě trpěl; ve jménu Ducha svatého, který byl do tebe vdechnut; ve jménu slavné a svaté Panny, Matky Boží Marie; ve jménu svatého Josefa, slavného snoubence svaté Panny; ve jménu andělů a archandělů; ve jménu trůnů a panství; ve jménu knížat a mocností; ve jménu ctností, cherubínů a serafínů; ve jménu patriarchů a proroků; ve jménu svatých apoštolů a evangelistů; ve jménu svatých mučedníků a vyznavačů; ve jménu svatých mnichů a poustevníků; ve jménu svatých panen a všech Božích svatých.“

Páter Smith se ještě modlil, když se otevřely dveře a vešla paní Flaniganová a dvě z těch děvčat; klekly si vedle něho okolo postele a křižovaly se statečně. „Do Tvých rukou, ó Pane, poroučím ducha svého,“ začal Páter Smith, avšak pruhy pyjama starého námořníka se zdvíhaly a klesaly příliš rychle, aby mohl sám odpovídat, a tak musily paní Flaniganová a ta dvě děvčata odpovídat místo něho: „Pane Ježíši, přijmi duši mou!“

Ačkoli bylo starému námořníkovi příliš zle, aby se mohl modlit, řekla paní Flaniganová, že myslí, že by bylo dobré dát mu do rukou křížek, aby si jeho oči zvykly obrazu jeho Spasitele, dřív než se s ním setkají tváří v tvář na onom světě, a Páter Smith odpověděl, že souhlasí. A tak vzali ten křížek s nočního stolku a vtiskli jej do rukou starého námořníka. Nejprve se zdálo, že jej nechce, ale nakonec se ho pevně chopil

a jeho oči zasvítily jasně a žádostivě a Páter Smith řekl paní Flaniganové, že je jist, že starý námořník přece jenom umře dobrou smrtí, a že doufá, že to bude napomenutím pro ně pro všechny, aby zanechaly svých hříchů, protože Všemohoucí Bůh nedopřává vždycky tak podivuhodnou milost v poslední chvíli.

Pruhy na pyjamu starého námořníka se začaly zdvíhat a klesat ještě rychleji a Páter Smith vyslovoval invokace k svatým v takovém rytmu, že paní Flaniganová a obě mladé dámy mu nemohly postačit: „Svatý Josefe, oroduj za mne. Svatý Josefe s Blahoslavenou Pannou, svou snoubenkou, otevřte mi zdroj Božího milosrdenství. Ježíši, Maria, Josefe, vám odevzdávám své srdce a svou duši. Ježíši, Maria, Josefe, buďte se mnou v mé poslední hodině. Ježíši, Maria, Josefe, nechť zesnu a odpočinu s vámi v pokoji.“ Potom se pyjama starého námořníka hrozně utišilo a jeho tvář se scvrkávala a scvrkávala, jako by se chtěla opět stát tváří malého dítěte. Páter Smith se modlil k svatým Božím a k andělům Hospodinovým, aby přispěchali sem a odnesli duši starého námořníka před tvář Nejvyššího, neboť věděl, že starý námořník je mrtev.

Když kněz vyšel opět na ulici, jezdilo už víc tramvají a všechny byly pokryty červenými a modrými a zelenými reklamami, jako by lidé neměli na věky co dělat, než jíst sladké pralinky a pusinky, a mladí pánové si vyjížděli se svými bledě růžovými mladými dámami. Páter Smith šel domů pěšky, protože už teď

neměl naspěch, a protože chtěl myslit na starého námořníka, který právě stojí před Božím soudem, a modlit se za něho.

Na levém rohu ulice, u jihoafrického pomníku padlých, stály hloučky dělníků v tuhých modrých nebo hnědých šatech a ještě tvrdších čapkách, s rukama zastrčenýma mrzutě do kapes, neboť nebylo právě dosti hů ani fotbalového zápasu, o kterém by se mohli přít. Kousek od těchto netečných zevlounů kupila se hrstka žen a starších mužů okolo harmonia, do jehož kláves tloukla extaticky mladá dívka s růžovou obrubou brejlí okolo očí. Právě tak se asi jevil svatý Pavel, uvažoval Páter Smith, zastaviv se na okamžik, obyvatelům Pamfylie a Frygie a Efesu a Korintu, jenomže jeho učení působilo asi méně na cit, a ovšem o harmonii nemohlo být řeči. Ptal se v duchu, nemohli-li by se katolíci konec konců učit od protestantů a nemohl-li by se stát předchůdcem skutečného náboženského obrácení Britannie nějaký obnovený řád pocestných kazatelských mnichů, kteří by chodili ulicemi a po silnicích a procházeli ošklivými moderními městy, hlásající všude a každému velké líbezné pravdy o Ježíši Kristu a Jeho Církvi. Ovšemže by to byla příležitost k rouhání a urážkám, ale také by to vneslo trochu pravé radosti do života těch, kteří by poslouchali a rozuměli. Jak tam tak stál a přemýšlel o těchto věcech, oddělil se od skupiny prozpěvujících malý zavalitý chlupík s ohromnou kulatou buřinou a s jedním zánětlivým okem a přistoupil ke knězi.

„Tak vy jste Otec Smith?“ zeptal se hašteřivě.

„Ano, jsem. A s kým mám tu čest?“

„Mluvíte s radou Thompsonem, předsedou Protestantské akce. Varuji vás: já jsem váš nepřítel. Nechceme v téhle čtvrti žádné špinavé katolíky. Nechceme, aby tropili v tržnici své rouhavé rejdy. A neodtáhnete-li sami, pomůžeme vám.“

Na okamžik si Páter Smith myslel, že ten člověk mu naplne do tváře, ale on se zatím, když vyslovil ty hrozby, vrátil opět spěšně k zpěvákům u harmonia, nadouvaje se pod svou buřinou. Páter Smith zůstal ještě chvíli, aby se lidem nezdálo, že má strach, a potom šel pomalu domů, jsa v srdci všecek nešťasten, neboť neměl rád pomýšlení, že ho někdo nenávidí, ani pro Našeho Pána. Přál si vždycky být oblíbeným knězem, milovaným od svých farníků, a byl by chtěl, aby náboženství, které káže, bylo ctěno a chápáno ode všech. V svých moudřejších chvílích věděl, že je to slabost, protože Bůh to nemínil tak, aby jeho náboženství bylo snadné pro kdekoho, a nejméně pro jeho kněze. Taková chvíle pro něho přišla teď, neboť ihned prosil Boha, aby mu dal sílu nebýt zbabělcem. Konec konců, pomyslel si, dopřává Bůh moderním kněžím, aby z toho vyšli dost lehce, a nežádá od nich, aby byli smaženi na rožni jako sv. Vavřinec. Ale možná, že být za živa smažen na rožni bolí méně, než si člověk představuje, pomáhá-li mu přitom milost Boží. Potom si vzpomněl, že ačkoli jsou už dvě pryč, nepomodlil se ještě své denní modlitby za obrácení Skotska, a začal je odříkávat hned, aby se mohl dát rovnou do svého roastbeefu, až se vrátí domů.

Biskup měl rád k obědu jitrnice a tvrdil, že nikdo v celé diecési neumí upéci takové jako on, ani jesuité, kteří mají jednoho bratra laika, který je na ty věci kápo. Páter Smith to vysvětloval taktně své hospodyni ten den, co měla Jeho Excelence obědovat v jeho bytě a potom s ním jít na nádraží, naproti řeholnicím Božského Srdce, které byly vypuzeny z Francie. Paní Walshová nejprve řekla, že jakživa neslyšela, aby svatý biskup, který může světit a biřmovat, si sám pekl jitrnice; ale potom se poddala, když biskup přišel v svém starém obnošeném svrchníku, u něhož mu upadával nejhořejší knoflík, a usmál se na ni svýma jasnýma mžikavýma očima, neuvěřitelně modrýma pod doškem bílých vlasů. Řekla, že dovolí-li jí Jeho Milost, aby mu přišla knoflík na svrchníku, ona že mu namoutě dovolí, aby si upekl jitrnice, ale že to nemůže být jedna, ale aspoň tři, protože takový znamenitý člověk jako biskup musí hodně jíst a být silný, aby mohl vykonávat své veliké a krásné dílo. A tak šli všichni do kuchyně a paní Walshová si sedla a přišívala pevně knoflík na kabát biskupské milosti, zatím co biskup stál nad pánví a vysvětloval jim oběma, že většina lidí nedovede pořádně upéci jitrnice jenom proto, že je zapomínají obracet.

Biskup a Páter Smith u oběda mnoho nemluvili, poněvadž jitrnice byly tak dobré a poněvadž jim nezbyvalo mnoho času, měli-li dojít na nádraží k vlaku devět patnáct, kterým měly přijet francouzské jeptišky.

Biskupovi bylo sedmačtyřicet let a byl biskupem už tři léta, protože papež měl rád mladé biskupy v té končině Skotska, kde byly farnosti roztroušeny daleko od sebe a odděleny mořem, horami a jezery. Biskup měl rád Pátera Smitha a páter Smith měl rád biskupa, ale nevidali se moc často, protože Jeho Milost byla ustavičně ve vlaku nebo na lodi, jezdíc kázat a biřmovat do vzdálených údolí a úvalů.

Rozhodli se, že pojedou na nádraží tramvají, poněvadž diecéšní fond nestačí na to, aby si vzali drožku tam i zpět, a buď jak buď, je něco jiného objednat drožku pro svaté řeholnice, kdežto od zdravých, silných kněží může Pán spravedlivě chtít, aby cestovali méně přecpychově, ne-li už, aby chodili po svých. Když čekali u lucerny, na jejímž sloupě bylo napsáno „*Zastávka na znamení*“ a „*Požární automat 50 yardů*“ a „*Proším, neplivejte na dlažbu,*“ zeptal se biskup pátera Smitha, slyšel-li něco o tom, že král Edward VII. byl v Lurdech a klečel při procesí s Nejsvětější Svátostí. Páter Smith řekl, že slyšel o králi Edwardovi VII. povídat ledacos, ale ještě nic takového, a biskup odpověděl, že ví, co chce Páter Smith říci, ale že se nesmí zapomínat, že králové a knížata jsou vydáni mnohem větším pokušením než obyčejní lidé, a že by to byla věru podivuhodná věc, kdyby Všemohoucí Bůh obrátil krále Edwarda na katolické náboženství, protože by z toho jistě vzešlo mnoho dobrého.

Když se jejich tramvaj přikymácela, šlápl biskup omylem na kovový knoflík, který zapomněl řidič vyndat, když obraceli na konečné stanici, a ozval se veselý

neočekávaný zvuk, jako když zacinká zvonek ke mši, a Páter Smith řekl, že se to právě hodí. Šli dovnitř vozu, protože to nestálo za to vystupovat na střechu na tak krátkou vzdálenost. Páter Smith byl rád, že službu průvodčího má právě James Scott; představil ho biskupovi a vyložil mu všechno o novorozeném děcku, a jak pan Scott chodí každý den velmi brzo ráno do remisy, aby mohl pokropit svou tramvaj svěcenou vodou, než vyjede na denní práci. Pan Scott se trochu začervenál, když to Páter Smith říkal, a kněze napadlo, že se červená nejspíš proto, že to poslouchají protestanté, kteří nic nechápou, a pomyslí si, že uváží-li se lidský ostych a to a ono, že takový laik jako James Scott má mnohem větší zásluhu, vede-li dobrý křesťanský život, než třeba on nebo biskup.

Ale pan Scott se s nimi nemohl dlouho zdržovat, protože musil vydávat bílé a modré a červené lístky. Když se od nich vzdaloval uličkou mezi sedadly, píchaje a cinkaje, začal biskup řeč o liturgické a formální modlitbě. Otec Smith seděl s kloboukem na kolenou, protože se mu nezdálo zdvořilé, aby seděl před biskupem s kloboukem na hlavě, a to ani v tramvaji.

Lidé nemají pravdu, když odsuzují liturgickou a formální modlitbu, řekl biskup, protože je to prostá zdvořilost vůči Bohu, aby si člověk rozmyslil, co mu chce říci, nežli to začne říkat. Páter Smith na to odpověděl, že podle jeho mínění odsuzují někteří kritické liturgickou modlitbu proto, že její opakování snadno svádí k bezmyšlenkovosti, a výsledek bývá někdy takový, že hříšníci odřikávají ústy Zdrávasy,

a v duchu se zatím už zabývají novými nepravostmi.

„Přesto však se mi nezdá, že mají ti kritikové pravdu,“ řekl biskup překřikuje drnčení a rachocení tramvaje. „Zdá se mi, že ani nejzatvrzelejší hříšník nemůže vyslovovat čistou poesii církevních modliteb, aniž by jejich lahodný zvuk působil ušlechtilé na jeho duši. Mimoto jsou Otčenáš a Zdrávas nejsladšími pozdravy od země k nebi, a jenom velmi ješitný člověk by se mohl domnívat, že je schopen složit modlitby krásnější. A kdykoli se podívám na nevlídnost a ošklivost našich průmyslových měst, děkuji v hloubi srdce Bohu Všemohoucímu, že dal své Církvi tolik krásných úkonů a obřadů. Neboť lidé si nežadají chleba a cirkusů, nýbrž poesie a modlitby.“

„Poesie je věta, kterou si mladý muž šeptá v svém srdci; všechno ostatní je jenom literatura. Vzpomínám si, že jsem to jednou četl v nějakém časopise,“ řekl Páter Smith.

„To je pravda v jistém smyslu,“ řekl biskup, „ale ten smysl je dost krátký. Když mladí lidé šeptají poesii v svých srdcích, hledají tím Boha, třebaže to ani nevědí. Poesie je odrazem náboženství, nikoli náboženství odrazem poesie.“

Páter Smith si všiml, že lidé začínají okounět po biskupovi a po něm, ostřelující je tvrdými jiskřivými pohledy, jako když smáčknete palcem patentní závěr u láhve na sodu. Věděl však, že na ně vyvalují oči jenom proto, že jsou tak zvyklí slyšet od lidí věci, na kterých nezáleží, že se cítí nemile dotčeni, když slyší někoho říkat věci, na kterých záleží. Kdyby mluvili

s biskupem o cenách juty nebo o podílech v ocelárnách, nebyli by nikomu nápadní; ale že mluví o věcech, kteréž jedině dávají životu smysl, vzbuzují jejich slova nenávist, hněv a opovržení. Kněz myslel smutně na všechny řeči, které se denně vedou ve světě, o větru a o dešti a o golfu a o nových šatech tety Maggie, a myslel také na všechny věci důležité, které, jak se zdá, nejsou řečeny nikdy.

„Vaše Milost má bezpochyby pravdu,“ řekl hlasitěji, než bylo třeba, protože se nehodlal dát odstrašit od hovoru o věcech Božích jenom proto, že na něho civí tramvaj plná světáků. „Svaté věty našich modliteb byly vytepány a vytríbeny Naším Pánem a svatými, a tak snad lze najít milost i v jejich ozvěně.“

Ctihodný Monsignore kanovník O'Duffy, správce prokatedrály, byl už na peroně, když oni dva přijeli na nádraží. Byl také pozván, aby přišel přivítat francouzské jeptišky, ale protože si to právě mířil k pánské toaletě, dělali biskup a Páter Smith, že ho nevidí, a zastavili se u stánku s knihami, které se zdály převelmi světské, ačkoli biskupa potěšilo, že jsou tam aspoň laciná vydání knih Roberta Hugh Bensona. Byl tam také nový román od jistého mladého muže jménem Hugh Walpole, a zatím co si biskup a Páter Smith lámali hlavy, kdo by to mohl být, vrátil se Monsignore O'Duffy z toalety a přistoupil k nim. Monsignore O'Duffy byl veliký ošklivý hranáč s hrubými vlasy a širokou, hrubě řezanou tváří, podobnou tváří horníka; naléval si čaj na podnos, aby jej zchladil, a na schů-

zích kapituly troubil do velikého červeného kapesníku.

„Poučujete se zadarmo o literatuře, jak vidím,“ řekl Monsignore. „Dobré odpoledne, Vaše Milosti.“

„Páter Smith a já jsme právě měli velmi zajímavý rozhovor o poesii,“ řekl biskup.

„Poesie je samý žvást,“ odpověděl Monsignore. „Sám nesmysl, ‚láska-páska‘ a kdoví co, a často je to rovnou hříšné. Nejlip je, když si chlapci zahrají každý den football, a děvčata ať sedí pěkně u kamen a něco si šijou; to jim půjde mnohem víc k duhu, než budou-li si lámat hlavy všemi těmi vznešenými a nafouklými nesmysly.“

Biskup a Otec Smith viděli, že by nevedlo k ničemu pouštět se s Monsignorem O'Duffy do sporu o poesii, a tak Páter Smith řekl, že by rád věděl, umí-li některá z těch francouzských jeptišek anglicky, protože prý jeho francouzština už hodně zarezavěla, což však nebylo docela pravda, protože si naopak na své francouzštině velmi zakládal. Monsignore O'Duffy řekl rovnou, ať na něho nespolehají s žádným *parlévú*, ale biskup se ozval, že on svým časem mluvil hodně francouzsky, neboť byl v St. Sulpice, dřív než ho poslali do Valladolidu, a tam musil nahlas předčítat v refektáři. Páter Smith byl trochu zklamán, když to slyšel, protože by si nebyl dělal nic z toho, kdyby musil obstarávat sám rozhovor, ale ovládl rychle svou nespokojenost, neboť věděl, že je to cit nekřesťanský.

Daleko v záhybu železnice, tam, kde se stýkalo gol-

fové hřiště a statky sira Dugalda Ippecacuanhy, objevil se nad stromy chumáč kouře, a podél náspu se plazil malý žížalovitý vláček. Páter Smith viděl často ten chumáč dýmu v stejnou chvíli a na stejném místě, a kdykoliv jej viděl, vysílal k Bohu spirálu díky za to, že vládne i světem v rytmu liturgie a že zachovává stále všechny ty staré stromy bezpečně na zemi a na stejných bezpečných místech. „*J'ai, tu as, il a,*“ začal odříkávat Monsignore O'Duffy se suchým humorem. „*Avez-vous vu la plume de ma tante,*“⁸ ale biskup ho přerušil a připomenul svým společníkům, že před stánkem na knihy zastavují vždycky vozy první třídy a že by měli raději poodejít kousek dozadu, protože ty dobré a svaté francouzské jeptišky budou jistě cestovat třetí třídou.

Biskup měl pravdu. Jeptišky cestovaly třetí třídou a až na konci vlaku, vedle vozu na zavazadla. Monsignore O'Duffy si cestou po peroně bručel, že prý si všiml, že jeptišky vždycky sedají do posledního vozu, a páter Smith na to řekl, že snad proto, že jsou pamětlivý slov Našeho Pána, že poslední na tomto světě budou prvními na onom. Jeptišky se usmály, když uviděly tři kněze a tři kněží jim úsměvem odpověděli. Biskup sundal klobouk a pronesl malou řeč, kterou si chystal od neděle devítníku: „*Bon jour, ma Révérende Mère. Je suis enchanté de faire votre connaissance. Permettez-moi de vous souhaiter, ainsi qu'à toute votre communauté, la bienvenue sur la terre d'Ecosse.*“ Páter Smith řekl: „*Je suppose que vos bagages se trouveront*

“ „Viděli jste péro mé tety.“

*dans le fourgon,*⁹ a Monsignore O'Duffy dodal: „*O là là, oui, oui,*“ čemuž se ctihodná Matka zasmála.

Řeholnic bylo celkem osm, a zatím co ctihodná Matka představovala sebe a své řeholnice, dělal jim vítr na hábitech pěkné podušky. Páter Smith nepostihl všecka jména, protože byla francouzská a ctihodná Matka je vyslovovala tak rychle, a poněvadž ho víc zajímaly jejich milé zbožné obličejí než jejich jména. Dvě nebo tři z nich byly tak mladé, měly takové příjemné růžové tváře a silné bílé zuby a modré oči, že se Páter Smith v duchu divil, proč se jich pro všecko na světě chtěli Francouzové zbavit, když přece musily vypadat tak roztomile, když kráčely starými hrbolatými ulicemi.

Jeptišky se omlouvaly, že s sebou vezou tolik zavazadel, ale nemohly prý se odhodlat nechat za sebou všecky své krásné svícny a bohoslužebná roucha, zejména červený ornát, kterého kdysi užíval farář Arský. Biskup odpověděl, že to docela chápe a že udělaly velmi dobře, poněvadž Všemohoucí Bůh bude více uctěn tím, když se těch krásných věcí bude užívat v Jeho službě ve Skotsku, než kdyby je byly nechaly ve Francii; jenomže tohle už neříkal tuze rychle, protože si to nemohl francouzsky opakovat už od neděle devítníku. Několik obchodních agentů v širokých pruhovaných pumpkách hledělo drze na mimojdoucí jeptišky, ale

⁹ „Dobrý den, Velebná Matko. Jsem rád, že se s vámi mohu seznámit. Dovolte, abych přivítal vás i celou vaši řeholní obec na skotské půdě.“ – „Myslím, že vaše zavazadla budou v poštovním voze.“

Monsignore O'Duffy se na ně zahleděl ještě drzeji a agenti šli svou cestou; tvrdí protestanti, myslil si Monsignore, kteří jsou ochotni udělat všechno pro své náboženství, jenom ne jít do kostela.

Zatím co Monsignore O'Duffy a Páter Smith obstarávali zavazadla, vysvětloval biskup jeptiškám, že musí býti připraveny na to, že jejich náboženství je nenáviděno právě tak ve Skotsku jako ve Francii, třebaš méně důsledně. Je to tím, řekl, že nepřátelé Církve ve Francii už byli vyučeni v Evangeliu a odvrhli je, kdežto ve Skotsku se lidé náboženství posmívají a tupí je z předsudku a nevědomosti. Ctihodná Matka odpověděla, že to chápe a ostatní řeholnice že to jistě také chápou a že se budou všechny hodně modlit za Skotsko, aby mu Bůh vrátil požehnání víry.

Biskup a Páter Smith objednali pro jeptišky jenom dvě drožky, poněvadž nevěděli, že budou mít tolik zavazadel, ale Monsignoru O'Duffymu se podařilo zmocnit ještě třetí, protože kočí patřil k prokatedrální farnosti, třebaš nebyl u velikonoční zpovědi už aspoň pět let, tak aspoň tvrdil Monsignore. Ctihodná Matka a biskup a Monsignore O'Duffy vsedli do jedné drožky a čtyři jeptišky do druhé a jenom tři do poslední, poněvadž musily vzít s sebou dovnitř krabici s červeným ornátem, kterého kdysi užíval Curé d'Ars, neboť jej nemohly svěřit kočímu na kozlíku, zejména když nebyl tak dlouho u svatého přijímání. Když se daly drožky do pohybu, spustil houf uličníků, kteří stáli před reklamní tabulí pro Devon, slavný Devon, posměšný křik, ale biskup řekl ctihodné Matce, aby si

z takových věcí nic nedělala, protože ti klackové a povaleči, co na ně pokřikují, nemají ve skutečnosti v nenávisti učení Církve o Našem Pánu a o Nejsvětější Svátosti, nýbrž jenom jeho zkomolenou podobu, jak jim ji představují nevědomí lidé.

Když projížděli městem, zeptal se biskup ctihodné Matky, byla-li už kdy v Římě, a ctihodná Matka odpověděla, že byla, ale že to na ni neudělalo takový dojem, jak si představovala, a že musí s politováním říci, že tváře některých knížat a vysokých prelátů Církve se jí nezdály tuze duchovní a že ti pánové odbývali i svatá tajemství mešní oběti způsobem neuctivým a roztržitým. Biskup na to řekl, že je to možná tím, že Anglosasové dovedou myslit jenom na jednu věc najednou, kdežto latinská mysl se může zabývat několika věcmi zároveň, takže je možné, že tvář a oči italského kardinála odrážejí světské myšlenky jedné půlky jeho mysli, kdežto druhá půlka myslí skutečně a upřímně na Našeho Pána a na všechno, co pro nás učinil. Dodal, že si všiml stejné věci u britských a kontinentálních vojáků: britští vojáci vypadají, jako by brali svůj drill doopravdy, kdežto kontinentální vojáci se klackují způsobem svrchovaně nevojenským, takže lze sledovat dost podivnou psychologickou souvislost mezi dvěma tak naprosto rozdílnými ceremoniemi jako slavnou mší ve Westminsterské katedrále a mezi parádním vystoupením skotského pluku. Ctihodná Matka poznamenala, že je snad něco na tom, co řekl biskup, ale že Jeho Milost nesmí zapomínat, že ona sama je původu latinského a ne anglosaského, a že byla přesto značně

dotčena nedbalým spěchem a zřejmou roztržitostí některých vyšších kněží v Římě. Monsignore O'Duffy řekl: „*O là là, oui, oui*,“ a všichni se dali nahlas do smíchu, ačkoli je v hloubi srdce všechny mrzelo, že vyšší kněžstvo v Římě nevypadá duchovněji.

Páter Smith řekl, že to, co právě vypravovali, mu připomíná příběh o jednom Francouzovi, který se zpovídal, že si neodnesl příznivý dojem z toho, co viděl v svatém městě. „*Ah, mon enfant*,“ řekl mu zpovědník, „*il vaut toujours mieux ne pas visiter la cuisine du Bon Dieu*.“¹⁰ Biskup se tomu příběhu tolik smál, že se Monsignore O'Duffy v duchu ptal, přestane-li vůbec kdy, a byl náramně mrzut, že Jeho Milost tak dlouho nepřestávala, protože on sám z toho nerozuměl ani slova, ačkoli řekl: „*O là là, oui, oui*.“

Neuměl-li však Monsignore O'Duffy francouzsky, uměl zato italsky, neboť studoval na skotské koleji v Římě. Neboť Monsignore O'Duffy měl sice jméno irské, ale narodil se v Tobermory. Byl jednou, začal, když se biskup konečně přestal smát, byl jednou jeden italský kněz, který musil kázat na svátek svatého patrona svého rodného města *San Pietro di Buonarrotti*. „*San Pietro Damiano fu un buon'santo*,“ začal; „*San Pietro di Roma fu un excellentissimo santo, ma San Pietro di Buonarrotti, phez, che santo, amici miei!*“¹¹

Smáli se ještě příběhu Monsignora O'Duffyho,

¹⁰ „Můj synu, je vždycky lepší nechodit do Boží kuchyně.“

¹¹ „Svatý Petr Damianský byl dobrý svatý; svatý Petr Římský byl znamenitý svatý; ale svatý Petr Buonarotský, to vám byl svatý, drazí přátelé!“

když se drožka zastavila před domem, který řeholnice koupily, když byly ještě ve Francii, a který později přeměnily na školu. Na prahu je přivítal Otec Bonnyboat od Panny Marie Zrcadla spravedlnosti v Gormnevis, kterého biskup pověřil koupí nového kláštera. Držel v ruce klec s papouškem, kterou podal ctihodné Matce s malou ztrnulou poklonou a se slovy „oiseau, oiseau,“¹² a potom namáhavě vysvětloval, že má toho ptáka už pět let a že umí říkat „*Dominus vobiscum*“ a „*per omnia saecula saeculorum*,“ ale že ho dává ctihodné Matce s největší radostí na světě. Zdálo se, že ctihodná Matka je ve velkých rozpacích nad tím darem a Otec Smith se chvilku bál, že řekne, že pravidla jejího řádu zakazují jí i jejím sestrám chovat papoušky, aťsi kvokají sebepobožněji, ale ona nakonec poděkovala Otci Bonnyboatovi dost mile, a potom šli všichni na čaj.

Jeptišky seděly u dlouhého stolu v holé místnosti, kterou určil Otec Bonnyboat za refektář. Ctihodná Matka nalévala a biskup chtěl mermomocí podávat koláče, a to i kněžím, protože věděl, že nejvyšší titul nejvyššího biskupa je *Servus servorum Dei*, sluha sluhů Božích. Páter Bonnyboat by byl rád zaopatřil nějakou zbožnou četbu pro refektář, ale jediné francouzské knihy, kterých se dopídil, byly od Anatola France a Emila Zoly, a biskup řekl, že to není četba zrovna vhodná a že Otec Bonnyboat může nahradit tento nedostatek zbožného poučení kázáním, které prosloví potom v kapli.

¹² „Pták.“

„*Aimez-vous les scones écossais?*“ zeptal se Otec Bonnyboat jedné mladé řeholnice.

„*Oui, ils sont délicieux mais je crois qu'à l'avenir il va falloir nous contenter d'une alimentation plus austère.*“

„*Quelquefois en Ecosse on a des kippers à son thé,*“¹³ řekl Otec Bonnyboat.

„*O là là, oui, oui,*“ řekl Monsignore O'Duffy s plnými ústy.

Jakmile bylo po čaji, šli všichni do kaple, kterou zřídil Páter Bonnyboat v bývalém kulečnickovém pokoji. Byl tam postaven malý dřevěný oltář a dáno dovolení chovat na něm Nejsvětější Svátost, před kterou hořela červená lampička. Biskup už předtím důkladně posvětil kulečnickový pokoj, řka, že to pokládá za obzvlášť potřebné, protože ten dům patřival zapsanému nájemci státních účtů. Všichni se nejprve modlili a Monsignore O'Duffy sedl potom k harmoniu a zahrál trochu sípavě „*Je suis Chrétien*“; jeptišky zpívaly jasnými tichými hlasy a kněží se zdrželi zpěvu, protože sestry zpívaly tak krásně.

Když Otec Bonnyboat povstal ke kázání, bál se biskup, aby kněz nespustil svou obvyklou hlučnou tirádu, kterou si ponechával pro velké příležitosti: „Drazí bratři v Kristu Ježíši, nikdo z nás se neprobudí znenadání v nebi, divě se, jak se tam dostal,“ protože takové kázání by nebylo bývalo laskavé k jeptiškám, které mají spravedlivé důvody, aby doufaly

¹³ „*Máte ráda skotské koláče?*“ - „*Ano, jsou velmi chutné, ale myslím, že se napříště budeme musit spokojit stravou přísnější.*“ - „*Ve Skotsku se jedí někdy k čaji ryby.*“

ve spasení. Kněz však místo toho pronesl krátké rozumné kázání o svatosti, a to anglicky, omlouvaje se, že se nemůže strefit s francouzskými konjunktivy. Svět je na omylu, směje-li se svatým, řekl Otec Bonnyboat, neboť světec je nejvyšším dílem Božím. Být svatý neznamená být bezkrevným budižkničemu, které omdlévá, když na ně sykne husa; být svatý znamená milovat Boha z celého srdce a z celé mysli a konat, myslit a mluvit všecky věci k Jeho větší slávě. To je jediná filosofie, která by mohla zachránit svět; ale nemůže zachránit svět, neboť sám Bůh řekl, že Jeho království není z tohoto světa, což však neznamená, že by mniši a jeptišky a kněží nedělali dobře, když se snaží stát svatými a když vybízejí jiné, aby se také stali svatými. Sám Náš Pán řekl, že je mnoho povolanych, ale málo vyvolených, a že by celá nadpřirozená stavba Církve stála za to, kdyby z ní vzešel ve všech časech a prostorech jediný svatý. V očích Božích záleží na neviditelných vítězstvích, kterých se dosahuje v lidské duši, a nikoli na tom, co vykřikují noviny o politice a o jachtách sira Thomase Liptona. - Když Otec Bonnyboat skončil, sedl zase Monsignore O'Duffy k harmoniu a biskup, Otec Smith a Otec Bonnyboat se šli obléci k slavnému požehnání.

Otec Smith měl vždycky rád požehnání, protože to je taková krása, Náš Pán všecek bílý uprostřed monstrance, a divil se někdy, proč se vůbec chce laikům chodit na koncerty a do divadel, když by mohli mít mnohem víc potěšení, kdyby se klaněli Bohu a chválili Ho tímto způsobem. Začínalo se už stmívat, když

vyndal jako jáhen Nejsvětější Svátost ze svatostánku, a jedinými světly v kapli byly svíce na oltáři, které planuly jako hvězdy. Jeptišky klečely v měkkém soumraku a zpívaly krásná slova, takže i hrubě tesaná tvář Monsignora O'Duffyho vypadala svatě, jak prosvítala nad klávesnicí harmonia, podobajíc se rudému syrovému měsíci. Jeptišky zazpívaly „*O salutaris*“ a litanie loretánské, a Páter Smith si pomyslí, že nikdy neslyšel lahodnějšího zvuku než slova „*speculum iustitiae*“, která plynula tak sladce z oněch neviditelných francouzských rtů. Potom zazpívaly sestry *Salve Regina* a *Tantum ergo* a biskup pozdvihl Nejsvětější Svátost v monstranci a udělal veliký kříž nad klečícími jeptiškami a rozpřáhl široko paže, jako by chtěl zároveň požehnat všechny hříšníky, kteří jsou na světě. Jeptišky zazpívaly ještě v zbožném poklusu *Laudate Dominum*, zatím co Páter Smith vsunul monstranci zpět do svatostánku. Potom zazpívali všichni ještě „*Adoremus in aeternum Sanctissimum Sacramentum*,“¹⁴ kroužky kadidla se vznášely ve vzduchu a biskup a Páter Smith a Páter Bonnyboat vyšli v svých nádherných bílých rouších z kaple.

Ctihodná Matka a ostatní řeholnice chtěly mermomocí vyprovodit biskupa a ostatní kněží až přede dveře a poděkovat jim za jejich laskavost, avšak biskup je upozornil, že skotské podnebí je mnohem drsnější než francouzské a že postačí, když se s nimi rozloučí v předsíni. Ctihodná Matka řekla, že je „*très, très gentil de la part de monseigneur l'évêque et de messieurs les*

¹⁴ „Klaňme se na věky Nejsvětější Svátosti.“

curés de s'être donné tant de mal pour de pauvres religieuses réfugiées,"¹⁵ a biskup řekl, že nemůže být řeči o nějakém obtěžování, a jeptišky trvaly na svém: „*Mais si, mais si,*"¹⁶ a Monsignore O'Duffy řekl: „*O là, là, oui, oui,*" a všichni se dali srdečně do smíchu, Jeho Milost pana biskupa nevyjímajíc.

Sotva se za nimi zavřely dveře kláštera, ucítil Páter Smith, že je ve vzduchu cosi neblahého; ale jda vedle biskupa a ostatních kněží, dělal, že nevidí řadu nenávistných tváří, napjatých jako měchuřiny podél vnějšího zábradlí. Snažil se také neslyšet ošklivé věci, které ti lidé vykřikovali, poněvadž věděl, že si Náš Pán přeje, aby katolíci byli stateční pro Jeho jméno a nejenom ho oslavovali krásnými zpěvy, a poněvadž věděl, že on sám není statečný a netouží ani trochu po tom, aby trpěl. Potom pohlédl na klidnou tvář biskupovu a na zamračený úžas Otce Bonnyboata a na vysunutou dolní čelist Monsignora O'Duffyho, a začal vzpomínat na všechny svaté, panny, vyznavače a mučedníky, kteří tolik vytrpěli pro lásku Kristovu. „*Passio Domini Nostri Jesu Christi,*"¹⁷ zašeptal a nevěděl dál, neboť ho udeřil do spánku ostrý kámen a on padl v bezvědomí na zem.

¹⁵ „...velmi laskavé od pana biskupa a od pánů farářů, že se tak obtěžovali kvůli ubohým uprchlým jeptiškám.“

¹⁶ „Ale ano, ale ano...“

¹⁷ „Utrpení Pána Našeho Ježíše Krista.“

Páter Smith si vzpomínal, že byl-li za posledních patnáct let někde šťasten kromě v kostele, bylo to jediné, když jel někam vlakem; ale zotavovat se v nemocnici bylo skoro právě tak dobré, protože věděl, že nemá nic naléhavého na práci, stejně jako když jede člověk ve vlaku. Biskup trval na tom, aby měl pokoj sám pro sebe, a protestantské ošetřovatelky k němu byly velmi laskavy, ačkoli se ho ustavičně ptaly, proč tam chodí každé ráno Otec Bonnyboat, který mu nosil svaté přijímání.

Měl nadto ještě důvod, aby se cítil šťasten, protože celé město bylo pohoršeno při zprávě, že byl na biskupa a na ostatní kněží a na něho spáchán ten útok, a začaly se hrnout příspěvky na jeho nový kostel. I protestanté přispívali. Sir Dugald a lady Ippecacuanhová poslali po šeku na sto liber. Byl skoro rád, že ten kámen udělal takovou ošklivou díru do jeho spánku, když z toho měla věc jeho náboženství takový prospěch.

Román, který se pokoušel číst, se jmenoval *Světská moc* a byl napsán Marií Corelli. Půjčila mu jej jedna z ošetřovatelek, protože si snad myslila, že by byl Otec Smith ještě milejší jako skotský episkopální duchovní než jako římskokatolický kněz, a doufala, že ho ta kniha obrátí; ale knězi se zdála hloupá a naduřelá, a proto ji upustil na přikrývku a zvrátil hlavu do podušky.

Venku šel po ulici neviditelný poslíček a zpíval si do modrého a zlatého rána:

*Kdo z vás viděl mou Kelly,
Kellinku velikou loket dva,
Kdo z vás viděl mou Kelly,
Kellinku z ostrova Man?*

Ta písnička obyčejně bavívala Pátera Smitha, protože mu připomínala Monsignora Francise, kanovníka Kellyho, generálního vikáře a apoštolského protonáře, který se vždycky tvářival nadmíru důležitě, když zastupoval biskupa a směl sloužit pontifikální mši v bílé mitře; ale dnes neposlouchal, nýbrž myslel na dávné události, které ho přiměly, že se stal knězem.

Nikdy si nebyl zcela jist, která z těch dvou v něm první probudila vědomí, že ho Bůh volá: zda to děvče na taneční zábavě, anebo ta žena v půjčovně knih. To děvče řeklo jenom: „Kitty říká, že se budu v Ascotu náramně bavit,“ a ta žena v půjčovně knih řekla jenom: „Dejte mi, prosím, nějaký pěkný román: něco, s čím bych si příjemně ukrátila odpoledne,“ avšak obě ty poznámky pronikly osmnáctiletou duší Tomáše Edmunda Smitha jako hřebíky. Uvědomil si najednou, že Kristus neumřel na kříži proto, aby se děvčata náramně bavila v Ascotu a aby si mohly vousaté ženy sollicitátorů krátit odpoledne četbou kýčů. Měl ještě pořád před očima ženské šaty, odrážející se jako barevné míče na taneční podlaze, a mohl si kdykoliv představit široký kostkovaný plášť, který měla na sobě toho dne hřmotná žena sollicitátorova; a přes ty dvě představy bylo vytištěno poznání, že tyhle snadné a marné věci nejsou pro něho.

Od té doby byl hluboce znepokojen strašným uvě-

doměním, že většině lidí na světě vůbec nezáleží na věcech duchovních, že je nic netáhne k věcem dobrým a krásným. Jednou se ho zeptal ve vlaku jeden hňup doktor s opičí tváří: „Copak vy mladí lidé teď děláte se svým volným časem? Chlast, ženské - nebo obojí?“ Mladý Tomáš Edmund Smith, odhodlaný nezapírat pro světskou bázeň pravdu, která byla v něm, třebaš to mohlo vypadat jako hloupá stroje-
nost, odpověděl: „Já nevím, protože se chci stát kně-
zem, rozumíte!“ Doktor se tomu dal s divokou nená-
vistí do smíchu a řekl: „Potřebujete dorůst, mladý
muži, to vám ještě chybí.“ Nuže, je-li dorůst totéž co
přivolit ke všem těm ošklivým věcem, které dělají lidi
ohromně nešťastnými, tedy byl Otec Smith rád, že
ještě nedorostl.

Nebylo to ovšem snadné, stát se knězem. Nebylo
snadné vzdát se příjemných a něžných věcí tohoto
světa, které nejsou samy o sobě hříšné. Také dívek.
Všemohoucí Bůh stvořil i jejich líbezná těla, a nebylo
snadné vzdát se naděje, že jednoho dne potká někte-
rou, jejíž mysl bude tak krásná jako její vlasy; když
však teď někdy viděl a slyšel ženy, s kterými by se byl
mohl oženit, jak pokřikují a ječí leckde na ulicích,
pomyslí si nejednou, že na něm Bůh konec konců
nepožádal obět tak přílišnou. A když jich viděl něko-
lik v koupacích úborech, celé mokré a crčící vodou,
nezdálo se mu zachovávání čistoty věcí tak těžkou,
jak to líčili někteří svatí.

Byly také pro útěchu veliké radosti: dny, které za-
čínaly, pokračovaly a končily modlitbou; časné mše

ve všední dny v semináři, zatím co svět venku byl ještě čerstvý a tichý, dokud lidé nevstanou a opět jej nepošpiní; biskup, který ho světil a který mu řekl anglicky, když mu mladý kněz slíbil po latinsky poslušnost: „Tomáši Edmunde, drahý hochu, mám zato, že to myslíš doopravdy“; jeho první mše a u mřížky jeho šedivá, tichá, stará matka, čekající, až přijme z jeho rukou Tělo Páně.

Jeho matka byla už v té době nebožka; on sám ji pochoval na nový hřbitov na horském úbočí. Ta, která ho naučila prvním modlitbám, se zdála hrda na to, že ji zaopatřuje vlastní syn, ale Otec Smith se cítil velmi pokorný a velmi jistý tím, že stará paní půjde přímo do nebe. Cítil se vždycky ještě pokorný, kdykoli na ni myslel, a bránil se občasným pokušením k duchovní pyše methodou, které ho naučila ona a které se sama naučila, jak říkala, od jednoho irského benediktina. „Pamatuj si vždycky, že nemůžeš vidět do duše jiných lidí, avšak můžeš vidět do své vlastní duše, a všechno, co můžeš najisto vědět, je, že není na světě tvora bezbožnějšího a k Bohu nevděčnějšího než ty sám,“ řekla mu.

Zkoušel nyní její lék, jak tak ležel na podušce a modlil se s chladnýma rukama na chladných prostěradlech. Modlil se sám za sebe, poněvadž věděl, že by měl být mnohem světější než je, neboť je knězem. Potom se modlil za pokoj duše Jidáše Iškariotského, protože věděl, že ani jeho případ není zcela zoufalý, neboť mu Bůh mohl udělit milost konečné kajícínosti, když padal se stromu. Potom se modlil za Marii Co-

relli, protože si myslel, že by byla měla být líp poučena, a myslel si, že Bůh si to myslí také. Dole na ulici začal zpívat jiný poslíček nebo učeň: „Kdo viděl mou malou Kelly?“ ale Otec Smith ho už neslyšel, protože zatím usnul.

4

Už kolik let chodil se Páter Smith pomodlit na svátek sv. Ondřeje do protestantské katedrály, protože ten kostel býval kdysi katolický a on si myslel, že sv. Ondřeji to bude třeba takto milejší.

V kostele nebyl mimo něj nikdo, neboť protestanté nechodí do svých kostelů i ve všední dny jako katolíci, kteří si zaskočí na modlitbičku mezi nákupem dvou hlávek zelí a hrozinkového koláče. Jak tam tak klečel a slunce padalo barevnými okny na svítivou čerň jeho starého kabátu, přenášel se Páter Smith v myšlenkách několik století nazpět, když ještě stál v presbytáři hlavní oltář. Augustiniánští mniši u něho denně sloužili zpívanou mši a míjející čas byl rytmován moudrými Božími hodinami matutina, laud, primy, tercie, sexty a nony. *Salve Regina* znívalo v noci mezi stíny pilířů, poněvadž mniši pokládali za vhodné dělat stejný hluk v čase, jaký by chtěli slyšet po celou věčnost.

Ty časy se ze Skotska vzdálily, a Otec Smith se modlil, aby přišly zase brzo zpět, neboť věděl, že jenom v poesii víry mohou lidé najít štěstí a smysl. Ty časy se vzdálily ze Skotska, protože lidé byli natolik pošetilí, aby chtěli reformovat zevně, namísto ze-

vnitř, nechápající, že nějaká nauka není nezbytně nepravdivá jenom proto, že její stoupenci nežijí podle ní do všech důsledků. A teď jsou pryč Nejsvětější Svátost a Panna Maria i svatí, a o mužích i ženách se má zato, že povedou spravedlivé životy bez oněch pomocných prostředků, které sám Bůh ustanovil.

Kněz nebyl tak hloupý, aby si nevšiml, že mnozí protestanté vedou lepší život než leckterí katolíci, a že náležejí k duši, ne-li k tělu Církve, poněvadž mají *animas naturaliter christianas*.¹⁸ Někdy se mu vskutku zdálo, že Bůh dopřává dobře smýšlejícím protestantům, kterým se nedostalo pravé víry bez jejich viny, aby předčili katolíky v lásce k bližnímu, ačkoli jejich láska nemá většinou pohnutek nadpřirozených. Katolíci vynikají víc v lásce k Bohu, a jak by také nevy-nikali, když jim k tomu pomáhají všechny milosti nebes?

Bylo by však zbytečné skrývat skutečnost - byť i z úcty k nejsvětějším citům druhých lidí - že protestantský blud ublížil nesmírně celému světu už tím, že rozšířil a upevnil všeobecné mylné pojetí, jako by víra byla následkem ctnosti a jako by muž, který bije svou ženu, neměl práva věřit v athanasianské kredo. Kdyby mělo být pravda, že víra je výsada, která se zmenšuje v geometrickém poměru k hříšné praxi, tu se Otec Smith domníval, že lovci lišek a jelenů by pozbyli práva věřit v jedinou Osobu Nejsvětější Trojice.

To všechno se mu zdálo docela jasné, když tam tak

¹⁸ Duše přirozeně křesťanské.

klečel a modlil se k svatým Ondřeji a Kolumbanovi a Kentigernovi a Marketě, aby opět zachránili Skotsko pro Boha. Šel okolo pedel a zastavil se u něho zkoumavě, zakroutil hlavou a šel dál, protože nebyl zvyklý vídat soukromou pobožnost.

Když Otec Smith vycházel z kostela, stál ve dveřích sám pastor, přectihodný Dr James Gillespie D. D., který byl kdysi dokonce předsedou generálního shromáždění církve skotské. Otec Smith se cítil vždycky velmi pokorný před doktorem Gillespiem, protože pastor nosil vždycky takový elegantní černý šosatý kabát a býval zván městskou radou k otvírání elektráren a vodních turbin, kdežto z katolíků nebyl zván ani biskup. K jeho překvapení však smekl pastor lesklý cylindr, jakmile ho uviděl, a usmál se na něho velmi přívětivě.

„Jsem opravdu velmi rád, že vás vidím, Otče Smitha,“ řekl. „Chtěl jsem vám říci osobně, jak litujeme já i moje náboženská obec neblahých událostí, které se zběhly před čtrnácti dny.“

„To je od vás velmi laskavé, Dr Gillespie, ale já vás ujišťuji, že ani biskup, ani já jsme nepochybovali ani na okamžik...“

Po těch úvodních slovech šlo už všecko dobře. Dr Gillespie se ptal Pátera Smitha, jak se může chodit modlit do domu Rimmonova, a kněz odpověděl, že co se jeho týče, není protestantský kostel domem Rimmonovým, nýbrž starodávnou svatyní, a že se tam šel pomodlit na svátek svatého Ondřeje. Pastor se zatvářil trochu nešťastně, když to kněz řekl, jako by

věděl, zač se tam šel modlit, a Otec Smith pochopil, že Dr Gillespie není ve skutečnosti vůbec pyšný, nýbrž že je to veliký nešťastný člověk, který má stejnou starost jako on sám, totiž aby získal lidi pro Kristovy zasnuby. Jak spolu kráčeli po ulici, řekl Dr Gillespie, že je statečnější od něho ukazovat se na ulici s Otcem Smithem, než od Otce Smitha ukazovat se na ulici s ním, protože nikoho ani nenapadne, že by on mohl obrátit Otce Smitha. Otec Smith se zeptal, je-li ta poznámka míněna jako poklona nebo pohana, a oba se dali do smíchu, jsouce šťastni, že se mohou spojit ve veselosti, ne-li v modlitbě.

5

V roce 1910 přišlo do města první kino. Paolo Sarno zkusil štěstí a předělal staré autobusové garáže vedle svého zmrzlinářského krámu, naproti kterému se zrovna začínala zvedat kostra nového kostela Otce Smitha. Kněz viděl reklamy z okna své sakristie. Měnily se dvakrát za týden, každý čtvrtek a středu: někdy v nich byla řeč o člověku zvaném John Bunny, a někdy o dvou lidech, kteří se jmenovali Gerald Ames a Stewart Rome; ale reklama ohlašující, že odpoledne od tří do čtyř se podává zdarma čaj návštěvníkům kina, byla vždycky táž. Lidé říkali, že Sarno hraje s tím podnikem odvážnou hru, protože to bláznění nebude třeba trvat déle než brusle na kolečkách, s kterými Ital před dvěma lety tak špatně pochodil.

Kanovníci z katedrální kapituly však nepokládali tu věc za hru. Byli znepokojeni, poněvadž účast na večerním požehnání začínala upadat a na májovou pobožnost chodili jenom starší lidé, a to i z těch se mnozí nemohli zdržet, aby si nezaskočili na hodinu do kina a na čaj, který se dává zadarmo; chodili tam i v postě, když si mysleli, že je nikdo z kněží nevidí. Nadarmo bouřil Monsignore O'Duffy s kazatelny: „Nemyslete si, že budete-li vysedávat v červených plyšových křeslech a dívat se, jak chumel šašků poskakuje a natřásá se na jakýchsi pitomých obrázcích, nemyslete si, že tak uvidíte jednu tvář v tvář Blahoslavenou Panu v království nebeském.“ Účast na požehnání v měsíci Božského Srdce byla právě tak ubohá jako v mariánském měsíci máji. Někteří kanovníci na kapitulní schůzce tvrdili, že by bylo rozumnější neodsuzovat kino, dokud se o tom oficielně nevyjádří Jeho Svatost papež Pius X., ale Monsignore O'Duffy řekl, že jsou to třesky plesky a že kdyby měli čekat na oficielní rozsudek Církve, mohli by se dohadovat až do soudného dne, a že si nemohou dovolit takové otálení, když mladí i staří se hrnou horempádem do chřtánu pekla, dospělí za šesták a děti za polovinu.

Bylo tedy rozhodnuto poslat na jedno představení deputaci. Monsignore O'Duffy poznamenal, že sice církevní autority zakazují kněžím chodit do divadla, ale kino že je docela jiná historie a že se ten zákaz této věci netýče. Řekl také, že nemají-li členové kapituly nic proti tomu, půjde tam sám, protože žádný kněz v celé diecési nemá takovou zkušenost s věcmi bez-

božnými jako on, a že s sebou vezme své staré přátele, Otce Bonnyboata a Smitha, protože by nebylo spravedlivé k signoru Sarnovi, aby se po jeho klouzačce do pekel svezli rovnou přísní a moudří kanovníci.

Zdálo se, že Paolo Sarno slyšel už něco o té zamýšlené návštěvě, neboť je uvítal ve vestibulu, stoje pod velkou zarámovanou fotografií dámy, která se jmenovala Flora Finchová. Otec Smith se divil, proč nevyšel až na ulici, neboť to by bývalo ještě zdvořilejší; ale otec Bonnyboat byl toho mínění, že Ital třeba vůbec nic nevěděl a že tam stál náhodou. Monsignore O'Duffy řekl, že kdyby je byl vyšel uvítat až na ulici, nebyl by mohl dovolit, aby si sami koupili lístky tím malým otvorem ve zdi, proraženým rovnou do tváře slečny pokladní. Buď jak buď, ředitel kina stál na červeném koberci a podával jim ruce, jejichž tlusté hnědé prsty vypadaly jako reklama na burty, kterou vídali u náspu železniční trati.

„Buon giorno, reverendissimi signori,“ uvítal je, neboť se domníval, že mluví všichni italsky. Kněží odpověděli „Buon giorno“, kromě Otce Bonnyboata, který studoval na skotské koleji ve Valladolidu, a ne na skotské koleji v Římě, a který proto odpověděl „Buenos dias“. Nad tím se dal Paolo Sarno do smíchu a řekl: „*Per Baccho*, velebný pán mluví italsky jako španělská kráva, *vero*, bez urážky, velebný pane, přišli ste se podívat na mé obrázky. Sou tuze pěkný, tuze ušlechtilý, tuze zbožný. Pojděte tudy, velební pánové.“

Velební pánové tedy šli, držíce před sebou obráce-

né klobouky jako mísy na polévku, a Monsignore O'Duffy řekl nahlas Paolu Sarnovi: „Ať jsou bezbožné nebo zbožné, ušlechtilé nebo hanebné, tohle bláznění dlouho nepotrvá, pane Sarno, a podle mého názoru byste byl udělal líp, kdybyste si byl otevřel pěknou boudu se střelnicí a s vodotryskem, na kterém poskakují celuloidové koule; to by aspoň bylo bez hříchu.“

Páteru Smithovi chvíli trvalo, než si jeho oči zvykly na temnotu; nejprve se mu zdálo, že sedí v ohromné černé díře, ohraničené na jedné straně svrchníkem Otce Bonnyboata a na druhé straně svrchníkem Monsignora O'Duffyho. Pomalu se však tma rozsvětlovala v ambrový soumrak, v kterém rozeznával kolem dokola řady hlav jako řádky bonbonů v čokoládové krabici. Na plátně bylo vidět modrou řeku, která se klikatila pod zelenými mosty, a nad ní sem tam chátrající kostel: to se nezdálo Páteru Smithovi příliš bezbožné, protože ty staré kostely byly skoro najisto katolické, a v každém z nich bylo Tělo Kristovo, a piano při tom hrálo nanejvýš zdvořile jakousi líbeznou melodii. Táž myšlenka napadla asi Otce Bonnyboata, neboť řekl přes Otce Smitha Monsignorovi O'Duffymu:

„Na tom není nic neuctivého, Monsignore.“

„Jenom počkejte, až začnou hrát,“ odpověděl Monsignore O'Duffy.

„Slyšel jsem, že je to horší než ty skřínky s klikami, v kterých je vidět barevná sklíčka.“ Přiložil ucho k samému uchu Otce Smitha a zašeptal: „Trička, řekněte mu to,“ dodal.

Než však mohl Otec Smith vyřídít tu informaci Otci Bonnyboatovi, otočil se v řadě před nimi veliký klobouk, kterým byl prostrčen dlouhý špendlík, a dáma na ně zavolala: „Psst“; a tak se Otec Smith mohl jenom mlčky podívat, jak to, že toho Monsignore O'Duffy tolik ví o oněch skřínkách, v kterých se otáčejí barevné obrázky. Potom přestalo piano hrát, ve vzduchu se ozval zvuk, jako když pouštějí u holiče otáčecí kartáč, zelené mosty a chátrající staré kostely se chvěly ještě chvíli na plátně a potom zmizely také; v sále vyskočila světla a řady hlav před Otcem Smithem měly najednou uši a plátno vpředu vypadalo, že to vůbec není zavěšené prostěradlo, nýbrž tvrdá čtverhranná a lesklá stěna, plná světlejších skvrn, jako by s ní byla místy skla barva.

„To je opravdu velmi ušlechtilé,“ řekl Otec Bonnyboat.

„Povídám vám, abyste počkal,“ odpověděl Monsignore O'Duffy.

Světla zase zhasla. Film, který začali pouštět, byl o trestanci ve vězení. Trestanec měl na sobě široko pružovanou uniformu jako fotbalovou kazajku, a Otci Smithovi ho bylo nejprve líto, protože se zdál tak ubohý. Potom však trestanec utekl a běžel ulicemi a zahýbal okolo rohů a policajti běželi za ním a zahýbali také okolo rohů, ale trestanci se vždycky podařilo uniknout, i když na něho policajti vyběhli s obou stran; trestanec po každé uskočil za dveře a policajti vrazili do sebe a svalili se na zem. Když se Otec Smith smál, věděl, že nedělá nic špatného, protože slyšel,

jak se Monsignore O'Duffy a Otec Bonnyboat smějí také.

Potom běžel trestanec po břehu moře a tam bylo mnoho hezkých slečen v koupacích úborech, jedly čokoládu, sedíce na písku, a trestanec vběhl mezi ně, rozházel čokoládu a Otec Smith se divil, co řekne Monsignore O'Duffy těm koupacím úborům; tu však vyskočilo v chodbičce mezi sedadly světlo a někdo volal: „Čokoláda, cigarety, zápalky.“ Potom se lampička proměnila v tvář Anguse McNaba nad dvěma řadami zlatých knoflíků, a chlapec se naklonil přes Monsignora O'Duffyho k Otci Smithovi a řekl: „Poznááte mne, Otče?“ - „To je jeden můj ministrant,“ chtěl vysvětlovat Otec Smith Monsignorovi O'Duffymu, ale vpředu na plátně se strhla zatím mela: trestanec a ony hezké dívky po sobě házeli dorty a paštikami a Monsignore O'Duffy se smál tak srdečně, že nemohl nic slyšet. To házení paštikami se nezdálo Otci Smithovi příliš zábavné, a také Otec Bonnyboat na tom neviděl, jak se zdálo, nic směšného; avšak ostatní diváci se řehtali o všechno pryč a Monsignore O'Duffy se smál za oba ostatní kněze.

„Ten chlapík je náramně komický, na mou věru,“ řekl Monsignore, utíraje si s očí slzy. Potom zahlédl v chodbičce hezkou biletářku v černé sukni a v nažehlené zástěře. „Hej, slečinko, copak bude s tím čajem?“ zeptal se.

„Bude se podávat až při filmu *Smrt nebo zneuctění*, pane,“ řekla.

A vskutku se podával čaj při promítání filmu *Smrt*

nebo zneuctění, zrovna když šerif spustil svou tirádu: „Hoši, tak se mi zdá, že se přihodila v Red Gulchu jakási špinavá historie; a my si došlápneme na toho smrdutého tchoře a koňského zloděje Ned Trantera tak důkladně, že naše ženy budou moci pokojně spát a naše dcery se budou moci procházet šťastně a bezstarostně pod myriadami nebeských hvězd.“ Ta věta přeběhla přes plátno na jeden ráz, bez čárek, ale zato s náramnou spoustou teček. A vtom donesli pro každého podnos s čajníkem a s šálkem a s dvěma malými suchary, na zadní straně pěkně rýhovanými. Monsignore O'Duffy řekl, že kdyby se bylo chtělo ředitelství kina opravdu ukázat, že by jim k tomu byli dali ještě vařené vejce, ale přesto mu chutnaly i suchary, neboť si je namácel do čaje a jedl je s pochvalným mlaskáním, srkáním a cucáním.

Na plátně, nad šálky čaje, unesl zatím Ned Tranter šerifovu hezkou dceru, zmocniv se jí právě ve chvíli, když klečela u postele a říkala večerní modlitby. Sedl s ní na koně a ujížděl s ní rovnou do své horské pevnosti. „Nede Trantere,“ oslovovala ho výmluvnou řečí, třeba měla ústa zacpána, „můžeš mě vyhladovět, můžeš mě bít, můžeš mě třeba sedřít z kůže, ale já nikdy nepovolím, neposkvrním veliký dar lásky a nestanu se matkou tvých dětí za nic na světě, nebudu pro tebe vařit, ani šít, ani uklízet. Raději smrt než zneuctění, Nede Trantere, neboť mé srdce patří švarnému Patricku Hoganovi ze Samoty.“ – Nato se ozval výskot a potlesk a dupot a Otec Bonnyboat řekl, že kdo má jméno jako Patrick Hogan, musí být jistě ka-

tolík, a Monsignore O'Duffy dodal, že to je důkaz, že katolická Církev hraje i na plátně triumfální úlohu. Otec Smith byl příliš zaujat příběhem, aby mohl něco říci. Díval se s rozšířenýma očima a tlukoucím srdcem, jak šerif a Patrik Hogan a ostatní hoši z Červeného Gulchu vyrazili na záchranu Molly Kintyrové, jejíž oči prý jsou jako lesní tůně, v kterých se odráží nevýslovná sláva hvězd; něco takového aspoň tvrdil Patrik Hogan, když hrál s Mikšem Rilleyem v hospodě kulečník. Když sedali na koně, všichni vystřelili do vzduchu z pistolí, aby Molly Kintyrová věděla, že už jedou, a Ned Tranter ovšem neslyšel nic, protože spal špinavec, s hlavou pod přikrývkami. Jeli s kopce a do kopce a ustavičně pálili z pistolí. Někdy to vypadalo, jako by jeli dvakrát do stejného kopce, ale Otec Smith byl příliš vzrušen, aby si toho všímal. Tleskal, vzdychal, pozbýval naděje a zase tleskal jako ostatní, až bylo nakonec po všem a Molly Kintyrová se vrátila do náručí Patrika Hogana, který se zapřísahal, že už jakživ nebude hrát v hospodě kulečník, a šerif řekl, míře revolverem na Neda Trantera: „Ruce vzhůru, Trantere! Teď tě máme! Už nám neutečeš!“ Všichni mu kněží tleskali s ostatními a Otec Bonnyboat řekl, že dávno neviděl nic tak ušlechtilého, a Monsignore O'Duffy řekl, že se nikdy nebojí uznat, že se mýlil, a že se opravdu zdá, jako by se byl tentokráte mýlil, co se týče toho kina, a nepřinese-li jim zbytek programu nějaké nepříjemné překvapení, že to nahradí signoru Barnovi tím, že koupí lístky pro všechny členy Spolku Vincence z Pauly.

Nebyl však už žádný zbytek programu, neboť jakmile světla zase zhasla, ukázala se na plátně opět modrá řeka a zelené mosty a staré rozpadávající se kostely a piano opět spustilo onu líbeznou melodii. Otec Bonnyboat řekl, že by snad měli už jít, ale Monsignore O'Duffy mu odsekl, že to je nesmysl a že „trvalé představení“ znamená, že lidé mohou zůstat, jak dlouho chtějí, a že on se chce ještě podívat na to, jak po sobě házejí těmi paštikami, ale ovšemže Otec Bonnyboat a Otec Smith si mohou dělat, co chtějí. A i když zmizela modrá řeka a staré kostely a na plátně se objevilo návěští: *„Hosté, kteří viděli celý program, se žádají, aby uvolnili místa pro ty, kteří čekají venku“*, ani potom ještě se nehýbal a tvrdil, že nechce zůstat proto, aby dostal ještě jeden čaj, ale proto, aby viděl tu melu s paštikami. Ale když tu melu uviděl, řekl, že by ještě rád viděl, jak honí toho Neda Trantera, a tak zůstali až do konce *Smrti nebo zneuctění*, a snažili se nemyslet na to, že diváci, kteří stojí v uličce, se na ně dívají významně.

„Je to ovšem čiré bláznění a nebude to dlouho trvat,“ řekl Monsignore O'Duffy, když stáli zase venku na střízlivé ulici. Otec Bonnyboat řekl, že se mu přece jenom zdá, že je to něco víc než bláznění a že by nebylo špatné, kdyby měli svatí v nebi občas takovou zábavu; ale Otec Smith ho upozornil, že svatí v nebi se budou dívat na tvář Našeho Pána a že nic nemůže být více povznášejícího. Potom smekli klobouky, pozdravující jeden v druhém důstojnost kněžskou a vrátili se do svých kostelů, poněvadž byl první čtvrtěk v měsíci a čekala na ně zpověď.

V klášteře pověsily sestřičky klec s papouškem, kterého jim dal P. Bonnyboat, do jedné třídy, protože si myslely, že to bude dělat dobrý dojem na žáky, budou-li slyšet, jak papoušek vydává zbožné zvuky, zvláště když tihle ptáci nemají zrovna pověst veliké zbožnosti. Matka Leclercová říkala, že kdykoli slyší vyslovovat papouška „*Dominus vobiscum*“, je si jista, že Náš Pán umřel také za kočky a za psy a za ptáky, stejně jako za lidi; ale ctihodná Matka jí na to odpověděla, aby nebyla hloupá, a že Náš Pán umřel jenom za lidi, protože jenom lidé mají nesmrtelnou duši, a kdyby byl Náš Pán umřel za kočky a za psy a za ptáky, proč prý už také ne za myši a za krysy a za blechy. Matka Leclercová připustila, že ovšem má ctihodná Matka pravdu, ale hluboko v srdci se přece nevzdala naděje, že jejich papoušek bude jednou zpívat v nebeském kůru se sv. Janem Zlatoústým a se sv. Cecilíí a se všemi ostatními.

Páter Smith sloužíval v konventě mši svatou každé pondělí a úterý a ve středu, kdežto Monsignore O'Duffy a Otec Bonnyboat si rozdělili mezi sebe zbývající dny v týdnu, protože jeptišky byly příliš chudé, aby si mohly dovolit vlastního kaplana; Páter Smith však chodil sám vyučovat náboženství, protože měl jeptišky raději než ostatní kněží, a rád také hovořil o Pánu Bohu s malými dětmi. Papouška pověsili do třídy, v které Otec Smith učil, ale pták říkal „*Dominus vobiscum*“, jenom když kněz vstupoval, a „*Per omnia*

saecula saeculorum“, jenom když odcházel, a mezitím nikdy nevyrušoval.

Když byl Otec Smith s dětmi, vždycky se mu zdálo snadné věřit, že Bůh stvořil svět. Vypadaly tak čerstvé a růžové a baculaté, že bylo nemožné nevidět, jak prst samého Boha hladí jejich mládí. Doktoři Církve i někteří velicí svatí ovšem upozornili, že i děti mohou hřešit a vědomě neposlušchat Boha, právě tak jako dospělí lidé; kněz však měl zato, že děti z počátku všechny mají rády Pána Ježíše docela přirozeně a zpronevěřují se mu teprve později pro lehtání smyslů a ze strachu, aby se nezdály hodnější než jejich kamarádi. Když byl Otec Smith sám chlapcem, nemohl se dočkat, až vyroste, protože si myslel, že dospělým lidem je snáze poslouchat Pána Boha než dětem, a byl potom velmi zklamán, když viděl, že je to naopak nejněsnější. Domníval se, že tuto zkušenost udělal každý a že veliký rozdíl mezi kněžími a jeptiškami a mezi obyčejnými lidmi je ten, že kněží a jeptišky se nepřestávají znovu a znovu pokoušet o dokonalost.

Ve třídě, v které učil Otec Smith v roce 1913 náboženství, byli hoši i děvčata; byla to sice jenom dívčí škola, ale sestry tam přijímaly i chlapce do sedmi let. Elvíra Sarnová a Josef Scott byli oba v té třídě. Sarnovi i Scottovi měli už jiné děti, ale Otec Smith si vzpomínal na Elvíru a na Josefa zvlášť, protože je křtil oba zároveň té deštivé neděle v roce 1908. Na tabuli nad hlavou Pátera Smitha bylo napsáno: „Guma se pěstovala v Brazílii dřív než v Malajsku,“ protože Matka de la Tourová tam měla předtím hodinu země-

pisu, avšak tváře dětí v lavicích před knězem byly příliš mladé, aby jim na tom nějak zvlášť záleželo, a Otec Smith se zase cítil příliš stár, aby mu na tom záleželo, a domníval se, že Pánu Bohu na tom taky zrovna nezáleží.

„Co je to hřích?“ ptal se kulaťoučkových tváří v lavicích, které prosvítaly mřížovým slunečních paprsků, zachycujících se na zvířeném prachu.

„Hřích jest urážka Pána Boha myšlenkou, slovem, činem nebo opominutím zákona Božího,“ odzpěvovaly baculaté tváře.

„Kolik je druhů hřichu?“ ptal se kněz dále chlapců v námořnických šatech a děvčat s mašlemi ve vlasech.

„Jsou dva druhy hřichu: hřích dědičný a hřích osobní,“ odzpěvovaly námořnické šaty a mašle.

„Velmi dobře,“ pochválil je kněz, ale potom si najednou uvědomil, že to všecko nemá valný smysl, protože děti nerozumějí, co povídají, stejně jako papoušek, když říká „*Dominus vobiscum*“. Byly by prozpěvovaly „Hřích rostl dřív v Brazílii než v Malajsku“ se stejným nadšením, kdyby jim to někdo předříkával. Pomyslel si smutně na všechny děti ve všech dobách a ve všech zemích, které vyučila Církev katechismu, a jak je přesto na světě tolik bezbožnosti, protože moudrost je většinou pro lidi jenom naučenou rutinou a nepronikla jim do srdce, jako když ji přibije ostrými hřebíky. Snad mohou i kněží za tuto spoušť, protože často sami necítí živý smysl za hladkými větami, kterými chtějí tento živý smysl vštěpovat druhým. Páter Smith oklapl svůj katechismus a rozhodl se, že jakkoli je po-

selství Evangelia znetvořováno a vydáváno v posměch, on se přičiní, aby děti, které sedí v lavicích před ním, pochopily a poslouchaly Boha navždycky.

„Rád bych, abyste si zapamatovaly jednu věc, a rád bych, abyste si ji zapamatovaly na celý život,“ řekl. „Na tom, co se naučíte v této třídě, záleží náramně, a vždycky na tom bude záležet. Bůh vás poslal do světa, abyste spasily své duše, a všechno ostatní je vedlejší. Až budete velcí, budou vám chtít možná mužové a ženy namluvit, že tomu není tak a že záleží jedině na tom, aby člověk zbohatl a stal se mocným a aby ho druzí ctili. To však není pravda. Pamatujte si vždycky, že Bůh nevidí věci tak, jak je vidí svět, a že špinavý a otrhaný pobuda, v jehož duši je milost Boží, je v očích Našeho Pána mnohem krásnější a líbeznější než nějaký hříšný král v svém paláci. Snažte se vždycky poslouchat Našeho Pána. Pamatujte si, že můžete mít v srdci pravdu, když celý svět vykřikuje lež mnohonásobným jazykem. Lidé vám možná budou chtít namluvit, že náboženství je jenom pro kostel a pro neděli a že je bláhové chtít se stát svatým; a to není pravda: protože tento svět a jeho radosti pomínou, je bláhové nechtít se stát svatým, a člověk nemůže být svatý, nežije-li podle náboženství celý týden. Z bonbonů, kterých jste se dnes najedly, nebudete mít zítra nic, ledaže vás z nich rozbolí břicho. S hříchem je to také tak; na onom světě z něho budou lidé mít jenom trápení a nikoli radost.“ Vtom zahlédl Josefa Scotta, jak tahá za vlasy Elvíru Sarnovou. „Josefe, které poslední slovo jsem řekl?“ zeptal se.

„Prosím, velebný pane, hřích dědičný a hřích osobní,“ odpověděl chlapec.

„Víš to ty, Elvíro?“ zeptal se.

„Prosím, velebný pane, opominutí zákona Božího,“ odpovědělo děvče.

„Prosím, velebný pane, já to vím,“ hlásil se jiný chlapec. „Mluvil jste o tom, jak budou chutnat bonbony v očistci.“

Hoši i děvčata ve třídě byli příliš mladí, aby se smáli té odpovědi, avšak Otec Smith viděl, že ve dveřích stojí ctihodná Matka, a ta že se směje. „*Per omnia saecula saeculorum*,“ zaječel papoušek, protože věděl, že jakmile se objeví ctihodná Matka, je konec hodiny. Otec Smith odešel od katedry s lehkým pocitem zahanbené pošetilosti a vyšel s řeholnicí chladnými klášterními chodbami na zelený trávník vzadu za domem, kam svítlo slunce a kde Matka de la Tourová zalévala květiny.

Otec Smith měl dost známých ve vysokých církevních kruzích. Měl jednoho bratrance v Římě a druhý bratranec byl biskupem v Anglii a jedna teta byla abatyší benediktinského kláštera, a všichni byli velmi zbožní a měli velmi blankytné názory o lásce Boží i o dobrém chování ve společnosti. Otec Smith měl vždycky pocit, když se s nimi setkal, že je velmi obyčejný a nevychovaný člověk. Cítil se obyčejný a nevychovaný i tu chvíli, když kráčet po zahradě se ctihodnou Matkou, ale ne proto, že ona je představenou a on jenom prostým knězem, ale proto, že ho přistihla, jak se pokouší být chytřejší než svatí mužové, kteří sestavili katechismus.

Daleko v zátočině železniční trati, tam, kde se stýkalo golfové hřiště se zahradami sira Dugalda Ippecacuanha, objevil se nad stromy chumáč kouře a miniaturní žížalovitý vláček se vinul podél náspu, právě tak jako před čtyřmi lety, když přijely řeholnice do města. Ten pohled upokojil Otce Smitha tak jako vždycky; byl si najednou jist, že ctihodná Matka se mu nemohla smát, protože miluje Našeho Pána právě tak jako on, a jistě pochopila, co ho přimělo v hodině náboženství k té pošetilé horlivosti.

„*Cela se peut que vous avez raison, monsieur l'abbé,*“¹⁹ řekla. „Snad je to opravdu trochu naše vina, že nás tak nenávidí.“

Pátera Smitha obyčejně bavívalo, když ho ctihodná Matka oslovovala „*monsieur l'abbé*“, ale dnes se tím nebavil, protože odhadla tak přesně jeho myšlenky.

„Snad je to tím, že neznáme správný způsob, jak být fanatiky, *ma révérende Mère,*“ řekl. „A přece musíme být fanatiky, máme-li naučit svět všem věcem, které nám rozkázal On.“

„*Euntes ergo...*“²⁰ odpověděla ctihodná Matka s rozkošným přízvukem.

„Ne, *monsieur l'abbé*, nesmíme se bát, že nás budou nazývat fanatiky, protože fanatismus je jenom jiné jméno pro logické jednání.“

Venku na silnici se objevil houf mladých klacků v tveedových čapkách, kteří si to šlapali na fotbalový zápas. Uvnitř čapek měli drátěné obroučky, aby vy-

¹⁹ „Možná, že máte pravdu, důstojný pane.“

²⁰ „Jdouce tedy...“

padaly hezky tuhé, avšak pro své tváře nepotřebovali drátěných obrouček. Když pohlédl Otec Smith na jejich silné červené čelisti, napadl ho trochu strach. Je na světě tolik lidí, a většinou jsou tak oškliví, že nemohl pochopit, jak je může mít Bůh rád. Potom však zahlédl Monsignora O'Duffyho, jak si to šlape s těmi holomky, a čelo se mu vyjasnilo, neboť si uvědomil, že u Boha není nic nemožného.

„*Il est bien brave, celui-là*,“²¹ řekla ctihodná Matka, když jim Monsignore smekl na pozdrav a zamával na ně svým ohromným červeným kapesníkem. „Footballové zápasy nemohou být nic obzvlášť zlého, chodí-li na ně Monsignore O'Duffy,“ dodala.

Otec Smith souhlasil s velebnou Matkou. Jeho bratranec, anglický biskup, by ovšem nebyl nikdy šel na fotbalový zápas, ačkoli se jednou zúčastnil internacionálního rugby a potom se chlubil, že ho pokládali za anglického pastora, což ovšem byl podivný druh duchovní pýchy, protože anglikáni mají sice krásnou výslovnost, ale jejich svěcení je neplatné a jejich doktrina špatná, jak ukázal papež Lev XIII. teprve nedávno, v roce 1896.

„Bojím se, že jsem se vám zdál trochu pošetilý, když jsem před chvílí mluvil k dětem ve třídě takovým způsobem, *ma révérende Mère*,“ řekl. „Jsem však přesvědčen o jedné věci; nebudeme-li se snažit, abychom byli velmi dobří, budeme všichni strašně zlí, a jenom skutečně dobrým životem mohou být lidé zachráněni od hmotných i duchovních následků tohoto

²¹ „Tenhleten, to je hodný člověk...”

strojového věku. Snad se mi vysmějete, *ma révérende Mère*, ale já se nemohu ubránit pomýšlení, že to bylo od vašeho krajana Monsieura Blériota velmi troufalé, že přelétl s tím svým inštrumentem váš Kanál.“

„*Voyons, monsieur l'abbé, pourquoi?*“²²

„Poněvadž dějiny ukazují, že většina lidských vynálezů slouží nakonec spíše účelům zlým než dobrým. Kdybych já byl všemohoucím Bohem, *ma révérende Mère*, nebyl bych dovolil Jamesu Wattovi, aby se díval, jak vře ten zadržávaný hrnec. A myslím, že bych byl umlčel také Marconiho i Edisona. Neboť všechny tyto vynálezy se protíví hlavnímu účelu Církve: aby člověk dovedl být tichý a aby věděl, že Bůh je On.“

„Snad máte trochu pravdu, *monsieur l'abbé*,“ odpověděla velebná Matka. „Někdy i já mám pocit, že na svět čeká veliká pohroma. Musí být se světem něco v nepořádku, když takové veliké země, jako země moje, vyhánějí ty, jejichž jediným zločinem je, že slouží horlivě Bohu.“

Při těch slovech se jí položil přes oči třpytivý závoj, a Otec Smith tušil, že vzpomíná tu chvíli na francouzské vesničky, na jejichž zdech je napsáno *Byrrh a Quinquina*.

„Možná, že lidé nepřicházejí k rozumu proto, že je Bůh nenechává na zemi dost dlouho,“ řekl Otec Smith. „Sotvaže trochu přičichnou ke škole, už musejí zase učit vlastní děti, a potom se jim zuby zdlouží a zežloutnou, a musí umřít. Stejně je tomu s naší civilisací; věci ubíhají příliš rychle. Lidé se nenaorali

²² „Podívejme se, důstojný pane, a proč?“

dost polí, aby mohli pracovat bezpečně v továrnách.“

„Ubohá Francie,“ řekla ctihodná Matka. „A teď, *monsieur l'abbé*, si pojďme pohovořit s Matkou de la Tourovou o jejích květinách.“

Otec Smith se v duchu ptal, zdali ta změna hovoru znamená pokárání, ale když pohlédl se strany do jejích směřících se očí, viděl v nich jenom bílou a černou zdobnělinu Matky de la Tourové, jak se trpělivě shýbá nad svými květinovými záhonky.

7

Na Božích hodinách byl svátek svatých Perpetuy a Felicity, mučednic, 1914, když se vhrnula do nového cínového kostela Otce Smitha lady Ippecacuanhová, aby se podívala, jak stavba pokračuje. Měla na sobě tweedové šaty, na nohou okované golfové botky a na oku monokl jako pětikorunu; tak se hnala cvakajíc podkůvkami až dopředu před hlavní oltář a klekla si do první lavice s dobře vychovanou arogancí, neboť ačkoli byla kdysi sufražetkou a zapálila knihkupecký krám v Kincairnsu, nebyla přece bez náboženství a věřila, že Bůh je přítomen na mnoha místech ve světě, a dokonce i v římskokatolických kostelích. Když tam tak klečela, napadlo jí, že vůně kadidla je dokonce velmi příjemná, a že je to mnohem příjemnější desinfikum než třeba karbolová voda.

Kostelník, který měl teď plné ruce práce s hlídáním a uklízením kostela, právě postavil čerstvé květiny na

oltář Panny Marie a uviděl ji tam klečet. Pokládaje ji pro ten monokl omylem za muže, přistoupil k ní zezadu a poklepal jí na rameno.

„Sundejte klobouk v domě Božím,“ poručil jí.

Lady Ippecacuanhová obrátila k němu prudce mrazivou tvář s červenými vlasy.

„Copak nevidíte, že jsem žena?“ zeptala se.

„Mormon nebo nemormon,“ stál na svém nahluclý kostelník, „sundejte klobouk v domě Božím.“

Páter Smith seděl tu dobu ve své faře a četl *Katolického hlasatele*, který byl jako obyčejně plný farních klepů a diecésních odpadků. „*Ne lisez jamais les petits journaux religieux*,“ radil prý jednou baronu von Hügelovi jeho zpovědník. Otec Smith, čta ty zbožné pomýje, byl skoro toho mínění, že rádce baronův měl pravdu. Nemohl však o tom přemýšlet dlouho, protože najednou zařinčel zvonek u dveří a do pokoje vrazila lady Ippecacuanhová, jako by se hnala s golfovou holí po kouli.

„Otče Smithe, musím vás požádat, abyste ihned propustil toho sprostého pedela,“ řekla všecka rozpálena do červena jako její vlasy.

Otec Smith potkal předtím lady Ippecacuanhovou dvakrát v životě: jednou, když jí šel poděkovat na zámek za štědrý příspěvek na stavbu nového kostela, a po druhé na jednom charitním koncertě, kde zpívala „*Viděli jste kdy, aby ústřice lezla do schodů?*“ a při tom srazila do orchestru květináč.

„Kdybyste mi laskavě mohla říci, co se vlastně stalo,“ nadhodil.

Lady Ippecacuanhová mu vyličila věc stručně, drsně a s nadsázkami. Tvrdila, že nikdy v životě ji nikdo tak neurazil. Všimnuvši si humorného záblesku v knězových očích, dodala náruživě:

„Vidím, Otče Smithe, že vám to dělá zábavu; pro mne to však není zábava a myslím, že se tím nebude bavit ani můj muž, až mu řeknu, co se přihodilo. Musím však říci, že mne vaše chování velmi překvapuje, protože jste na mne vždycky dělal dojem gentlemana, ačkoli jste římskokatolický kněz, a myslila jsem, že jste jiný než vaši kolegové, jako na příklad ten strašný člověk Monsignore O'Duffy.“

„Drahá lady,“ začal Otec Smith, modle se rychle v duchu, aby mu Bůh pomohl z nesnází, protože ho ta historie skutečně bavila a protože lady Ippecacuanhová a sir Dugald dali každý sto liber na stavbu jeho nového kostela. „Drahá lady, je mi opravdu velmi líto, že nade mnou zvítězil můj cit pro směšnost. Vždyť to, že vás někdo mohl omylem pokládat za mormona, je právě tak směšné, jako kdyby mne pokládal za boxera, a myslím, že já bych vám odpustil úsměv, lady Ippecacuanhová, kdyby mě opravdu někdo omylem pokládal za boxera. Svého kostelníka však pro takové nedorozumění propustit nemohu, protože on konec konců konal svou povinnost, když vymáhal úctu k Našemu Pánu v Nejsvětější Svátosti na oltáři i od těch, o kterých se domníval, že nevědí o Jeho přítomnosti. Nemohu ho propustit, lady Ippecacuanhová, i když jste vy a váš manžel byli tak štědrí k mému kostelu, a nemohu vám ani vrátit vaše peníze, protože jsme je dáv-

no utratili. A římskokatoličtí kněží jsou všichni gentlemany Pána Boha, lady Ippecacuanhová, a to v tom smyslu, že plní definici kardinála Newmana, podle něhož je gentleman ten, kdo nikdy nechce nikomu úmyslně ublížit. Možná, že Monsignore O'Duffy nemá stejné ponětí jako vy nebo já o jistých stránkách společenské etikety; ale nikdy nekouří dýmku v saloně Božím, což jest mnohem důležitější. Má veliké svobodné srdce a miluje Boha s prostotou malého dítěte. Kdyby ho někdo omylem pokládal za mormona, nebo dokonce za provazolezce, myslím, že by se tím nejenom sám náramně bavil, ale že by shledával přirozeným, že se tím baví i jiní lidé, protože jeho povolání jako kněze Božího bije všem do očí.“ Nepodíval se na lady Ippecacuanhovou, dokud neskončil tu svou řeč, a když se na ni podíval, byl překvapen, vida, že má oči plny slz a že její veliké vyčnělé žluté zuby jí trčí z úst jako klávesy od piana. „Je mi líto, lady Ippecacuanhová,“ řekl. „Ujišťuji vás, že jsem neměl tušení...”

„Nemá vám být čeho líto, Otče Smithe,“ řekla, usmívajíc se skrze slzy, které si utírala velikým kapesníkem. „Jsem zlá, pyšná, marnivá, drzá ženská, a děkuji vám za účinné ponaučení o pokoře.“ Nastavila mu svou velikou tlapu, a Otec Smith, jsa všecek na rozpacích, jí potřásl, poněvadž nechápal, co jiného by s ní mohl udělat.

Když ji doprovázel ke dveřím, začala lady Ippecacuanhová o Otcí Bernardu Vaughanovi, kterého prý slyšela dvakrát kázat, a že ho pokládá za znamenitého

kazatele. Otec Smith odpověděl, že ona neděle, o které pronesl ten jesuita první ze svých slavných kázání o hříších společnosti, dostala po něm jméno jako první neděle po dostizích v Ascotu, a lady Ippecacuanhová, která nebyla zrovna důvtipná, řekla, že by se ten kněz měl pustit také do hráčů golfu, protože jsou mezi nimi ohromní darebáci, kteří zahrnují jamky pískem, když myslí, že se jejich protivník nedívá.

Jak stáli nad schůdky před farou, vyhrnul se z farní školy chumel otrhaných vlasatých dětí, které se rozběhly s rámusem po ulici. Některé byly bosé a některé umouněné a některé měly ústa od marmelády, ale chlapci, kteří měli čepice, smekali uctivě, když šli okolo kostela, protože věděli, že tam je ve svatostánku Ježíš, a také před Páterem Smithem smekali, a děvčata kývala na pozdrav. Otec Smith si všiml, že po kamenné, dobře vychované tváři lady Ippecacuanhové přelétl bezděčný výraz odporu, a věda, že se za něj bude vzápětí kát, chtěl jí přispět na pomoc:

„Církev je v této zemi církví chudých, lady Ippecacuanhová,“ řekl, „a já toho celkem nelituji, protože to udržuje jak nás kněží, tak i lid v duchovních i hmotných podmínkách prvotních křesťanů. Ve Skotsku nežádá nikdo naše biskupy, aby se představovali knížatům, kteří navštěvují vaši zemi, ani aby si vyměňovali zdvořilosti s cizími diplomaty, a proto přijímají svou biskupskou hodnost tak, jak Bůh chce, aby ji přijímali, totiž prostě a pokorně, jako povinnost a ne jako privilej. A naši laikové, kteří vědí, že snáze projde velbloud uchem jehly, nežli vstoupí boháč do krá-

lovství nebeského, přijímají svou chudobu jako důkaz Boží lásky a obětují svou dřinu, píchání lístků v tramvaji a drhnutí podlah jako žalm k Jeho větší cti a slávě. Je pravda, že většinou nevynikají chytrostí, ale jak ti hloupí, tak ti chytrí se vždycky tlačí do chrámu Božího; jenom polovzdělancům brání pýcha, aby nevstoupili dovnitř.“ Vtom si pomyslí, že asi zašel příliš daleko, a byl rád, když ho lady Ippecacuanhová upozornila na svého manžela, vznášejícího se elegantně po ulici s jejich patnáctiletým synkem, který jak bylo už z dálky vidět, neměl ovšem ústa umazaná od marmelády.

Sir Dugald Ippecacuanha měl obličej ruměný jako okno od klubu a páchl tweedem, lékořicovými pilulkami a doutníkem. Byl deset let vojákem z povolání, ale potom odešel do výslužby a staral se o svůj statek. Jeho syn byl výkvětem zlaté mládeže a ve škole už dostal vyznamenání za cricket.

„Otec Smith mi právě dal nejvýš spasitelné naučení o pokoře,“ vysvětlovala lady Ippecacuanhová.

„To jsem rád, že jí někdo umí srazit hřebínek,“ zahušel sir Dugald. „A mám-li říci pravdu, nic mě nepřekvapuje, že je to římský *Padre*. Znal jsem jich na vojně hromadu, a namoutě, byli to všichni správní chlapi, žádní podivíni. Nenadělali s náboženstvím o nic víc cavyků než kdokoliv z nás. Měli jsme jednoho v důstojnické kuchyni v Delhi. Pil jako ryba a hrál polo jedna radost.“

Otec Smith zcela nesouhlasil s tím, že by vlastnosti, které právě vyjmenoval sir Dugald, byly podstatnými

známkami kněžského povolání, ale zdálo se mu, že pro jedno dopoledne se už dost nakázal, a krom toho chtěl být sir Dugald zřejmě laskav.

„Vypadá to, že se brzo něco semele,“ dodal sir Dugald, když se on a lady Ippecacuanhová loučili s knězem. „Nic se mi nelíbí, co ti Němci dělají. Nu, bude-li z toho mela, nezůstanu za pecí. Vojákovat v míru je otrava, ale za války je to velká věc. Náš Alistair si k tomu možná také čichne. Je už seržantem v cricketu za svou třídu, a strhne-li se mela, každý kluk, který má v žilách krev, bude chtít být u toho.“

Otec Smith viděl, že lady Ippecacuanhová se nesdílí o válečné nadšení svého muže, a on sám se o ně také nesdílel, neboť měl zato, že války mezi národy jenom brání lidem, aby nežili tak, jak Bůh chce, aby žili. Když se vrátil do fary, bylo mu za těžko dát se do breviáře, protože slova sira Dugalda ho příliš rozrušila.

8

Když odjížděl P. Smith na frontu jako polní kaplan, chtěl ho biskup mermomocí doprovodit na nádraží. Monsignore O'Duffy a P. Bonnyboat jeli už napřed drožkou, do které vzali jeho zavazadlo, poněvadž věděli, že biskup chce být s P. Smithem chvíli o samotě, aby mu mohl vysvětlit, proč ustanovil P. Bonnyboata, aby se za jeho nepřítomnosti staral o jeho farnost. Vojáci zdravili cestou Smitha pro jeho důstojnickou uniformu a P. Smith jim také salutoval, kdežto biskup

smekal klobouk, domnívaje se, že si toho žádá zdvořilost.

„Hledte,“ začal biskup, když kráčeli ulicemi, které už nabyly válečného vzhledu, neboť každou chvíli bylo vidět námořníky, jak se potácejí z hospody, a s nimi ženy v křiklavých šatech a vysokých šněrovacích střevících, jak se také potácejí, „jste už skoro celý rok pryč a Otec Bonnyboat od Panny Marie Zrcadla Spravedlnosti vás celý ten čas zastupoval a farnost Nejsvětějšího Jména nabyla zatím mnohem větší důležitosti než farnost Panny Marie, takže jenom kněz, který má zkušenost Otce Bonnyboata...“

„Vaše Milost nepotřebuje nic vysvětlovat,“ řekl Otec Smith. „Chápu úplně vaše opatření a ujišťuji vás, že se mi zdá naprosto rozumné.“

„Bylo mi líto, že jste byl mezi prvními z mých kněží, kteří musili narukovat, ale skoro bych řekl, že bych si to ani jinak nebyl přál,“ řekl biskup. „Mám pocit, že z této války vzejde veliké a trvalé duchovní dobro. Jak by tomu mohlo být jinak, když tolik našich nejstatečnějších a nejčestnějších mladých lidí umírá za tak ušlechtilou věc. Po této válce nastanou veliké možnosti pro Církev Boží a nejlíp se budou moci uplatnit ti kněží, kteří poznali válečné kamarádství a podíleli se o tvrdý vojenský život s oněmi statečnými muži, kteří budou obnovovat svět.“

Otec Smith nevěděl dobře, co odpovědět; na jedné straně by byl rád souhlasil s biskupem, ale na druhé straně věděl, že většina mužů, s kterými slouží ve vojsku, si není vědoma, že bojuje pro věci duchovní. Člo-

věk poznává lidi právě tak podle toho, o čem hovoří, jako podle toho, o čem neříkají nic. Ve všech předsíních a u stolů všech důstojnických kuchyní, které poznal, vedly se hovory zoufale stejné: o filmových hvězdách, o slavných sportovcích a boxerech, o tom, jak kdo užil dovolené a že se chystá nová ofensiva na Huny. Nikdy neslyšel, že by byl někdo mluvil o tom, že bojuje za zřízení Kristova království na zemi, ačkoli politikové a preláti a novináři a kazatelé ustavičně tvrdili, že je tomu tak. Ale jak to mohlo být pravda, když lidé, kteří opravdu v té válce bojují, nejsou záníceni stejným úmyslem. Nezdálo se spíše naopak, že si dávají všecku možnou práci, aby udrželi království Kristovo co nejvíce v pozadí? A není-li tato válka křížovým tažením, neměl by papež Benedikt XV. udělat něco, aby co nejdřív přestala, protože na obou stranách bojují zbožní a upřímní katolíci? Když se však Otec Smith zadíval na laskavou a klidnou tvář biskupovu, na jeho bílé vlasy, které přečnívaly zpod jeho širokého černého klobouku, nechal svých nejistých myšlenek a úzkostí. V této válce se jistě bojuje o nějaký dobrý cíl, přijímá-li ji tak svatý muž jako biskup, a papež Benedikt XV., který sedí v samém bušícím srdci Církve, jistě ví líp, oč jde, než nějaký nevědomý a podivínský farář ze skotské farnosti. Vtom zahlédl u vchodu jedné hospody holku s širokýma prázdnýma očima, s uvolněnými ústy, žvýkající čokoládu, a poznal v ní Annu Rooneyovou, bývalou členku Mariánské družiny, která nebyla na mši aspoň dvě léta. Kněz se na ni zadíval úpěnlivě, avšak děvče mu odpo-

vídalo drzým pohledem a potom se dalo odvést jakým-si námořníkem. Biskup se také díval směrem k hospodě.

„Možná, že se tyhle domy zdají bezbožnější zevně, nežli jsou zevnitř,“ řekl.

„To nešťastné děvče je jedna z mých farnic, nebo aspoň by jí měla být,“ řekl Otec Smith.

„Snad se zdá zkažená také jenom na pohled,“ řekl biskup. „Buď jak buď, na vašem místě bych se nad ní tuze netrudil, Otče. Možná, že teď žije všelijak, ale až bude po válce a budou zase nastoleny dobré mravy, stane se opět dobrou křesťankou jako všichni ostatní, anebo se bude cítit strašlivě staromódní.“

Když došli na nádraží, čekal na ně Otec Bonnyboat vedle ohromné nové reklamy na benzin. Vzal Otce Smitha pod paždí a strkal ho na nástupiště, kde už čekala slečna O'Harová s vybranými členy svého sboru, a před nimi stál Monsignore O'Duffy s lístkem od tramvaje za kloboukem. Jakmile se objevili biskup s Páterem Smithem, dal Monsignore znamení a sbor spustil *Ecce Sacerdos Magnus*; to všecko se sice dalo na počest Pátera Smitha, ale na biskupa při tom nemohli zapomenout, když to byl takový laskavý pán, ke všem vlídný, a nikterak si nezakládal na tom, že je biskupem. Když odzpívali svou latinu, spustili skotsky: „*Statečný Karlík jde do boje*“. Páteru Smithovi vstoupily do očí slzy, neboť věděl, že vlastně nezpívají o princí Karlovi, ale o něm, protože on se s nimi loučí a oni jsou neradi, že je musí opustit, a stydí se to říci rovnou. Ctihodná Matka a Matka Leclercová a Matka

de la Tourová tam byly také, ale tu skotskou píseň nezpívaly, protože se nehodilo na jeptišky, aby veřejně zpívaly světské písně; Otec Smith však věděl, že jejich srdce zpívají pod naškrobenými rouškami právě tak nahlas jako ostatní. Potom se objevil v známé zatačce železniční trati chumáč kouře nad stromy a vláček, který ho měl odvézt, se kroutil žízalovitě podél náspu. Monsignore O'Duffy zarazil ihned zpěv a utíraje si čelo červeným kapesníkem řekl:

„A teď prosím pana biskupa, aby pronesl malou řeč.“

„Drahé děti v Ježíši Kristu, shromáždili jsme se dnes, abychom se rozloučili s jedním ze svých nejmilějších kněží a pastýřů, důstojným Otcem Tomášem Edmundem Smithem, nebo vlastně kapitánem Smithem,“ začal biskup. Otec Smith se honem díval jiným směrem, protože věděl, že biskup hledí na něho a že myslí každé slovo doopravdy. Hleděl na stánek s knihami, na kterém ležely hromady „*Děvčete z Limberlostu*“ od Geny Stratton Porterové a „*Táta Dlouhán*“ a Nashův magazin, uveřejňující na pokračování nový román Johna Galsworthyho, ale nemohl si pomoci, aby neslyšel aspoň něco z lichotivých věcí, které o něm biskup říkal. Cítil se při tom všem velmi pokorný a jaksi vinen, protože věděl, že ve skutečnosti není tím svatým mužem, jak ho líčí biskup, ale nehodným služebníkem svého Pána, služebníkem, který často ztrácí trpělivost a při modlitbě bloudí v myšlenkách, což by kněz skutečně zbožný neměl dělat. Potom vystoupila malá Elvíra Sarnová, které bylo právě devět

let, a podala mu kytici růží řkouc, že ty růže jsou od sestřiček a od dětí, a že je natrhaly v zahradě Matky de la Tourové a že mu přeje, aby jeho vzpomínky na ně byly tak voňavé jako ty růže. Ozval se hlučný potlesk a Monsignore O'Duffy zakřičel: „Chceme řeč!“ a Otec Smith slyšel svůj vlastní hlas, jak jim odpovídá a děkuje jim za jejich laskavost a říká jim, že Pán Ježíš chce, aby byly hodné, zvláště teď za války. Potom zdvihl Monsignore O'Duffy ruku a všichni opět zpívali „*Neboť on je dobrý brach*“, a tentokrát si byl Otec Smith skoro jist, že jeptišky zpívají s ostatními, ačkoli se mu zdálo, že by to nemělo být. Potom se celý houf rozptýlil a smísil se s ostatními cestujícími, kteří se hrnuli do vozů.

Kněz se před nimi velmi styděl, že cestuje první třídou, poněvadž věděl, že nikdo z nich nikdy necestoval první třídou, ani sám biskup, když se trmácel po visitacích, a vysvětloval biskupovi i jeptiškám, že za to nemůže, že je to v armádě nařízeno. Biskup i jeptišky odpověděli, že to chápou, a Monsignor O'Duffy řekl, že on a generální vikář jednou jeli zadarmo první třídou z Kincairnsu do Gormnevisu, protože v třetí třídě už nebylo místo, neboť družina Božského Srdce a spolek Bona mors byly tenkrát na svém ročním výletě v stejný den. Matka de la Tourová řekla, že ještě nikdy neseseděla ve voze první třídy, protože vždycky slýchala, že lidé, kteří cestují první třídou, půjdou po smrti rovnou do pekla, a ptala se, myslí-li velebná Matka, že by to byl hřích, kdyby si trochu zkusila, jak měkké jsou ty podušky, a velebná matka odpověděla: „*Puis-*

*que c'est comme ça, allez-y les essayer un peu.*²³ A tak zkoušela Matka de la Tourová, jak se sedí na těch měkkých poduškách, a houpala se na nich k větší slávě Boží a křičela oknem, že ani cherubíni a serafíni v ráji by si nemohli přát pohodlnějších kůrových stolic, zatím co na protějším sedadle seděl jakýsi kapitán dělostřelectva s neproniknutelnou tváří a předstíral, že čte „*Drsnou cestu*“ od W. J. Locka.

Potom řekl biskup, že je čas, aby Páter Smith nastoupil, protože lokomotiva už objela vláček a byla připojena na druhém konci a výhybkář už stál připraven se svým zeleným praporkem. A tak Otec Smith podal všem ruce a poklekl před biskupem a políbil mu prsten, a biskup mu dal požehnání s rychlými latinskými slovíčky. Potom nastoupil Páter Smith do vozu a vyklonil se z okna a potřásl jim všem rukama ještě jednou. Kapitán dělostřelectva se tvářil v svém koutě ještě neproniknutelněji. Potom se tam z ničeho nic vyskytli lady Ippecacuanhová a pastor od hlavního kostela, a pastor řekl, že sice nemá tu čest, aby patřil k stejné náboženské obci jako Páter Smith, ale že mu přesto přišel dát s Pánem Bohem a popřát šťastného návratu, a lady Ippecacuanhová řekla, že Páter Smith nemá jejímu muži nic říkat, ale ona že cítí v morku kostí, že se stane jednoho krásného dne katoličkou, a že to vůbec není nic tak divného, jak by se mohlo zdát, protože zná jednu hraběnku, která byla v Lurdech. Venku na peroně zdvihl Monsignore O'Duffy ruku, a protože už neznali žádné světské písničky, zazpívali

²³ „Když je tomu tak, jděte si je trochu zkusit...“

všichni, biskup, jeptišky i sbor slečny O'Harové, „*Non nobis, Domine*“,²⁴ protože si byli vědomi, že sami ze sebe nevědí nic a nemohou nic a že všechno, co mohou, je z Boha. Ještě zpívali, když se dal vlak do pohybu, a oči Pátera Smitha byly příliš plny slz, aby viděly, jak se kapitán dělostřelectva tváří nechápavě.

9

Jakmile vyzpovídal Otec Smith majora, který rád pil, hleděl mu podat svaté přijímání dřív, než se bude moci zase opít, a tak použil dispense, která dovoľovala věřícím na frontě přijímat bez postu. Major poklekl s jedním portugalským řadovým vojákem a s dvěma desátníky od kamerunských horalů u oltářní mřížky v tmavém podvečerním kostele v Noeux-les-Mines. Otec Smith si přehodil přes uniformu bílou štolu a podal jim svaté přijímání, protože měli všichni nastoupit ještě tu noc do první linie a vybuchlý šrapnel jim mohl co nevidět dopomoci k tomu, že se toho rázem dovědí o Všemohoucím Bohu víc než sám Svatý Otec.

Major byl vychován v Ampleforthu, ale od té doby se nalumpáčil po celém světě až až; v rozhovorech s Páterem Smithem však vždycky tvrdil, že Bůh je v těchto věcech kavalír a že nenechá hořet na věky chlapa v pekle proto, že užil trochu legrace s děvčaty a se sklenicí. Páter Smith byl v svých shovívavějších

²⁴ „Ne nám, Pane.“

chvilkách náchylen souhlasit s majorem, neboť měl vždycky zato, že pravý křesťanský život je něco víc než buržoasní společenská hygiena a že ne každý, kdo říká Bohu: „Pane, Pane, já jsem nikdy nespal s hezkou herečkou,“ přijde do království nebeského; ale před majorem to nikdy nepřipustil, aby nepodporoval jeho náklonnost k oblíbeným hříchům. Místo toho mu citoval kázání, které pronesl Monsignore O'Duffy v roce 1911 na svátek svatých Hippolyta a Kasiána před pijáckým bratrstvem Západoskotských katolických krejčí: „Nemylte se, drazí přátelé: dláždění pekla se hemží lháři, zloději, vrahy, pijáky a smilníky; ale tlačence smilníků je u pekelných plamenů největší, daleko větší než na finalovém zápase o pohár.“

Když podal majorovi svaté přijímání, nevrátil se s ním Páter Smith do ubikací, protože ho nechtěl uvádět do rozpaků po tom, co mu právě musil říci ve zpovědi o tom děvčeti v Rouenu. Místo toho zůstal klečet před svatostánkem, zakrytém bílými záclonami, které tiše svítily ve vlahém večerním vzduchu. „Ó Bože,“ modlil se, „učiň, aby z této války vzešlo dobro; učiň, aby mužové byli stejně stateční v Tvé službě, jak jsou stateční v službě své vlasti; učiň ženy stydlivějšími, ale nikoli méně krásnými; utvářej jejich panenství podle panenství Tvé požehnané Matky a veď je po jejích stopách; dej mladým lidem pokoj v rozjímání Tvého božství; požehnej a rozmnož kněze a básníky; vykořeň z našich srdcí lásku k světské marnosti, k pohodlí a rozkoši; poniž bohaté a znič politické intrikány; a vylej na nás Svou milost jako mocnou řeku.“

Cítil se šťastnější, když se pomodlil tu modlitbu. Potom se modlil za starého námořníka, kterého vyzpovídal na smrtelné posteli v roce 1908, kdyby snad byl ještě v očistci. Potom se modlil sám za sebe, aby nehledal v bezbožnosti druhých odraz své vlastní bezúhonnosti. Kdesi daleko hřměla děla, jako když se valí hory, a Otec Smith se modlil za ty, kteří snad umírají v této chvíli.

Do kostela vešel francouzský kněz a klekl si několik židlí od něho. Otec Smith se vždycky styděl, když viděl francouzského kněze, protože Francouz nebyl důstojníkem jako on, nýbrž prostým vojákem, a musil pochodovat a být špinavý a bojovat jako kterýkoliv jiný francouzský voják, a dostával za to za všecko pár krejcarů. Otec Smith znal francouzského kněze velmi dobře, protože sloužili už čtrnáct dní ráno mši u stejného oltáře. Užívali také stejných rouch, neboť francouzský kněz končil pět minut před tím, než začal Páter Smith, a místní farář neměl rád, aby kostelník chystal dvojí roucho. Francouzský kněz zůstával ještě na mši Pátera Smitha, když mohl, a říkal, že se mu zdá ještě zbožnější být přítomen na mši druhého, než ji sloužit sám. Když spolu vyšli z kostela, zůstávali ještě chvíli hovořit na ranním slunci, před oroseným břečťanem, a potom vyskočil Francouz na kolo a jel zpět k pluku, vypadaje velmi obyčejně, ale Páter Smith věděl, že se neloučí tak brzo jenom proto, že má naspěch, ale proto, že se s ním nechce ukazovat na ulici a kompromitovat ho, když Páter Smith je důstojníkem a on není.

„Ten večer se zdálo, že francouzský kněz se nemá mnoho co modlit, protože vyšel z kostela zároveň s Páterem Smithem. Břečtan nebylo už vidět, protože se stmívalo, ale bylo cítit jeho vůni a chuť takřka na jazyku, hustou, vlhkou a hořkou.

„Tentokrát si musíme dát sbohem, obávám se,“ řekl Páter Smith.

„Odcházíte snad?“

„Myslím, že ano.“

„To je smutné, protože jsem s vámi rád hovořival.“

„Já také jsem s vámi rád hovořival.“ Páter Smith cítil, že by měl říci francouzskému knězi něco strašně důležitého, něco v tom smyslu, jak je to podivuhodné, že jsou oba kněžími, služebníky trpělivosti Kristovy, dělníky na tvrdé liše, ale vhodná slova se nechtěla dostavit a bezpochyby se nedostaví, dokud se oba nesetkají v nebi. Místo toho řekl:

„Říkal jsem vám kdy, že v tom skotském městě, odkud jsem, jsou francouzské jeptišky?“

„Tak až je zase uvidíte, vzkazte jim ode mne, že to nebude dlouho trvat a vrátí se zase do Francie,“ odpověděl francouzský kněz. „Aspoň doufám, že to nebude dlouho trvat.“

„Já jsem si tím jist,“ řekl Páter Smith. „Jsem si jist, že ve Francii i v Británii nastane velký návrat k náboženství, jakmile bude po válce.“

„Náš Pán nemůže oslyšet všechny tyto modlitby,“ řekl francouzský kněz. „A všichni ti mladí hoši, kteří teď umírají, se za to budou také modlit, a Bůh od nich neodvrátí sluchu.“ Znenadání klekl před Páterem

Smithem. „Snad byste mi mohl požehnat, než odejdete,“ řekl.

*„Benedicat te Omnipotens Deus, Pater, et Filius, et Spiritus Sanctus,“*²⁵ řekl Páter Smith, děláje nad ním kříž. „A teď požehnejte, *monsieur l'abbé*, zase vy mně.“

Když jeden druhému požehnali, neřekli už ani slova; stiskli si jenom mlčky ruce a šli každý svou cestou. Otec Smith kráčel s pocitem štěstí a pokory pod vysokým rojem hvězd. Když došel do tábora, stál už prapor připraven na cestu a ocelové přilby vojáků se odrážely od tmavomodrého okna oblohy jako svatozáře okolo hlav světců.

„Kde, k čertu, vězíte?“ zeptal se ho plukovník, ale Otec Smith věděl, že to nemyslí tak zle; plukovník sice často říkával, že nemá rád faráře, ale říkal také, že nemá nic proti tomu, aby šli kněží na frontu, protože ví, že tam mají zvláštní práci.

Když konečně vyrazili, octl se Páter Smith vedle alkoholického majora; z počátku mnoho nemluvili, protože noc byla tak krásná. Pochodující vojáci vypadali také krásně, řada za řadou a hlava vedle hlavy. Chvillemi zazpívali nějakou písničku, která, jak se zdálo, uklidňovala jejich ducha jako světský žalm. Zpívali: „Jak dlouhá, dlouhá pěšina je do kraje mých snů“; a „Je tomu rok, co řek' jsi mi, že panenka jsem tvá“; a „On v sedmnácti se zamiloval šíleně do modrých očí dvou“. Ačkoli Otec Smith věděl, že na těch písničkách není nic zlého, přece se mu zdálo, že by bylo vhodnější, kdyby zpívali žalmy jako jeptišky, zvláště

²⁵ „Požehnej tě Všemohoucí Bůh, Otec, Syn a Duch svatý.“

když bojují v spravedlivé válce. Aby si dodal myslí, začal si sám zpívat polohlasně : „*Montes exultaverunt ut arietes: et colles sicut agni ovium*;“²⁶ ale ta slova nějak nešla dohromady s rytmem písně „*My jsme vojsko Iředa Karna*“, a tak toho nechal. Místo toho sklouzl v myšlenkách do marnivých představ a domyslů. Jak by bylo krásné, myslil si, kdyby tak dostal válečný kříž. A řád za vynikající službu a kříž královny Viktorie. Plukovník by se ho potom neptal, kde k čertu vězí. Plukovník by měl k němu respekt. A biskup, jak ten by byl spokojen, starý pán! A sestřičky a Monsignore O'Duffy a Otec Bonnyboat a všichni jeho farníci. Rozloučení, které mu uspořádali na nádraží, by bylo ničím proti přivítání, které by mu uchystali, až by se vracel s třemi svítivými stužkami na prsou! Přišli by mu naproti všichni, a také městská rada, a oči jeptišek by zářily a Monsignore O'Duffy by mával ve vzduchu svým kapesníkem a volal by: „Vaše Milosti, pane biskupe, a všichni, kdo jste tady, mám velkou radost, že vás mohu všechny vyzvat, abyste provolali třikrát slávu našemu velkému hrdinovi, důstojnému Otci Tomáši Edmundovi Smithovi, V. C., D.S.O., M.C.“ Potom však honem zapudil z mysli všechny ty představy, neboť věděl, že jsou hříšné a že ho svedla pýcha, aby hledal v snění čest a slávu, a věděl také, že takové sny, znásobené milionem, jsou hlavní příčinou světské bídy. Připomenul si, jak sliboval při svěcení, že nebude nikdy vyhledávat přednost a vyznamenání, nýbrž že bude po celý život pokornou rohoží Kristovou. Opa-

²⁶ „Hory zaplesaly jako skopci; a pahorky jako jehňata.“

koval teď v duchu tu přísahu. Ucítíl v sobě veliké štěstí, neboť si znovu uvědomil, co chtěl Kristus říci slovy: „Ten, kdo ztratí svůj život, nalezne jej.“

„Jářku, Otče, smím vám položit jednu velmi theologickou otázku?“ zeptal se ho znenadání major piják. „Povězte mi: je to hřích, políbit při tanci děvče, když člověk nemá v úmyslu se s ním oženit?“

„To záleží na tom, jak se ten polibek dává,“ odpověděl Páter Smith.

„Jinými slovy, člověk z toho nesmí chtít moc mít?“

„Obávám se, že ne.“

„Tak stojí psáno ve vašich rubrikách, ne?“ Major zřejmě neočekával odpověď na svou otázku, neboť ihned dodal: „Musím říci, že Bůh je na člověka někdy tuze přísný. Ale říkejte si, co chcete, já si přece myslím, že Bůh je příliš veliký kavalír, aby zničil člověka na věky jenom proto, že se trochu zapletl do ženské kštice.“

Potom už mnoho nemluvili, ale Páter Smith přemýšlel o tom, co mu řekl major. Snad má major pravdu. Snad Bůh opravdu nebere tyhle věci tak vážně. Aby se někdo dopustil těžkého hříchu, k tomu je konec konců potřebí zloby, a většina mužských, kteří tuze pijí nebo běhají za ženskými, jsou v podstatě hodní chlapi. Lhát, podvádět, krást, ujímat mzdy dělníkům, hrabat peníze a vykřikovat veliké věty, aby se jimi zakryly malé myšlenky - to jsou hříchy, které volají k Bohu o potrestání, poněvadž ubližují víc jiným než těm, kteří se jich dopouštějí. A přece nestačí být hodným chlapem. Má-li být zachráněna jak společnost, tak jednotlivec, je k tomu potřebí ctností

hrdinštějších; ale když se teď lidé naučili být hrdinští ve válce, snad se naučí být hrdinští i v míru. Otec Smith v to aspoň doufal. Odraz hvězd, který se třpytil na přilbách pochodujících vojáků, jim dodával krásného a přísného vzhledu. Dupot jejich nohou vytápával knězovu naději takřka do jistoty. Jsou to konec konců stateční chlapci, a stateční chlapci nemohou zapadnout zpět do staré zbabělosti. „*Beatus vir, qui timet Dominum*,“²⁷ zašeptal Páter Smith, a tentokrát doříkal žalm bez nesnází až do konce.

10

O tři dni později měli za úsvitu vyrazit k útoku. Otec Smith sloužil mši ve tři hodiny ráno v krytu majorově. Měl na sobě roucha, která pro něho vyšila Matka de la Tourová. S jedné strany látku zlatou, protože zlaté barvy se může užívat o všech svátcích i feriálních dnech, a s druhé strany černou, protože bylo třeba sloužit každou chvíli zádušní mši, když bylo ustavičně zabíjeno tolik ubohých vojáků.

Většina katolíků z praporu přišla na mši a k svatému přijímání. Otec Smith je nejprve vyzpovídal, protože nežili všichni tak, jak měli, hlavně co se týče červeného vína a krčem a děvčat a tak dále. Poněvadž jich bylo skoro padesát, musil kněz začít velmi časně, přesně řečeno hned o půl druhé, takže připadaly na každou zpověď jenom dvě minuty; smrtelné hříchy se hrnuly

²⁷ „Blahoslavený muž, který se bojí Pána.“

závodním tempem a stejně rychle byly smazávány. Kněz chtěl vyzpovídat nejprve majora pijáka, ale major řekl, že nemá-li Páter Smith nic proti tomu, on by počkal až naposledy, protože se nedá říci, kolika hříchů by se ještě mohl dopustit za těch devadesát minut. A tak seděl Otec Smith na bedně a poslouchal staré, prastaré příběhy o lidské křehkosti, a major přišel na řadu poslední a ani on nebyl tuze originální, ale snad jenom proto, že se mu od poslední zpovědi před třemi dny naskytlo velmi málo příležitosti: vyznává se vám, Otče, že hřešil a minulé ráno se mu v krytu zdálo, že se baví s děvčetem v hedvábných zelených kalhotách a potom ho vzbudil otrava rotmistr, a když si zase lehl, pokoušel se přivolat ten sen nazpátek, protože to byla opravdu holka k pohledání a její oči byly chvíli modré a hned zase fialkové.

Kněz užil za oltář bedny, na které před chvílí zpovídal; jenom na ni položil přenosný oltářní kámen a postavil dvě svíčky a kříž. Když se obrátil a viděl v kolísavém světle svíček vážné tváře mužů horoucně se modlících, pomyslně si, že takto by se měla mše sloužit vždycky, ve velkém uctivém tichu a v blízkosti smrti. Nebylo tam zvonku, kterým by se mohlo zvonit při Sanctus, a tak major tloukl čajovou lžicí na cínový džbán, a znělo to docela svatě. Znělo to ještě světleji při pozdvihování, když byl Kristus opět v bílé hostii a v třaslavých stínech vína. Modle se nad tím tajemstvím děkoval Páter Smith velikému dobrotivému Bohu za tento bezpečný a spolehlivý zázrak, který, jak slíbil, potrvá navždycky, aby lidé mohli být odtrže-

ni od svých hříchů a přitažení k velikým jasným věcem nebeským. Potom sestoupil mezi ně a podával jim přijímání, vkládaje Boha pod jejich střechy, aby byli očištěni od ohavnosti světa a aby Ho poznali, až se na ně usměje v Ráji.

Blažené okouzlení pominulo příliš rychle a opět tu byl svět se svými tvrdými úkoly, které nesnesly odkladu. Jakmile se Páter Smith svlekl z mešních rouch, šel se pomodlit díkyčinění mezi studené hromady pytlů s pískem. Jak stál u zábradlí a modlil se přes neviditelná pole, obloha začínala blednout a kněz věděl, že bude brzo svítat. Temná modř se pomalu vytrácela z oblohy a hvězdy zhasínaly a země se prostírala tvrdá, plochá a bez tajemství mezi cimbuřím pahorků. Otec Smith pohlédl na vojáka, stojícího na stráži pár kroků od něho, a ptal se v duchu, má-li strach před smrtí. Jak se soumrak rozptyloval, byl mu vzhled toho člověka čím dál tím povědomější, a najednou v něm s úžasem poznal Angusa McNaba.

„Anguse, chlapče, co tady děláš?“ vykřikl kněz.

„Proboha, Páter Smith!“ podivil se mladý muž. „Já jsem neměl tušení, že to vy jste zdejší římský padre. Přišel jsem zpátky teprve před dvěma dny. Byl jsem tři měsíce vzadu. Dostal jsem do ruky hezkou kuličku. Nebylo to dohromady nic, šlo to jenom do masa, ale vytáhlo mě to aspoň na chvíli z tohohle svinstva.“

Přízvuk hlasu a chování mladíkovo kněze polekalo.

„Anguse, co se s tebou stalo?“ ptal se. „Proč jsi nebyl před chvílí u zpovědi a u svatého přijímání?“

„K čertu, Otče, nemluvte o náboženství, s vaším dovolením,“ řekl Angus.

„Milý synu, takhle nemůžeš mluvit se svým starým farářem,“ řekl vážně páter Smith. „A my dva budeme mluvit o náboženství, protože náboženství je jediná věc, která vskutku stojí za řeč, a ty to víš právě tak dobře jako já.“ Podíval se do očí mladého muže a představil si časy, kdy mu tento chlapec ministroval a měl pihy na nose a někdy špinavou čmouhu okolo úst. „Anguse, Anguse, kdo ti co napovídal?“ zeptal se.

„Nikdo mi nic nenapovídal,“ řekl mladý muž. „Vím jenom, že náboženství je sám nesmysl a hloupost, nic víc. A lidé doma nestojí také za nic. Tváří se, jako by jim kdovíjak záleželo na vás tady venku, ale ve skutečnosti jim na vás houby záleží; je to samá lež. Zpívají všelijaký písničky, že prej pro nás udržují oheň v domácích krbech a že prej nás mají rádi a že nás líbají a nemůžou se dočkat, až se vrátíme, ale to jsou jenom slova. Záleží jim jenom na tom, aby sami zůstali doma a aby se jim nic nestalo a aby se sami měli dobře. Já to vím, protože jsem byl na zdravotní dovolený a lidé nechtěli slyšet nic o tom, jak to s náma je tady na frontě. Já to na nich poznal, protože se na mne za chvíli dívali, jako když myslí na něco jinýho, a nenechali mě ani domluvit a začínali sami o jinejch věcech. A když sem jel tramvají se svou bolavou rukou, obloženou prkýnkem a žlutou sádrou, dělaly baby, že mě neviděj, a seděly dál na svých velikejch zadnicích a mlely svou o tom, co stojí čaj, a o Mary Pickfordové, a já se svou rukou sem byl všechněm

v cestě a málem sem se po každý svalil, dyž tramvaj zahýbala za roh. A mladý holky jak by smet. Řekne se křesťani, ale jakýpak křesťani. A pro takový si mám dát rozpárat břicho a omotat střeva okolo hlavy a pojit jako němý zvíře.“ Najednou chytil kněze za ruku: „Velebnej pane, ať už toho nechaj’. Udělejte něco. Abych už do toho nemusel po druhý. Velebnej pane, já mám strach.“

Kněz nechal chlapce, aby se trochu vyplakal, protože věděl, že tekou-li slzy dost dlouho, mohou připavit mnohou duši nazpátek k Bohu.

„Anguse, kolik ti bude let?“ zeptal se ho konečně.

„Dvacet, velebnej pane,“ odpověděl mladík.

„Dvacet, Anguse, a ty si myslíš, že jsi moudřejší než všichni svatí a doktoři Církve. Styď se, Anguse. A teď mi hezky pověz, cos dělal od své poslední zpovědi. Ne, nemusíš klekat. Jenom se dívej přes zábradlí a buď dál jako voják na stráž, ale pověz mi honem své hříchy, protože bitva brzo začne a my nemáme času nazbyt.“

Když Angusa vyzpovídal a dal mu rozhřešení, začínala obloha rychle blednout; avšak kněz hovořil s chlapcem ještě dál, protože mu chtěl dát ještě jisté duchovní rady.

„Poslouchej, Anguse,“ řekl mu, „nesmíš se bát umřít, protože jsi teď ve stavu milosti a připraven objevit se před Ježíšem. A nesmíš se příliš trápit nad tím, že lidé doma jsou bezmyšlenkovití a nerozumějí ničemu o válce. Však oni porozumějí, až nastane zase mír a oni uvidí, jaký svět jsme pro ně vybojovali. Neboť svět bude po válce krásným místem na bydlení,

Anguse, a bude mnohem víc královstvím Našeho Pána než předtím.“

„Jste si tím jist, velebný pane?“ Oči mladého muže se leskly, ale nikoli už slzami.

„Jsem si tím jist, Anguse. Biskup to také říká. Kdekdo to říká. Dává to ostatně zdravý rozum. Lidé přece nezačnou být zase sprostí a malicherní a sobečtí, když dovedli celá léta snášet všechny tyto věci.“

„A co němečtí a rakouští katolíci, Otče? Oni také bojují pro lepší svět?“

„Byli svedeni na scestí v politických věcech svými časnými vládci,“ odpověděl Páter Smith; „ale až dobudeme vítězství, spadnou jim šupiny s očí a roucho Našeho Pána bude zase setkáno v jeden celek.“

„Pro takový svět by mě ani nemrzelo umřít, velebný pane,“ řekl Angus. „Děkuji vám, že jste mi pomoh’.“ Stiskl knězi odhodlaně ruce. „Obávám se, že jsem před chvílí mluvil jako náramný hlupák.“

Potom si už nemohli nic říci, protože začala uzavírací palba a vojáci se hrnuli do zákopů a stáli přihrčení v ocelových přilbách pod zábradlím. Někteří žertovali a někteří byli vážně soustředěni do sebe, ale všichni si v duchu kladli touž otázku: „Přihodí se to *mně*?“ Vřava děl a vybuchujících granátů byla strašlivá. Kněz se v duchu ptal, jak se to asi líbí Němcům, a zdali i je žene očekávání útoku k zbožným myšlenkám, neboť jistě vědí, že je to příprava k útoku. Ptal se také v duchu, jsou-li mezi nimi katolíci, a podal-li jim právě také kněz svaté přijímání a jak Náš Pán rozsoudí Němce a Brity, kteří se k němu hrnou v houfech, ještě roz-

pálení hněvem z bojiště. Potom se polekal sám sebe, neboť si uvědomil, že i on může každou chvíli umřít, a že si zatím přeje žít dál na tomto světě mezi reklamami na cigarety a sazemi a drogeriemi a hříchy, což je od něho pošetilost, když onen svět musí být o tolik líbeznější. Potom se vedle něho vyskytl jakýsi důstojník a díval se na hodinky a Otec Smith udělal znameň kříže a zašeptal slova generálního rozhřešení, a dokonce někteří z těch, kteří nebyli katolíci, sklonili hlavy, neboť věděli, že Otec Smith je kněz a že se za ně modlí. Nato se jejich bajonety zase napřímily a helmice se vtlačily do čela a všichni byli společně kněžími i oběťmi a nikdy nezvali hezká děvčata hrát cricket a neslyšeli, jak jim pleská voda o člun, když veslovali na řece. Potom někdo vykřikl a oni rázem vyskočili ze zákopu a ven přes zábradlí a rovnou vpřed do Božího dopuštění.

Otec Smith neviděl Anguse vyskočit ze zákopu, ale když běžel kus dopředu se svatými oleji, narazil na majora pijáka, který ležel v díře po granátě a měl v břiše velikou krvavou ránu.

„To je v pořádku, Otče; já si pořád myslím, že Bůh je kavalír,“ řekl, když se kněz k němu shýbl, aby mu dal poslední pomazání.

II

Otec Smith musil být statečný ještě při mnoha jiných příležitostech, ale nedostal ani kříž Viktoriin,

ani řád za zásluhy, ani válečný kříž, a tak ho nepřišla přivítat na nádraží žádná deputace, když se na začátku roku 1919 vrátil z vojny, protože v té době se už vracel kdekdo. Ale biskup ho přece čekal v nádražním shonu na peroně, právě před stánkem nacpaným *Knihou o Artemasovi a Mladými hosty*; o obou těch knihách se tenkrát říkalo, že jsou velmi vtipné.

Biskup vyrukoval se svými špatnými zprávami hned v drožce cestou na faru. „Posílám vás zpět k Nejvyššímu Jménu, Otče, ale obávám se, že tam budu musít dále nechat Otce Bonnyboata jako faráře,“ řekl. „Víte, vy jste pryč už tři léta, a za tu dobu se přihodilo tolik věcí. Kostel byl dostavěn, posvětili jsme tam novou křížovou cestu, a lady Ippecacuanhová byla přijata do Církve. Jsem si jist, že uznáte, že by bylo ode mne nevlídné, poslat Otce Bonnyboata zpět k Panně Marii, když vykonal takové dílo, zvláště když se u Panny Marie tolik osvědčuje Páter McGeechie. Já vím, že se vám to může zdát tvrdé nebo i nevděčné, ale doufám, že pochopíte, že jsem při svém rozhodnutí měl na mysli dobro diecése jako celku.“

Otec Smith musil důkladně polknout, než byl s to biskupovi odpovědět. Bylo mu už jednapadesát let a průkopnickou práci u Nejvyššího Jména vykonal on, právě tak jako ji vykonal u lady Ippecacuanhové, a myslil si, že by bylo zasloužené, aby on dostal tu farnost a aby mu dali kaplana, který by sloužil ranější mše a chodil k vzdálenějším nemocným. Potom si však vzpomněl na sliby, které udělal při svém svěcení, a řekl pokorně:

„Vaše Excellence, jsem rád, že se mohu vrátit k své farnosti, ať už v hodnosti jakékoli. Můžete se spolehnout, že zachovám Otcí Bonnyboatovi jako svému faráři touž věrnost, jakou jsem vždycky zachovával vám jako biskupovi.“

„Děkuji vám, Otče,“ řekl biskup.

Hovořili potom o věcech obecnějších. Biskup řekl, že má sice pořád zato, že válka byla vedena na obranu spravedlivé věci, ale že je zklamán, že až dosud se neprojevuje v zemi žádná náboženská obroda. Mužové, kteří se vracejí z války, se zdají neklidní a posedlí žádostí rozkoše a přenášejí tuto nákazu i na ženy. V průmyslu se věnuje malá nebo žádná pozornost zásadám vyřčeným od papeže Lva XIII. v encyklice *Rerum novarum* a zaměstnavatelé se opět snaží zvyšovat své zisky tím, že platí malé mzdy. V literatuře, na jevišti a na plátně se představuje jako jediný žádoucí cíl života bohatství a ukojení pohlavní vášně. V módě zkracují ženy své vlasy a své sukně a jejich chování je právě tak neskromné jako jejich šaty.

Páter Smith odpověděl, že musí k svému politování říci, že pozoroval stejný nedostatek náboženské vroucnosti mezi lidmi vůbec, ale že doufá, že je to zjev dočasný. Konec konců nesmí Jeho Excellence ani on sám zapomínat, že mužové zkusili za ta čtyři léta v zákopech až až a že je skoro přirozené, že se teď nemohou usadit, zejména když jim civilní zaměstnavatelé odpírají platit slušné mzdy. Co se týče ženských šatů, cítil prý vždycky, že nenadělá tolik škody to, co ženy odkrývají, jako spíše to, co zakrývají, a že nejlepším způ-

sobem, jak učinit muže čistými, by bylo, nechat ženy chodit nahé, a že zkracování ženských sukní znamená možná krok správným směrem. Biskup hluboce mlčel, když to Páter Smith řekl, a kněz se v duchu ptal, nezašel-li příliš daleko a nevzbudil-li v biskupovi podezření, že životem v armádě zesvětačtěl. Pospíšil si proto doložit, že pořád ještě doufá v náboženskou obrodu světa, poněvadž lidé mohou najít pravý mír, jenom budou-li se svědomitě snažit sloužit Bohu.

Otec Bonnyboat stál ve dveřích fary, aby je přivítal, a prohlásil, že biskup ovšem musí zůstat na večeři; a biskup odpověděl, že to je od Otce Bonnyboata velmi hezké, ale on že má naspěch, protože mu zbývá ještě hodný kus breviáře. Otec Bonnyboat řekl, že to ovšem chápe, ale Otec Smith se v duchu ptal, neodmítá-li snad biskup zůstat na večeři kvůli tomu, co on řekl před chvílí o ženách a o jejich šatech.

Páteru Smithovi se zdálo, že Páter Bonnyboat trochu zestárl od té doby, co ho naposledy viděl. Jeho tvář vypadala krabatější a jeho vlasů ubylo a jeho oči se zdály za brýlemi bledší a chladnější. Při večeři, která se skládala z čaje a chleba s máslem a rybiček, mnoho řečí nenadělali. Otec Bonnyboat se trochu ptal Otce Smitha na život na vojně, ale Otec Smith viděl, že ho to vlastně moc nezajímá. Otec Smith se nevyptával Otce Bonnyboata na farnost, protože si myslel, že ji zná pořád ještě líp než Otec Bonnyboat, a protože ještě nemohl zvyknout pomyšlení, že Páter Bonnyboat je jeho farářem.

„Obávám se, velebný pane,“ řekl konečně Otec

Bonnyboat, „že tady najdete některé změny, které jsem provedl, zatím co jste byl pryč.“

Otec Smith mlčel. Myslí si, že ví, co přijde. Otec Bonnyboat byl odborník v liturgii a věděl na puntík, jak má benediktinský opat zpívat pontifikální mši o dvojnásobném svátku druhé třídy v přítomnosti kardinála arcibiskupa ambrosiánského ritu. On sám nikdy v liturgii zvlášť nevynikal, ačkoli si na ní dával záležet, protože věděl, že liturgie je jenom jiné jméno pro dobré chování u stolu Boha Všemohoucího; ale překážely mu jak jeho postava, tak jeho hlas, a on si byl vědom, že je ohromný rozdíl mezi tím, jak slouží zpívanou mši solesmeský mnich a jak ji slouží on sám, a nemohl si nikdy zapamatovat, užívá-li se barvy fialové nebo barvy červené na svátek svatých Neviňátek, padne-li na neděli.

„Narážím ovšem na věci týkající se liturgie,“ pokračoval Otec Bonnyboat. „Mám-li být upřímný, bylo to tu po té stránce velmi zanedbané, když jsem sem přišel. Odstranil jsem románská paramenta a nahradil jsem je gotickými, a zbavil jsem se také slečny O'Harové a jejího smíšeného sboru.“

Páteru Smithovi málem uniklo zakvílení.

„Pro všechno na světě, ale z čeho bude ta chuděra ženská živa?“ zeptal se.

„Vzali ji k prokatedrále,“ řekl Otec Bonnyboat. „Monsignore O'Duffy není v těchto věcech tak choulostivý jako já.“

Otec Smith málem vykřikl, že Monsignore O'Duffy má zcela pravdu a že laskavost k dobré ženě je důle-

žitější než správná intonace introitu nebo styl biretu; místo toho řekl:

„Pracovala se mnou víc než deset let.“

„Jsem si toho plně vědom; ale znáte přísloví: *Nihil operi Dei praeponatur*, Služba Bohu především.“

„Já také znám jeden text...“ chtěl říci Otec Smith, ale místo toho poodešel k oknu a zadíval se ven. Nejprve neviděl kino naproti, protože se pokoušel modlit za Pátera Bonnyboata, a přicházelo mu to velmi za těžko. Když konečně začal vidět kino, všiml si, že celé svítí rudými a zlatými světly a že je polepeno novými jmény: *Constance Talmadge*, *Norma Talmadge*, *Thomas Meighan*. Oznámení, že se odpoledne podává hostům čaj zdarma, zmizelo, a vstupné bylo šilink pro dospělé a sixpence pro děti; avšak fronta těch, kteří čekali před vchodem, se zdála delší než kdykoliv jindy. Kousek od nich točil nějaký muž v důstojnickém plášti klikou kolovrátku, ale když potom přišel blíž a nastavil klobouk, dívali se lidé pohrdavě jinam. Na schůdcích samého biografu stál Angus McNab v zelené uniformě veřejného posluhy a s modročervenou stužkou medaile za statečnost na prsou. Páter Smith byl rád, že Angus našel práci, i když ji nenašel onen bývalý důstojník, ale myslel spíše na bývalého důstojníka, když se opět otočil k Páteru Bonnyboatovi.

„Možná, že Bůh pokládá jisté věci ještě za důležitější než liturgii, Otče,“ řekl. „Myslím spravedlnost a šetrnost a lásku k lidem. A zdá se, že právě tyto věci jsou odpírány lidem, kteří za nás bojovali a dali pro nás v sázku všechno.“

K jeho překvapení mu Otec Bonnyboat drsně neodsekl, nýbrž přistoupil k němu, postál s ním u okna a vzal ho za ruku.

„Máte pravdu a nemáte pravdu, Otče,“ řekl. „Máte pravdu, protože člověk nemůže být živ jenom liturgií, a nemáte pravdu, protože člověk potřebuje právě tak krásy pro svou duši jako chleba pro své břicho. Řekněte sám: nač myslíte, že čekají všichni ti lidé tamhle venku, ne-li aby nasýtili svou žádost vzrušení a romantiky a krásy? A Všemohoucí Bůh je mnohem více vzrušující, mnohem romantičtější a krásnější než nějaká filmová hvězda, jenomže lidé to nevědí. Je na nás, kněžích katolické Církve, abychom jim to ukázali, a proto děláme dobře, když se snažíme dodat našim bohoslužbám co nejvíce přísné krásy; uctíváme tak Boha sami a vedeme druhé lidi k tomu, aby Ho uctívali také. A když Ho uctívají, nemohou jinak než mít víc lásky k svým bližním, kteří jsou také stvoření k Jeho obrazu. Já vím, Otče, že byste rád viděl, aby z této války, kterou jsme právě vybojovali, vzešlo co nejdřív hodně dobra, ale věřte mi, že pomalý a jistý způsob, jakým k sobě volá Bůh lidi, je stále nejlepší.“

Otec Smith se usmíval, když ho Otec Bonnyboat odváděl zpět ke stolu, protože cítil, že teď už mu nebude těžké modlit se za Pátera Bonnyboata; cítil, že Páteru Bonnyboatovi záleží na Boží věci právě tak jako jemu, jenomže zkrátka trochu jiným způsobem.

Když se šel Páter Smith na svátek sv. Ondřeje 1919 opět pomodlit do hlavního presbyteriánského kostela, nebylo dosud v zemi známky náboženské obrody, ačkoli poletovalo světem dosti kultury: nový román od Hugh Walpola a *Abraham Lincoln* od Johna Drinkwatera v Lyrickém divadle, a kdekdo říkal, že Německo musí platit, a stávka železničářů byla uspokojivě urovňována a slečna Lee Whitová zpívala v revuích chraptivé písničky, oh, má milá, pod tvým oknem tiše teskním, ale to všecko neznamenal, že Bůh opět přichází v moci a slávě, anebo, což pokládal Otec Smith ještě za důležitější, že lidé se vracejí po kolenou k Bohu, pokorně a zkroušeně. Když se tedy pomodlil Páter Smith za Skotsko, aby mu Bůh vrátil světlo, které ztratilo, modlil se také za celý svět a za jeho vládce a za Arnolda Benneta, H. G. Wellse a Horatia Boltonsleye, aby jim Bůh dal moudrost a rozum, když píší své články do novin.

Když Otec Smith vycházel, stál pastor se svým cylindrem opět u vchodu. Pozdravili se přátelsky, a když promluvili o počasí, o nových vzorných domcích pro dělníky a panu Bonaru Lawovi, zeptal se ho Otec Smith znenadání, pozoruje-li v své náboženské obci nějaké náboženské probuzení.

„Bojím se, že ne, Otče,“ odpověděl pastor. „Doufal jsem jako vy ve veliké věci, ale zdá se, že zkrátka nemají přijít.“

„Rád bych věděl, není-li to tím, že lidé žili poslední

léta příliš v davech,“ řekl Páter Smith. „Všiml jsem si, že intelligence každého lidského shromáždění klesá úměrně s množstvím přítomných. Snad je tomu tak i se zbožností. Snad bychom Ho měli chápat doslova, když praví: ‚Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, aj, tam jsem já uprostřed nich.‘ Snad chtěl říci, že kde je jich shromážděno šest nebo sedm, třeba v Jeho jménu, je On méně uprostřed nich. Buď jak buď, jisto je, že kde jsou shromážděny velké davy lidí, On není uprostřed nich, anebo je-li, že si ho dav nevšímá.“

„Ale to snad tehdy, když nejsou shromážděni v jeho jménu,“ řekl pastor.

„Jsme-li opravdu křesťany, nemělo by být příležitosti, abychom nebyli shromážděni v Jeho jménu,“ řekl kněz. „Měl by být v našich tančírnách a divadlech právě jako v našich kostelích. Ale my se bojíme být v davu sebou samými, protože se bojíme, že bychom se nepodobali svým bližním nebo své představě o nich, a naši bližní se bojí, že by se nepodobali tomu, co my si o nich představujeme. A tak se každý tváří, že je méně zbožný, méně ctnostný, méně čestný, než je ve skutečnosti.“

„Použij s vaším dovolením toho, co jste právě řekl, jednou na kázání,“ řekl pastor.

„Já tomu říkám moderní pokrytectví,“ dodal Páter Smith. „Za starých časů předstírali lidé, že jsou lepší než ve skutečnosti, kdežto nyní předstírají, že jsou horší. Za starých časů říkal muž, že chodí v neděli do kostela, i když nechodil, kdežto nyní říká, že chodí

hrát golf, a byl by velmi nešťasten, kdyby jeho přátelé objevili, že ve skutečnosti byl v kostele. Jinými slovy, pokrytectví, jak napsal jeden francouzský autor, bývalo daní, kterou platila neřest ctnosti, nyní však je daní, kterou platí ctnost neřesti; a to je, jak se domnívám, stav mnohem vážnější, neboť to znamená, že už nemáme odvahu být v soukromí čestnými lidmi, nýbrž že se i uvnitř měníme ve fasády, které stavíme pro lidskou bázeň navenek.“

Pastor neodpověděl, ale Otec Smith si všiml, že se nad jeho řečí zamyslí. Před nimi stály nad schody dvě dívky, jejichž krátké sukně, rozvívané větrem, právě zakrývaly kněžím pohled na stromy na kraji statku sira Dugalda Ippecacuanhy.

„Jim nemůže ani cítit tyhle věci,“ řekla jedna. „Je vůbec strašnej – však víš, co chci říct.“

„Vím, Alex je taky ten typ.“

„To je legrační, co?“ řeklo první děvče.

„Je ovšem něco jinýho, jíst ryby obyčejným nožem anebo nožem na ryby,“ řeklo druhé děvče.

Postávaly ještě chvíli, zevlující dolů na město. Trigonometrie jejich tkaniček, stuh a spon se rýsovala křížem krážem pod jejich průsvitnými bluzami jako kolejnice v Crewe (na velkém nádraží).

„Nu, tě pic,“ řeklo první děvče.

„Tě pic,“ odpovědělo druhé.

Sestupovaly po schodech každá na jinou stranu a jejich zadečky se vrtěly moudřeji než Aristoteles.

„Slyšel jste to?“ řekl Páter Smith. „Stydí se říci ‚sbohem‘, protože to něco znamená; říkají ‚tě pic‘, což

je jednak nejohavnější slovo, které znám, a jednak neznamená a nemá znamenat naprosto nic. Brzo nebudou schopny *cítit* ‚sbohem‘ nebo ‚buď zdráva‘ nebo vůbec nějaký slušný lidský cit.“

„Jsou to moderní dívky, jak se říká,“ poznamenal pastor.

„Chcete říci pohanské,“ řekl kněz a potom se nahlas zasmál, aby si snad pastor nemyslil, že jeho chuti a nechuti jsou příliš škarohlídkové a nesmiřitelné.

13

Když nebylo ještě ani na Popeleční středu v roce 1920 známky náboženského probuzení v zemi, začal si i Páter Bonnyboat myslit, že sama liturgie nic nezmůže, a proto požádal Monsignora O'Duffyho, aby přišel na misie. Monsignore O'Duffy řekl, že je to náramný nápad a že farníci Nejsvětějšího Jména od něho uslyší takové kázání, že se nikdo v celé farnosti nedopustí aspoň tři neděle těžkého hříchu; myslí prý však, že čím dříve přijde, tím líp, protože ďábel dělá tyhle dni své divy. A tak misie začaly hned první neděli postní a Monsignore O'Duffy sloužil sám velkou mši. Kázal své první kázání s oltářních stupňů a až po kněžském přijímání, místo po evangeliu, protože byl odhodlán kázat jako hrom a nechtěl, aby mu potom ještě zbylo mnoho zpěvu.

„Udělejte místo u dveří,“ zaburácel na ty, co ucpávali vchod do kostela; „odstupte ode dveří, abych vi-

děl, kdyby mi chtěl někdo upláchnout. A vy tady se-
bou hněte a pusťte to děvče do lavice,“ obořil se na
lady Ippecacuanhovou. „Nemůžete mít pořád krajní
místo. Ve jménu Otce a Syna a Ducha Svatého.
Amen. Drazí bratři, protože se ve vaší farnosti rozlézá
tolik zpupných hříchů, zavolal mě váš dobrý farář
k vám, abych tu měl misie a zahnal vás nazpět na ces-
tu Páně. Budu dávat vlastně misie dvě: jedny anglicky
pro Skoty a Iry, a jedny italsky pro Italiány. Kázání
pro Skoty a Iry bude v osm hodin večer a kázání pro
Italiány v sedm hodin večer, ale řeknu vám rovnou,
že nestačí, aby přišel na kázání z každé italské rodiny
jeden Ital; musejí přijít všichni Italiáni z farnosti.

Drazí bratři v Ježíši Kristu, podíváme-li se na ny-
nější svět, vidíme, jak se na dlažbě našich měst hemží
velké řvoucí, chrochtající, chlastající, smilníci, rou-
hající se, naparující se, zpupné pohanské davy, a vši-
chni ti lidé se pokládají za úctyhodné občany, protože
nosí na hlavách klobouky a přes sebe nepromokavé
pláště, kterými je vidět, a také ještě paraplasta. Ne-
zasluhují si úcty ani za mák. Nezasluhují si úcty, pro-
tože si nevšímají Božích přikázání. A tato veliká řvou-
cí, chrochtající, chlastající, smilníci, rouhající se, na-
parující se, zpupná pohanská masa bude spolykána pe-
klem, v kterém bude hořet po celou věčnost, nedá-li si
včas pozor. A vy, drazí bratři v Ježíši Kristu, vy jste
částí té velké řvoucí, chrochtající, chlastající, smilníci,
rouhající se, naparující se, zpupné pohanské masy.“

Páter Smith, který asistoval při mši jako podjáhen,
přestal na tomto místě poslouchat, ačkoli ještě za-

chytil sem tam nějakou Monsignorovu větu, která zapráskala kostelem jako bič. „Ani jeden mladý párek v této farnosti by neměl chodit tmavými ulicemi po desáté hodině večer,“ nebo: „Všemohoucí Bůh si nepřeje, aby mladá děvčata nosila hedvábné pleťové punčochy v žádnou dobu roční, tím méně v svaté době postní.“ - Což jde opravdu především o tohle? Nechybí spíše jemnější uvědomění toho, čeho si žádá služba Bohu? Je třeba se vyhýbat hrubým hříchům, to je jisté, poněvadž opilství a smilstvo zamlžují čočku duše a zakrývají pohled na Boha těm, kteří se jich dopouštějí. Ale což není společenská slušnost, která zatracuje opilství a smilstvo skoro stejně přísně jako Církev Boží, není tato společenská slušnost největším hříchem ze všech, protože vydává zdání za pravdu? Nejsou bankovní ředitelé, velkoobchodníci, advokáti, ředitelé obchodních společností, všichni ti, kdož ponoukají mladé lidi, aby udělali ve světě kariéru a porušili svěžest svého mládí, nejsou tihle většími hříšníky než opilci a smilníci, protože hříchy, kterých se dopouštějí v svých kancelářích, se roztahují po celém světě a poskvřňují nevinné? Ale mezi farníky Nejvyššího Jména není bankéřů, velkoobchodníků, advokátů ani ředitelů společností, protože ve Skotsku jsou katolíky jenom chudí. Snad proto je Bůh tolik miluje a dává jim skákat jenom snadnějšími obručemi; poněvadž mají na zemi úděl tak tvrdý, je jenom spravedlivé, aby byli vpuštěni do nebe za podmínek méně přísných než bohatí. Pohlédl úkosem k sousednímu křeslu, jaký dojem dělá kázání na Pátera Bonnyboata,

ale Páter Bonnyboat měl biret vtlačen hluboko do čela, takže bylo nemožné říci, co si myslí.

Monsignore O'Duffy na stupních oltáře varoval zatím všecky, kteří nikdy nebyli dál než za humny, před nebezpečími, s kterými by se mohli setkat na příklad v Paříži, před „strakatými jezabelami, ověšenými šperky a stavějícími svou nestoudnost na odiv v mramorových palácích“, a blížil se hřmícím hlasem k závěru. „Já dobře vím, co si myslíte,“ řekl. „Myslíte si, že to je všecko krásné, ale že máte ještě habaděj času litovat svých hříchů, než umřete, a že si zatím můžete ještě trochu zahrát se světem, tělem a ďáblem a třeba si jich trochu líznout. A já vám říkám, že nemáte času habaděj. Ještě tuto noc může říci Pán komukoli z vás: ‚Ondro nebo Běto nebo Kubo, žádám tvou duši od tebe‘, a není-li vaše duše prosta smrtelného hříchu a neblyští-li se jako vydrhnutá pánev v pořádné kuchyni, půjdete rovnou do pekla a budete tam ječet a skřípět zuby se zatracenci. Před dvaceti lety žili v tomto městě dva horníci: jeden se jmenoval Patrik a druhý Mikeš a jeden ani druhý nebyli už léta u velikonoční zpovědi. Jednoho krásného dne jsem je potkal oba na ulici a řekl jsem jim: ‚Patriku a Mikši, jářku, vy víte oba právě tak dobře jako já, co vás čeká, umřete-li bez zpovědi a svatého přijímání.‘ Nu a Patrik uposlechl mé vystrahy a vykonal svou křesťanskou povinnost, kdežto Mikeš neposlechl, a když jsem ho uviděl po druhé, ležel na podlaze a z úst mu crčela krev jako z pumpy. Požehnej vás všecky Otec a Syn a Duch Svatý. Amen.“

Po slavné mši bylo požehnání, a jak klečel Otec Smith před bílou hostií v monstranci, děkoval Všemohoucímu Bohu, že dal Církvi jistá spolehlivá slova, která nemohou selhat, i když kněží na kazatelně sebevíce plácají a žvaní, mluví-li svým vlastním lidským hlasem. Nový mužský sbor v naškrobených rochetách zazpíval nadšeně *O salutaris Hostia a Tantum ergo*, ale Páteru Smithovi se nezdálo, že zpívají krásněji než kohouti a slípky slečny O'Harové se svými kamašemi, galošemi a falešnými notami. Potom pozdvihl Monsignore O'Duffy monstranci a udělal jí veliký kříž nad celým klečícím zástupem, a Otec Smith viděl, že jeho velká potíci se tvář opravdu miluje Boha a že jeho křik a nabubřelost a hrozby jsou jenom jeho způsob, jak přimět druhé, aby Ho také milovali.

Když procházel Páter Smith po bohoslužbách kostelem, viděl, že před zpovědnicí, která byla vyhrazena Monsignoru O'Duffymu na dobu misií, čeká dlouhá řada ženských. Byla mezi nimi i lady Ippecacuanhová a několik známých holek, neboť Monsignore měl na tyto dámy z povolání zvláštní recept, oslovila-li ho některá omylem v noci, když se vracel od nemocných. „Budeš hořet jako otep, ty couro,“ zahučel na ni, místo aby smekl slušně klobouk jako episkopaliánský děkan a řekl: „Dnes ne, má drahá.“ I teď četl ženským levity, dřív než vstoupil do zpovědnice; stoje před nimi, zrovna nad perem v klobouku lady Ippecacuanhové, dával jim hřmotná ponaučení: „Jsem rád, že má slova měla na vás takový účinek, ale prosím, ve zpovědi žádné zbytečné třesky plesky, rád bych se

dostal brzo k obědu. Začněte hned se svými skutečnými hříchy, jako kdy jste byli naposledy opilí a tak dál, a pamatujte si, že nemá smyslu se zpovídat, že jste ukradli provaz, zapomenete-li podotknout, že na jeho druhém konci byl uvázán kůň.“

Vzadu v kostele, kde uctívali Boha ti nejchudší, bylo cítit obvyklý pach špinavých šatů a lidského potu, ale Páter Smith si z toho moc nedělal, neboť věděl, že to je vůně svatosti, ačkoli doufal, že v Ráji dá Bůh chudým líbeznější voňavku. Po každé, když cítil ten pach, si uvědomoval, co chtěl Kristus říci, když pravil: „První budou posledními a poslední budou prvními,“ a myslel s potěšením na to, že se chudým dostane jednoho dne náhrady za všechno ponižování a nepohodlí, až zasednou v předních lavicích nejvyššího nebe a budou chválit z plna hrdla Pána Boha se svatým Ignácem a se svatým Dominikem a s ostatní nebeskou aristokracií.

Docela vzadu v kostele, mezi hromadami zbožných brožur a svazky růženců a klubky Božských Srdcí, narazil na Angusa McNaba a Anny Rooneyovou, kteří tam stáli zavěšeni do sebe. Usmál se na Angusa McNaba, protože byl tak statečný a dostal válečné vyznamenání, ale nesmál se na Anny Rooneyovou, poněvadž věděl, že pořád ještě nebyla u svátostí, a že je to už léta a léta. Angus měl na sobě nové hnědé šaty, samá elegantní křivka a puký na kalhotách, ale Páteru Smithovi se zdálo, že mu to zdaleka tak nesluší jako zelená uniforma vrátného, když si v ní vykračuje pod reklamami na Mae Murryovou a Eddyho Lyonse

a Lee Moranovou. Annie Rooneyová byla také oblečena podle poslední módy, do bleděmodrého kostymu a růžové bluzy, která měla tak hluboký výstřih, že se pod něj vešel jenom jeden knoflík.

„Otče, musíte nám blahopřát,“ řekl Angus. „Annie a já budeme mít svatbu.“

Ta zpráva znamenala ránu pro Pátera Smitha, protože měl vždycky rád Angusa a věděl, že Annie Rooneyová je zkrátka lehké zboží a že se plichtí s opilými námořníky, kdykoli se jí naskytla příležitost; ale nemohl to říci Angusovi McNabovi hned, před Annie Rooneyovou, která na něho vejrala svýma velkýma, nepřátelskýma, kočičíma očima.

„Manželství je svátost a nesmí se přijímat lehkomyslně,“ řekl více pro Anny Rooneyovou než pro Angusa, ale viděl na její vzdorovitě nadulé tváři, že se jí ta poznámka dotkla právě tak, jako by byl řekl: „Protože Církev učí, že měsíc je ze zeleného sýra, nemá žádný katolík právo věřit, že je z másla.“

„To je v pořádku, velebný pane,“ řekl Angus. „Annie je teď hodné děvče, a než budeme mít svatbu, půjdeme spolu oba k svatému přijímání - že, Annie?“

Annie ani neodpověděla, ani se neusmála, nýbrž kývla na Pátera Smitha několikrát hlavou, jako by chtěla kněze přesvědčit, že všechno je opravdu v pořádku a že Annie je hluboko pod svou růžovou bluzou opravdová křesťanka, ačkoli si nedává mnoho záležet na tom, aby to lidé věděli.

Když se vrátil Páter Smith do kostela, Monsignore O'Duffy pořád ještě zpovídal, ale mumlání jeho hlasu

znělo ze zpovědnice docela klidně, jako by si i on byl vědom, že kněz má být mírný a plný útechy, když přivlastňuje slabým lidským duším zásluhy utrpení Kristova.

14

V červenci v r. 1922 měly sestřičky ve škole tolik žáků, že se ctihodné Matce zdálo, že se smí odvážit pozvat lady Ippecacuanhovou, aby rozdala výroční ceny. A lady Ippecacuanhová s potěšením přijala. Objevila se na podiu v novém kostkovaném kostymě, držíc pod jednou paží svazek *Přijde-li zima* a pod druhou stočené noty; měl být totiž potom koncert a ona byla pozvána, aby něco zazpívala. Přišel také její syn, který se kdysi podobal řeckému bohu, ale teď už nebyl řeckým bohem, protože byl zle zřízen ve válce, ale vypadal se svými berlami tak dojmavě, že sestřičky byly jisty, že i on se jednoho krásného dne stane katolíkem. Jeho Excelence pan biskup byl také na podiu, po pravé straně ctihodné Matky, a mžikal očima, jak mu slunce padalo přímo do brejlí; také Matka Leclercová a Matka de la Tourová seděly na podiu, protože to byly dvě nejvýznamnější jeptišky po ctihodné Matce. I Monsignore O'Duffy byl mezi pozvanými, ale sedl si až do druhé řady, aby prý schoval své velké nohy; vzal si nový purpurový kolárek, který si koupil před rokem v Římě, když si tam zajel na zajímavý pohovor se samým papežem. Také Otec Bonnyboat a Otec Smith tam byli, jenomže Otec Bon-

nyboat se teď podpisoval Křištof kanovník Bonnyboat, protože byl zatím od biskupa povýšen.

Slavnost se začala biskupskou modlitbou a malým biskupským proslovem, v němž řekla Jeho Excellence, že zdejší katolická mládež by si měla všímat toho, co se právě děje v Itálii, a lady Ippecacuanhová hlučně tleskala a volala: „Slyšte, slyšte!“ protože znala Itálii dobře, neboť jednou ztratila ve Ventimiglie svůj snubní prsten.

Lady Ippecacuanhová potom vstala, aby rozdělila ceny, a řekla, že je velmi hrdá na to, že jí byl svěřen takový úkol. Blahopřála těm, která dostaly ceny, ale zároveň připomněla těm druhým, které ceny nedostaly, že děvčata, která dostávají ve škole nejvíce cen, to nedotáhnou v životě vždycky nejdále. Doufá prý však, že se budou všechny i nadále pilně učit a dělat řeholnicím radost, neboť těm záleží především na tom, aby daly všem vzdělání a pevnou povahu, tak aby z nich jednou byly jemné a řádné ženy. A ženy budou mít v novém světě mnohem víc možností než ve starém světě, protože byla právě vybojována a vyhrána poslední válka ze všech válek a ženy se teď budou moci stát důstojnými matkami. Otec Smith pohlédl úkosem na biskupa, jak se tváří na tu část řeči, avšak tvář Jeho Excellence se usmívala s blahovolným souhlasem, takže kněz nakonec usoudil, že válka přece jenom byla asi vyhrána, ačkoli se lidé ve svém celku nezdají zbožnější než předtím a ačkoli se jeptišky nesměly vrátit do Francie a ačkoli byla zrovna minulý rok velká uhelná stávka.

Děti byly velmi roztomilé, když si chodily pro ceny, dělajíce půvabné poklony před biskupem a před cti-hodnou Matkou a před lady Ippecacuanhovou, která jim rozdávala rychlými shovívavými pohyby díla slečny Bessie Marchantové. Elvíra Sarnová dostala tři ceny: jednu za sloh, jednu za náboženství a jednu za francouzštinu. Bylo jí už čtrnáct let a vypadala velmi půvabně a vážně se svými tmavými vlasy a v bílých šatech a každý jí tleskal, když přijímala cenu. Když si přišla pro třetí, nahnula se velebná Matka k biskupovi a cosi mu šeptala, a Jeho Excellence pokývala několikrát moudrou starou hlavou a zdála se velmi spokojena.

Hned potom začal koncert a jeptišky i kněží odešli s podia, aby udělali místo účinkujícím; zůstal tam jenom Monsignore O'Duffy, který měl hrát doprovod. Lady Ippecacuanhová zahájila koncert písní *Hluboko v lese se cosi hnulo*. Chtěla původně zazpívat svou starou oblíbenou *Viděli jste kdy, jak ústřice leze do schodů*, ale její manžel ji upozornil, že by se tohle snad v klášteře nevyjímalo dobře a že by si snad měla vybrat něco poetičtějšího, ale nic o tom, jak kdosi zevluje v stříbrném světle měsíčním, neboť to by se asi jeptiškám taky nezamlouvalo. Sklidila náramný potlesk a chtěla ještě přidat *Zazpívám vám píseň Arabie*, avšak velebná Matka vstala a řekla, že se jim sice zpěv milostivé paní velmi líbil, ale že bohužel čas kvapí. Kanovník Bonnyboat zazpíval potom Mozartovo *Ave Verum Corpus*, což uvedlo všecky do zbožné nálady, protože kanovník byl dobrý zpěvák a myslel každé slo-

vo doopravdy. Potom přednesla Elvíra Sarnová řeč Jindřicha V. před bitvou u Agincourtu, a to s takovým zápalem, že strhla všecko publikum. Když odříkávala svým mladistvým hlasem ta úchvatná slova, pomyslí si v duchu Páter Smith, není-li chyba učit děti básním o válce, byť jsou napsány sebekrásněji; ale řekl si, že se asi mylí, neboť jinak by nebyli kněží i sestřičky tak hlučně tleskali, a buď jak buď, kdybychom šli tak daleko, musili bychom opustit mnoho zakořeněných zvyků, jako na příklad dávat chlapcům olověné vojáčky k vánocům. Potom vstal Monsignore O'Duffy a prohlásil, že se tady u všech hromů tleská kdekomu, jenom ne knězi u piana, a že ať se jim to líbí nebo nelíbí, on že jim zazpívá píseň o chlapci Danielovi; a vskutku zazpíval o chlapci Danielovi, a lady Ippecacuanhová zašeptala biskupovi, že se jí líbil od Monsignora ten chlapecký sportovní výraz „u všech hromů“.

Čaj byl přichystán v refektáři a velebná Matka zasedla s kněžími k zvláštnímu stolu, na kterém byla hromada růžových zmrzlinových koláčů, jež stávaly před válkou krejcar, ale po válce dva krejcare. Biskup řekl, že se mu velmi nelíbí jistý žert, oblíbený od nedávné doby mezi universitními studenty, že totiž křičí z plna hrdla „bo-br“, kdykoliv potkají na ulici člověka s vousy na bradě, a že se mu zdá, že křičí ještě něco hrubšího, potkají-li člověka s vousy, jak jede na zeleném bicyklu, což se na štěstí nestává často. Ten zlozvyk je dvojnásob politováníhodný s hlediska katolíků, protože je to nejenom porušení dobrých mravů - a dobré mravy je jenom jiné slovo pro křesťan-

skou lásku, to jest nečinit druhým to, co nechceme, aby druzí činili nám - ale že je to také svrchovaně nezdořilé k misionářům, a zdá prý se vskutku, že chudáci františkáni z Kinairnsu v poslední době mnoho zkusili. Monsignore O'Duffy poznamenal s ústy plnými dvoukrejcarového koláče, že právě to dokazuje, že mládež této země je v tenatech židů, nedělního tisku a v tenatech satanových, avšak velebná Matka řekla, že se jí ta urážka nezdá tak vážná a že to bláznění bezpochyby brzo pomine, a že bratří z Kinairnsu udělají nejlíp, když přivlastní zásluhy za toto obtěžování trpícím duším v očistci.

Když potom vyšli do zahrady, byli všichni překvapeni, jak měkce a svěže voní tráva. Matka de la Tourová je požádala, aby dali pozor na květiny, protože květiny jsou dílem Božím. Monsignore O'Duffy zahájil závody; dělalo mu zřejmě velikou radost, že si může vystřelit z pistole; mhouřil přitom oči a držel vysoko ve vzduchu svou velikou ruku, která se podobala červené šunce. Když se Otec Smith díval na šťastný rej pobíhajících děvčat a na hábity jeptišek mezi stromy a na Matku Leclercovou, která lovila brejle v své ohromné kapse, vydechl k Bohu rychlé díkůvzdání za to, že stvořil svatost tak prostou a tak radostnou a tak krásnou. Snaže se zahnat mrkáním slzy z očí, uviděl před sebou Elvíru Sarnovou a Josefa Scotta, který byl už na akademii sv. Františka Xaverského, ale dostal také pozvání na to odpoledne.

„Důstojný pane, měli jsme právě s Pepíkem hroznou hádku,“ oznámilo mu děvče.

„Elvíra tvrdí, že je hřích pít limonádu při duchovních cvičeních, a já zas říkám, že to není hřích,“ ozval se chlapec.

Bůh jim žehnej, Bůh jim žehnej, myslil si Otec Smith a chystal se jim vysvětlovat, že tu nejde o žádný morální problém, ačli snad nechceme udělat Bohu radost tím, že se vzdáme dobrovolně něčeho, co máme rádi; vtom však vykřikla Elvíra, že už začíná závod rodičů a že to vypadá, jako by chtěl Monsignore O'Duffy běžet také, protože odevzdává pistoli panu biskupovi. A Monsignore vskutku běžel v závodě dospělých a přiběhl všecek červený a udýchaný třetí od konce, ačkoli si předtím sundal kabát a ukázal záplatované rukávy své nahnědlé košile; Elvíra však řekla Josefovi, že se netřeba smát jeho košili, protože jí maminka povídala, že si Monsignore vždycky kupuje laciné košile, aby mu zbylo více peněz pro chudé.

Když rozdál biskup ceny, zeptala se velebná Matka kněží, zdali by se nešli laskavě podívat, co je s radiem Matky de la Tourové; zdá prý se, že aparát nefunguje, jak by měl, a mužští se v těch věcech vyznají líp než ženy. Biskup odpověděl, že on nerozumí těmhle novotám ani za mák, ale Monsignore O'Duffy se hned nabídl a řekl, že jeho bratr nemá pro nic za nic správnou bicyklů, a tak se všichni hrnuli do hovorny a Monsignore O'Duffy si dal na uši sluchátka a kutil cosi v přístroji, který stál hned pod podobiznou papeže Pia XI., zvoleného nedávno na úřad Nejvyššího kněze. Matka de la Tourová podotkla, že *c'était vraiment malheureux, mais qu'elle n'y comprenait rien, mais ab-*

*solument rien du tout.*²⁸ Monsignore O'Duffy nejprve řekl, že neslyší vůbec nic, a Otec Smith si pomyslí, že je škoda, že je vůbec kdy v radiu co slyšet, neboť se mu zdálo, že se nové vynálezy objevují příliš rychle za sebou, a bude-li takto zábava čím tím dál víc mechanisována, nebudou už lidé potřebovat vlastní inteligence, aby vyplnili svou volnou chvíli, a literatura, poesie i drama se mohou jít klouzat *per omnia saecula saeculorum*; neřekl však nic, protože se mu zdálo, že to je věci biskupovou. Když však Monsignore O'Duffy oznámil, že slyší jakési děvče zpívat „*Maminko, maminko zlatá, tvá láska je mi svatá*“, nemohl se už zdržet a řekl skoro hněvivě, že je škoda zneužívat takových znamenitých vědeckých vynálezů k účelům tak vulgárním a že to neprospívá lidem ani duchovně, ani kulturně, mohou-li slyšet ve Skotsku, jak nějaká holka v Londýně snižuje rodinný život tím, že zpívá nasládlé nesmysly o mateřské lásce.

Avšak kněží i jeptišky se zdáli tak překvapeni jeho prudkostí, že rychle dodal, že nemíní nikterak kritizovat řeholnice za to, že mají radio. Velebná Matka odpověděla, že se nic nestalo a že ona myslí, že ví, co chtěl Otec Smith říci. Biskup dodal, že on to taky chápe, avšak Monsignore O'Duffy řekl, aby mu šli s těmi vznešenými žvásty o kultuře k šípku.

Když se Otec Smith vracel s kanovníkem Bonnyboatem na faru, zdálo se mu, že zahlédl Annii Rooneyovou, jak vchází do krčmy s jakýmsi námořníkem, ale potom si pomyslí, že se asi pře-

²⁸ „...že je to ostuda, ale ona že tomu nerozumí ani za mák...“

hlédl, protože Annie Rooneyová je už dvě léta vdána za Anguse McNaba a přináší neděli co neděli na mši své nové klobouky.

15

Páteru Smithovi nepřicházelo za těžko modlit se za hotentoty, které nikdy neviděl, ale stávalo se mu ještě pořád, že mu bylo za těžko modlit se za kanovníka Bonnyboata, zvláště když kanovník měl ranní mši a přišel k snídani před ním a vrhl se rovnou na *Horáckého hlasatele*. To odpoledne mu bylo také za těžko modlit se za svého faráře, protože kanovník mu právě postoupil vyučování protestantského nádražního portýra, který se chtěl oženit s katolickou služebnou v hotelu. Déle než půl hodiny vysvětloval Páter Smith velikým uším mladého muže nauku o Proměnění, a jak je to podivuhodné, že náš Pán zůstává s námi ze své vlastní vůle tímto způsobem; když se však na konci zeptal svého katechumena, kdo je přítomen ve mši svaté, odpověděl ženich: „To vám řeknu rovnou, Otče: rozumí se, že Panna Maria.“

Ještě se z toho ani nevzpamatoval, když mu Brigita, nová farská hospodyně, oznámila, že na něho v horečně čekají Elvíra a Josef.

„*Buon giorno, carissimo Padre mio*,“ pozdravila Elvíra, která s ním často mluvila italsky, poněvadž věděla, že Páter Smith studoval v Římě. „*E come sta?*“²⁹

²⁹ „Dobrý den, milý důstojný pane! - Jak se máte?“

„*Sto bene, grazie,*“³⁰ odpověděl kněz, podivuje se jejímu roztomilému přízvuku, stejně správnému v italštině jako v angličtině.

„*E tu, come stai?*“³¹

„*Benissimo,*“ řekla Elvíra a dodala „*per Bacco*“,³² protože věděla, že se kněz tím zvoláním vždycky rozveselí. „Josef - ne, ne, ty, Josefe, mlč a nech mluvit mne - Josef myslí, že by chtěl být knězem, až doroste, a rád by se vás zeptal, myslíte-li, že se na to hodí.“

„*Per Bacco,*“ zvolal kněz a zasmál se nahlas samou radostí. Bylo to tak osvěžující, vidět tyto dva po onom strašném mladém muži, který mu řekl před chvílí, že Panna Maria je skutečně a opravdu přítomna v Nejvyšší Svátosti.

„Rozumíte, velebný pane,“ řekl chlapec vážně, „rád bych udělal ve světě něco dobrého, a zdá se mi, že by mě nikdy neuspokojilo, kdybych snad šel do obchodu a jenom vydělával peníze.“

„*Laus Tibi, Christe,*“ zazpíval kněz mlčky v svém srdci, „chvála Tobě, Kriste, že povoláváš stále nové kněze a nové básníky, aby rýmovali Tvou čest a Tvou slávu.“ Měl rád Josefa Scotta od toho dne, kdy k němu přiběhl jednou na ulici jako čtyřletý chlapec, vsunul mu do dlaně svou dětskou ruku a zeptal se ho: „Můžu jít s váma, velebný pane?“

„Kolik je ti teď let, Josefe?“ zeptal se ho.

„Patnáct, Otče,“ odpověděl chlapec.

³⁰ „Dobře, děkuji.“

³¹ „A jak ty se máš?“

³² „Výborně.“ - „U Baccha!“

„Nu, to ještě máš dost času, aby sis to rozmyslil,“ řekl kněz. „Pamatuj si, že kněžské povolání je tvrdé a obtížné, že se do něho nesmí vstupovat lehkomylně. Jsem si však jist, že bude z tebe dobrý kněz, vydrží-li tvůj úmysl ještě dvě nebo tři léta. A ty, Elvíro,“ zeptal se, protože cítil, že mu vyhrknou slzy, „ty se náhodou nechceš stát jeptiškou?“

Elvíra zakroutila s úsměvem hlavou.

„Ne, ledaže bych si směla občas obléci pěkné šaty,“ řekla. „Poslouchejte, velebný pane, jeptišky se neoblékají nikdy do civilu?“

„Jeptišky se neoblékají nikdy do civilu, protože jejich duše se neoblékají nikdy do civilu,“ řekl Otec Smith.

„Nemyslete si, že snad nemám ráda Pána Ježíše, ale mám taky ráda pěkné šaty,“ řekla Elvíra. „Abych řekla pravdu, nejradši bych byla herečkou, aby se po mně všichni otáčeli a vejrali na mne, až bych šla do vestibulu v hotelu Carlton. Řekněte mi, velebný pane, je to ode mne tuze bezbožné?“

„Elvíra je hrozně světácká, že?“ řekl Josef.

„Znám jednu paní, které řekl jeden jesuita, že je možná jejím povoláním, aby byla nejlíp oblečenou ženou v každé společnosti, pokud to ovšem dělá k větší slávě Boží, a tak co,“ řekla Elvíra.

„Většina věcí je správných, pokud je děláme k větší slávě Boží,“ řekl Otec Smith. Hned se mu však zdálo, že to znělo příliš mravoučně, a proto dodal: „Zdá se, že vy dva jste velicí přátelé, ne?“

„To je snad tím, že jste nás oba pokřtil týž den,“ řekla Elvíra.

Stáli před ním, komíhající zcela přirozeně spojenýma rukama. „Řekněte nám, hodně jsme křičeli?“

„Abych se přiznal, nemohu si na to vzpomenout za živý svět,“ řekl Otec Smith. „Však víte, křtím tolik dětí.“

„To je právě asi v knězově životě tak krásné,“ řekl Josef; - „všecko to dobré, co ustavičně koná.“

„Ano, kněz je na začátku a uprostřed a na konci,“ řekl Páter Smith. „To člověka naučí, že tisíc let je před Bohem jako jediný večer.“

„Myslíte tedy, Otče, že mám opravdu povolání?“ zeptal se Josef.

„Ještě jsem přece nic takového neřekl, či ano?“ zasmál se Otec Smith.

Odešli, jak přišli, držíce se za ruce. Otec Smith se v duchu ptal, hodí-li se na chlapce, který si myslí, že má povolání ke kněžství, aby se držel za ruku s tak hezkým děvčetem, jako je Elvíra, ale potom si hned řekl, že jsou oba ještě příliš mladí a nevinní, aby si uvědomili, že v jejich příchylnosti může být nebezpečí, a že i Kristus řekl, že nestanou-li se podobnými malým dětem, lidé nevstoupí do království nebeského. Na biografu naproti bylo oknem vidět novou reklamu, v níž byla řeč o dámě jménem *Nazimova*, ale kněz neměl kdy dlouho o tom přemýšlet, protože farní zvonek znovu zařinčel a Brigita oznámila, že dole v hovorně čeká Angus McNab.

Otec Smith hned viděl, že cosi není v pořádku. Mladý muž měl pomačkané šaty, vlasy rozcuchané, a v očích mu hořel hněv.

„Proč jste mi tenkrát říkal nepravdu, Otče,“ začal hned. „Proč jste mi říkal nepravdu?“

Kněz odpověděl mírně, že bohužel nerozumí, o čem Angus mluví.

„Však vy mi rozumíte, a ne-li, já vám to povím,“ mluvil rozčileně Angus. „Chcete snad říci, že je vám jedno, říkal-li jste mi tenkrát v zákopech, že lidé budou smýšlet o válce jinak, jakmile bude po ní a bude vyhrána? - „Svět bude po válce novým a krásným místem, Anguse,“ řekl jste mi. To byla vaše vlastní slova, velebnej pane! Pamatuji se na ně dobře, protože mi od té doby zněla ustavičně v uších. A teď mi dovolte, abych vám řekl, že není na světě vůbec nic krásného. Je to právě takový smrdutý prasečí chlívek jako předtím. Co je mi platna medaile za statečné chování! Lidé za ni nedají ani vindru. Teď je po válce a hotovo, říkají; je čas, abyste se vy mladí konečně usadili a zapomněli na všechny ty nesmysly o zákopech, a tak dál. - Ano, jenomže oni nebyli v zákopech; oni neviděli krev a bláto a všechno to svinstvo; oni neměli v břiše kulky a olovo, a tak se jim to krásně mluví. A oni nemusejí šlapat vzhůru dolů před biografem a dívat se, jak zastavují u chodníku auta a jak z nich vystupují elegantní ženské, a to všechno za čtyřicet koulí týdně, a nemusejí se bát, že je jednoho krásného dne vyhodí ten žlutý chlap na ulici, když jsou ženatí a chtějí na něm, aby člověku deset koulí přidal, a nemají ženu, která člověku ustavičně mele, že s ním nemůže zůstat, nebude-li vydělávat víc.“

Náhle ho opustil všecek hněv a on stál před knězem,

brebtaje a posmrkuje a lomě rukama. „Otče, já jsem nešťastný člověk,“ řekl.

Páter Smith z něho pomalu vytáhl celou historii. Brzo po svatbě mu Annie řekla, že s dvěma librami týdně nemůže rozhodně vyjít. Angus šel tedy na signora Sarna a požádal ho, aby mu zvýšil mzdu, ale signor Sarno řekl, že nemůže platit portýrovi víc než čtyřicet šilinků týdně a že Angus má na vybranou: buď vzít, nebo jít. Angus neudělal tak ani tak, nýbrž se pokusil organisovat stávku mezi zaměstnanci kina; signor Sarno se o tom doslechl a propustil ho. Od té doby běhal Angus marně za nějakým zaměstnáním a Annie mu víckrát vyhrožovala, že od něho odejde. Otec Smith si připravoval v duchu malé ponaučení o tajemství utrpení a o duchovním užitku, který z něho můžeme čerpat, a zároveň se ptal sám sebe, byla-li to opravdu Annie, kterou zahlédl onehdy s tím námořníkem. Potom si položil otázku, jaký užitek by on sám načerpal z přednášky o tajemství utrpení, kdyby musil vést tak tvrdý život jako Angus a kdyby byl ztratil práci, kdyby měl za ženu couru, které by nemohl věřit, sotva by ji pustil s očí; a tak změnil taktiku a řekl, že půjde za signorem Sarnem a pokusí se ho přemluvit, aby vzal Angusa zpět.

„Děkuji vám, velebněj pane,“ řekl Angus, tiskna obě knězovy ruce. „A je mi líto, že jsem řekl, že jste nemluvil pravdu tenkrát v zákopecích; to svět nemá pravdu, ale vy máte pravdu.“

Když však mluvil Otec Smith půl hodiny potom se signorem Sarnem pod podepsanou foto-

grafii Pauliny Frederickové, byl Ital jako z diamantu.

„*Per Bacco, reverendo*, ale co na mně žádáte, je nemožné. Ten mladý McNab je komunista a nic jiného. Pobuřuje jiné k stávce a chce zničit můj podnik. *Santa Madona*, to já nestrpím. Nemám rád komunisty a nebudu je zaměstnávat. Jsou proti našemu náboženství, jak ostatně řekl sám Svatý Otec a jak řekl také Monsignore O'Duffy na svátek Neposkvrněného Početí. A Mussolini, vůdce mé krásné země, to řekl též, *per Bacco. Che puzza di merda, tutti quei communisti*, odpusťte mi to hrubé slovo, velebný pane. Ale Mussolini je všecky vyžene a má země bude opět veliká, velmi veliká, však uvidíte, důstojný pane.“

„Nepotřebujeme, aby byly země veliké, ale aby lidé byli velicí,“ řekl mírně Otec Smith. „Velicí tak, jak se chce mít velikými Bůh, nikoli s trumpetami a s prapory a s děly a s válečnými loděmi, nýbrž v šlechtnosti, nesobeckosti a pokoře. A vy, signore Sarno, vy byste byl velmi veliký, kdybyste vzal Angusa McNaba zpátky. Myslím, že vám mohu slíbit, že už nebude bláznit. A pamatujte, že v minulé válce se bil statečně.“

„Statečně se bily miliony jiných mladých lidí, a nemohou přece chtít, abychom se na ně věčně dívali jako na hrdiny,“ řekl signor Sarno. „Zachovávat kázeň není menší hrdinství než čelit kulkám, jak řekl velký vůdce mé země Benito Mussolini, a není možná zachovávat kázeň, ne-trestáme-li ty, kdo se proti ní protlačují. Ne, velebný pane, lituji tuze, ale nemohu udělat, co ode mně žádáte. Je mi líto Angusa McNaba.“

ba, ale chce-li práci, bude se musit po ní poohlédnout jinde.“

Když vycházel Otec Smith z biografu, sundávali právě plakát s podobiznou Nazimové a vyvěšovali plakát o jakémsi psu, jménem Rin-tin-tin, protože druhý den byl čtvrtek a ve čtvrtek se měnil program; kněz si toho však nevšiml, neboť se modlil ze všech sil, aby Angus našel jinou práci.

16

Když se šel Páter Smith pomodlit za Skotsko do protestantského kostela na svátek sv. Ondřeje 1924, neměl Angus pořád ještě pravidelné zaměstnání a vydělával si na živobytí, jak se dalo: prodával po ulicích tkaničky do bot a zápalky a tužky po kancelářích. Červená a modrá stužka na kabátě mu sice trochu pomáhala, ale ne tak, jak by byla měla, protože obchodníci a podnikatelé začali říkat, že se Britannie dopustila ve válce jenom jedné chyby, to jest, že bojovala na nesprávné straně, a že buď jak buď válka nebyla pro vojáky tak zlá, jak to teď někteří z nich vykládají. Nebylo také vidět, že by se náboženský život v zemi nějak probouzel, ale zdálo se, že si tím kněží všech vyznání už přestali lámat hlavu; začali naopak označovat válku jako zločin, zradu a zbabělost, a tak snad bylo nelogické čekat, že z ní pojde něco dobrého. V londýnské západní čtvrti bylo v módě chodit se dívat na Ednu Bestovou a slečnu Tallulah Bankheadovou, jak jsou

namol a nahé jako Evy ve hře *Padlí andělé*, napsané od mladého autora jménem Noel Coward, kterému hráli zároveň jiné dvě hry a který byl sám také hercem a uměl hrát zcela koketně na piano. Dávala se také hra od jistého staršího člověka, jménem George Bernard Shaw; hra se jmenovala *Svatá Jana* a byla v ní znamenitá řeč o nebezpečí kacířství, avšak lidé, kteří se v těch věcech vyznali, začínali šeptat, že starý pán nestojí ani za záplatu na kalhotách pana Aldousa Huxleyho, který je opravdu bystrá hlava. Pan Augustin Birrel bděl až do úsvitu ve *Věrné milence* a *Zelené klobouky* rostly jako houby po dešti. V politice se dostal k moci pan Ramsay Macdonald, zatím co signor Sarno měnil dále dvakrát týdně plakáty před svým biografem; avšak dámy, které se teď objevovaly v epochálních a okouzlujících obrazech ze života, se jmenovaly slečna Gloria Swansonová a slečna Lilian Gishová a slečna Pola Negriová, a velký svět měl v ústech jenom pana Williama Gerhardiho a pana Beverleyho Nicholse, poněvadž bylo dost místa i pro ně a člověk už začínal mít po krk takových pánů jako Chesterton a Belloc a Wells a Galsworthy, ačkoli i bursiáni věděli, že jejich knihy jsou skutečná literatura, a proto je čtli tak neradi.

Když vyšel Páter Smith toho roku z kostela, nečekal na něho před vchodem jeho známý pastor, nýbrž jakási zlatě namalovaná mladá dáma v modré skládané sukni. Pozorovala ho se zájmem, když se k ní blížil, a vítr jí povíval sukni okolo půvabných nohou.

„Poslyšte,“ oslovila ho, „působí ještě vaše stará,

prastará pověst na nynější lidi? Neptám se vás z liché zvědavosti, nýbrž z profesionálního zájmu. Abyste věděli, já jsem spisovatelka a musím uspokojit své publikum.“

„Totiž, slečno...“ začal kněz.

„Jsem Dana Agdala, autorka *Nahých a nezahanbených*; dvanáct tisíc nákladu zde a dvacet tisíc v Americe; ale vy jste mě možná nečetl.“

„Nuže, slečno Agdalo, myslíte-li ,působením staré, prastaré pověsti‘ to, jak spolupracují nynější lidé s posvěcující milostí, řekl bych, že nynější svět není ani lepší, ani horší než kdy jindy,“ odpověděl Páter Smith. „Rozumíte, já jsem katolický kněz...“

Slečna Agdala na něho zůstala hledět s ústy otevřenými rozkoší.

„Katolický kněz!“ zvolala. „Ale to je náramné! Už léta umírám touhou, abych se setkala s nějakým katolickým knězem, ale nevím, jak to, že se dosud nikdy žádný nevyskytl ve společnostech, kam chodím. Chtěla bych se vás zeptat na tolik vašich podivností a tak dál, že nevím, kde na to vezmu čas.“

„Snad byste mohla jít kousek cesty se mnou,“ nadhodil páter Smith. „Musím se totiž bohužel vrátit na faru.“

„To bude zkrátka úžasné,“ řekla slečna Agdala. „Mám ráda slovo ,úžasné‘, vy ne? Takové *karmínové* slovo. Nuže, moje první otázka je: Věříte opravdu tomu všemu, a jestliže ano, tedy jak?“

„Promiňte, prosím,“ řekl Páter Smith, kráčeje těžce vedle její poletující sukně. „Věřím-li čemu?“

„Nu, zkrátka všem těm nesmyslům o křtu a čistotě a narození z Panny. Drahý člověče, to je proti vší moderní vědě a gynekologii.“

„Drahá mladá ženo,“ odpověděl Páter Smith, vynakládaje všecku sílu, aby se mu netřásl hlas, „drahá mladá ženo, věřím těm nesmyslům o křtu a čistotě a narození z Panny z téhož důvodu jako kterýkoliv jiný katolík na světě: protože nám je Bůh zjevil jako skutečnosti, a nevěřit jim by bylo tolik, jako říci Bohu, že je lhář. Věřím jim způsobem nesmírně prostým: především z poslušnosti, poněvadž nám Bůh praví, abychom těmto naukám věřili; za druhé z logiky, protože je zcela rozumné předpokládat, že Ten, který určil místo hvězdám a otáčí planetami a rozkazuje přílivu a odlivu, může změnit dráhy, které sám vyznačil jejich pohybům. Náleží zajisté Jemu, který vytesal nebesa, aby stanovil podmínky, za kterých lze do nich vejít; a stejně náleží Jemu, který stvořil matematiku plození a rozmnožování, aby opominul první krok, zlíbí-li se mu. A Bůh, který učinil tak veliké věci s květinami a stromy a kočičími ocásky, může nám zajisté dát v Eucharistii jíst své Tělo a pít svou Krev. Neboť zázrak řádu a pravidelnosti je právě takový zázrak jako zastavení řádu a pravidelnosti. Visí-li váš kabát ráno tam, kam jste jej večer pověsila, je to právě takový div, jako kdyby byl uletěl na Sibiř: k oběma věcem je třeba aktu Božího, aktu zachování nebo přenosu. A co se týče čistoty, mladá paní, to je také věc Boží; je to Jeho věc, že učinil, aby se děti rodily tímto způsobem, a sedmikrásky a blatouchy zase jiným.“

„Drahý Otče, vy jste opravdu dokonalý případ sublimace,“ řekla slečna Agdala. „Stíny Freudovy a přízraky Jungovy! Ale jaký je váš vlastní vztah k sexuálnímu životu? Jak dokážete žít bez *nás*?“

„To je snad nejsnadnější část náboženského života,“ odpověděl Páter Smith. „Nejprve proto, že kněží, kteří se dotýkají denně lemu Jeho roucha, nevidí tyto věci tak jako ostatní muži; a potom proto, že těla žen jsou zřídka kdy dokonalá; brzo stárnou a uvadají, a i když vypadají nejvýhodněji, mohou poskytnout jenom ubohou a nudnou náhražku tomu, kdo ví, co to je procházet se s Bohem jako přítel v Jeho domě; a jako by se chtěly udělat ještě nepůvabnějšími, než jsou, nanášejí na sebe ženy všelijaký nátěr a lak a barvu, takže nemohou jíst nebo pít, aby nezanechaly na ubrouscích a na okrajích sklenic rez své krásy. Někdy se v duchu ptám, slečno Agdalo, co by tak dělala mladá módní dáma, kdyby se jednou ráno probudila a shledala, že její rty dostaly přes noc natrvalo takovou barvu, jakou si je maluje. Buď jak buď, kdybych byl papežem, myslím, že bych doporučil ženám tuto praxi ve zvláštním okružním listě, protože je to dělá tak nepůvabnými jako vlhké rezavé zábradlí. Nejlepší ochranou kněží, kteří by byli v pokušení vyhledávat společnost žen, je však jejich hovor: ten je totiž nenapravitelně malicherný, pošetilý a nudný.“ Mluvil s takovým, hněvem, že cítil, že myslí každé slovo doopravdy.

„Co jste právě řekl, dokazuje to, co já jsem tvrdila vždycky: že náboženství je jenom náhražka za pohlaví,“ řekla slečna Agdala.

„Já mám přesto spíše zato, že pohlaví je náhražkou za náboženství a že mladý muž, který zvoní u nevěstin-
ce, hledá nevědomky Boha,“ řekl Páter Smith.

„Nevěříte-li mně, čtěte D. H. Lawrence,“ řekla slečna Agdala. „Čtěte kteréhokoliv moderního autora. Nemá smyslu vzpírat se přírodě. Lidé musí být věrni chemii svého těla. Já sama jsem pro pohlavní rozlišenost.“ Kroutila při těch slovech očima a hou-
pala se v kyčlích. „Mohu vám rovnou říci jednou provždy, že nevěřím v potlačování pudu.“

„Věříte tedy jenom v říji pudu, ne?“ zeptal se Páter Smith, přemáhaje se stále, aby se mu hlas nechvěl hněvem a bolestí duše. „Nuže, dovolte mi, abych vám řekl, že Kristus přišel na svět právě proto, aby učil lidi, jak se bránit vaší ‚chemii‘ žádosti a sebelásky. Po všechny věky pracovala Církev Boží a modlila se k tomuto jedinému cíli: aby přesvědčila lidi, že mají poslouchat Krista; jejím posláním je a vždycky bylo a vždycky bude vyvíjet veliké úsilí, aby lidé byli schopni aspoň malého úsilí: útočit na ně, hrozit jim, přít se s nimi a domlouvat jim, aby se snažili přivolovat milosti Boží. Nazývejte si uskutečňování této discipliny potlačováním pudů, chcete-li. V tom případě jde o potlačování nikoli jednoho pudu, nýbrž mnoha pudů, neboť Kristus vybízel lidi, aby se zdržovali právě tak vraždy a zlodějství jako smilstva. Katolická Církev však má pro tuto poslušnost jiné jméno, neboť jenom askese dělá svaté.“

„Ale pro všecko na světě, kdo chce být teď svatý?“ zeptala se slečna Agdala.

„Nechceme-li to my, chce to Bůh,“ řekl Otec Smith. Cítil, že se mu hýbe kdesi v mysli přiléhavější odpověď, ale hněv mu překážel, aby mu nepřišla do slov. „Bůh od nás chce, abychom byli svatí,“ opakoval.

„Drahý pane, vy jste masochista, abyste věděl,“ řekla slečna Agdala. „Jste přesvědčen jako tři čtvrtiny lidstva, že nějaký čin musí být špatný, je-li vám příjemný, a že ctnost záleží v sebemučení. Jediná pravá filosofie je pohanství, které pobíhá s nahými bedry po zlatém písku času, milujíc se s nymfami na lesních pasekách, neboť člověk je čistý jenom tenkrát, když byl předtím nečistý, poněvadž teprve tehdy a jenom tehdy je osvobozen od svých hormonů.“

„Nemyslíte, že mluvíte strašné nesmysly?“ zeptal se Páter Smith.

„Jsem šťastna, pokládají-li mě lidé kvůli Panovi za blázna,“ řekla slečna Agdala. „A přece nejsem blázen já, nýbrž vy, protože vy ještě věříte v zkrachovanou bajku křesťanství. Čtete Bertranda Russela, nevěříte-li mně; čtete Lyttona Stracheyho; čtete Sinclaira Lewise; my moderní spisovatelé jsme se podívali všem těm starým bájím důkladně na vnitřnosti.“

„Možná, že jste zdaleka nečetla své současníky tak inteligentně, jak se domníváte,“ řekl Páter Smith, lituje v duchu, že mu jeho náboženství zakazuje uhodit tu mladou ženu do tváře. „Řeknu vám proč. Jsou dva druhy agnostiků: jedněm je líto, že nemohou věřit v křesťanské zjevení, poněvadž si uvědomují jeho krásu i jeho spravedlnost; a druzí jsou rádi, že mu nepo-

třebují věřit, poněvadž mohou krást, vraždit, utlačovat své bližní a smilnit beze strachu, že budou po smrti potrestáni. Zdá se mi, že většina moderních spisovatelů, kteří za něco stojí, patří k prvnímu druhu. Když psal Lytton Strachey o trhlinách v povaze kardinála Manninga, Florence Nightingala, generála Gordona a královny Viktorie, jsem hotov věřit, že ho k tomu neponoukalo nic méně čestného než touha, ukázat nestranně pravdu. Zbloudil však v dvojím směru. Jako inteligentní člověk by byl měl vědět, že není tak překvapující to, že takový kardinál Manning byl občas ctižádostivým a bezohledným mužem, jako spíše to, že ctižádostivý a bezohledný muž mohl kdy být kardinálem Manningem. Neboť je spíše úžasným důkazem Boží milosti, že se hříšník může pozvednout k životu ctnostnému, a nikoli důkazem nevyhnutelného vítězství ďáblova, klesne-li ctnostný člověk jednou nebo dvakrát do hříchu. Dále by si byl měl uvědomit, že dívat se na vnitřnosti nebo kácet modly je vždycky jistým nebezpečím pro společnost, ať jsme přitom vedeni pohnutkami sebevznešenějšími; a to proto, že většina čtenářů je tak hloupá, že nevidí morální cíl, ke kterému směřoval autor, totiž poznat a dát poznat pravdu, a že místo toho dojdou přesvědčení, že nikdo na celém světě nejedná z nezištné lásky k Bohu nebo k lidem, nýbrž že i nejlepší lidé jdou vědomky nebo nevědomky jenom za mocí a osobním prospěchem, a že oni sami, totiž čtenáři, by byli horší než blázni, kdyby jim záleželo na něčem jiném než na moci a osobním prospěchu. Vezměte si na příklad takového Noela

Cowarda, jehož hry, jak se zdá, pohoršují lidi tak, že ho za ně zahrnují bohatstvím. Já jsem zcela přesvědčen, že ten mladý muž je sám na straně andělů a že jeho hry jsou psány jako kázání, ale nejsem nikterak přesvědčen, že publikum jim chodí tleskat v stejném duchu.“

„Říkejte si, co chcete, ale křesťanství se přežilo a přestalo být užitečné,“ řekla slečna Agdala, když došli k hotelu Carlton, a postavila se rozkročená v hedvábných punčochách na mramorovém schodišti. Ohromná hotelová budova se táhla na všechny strany a řady jejích oken vypadaly jako momentky ve fotografickém albu.

„Naopak, křesťanství se ještě ani nerozvílo k své plné užitečnosti, a pochybuji, zda se k ní rozvine, protože Bůh nám nic takového neslíbil,“ řekl Otec Smith.

„Jediná filosofie, která spasí svět, je komunismus,“ řekla slečna Agdala. „Řekla jsem vám už, že jsem komunistka?“

Páter Smith měl chuť se jí zeptat, dává-li všechny své honoráře chudým, ale neudělal to, protože cítil, že by to bylo příliš nelaskavé; praktický komunista by si přece nebyl mohl dovolit bydlet v hotelu Carlton, kde hrálo ohijské kvarteto Olivera Ogilvie šlechticům „*Nemáme už banány*“. Místo toho smekl klobouk a nechal ji stát i s její sukní, kterou jí rozvíval vítr okolo kolenou.

Na kraji vlhkého předměstí prokatedrální farnosti narazil na Monsignora O'Duffyho, který stál před jednou drogerií a vyfukoval balony houfu povykují-

cích uličníků. Zdálo se, že Monsignore sám se náramně baví, neboť když vyfoukal balony, učil kluky zpívat písničku, tleskaje si do taktu rukama a hulákaje z plna hrdla:

*„Policajtem chtěl bych být,
tlustý jako on směl být,
mámě schody moci mýt,
sodou schody moci mýt.“*

„Mluvil jsem právě s nejvýš pochybnou mladou ženou,“ řekl Páter Smith, když zakývali klukům na rozloučenou. „Je spisovatelka a domnívá se, že objevila tajemství vesmíru, které záleží v tom, že není žádného tajemství. To je to nejhorší na všech těchto moderních lidech: nemají smysl pro tajemství. To takový Donne nebo Blake...“

„Ach,“ mávl rukou Monsignore, „tak do toho pořádným koštětem!“

17

Už v květnu 1926, když se šel Otec Smith podívat na narcisy Matky de la Tourové, potkával po městě plno lidí, kterých - jak se mu zdálo - nikdy předtím neviděl. Byly to bezpochyby bývalé děti, které zatím dorostly v muže a ženy; zdálo se mu jenom divné, že útočným a tvrdým výrazem jejich očí a tváří neproniká odraz jejich dětské podoby. On sám začínal stárnout, ale měl pořád zato, že zrcadla v tramvaji, vlhké dláždění na ulicích a reklamy na *Přítele lidu* odrážejí

stejný obraz jeho tváře. Před kinem vyvěšoval signor Sarno plakáty se jménem Rudolfa Valentina a Harolda Loyda, a balkonová sedadla zatím stoupala až na šilink a devět penny; avšak kněz tomu nevěnoval mnoho pozornosti, protože právě propukla všeobecná stávka a po ulicích chodily hloučky strážníků a elegantní mladíci z vyšších tříd řídili tramvaje.

Otec Smith nevěděl dobře, co si má o stávce myslet, neboť se mu zdálo, že dělníci si mohou právem stěžovat na lecjakou křivdu; nelíbilo se mu však, jak se potulují po městě s rukama v kapsách. Stejně se mu nelíbilo, jak se bohatí tváří loyálně; myslil si, že je jim snadné dělat práci chudých jenom na chvíli a jako pro zábavu. Uvedlo ho do velkých rozpaků, když vstoupil do tramvaje a narazil na lady Ippecacuanhovou, velkou, sebejistou, s červenými vlasy a s monoklem; štípala lístky a tahala za zvonek o sto šest.

„Drahý Otče Smithe, je to prostě náramné, jak jsou všichni loyální, nemyslíte?“ houkla na něho skrze své sloní zuby a strčila mu lístek.

Loyální k čemu nebo ke komu? ptal se v duchu Páter Smith, usmívaje se trochu pošetile na její hrubě řezanou tvář. Loyální k svým bankovním bilancím, k svým dividendám, k svým frankům nebo k svému pojetí Emanuele, Boha s námi? Konec konců bylo pro lady Ippecacuanhovou stejně snadné, aby byla loyální, jako pro Angusa McNaba, aby byl neloyální. Ona se nikdy nepotila strachem v zákopech, nespala v blátě, nebyla v nebezpečí strašné a osamocené smrti a nebyla za to odměněna tím, že směla prodávat na ulici tka-

ničky do bot civilisaci, kterou pomáhala zachránit. Tyto nesmrtelné činy brzo vybledly v paměti lidí a jejich místo zaujalo znovu bezprostřední sobectví. A je to správné, aby stále tíž lidé žili pohodlně a bez starostí? Byl rád, když tramvaj zastavila před klášterem a on mohl zmizet před sebevědomým úsměvem lady Ippecacuanhové.

Ve škole cvičily děti sekvenci na Boží tělo. Jejich mladé hlasy zaléhaly až do zahrady, kde se procházel Otec Smith s Matkou de la Tourovou.

*Sit laus plena, sit sonora,
Sit jucunda, sit decora,
Mentis jubilatio.*

Kdyby mohli všichni lidé zpívat tento zpěv a mínit jej doopravdy, nebylo by válek, ani nezaměstnanosti, ani stávek, ani bídy, myslil si Páter Smith.

„*Jamais la Révérende Mère ne vous pardonnera si vous n'allez pas leur dire un petit bonjour,*“³³ řekla mu Matka de la Tourová, berouc kropicí konev.

Zpívaly ještě, když vstoupil kněz do třídy. Byla tam malá děvčata i velká, a všechna v závojích, neboť měla být zároveň zkouška na procesí, až ponese biskup Nejvyšší Svátost po pěšině mezi stromy a ona budou kráčet před ním s rozžatými svícemi. Matka Leclercová, která byla sbormistrou, dávala takt, zatím co velebná Matka seděla na podiu a usmívala se na ně skrze brejle.

³³ „Velebná Matka vám nikdy neodpustí, nepůjdete-li se na ni podívat.“

*Caro cibus, sanguis potus:
Manet tamen Christus totus
Sub utraque specie.*

Velebná Matka čekala, až skončí celou sekvenci, a teprve potom dala najevo, že ví o přítomnosti Pátera Smitha; zavolala ho na podium a řekla: „*Et maintenant, mes enfants, le Révérend Père Smith va bien vouloir nous dire quelques mots.*“³⁴

Jsa velmi na rozpacích, jako vždycky, když měl mluvit veřejně v přítomnosti velebné Matky, promluvil Otec Smith krátce o kráse velikého svátku, který se chystají slavit. Řekl jim, že až dorostou a rozejdou se do světa, budou jim chtít bezbožní mužové i ženy namluvit, aby zapomněly na sladkou nauku, které se v klášteře naučily; že to však nesmějí dopustit, protože ta nauka je nejenom krásná, ale také pravdivá. Stačí slyšet tuto vznešenou hymnu ke cti Nejsvětější Svátosti, kterou právě zpívaly, aby si člověk uvědomil, že Bůh stvořil svět proto, aby byl místem velikým a krásným, a že jej vsutku takovým učinil, poněvadž to byl On, kdo vytesal hory a vyhloubil údolí a rozlil do šířky moře, kdežto lidé stavějí jenom červená cihlová města, a proto že jsou někdy tak ošklivá. Zdá se, že jenom jednou byli lidé s to vytvořit něco opravdu krásného, a to tenkrát, když stavěli ve středověku kostely a katedrály; neboť tenkrát myslii při práci ustavičně na Boha, a proto jim tryskaly pod rukama ony půvabné a štíhlé věže a věžičky. Musejí si však

³⁴ „A teď, milé děti, bude důstojný pán Smith tak laskav a řekne nám několik slov.“

pamatovat, že žádná katedrála, žádné horské jezero a žádná hora nemůže být ani zdaleka tak krásná jako náš Pán v Nejsvětější Svátosti na oltáři, jak se samy přesvědčí, až ho jednou uvidí tváří v tvář.

Když Otec Smith domluvil, děti trochu zatleskaly, ale jemu se zdálo, že to bylo jenom ze zdvořilosti. Z výrazu velebné Matky bylo nemožné uhádnout, co si myslí o jeho promluvě. Nezmínila se mu o ní, ani když spolu zůstali o samotě, jenom mu poděkovala, že byl tak laskav a přišel se na ně podívat, a řekla, že dole v hovorně na něho čeká Elvíra.

Elvíře bylo teď osmnáct let. Zdála se starší, jak stála před podobiznou kardinála Ametta, zemřelého arcibiskupa pařížského, ale když se k němu otočila, dělal ji nevinný výraz jejího obličeje mnohem mladší.

„*Buon giorno, carissimo Padre mio,*“ pozdravila ho, ale potom jí zmizel úsměv s tváře a ona se vrhla vzlykajíc knězi na rámě: „*Per Bacco,* ale já jsem tak nešťastná, Otče, a nikdo kromě vás mi nemůže rozumět. Víte, když já ho mám tak ráda! Řekněte mi, Otče, je v tom něco špatného ode mne, že ho mám tak ráda, i když chce jít studovat na kněze?“

Otec Smith ji dovedl k židli a sedl si vedle ní.

„Milé dítě,“ řekl, „milé dítě, není ovšem nic špatného v tom, že máš ráda Josefa, i když se chce stát knězem. Naopak, měla bys ho mít ráda tím víc, protože on se odříká všeho pro Boha. Jsou však dva druhy lásky, Elvíro: láska pozemská a láska nadpřirozená; a ty musíš milovat Josefa láskou nadpřirozenou.“

„Ale což, nedám-li mu nikdy najevo, že ho miluji

pozemskou láskou?“ zeptala se. „Nevezmu-li ho už víckrát za ruku a neusměji-li se na něho, až mi půjde naproti po pěšině v zahradě?“

„Milé dítě, musíš si zvyknout milovat ho jenom v Kristu,“ řekl Otec Smith.

„Já však miluji v Kristu i své nepřátele,“ protestovala Elvíra. „Miluji je, poněvadž náš Pán umřel právě tak za ně, jako umřel za mne; miluji je, poněvadž jejich těla jsou chrámy Ducha svatého jako moje tělo; miluji je, poněvadž mi Bůh přikazuje, abych je milovala. Ale Josefa nemiluji takovým způsobem. Miluji ho ovšem i takovým způsobem, to se rozumí. Ale miluji ho ještě jinak. Mám ráda jeho oči a mám ráda jeho nos a mám ráda jeho ústa a mám ráda způsob, jakým mu rostou vlasy. Řekněte mi, Otče: je v tom něco špatného, má-li děvče rádo způsob, jakým rostou knězi vlasy?“

„Není-li to špatné, je to jistě nebezpečné,“ řekl Otec Smith.

„Bůh od nás někdy žádá strašně těžké věci, není-liž pravda?“ řekla Elvíra.

„Nesmíme si představovat, že se probudíme jednoho krásného dne v nebi bez trápení a bez námahy, a budeme se divit, jak jsme se tam pro všechno na světě dostali,“ řekl Otec Smith, usmívaje se v duchu sám sobě, že citoval oblíbenou výstrahu kanovníka Bonnyboata.

„Já chci být stále ještě herečkou, ale až přijdu do vestibulu v hotelu Carlton a mužští se po mně budou otáčet, budu si stále přát, aby se na mne díval Josef,“

řekla Elvíra. „A nikdy si nevezmu jiného a budu nosit své nejhezčí šaty k větší slávě Boží, protože Josef bude jako kněz příliš zaměstnán jinými věcmi, aby se mohl zajímat o mé šaty. A budu se modlit večer co večer, aby mu Bůh dal milost šťastné smrti. Řekněte mi, Otče, nesmí-li mít děvče rádo kněze pro způsob, jakým mu rostou vlasy, může se přece jenom modlit, aby mu Bůh dal milost šťastné smrti?“

„Čas vyléčí tvoje trápení, dítě, a zatím můžeš udělat jenom jednu věc: obětovat své utrpení Bohu,“ řekl Otec Smith na odchodu. Cítil, že by jí byl měl říci na útěchu něco podstatnějšího, zvláště když mu Elvíra u branky děkovala za to, že jí tolik pomohl.

Na křižovatce tramvajových linek stál James Scott, kterého udělali nedávno výhybkářem, a kontroloval příjezd a odjezd tramvají. Měl na šedivé hlavě špičatou modrou čepici a pískal jednou, když měla vyjet tramvaj k městu, a dvakrát, když přijížděla z města. Páter Smith zamířil k němu, aby mu blahopřál, že se nezúčastnil stávky, a přitom si myslil, zdali by byl i on schopen sloužit Bohu tak statečně, jak mu sloužil minulých dvacet let James Scott, kdyby byl měl jenom píchat lístky a pískat na píšťalku jako on. James Scott však vypadal, jako by nebylo nic zvlášť statečného na tom, že se nezúčastnil stávky, ačkoli byl zřejmě potěšen, když začal Otec Smith o Josefovi, a že myslí, že z něho bude dobrý kněz.

Od jednoho farníka přešel Otec Smith v myšlenkách na druhého a rozhodl se, že se podívá za Angusem McNabem, jak se mu daří. Pustil se proto ne-

vzhlednými ulicemi, které vedly k předměstí, kde žil Angus se svou ženou. Jda okolo špinavých děcek, pokoušel se na ně usmívat, jak se na ně bezpochyby smává Monsignore O'Duffy, neboť si říkal, že Bůh žádá na kněžích, aby milovali nejenom děti čisté, ale také a obzvláště děti špinavé, protože těm se toho musí tolik vynahrazovat; neměl však asi způsoby Monsignorovy, protože děti mu neodpovídaly úsměvem, a někteří rodiče se na něho dokonce mračili, jako by házeli kněze do jednoho pytle se zaměstnavateli. Otec Smith si už už přál, aby byl přišel jiný den, kdy není všeobecná stávka, ale hned si uvědomil, že je to od něho slabost a zbabělost. Přišel k bytu Angusově právě včas, aby mohl dát podmíněné rozhřešení Annii, kterou její muž vyhodil z okna. Kleče na dlažbě vedle jejího rozlámaného těla, pronášel nad ní šeptem svatá slova, zatím co okolo něho zevlovali tupé nepřátelské tváře. „Snažte se vzbudit lítost,“ vyzýval krvácející maso a spečené vlasy. „Řekněte: milý Bože, který jsi sám v sobě nekonečně dobrý...“ avšak krvácející tělo a spečené vlasy mu nedávaly odpovědi, a po schodech nahoru už zatím vystupovali strážníci, aby odvedli Angusa.

18

Angusa věšeli na svátek sv. Cyrila Jerusalemského 1927, a tak musel P. Smith obléci bílá roucha, když šel sloužit mši a podat mu přijímání do vězeňské cely.

Angusova zpověď byla jako většina zpovědí, které

už Otec Smith vyslechl; dlouhá šňůra opakované vzpoury proti Bohu, svištivý příliv a odliv pošetilých hříchů. Z počátku byl kněz příliš vzrušen, aby dal dobrý pozor, a myslil spíš na strašnou věc, která se má mladému muži přihodit, a že on je možná za to trochu odpovědný, poněvadž řekl Angusovi tenkrát v zákopech, že svět bude po válce místem laskavým a spravedlivým a svatým; potom si však vzpomněl, co řekl kdysi kardinál Newman, že i nejmenší všední hřích je v očích Boha větším zlem, než kdyby propadla zkáze celá země a její obyvatelé zahynuli v smrtelných mukách, a proto se přinutil poslouchat pozorněji, aby mohl s tím větší jistotou přiložit na rány duše svátostný balzám, až bude všechno řečeno. Neboť svět stojí na tom, jsou-li lidé dobří anebo zlí, a nikoli na výměnném obchodě a na střediscích nízkého tlaku nebo na ceně válečných půjček, jak si většina lidí v hloubi srdce dobře uvědomuje, jenomže se to bojí říci nahlas, aby se jim za to druzí nesmáli. Zatím co takto uvažoval, řinčely už venku tramvaje do bezcílnosti nového hmotného dne a roznašeč mléka propěvoval „Charleston, charleston, řekla mi, že neumím tančit charleston“. Když dal Otec Smith Angusovi rozhřešení, oblekl se a začal sloužit mši před týmž přenosným oltářem, kterého užíval ve Francii. Angus, který mu chtěl mermomocí ministrovat, mu odpovídal s hrubým skotským přízvukem, jenž dodával zvláštního pathosu jeho latině: „*Ad Deum, qui laetificat juventutem meam.*“³⁵ A jakou radost dal Bůh

³⁵ „K Bohu, jenž obveseluje mladost mou.“

Angusově mladosti? ptal se v duchu Páter Smith. Angus nebyl šťastný ve válce a nebyl šťastný po válce, když ztratil práci a jeho coura žena chodila s jinými, sotva se k ní otočil zády. Ale byl snad Angus šťasten aspoň jako chlapec, když běhal bosky po ulicích města? Snad byl šťasten, když prodával čokoládu a cigarety v biografu signora Sarna. Snad prosákl do jeho duše aspoň odlesk barevné krásy světa: hukot moře v noci, třpyt deště na přílbě strážníkově, kroužky kadidla, rozplývající se okolo oltáře, když bylo po velké mši. V knězi se probouzel hněv proti bohatým, když si pomyslí, jak snadně se žije jim a jak nesnadné to měl Angus. Boháčům s jejich trávničky a s jejich limusinami a s jejich konservatořemi a s jejich koňskými dostihy je lehké mluvit o tom, co by dělali oni, kdyby byli dělníky, ale není to tak lehké pro dělníky, zvláště když nemají co dělat.

„Velebný pane, já mám strach,“ řekl Angus, když bylo po mši.

„Anguse, až přijdou pro tebe, řekneš: Do Tvých rukou poroučím ducha svého. Pane Ježíši, přijmi duši mou,“ řekl kněz.

„Velebný pane, to není žádná spravedlivost,“ řekl Angus. „Byla to ničemná špinavá ženská a zasloužila si, co dostala, a já to nesnesu jenom tak.“

„Anguse, nebude na Božím světě pokoj, dokud se mezi lidmi nerozšíří nakažlivý zvyk, aby přijímali věci trpělivě,“ řekl kněz.

„Povídám vám, že já to nepřijmu jenom tak,“ začal křičet Angus. „To není správné, to není žádná

spravedlnost! Já jsem se bil ve válce, válel jsem se dlouhá čtyři léta v blátě a v krvi, vítr mi jezdil po břiše jako psí čumák, a mé boty šlapaly po vnitřnostech mrtvých, kteří páchli jako kanály. Chlapi, kteří zůstali pěkně doma v postelích, nejprve říkali, že ti mrtví si dobyli nesmrtelné slávy, že jejich jména budou zapsána červenými a zlatými písmeny na zlatých deskách. Já také jsem si dobyl nesmrtelné slávy, mé jméno by také mělo být zapsáno na zlaté desce, aby si je lidé mohli přečíst, protože i mé vnitřnosti mohly ležet někde na dně zákopu, roztažené a studené, a druzí po nich mohli šlapat. Když jsem však přišel domů, zapomněli už lidé na válku, zapomněli na chudáky chlapce, kteří se v ní bili a umírali a vylévali za ně všecku svou krev; jenže chlapi, kteří zůstali přes válku doma, už neleželi v postelích, nýbrž si třeli břicha o namalované holky v tanečních lokálech. Co jsem dostal za to, že jsem vydával v nebezpečí svůj život, a za to, že mám ránu v rameni? Já sem se netahal s holka, aspoň ne s těma nestydama, co ohrnujou napudrovaný nosy a balí si zadnici do hedvábí a smrdí levandulí a kolínskou vodou. Dostal jsem práci za třicet koulí týdně, a k tomu Anny Rooneyovou s velikýmá kýtama a širokou žabí hubou - aspoň když mě signor Sarno vysypal, měla hubu jako žába. A přece jsem ji měl rád, velebnej pane, měl sem ji rád, protože sem myslel, že je jenom má. Proto sem chodil v blátě a v břečce po ulicích a prodával sem kaničky do bot a sirky, ať byl vítr nebo pršelo nebo padal sníh. Proto sem lezl do tolika schodů a nabízel sem tužky kance-

lářskejm škrabákům s drzejma očima a s velkejma fí-fákama, který se čerta starají o to, z kolika našich chlapců hnijou kosti na flanderskej polích, jenom když oni sami sou živi a zdrávi a můžou křivit na druhý svý čmuchavý ksichty. A ta kurva líhala celej ten čas se svým smradlivým masem v náruči drugejch a její krásný žlutý vlasy byly roztažený po podušce a šeptala každému do uší stejný sladký a horký věci jako mně. To není žádná spravedlivost, povídám vám.“ Když ze sebe vyvrhl všecek ten jed, vrhl se s pláčem knězi do náruče.

„Velebnej pane, já mám strach,“ opakoval.

„Anguse, nesmíš tak mluvit,“ řekl kněz. „Pamatuj, že jsi ve stavu milosti, ale že ji můžeš ztratit, než se naděješ, nenecháš-li toho. Nezapomínej, co znamená být křesťanem, Anguse. Nikdo nikdy neřekl, že křesťanství je náboženství snadné, nýbrž nesnadné. Svět tomu nechce rozumět, a přece nám to přišel oznámit sám náš Pán Ježíš. Jemu se také nezdálo snadné umřít. Snaž se mu podobat, Anguse. Snaž se trochu pochopit, co znamená mystické připodobnění.“ Mluvil rychle, protože věděl, že čas kvapí. „Vzbud' lítost za hříchy celého života, Anguse. Řekni Bohu, že je ti líto, žes nepochopil líp, co od tebe žádal. Řekni: Do Tvých rukou...“ ale vtom už otočil strážný v zámku klíčem.

Těch, kteří viděli Angusa umírat, bylo jenom několik: státní prokurátor, několik úředníků, lékař, strážník, kat, všichni čistě oblečení a ctihodní v svých botách, ale kněz se na ně nedíval, protože musil držet před Angusem kříž a domlouvat mu, aby poručil svou

duši Pánu Ježíši. Když bylo po všem, dal jeho tělu poslední pomazání; dřív to nemohl udělat, protože Angus nebyl v technickém nebezpečí smrti. Potom vyšel ven, do smutného slunečního světla, kde už policajt přibíjel na dveře vězení oznámení o Angusově smrti. Houf lidských krkavců, kteří se shromáždili před vraty věznice, dělali knězi cestu. Páter Smith mezi nimi zpozoroval radního Thompsona, který před ním ku podivu smekl klobouk. Páter Smith mu poděkoval smeknutím a potom pospíchal do kostela, protože kanovník Bonnyboat slíbil, že bude sloužit o devíti mši svatou za pokoj duše Angusovy.

19

V květnu 1928 dělal už aparát Matky de la Tourové takový hluk, že si nemusila dávat na uši sluchátka, když chtěla slyšet, co zpívají hezké slečny v Londýně. Ale ne všechny zvuky, které ten přístroj vysílal, byly zbožné, a tak jim velebná Matka doporučila, aby jej otvírali co možná nejméně, ačkoli připouštěla, že nemá co namítat proti písničkám jako „Čaj pro dva a Dva pro čaj“ a „Rose Mary, já mám vás rád“, přestože ani jedna ani druhá nepřispívají zrovna k zušlechťení duše. Také filmy teď už mluvily a Monsignore O'Duffy šel tak daleko, že předpovídal, že ještě nějaký rok, a budou i smrdět; avšak signor Sarno si z toho nic nedělal a vyvěšoval na plakátech před svým kinem stále nová jména; páni se jmenovali R. Novarro

a J. Gilbert, a dámy C. Benettová a G. Garbo; byla to samá esa, ale nejvíc Greta Garbo, protože uměla nosit nepromokavý plášť takovým elegantním způsobem. Také spisovatelé byli v plné slávě: John Galsworthy, Arnold Bennett, H. G. Wells, D. H. Lawrence, Aldous Huxley, strýc Hugh Walpole a všichni ostatní. V roce 1927 *Měli muži raději blondýnky*, ale letos dávali přednost *Mostu sv. Ludvíka krále* a *Na západní frontě klid*, a kdekdo souhlasil, že válka je strašnou metlou lidstva, a *Horácký hlasatel* šel dokonce tak daleko, že napsal, že kdyby měly dudy podporovat v lidech válečného ducha, bylo by třeba i dudy zavrhnout, odstranit, rozsekat na kusy, aby se už válka nemohla nikdy, nikdy vrátit. Pokrok byl všude na postupu a kultura kvetla: byla to doba prvních letů přes oceán, doba křížovek, zipových sdrhovačů, automatů na preservativy a licitovaného bridge, a lidem začalo být skoro líto chudáků starých Řeků, kteří měli jenom Aristotela a Sokrata a Platona, třeba se dalo říci leccos na jejich omluvu.

Církev však měla stále své vyznavače, doktory, panny a mučedníky, a ačkoli svatí Marius, Marta, Audifax a Abachum byli pro tu chvíli méně známí než Harold Lloyd a Gloria Swansonová, vypadalo to, jako by je měli přec jenom přetrvát. Tak si myslel Páter Smith, když šel jednou v pátek odpoledne do kláštera zpovídat jeptišky. Právě to dopoledne četl v *Denním hlasateli* o jednom mladém americkém milionáři, který zaměstnává pro svou osobní korespondenci padesát písárek na stroji, a všechny musí mít červené vlasy

a bledězelené oči. Novináři, který s ním měl interview v jeho oblíbené koupelně, prý řekl: „Já jsem člověk pokroku. Osvobodil jsem se z pout dogmatu a povery, věřím v pulsaci života a v základní biologický zákon. Chci se mít na světě dobře, a protože mám čím mazat, proč bych se neměl mít u všech všudy dobře?“ Otec Smith nemohl nikdy pochopit, jak lidé, kteří čtvrtí infinitivy, čtou se zalíbením Edgara Wallace a věří, že černé kočky znamenají neštěstí, proč se ti lidé intelektuálně pohoršují nad naukou o Proměnění. V *Denním hlasateli* bylo však víc takových věcí, nad kterými stál rozum: doporučovali tam jedním dechem obdivu svých čtenářů Štěpána Donghua, děkana Inga, Dolly Sistersovou, Agu Khana a paní Aimée Macphersonovou.

Zpověď jeptišek vždycky P. Smitha rozradostnila, poněvadž si při ní uvědomoval, že ještě jiní lidé na světě bojují stejnou osamocenou bitvu o milost jako on. Čerpal z toho také vědomí pokory, protože mu bylo zřejmo, že jeptišky jsou o tolik blíže svatosti nežli on sám: nikdy neztrácejí trpělivost, nikdy nekritisují své bližní, nesnaží se strkat Pánu Bohu do lokte. Přijímají své vlastní trampoty a nedokonalosti jiných lidí jako věci přirozené v tomto slzavém údolí. Když poslouchal jejich rychlou francouzštinu uprostřed vůně kadidla a starého dřeva a čistého prádla, cítil Otec Smith často, že ony by měly zpovídat jeho, a ne on je. Byl vždycky trochu nervosní, když poklekla u zpovědnice velebná Matka, neboť věděl, že je v duchovních věcech mnohem líp vzdělaná nežli on a že by

potřeboval náramnou pomoc od Ducha svatého, nemá-li vypadat jako hlupák, když jí dává duchovní radu. Toho dne však mu vyloudila po první úsměv. Minulou sobotu měla promluvu k děvčátkům první třídy, od pěti do desíti let, a řekla jim, že je velmi nehezke, mažou-li si děvčata tváře kosmetickými prostředky; je to urážka díla našeho Stvořitele, neboť kdyby byl chtěl, aby ženy měly karmínové rty, byl by je stvořil takové sám. V té chvíli zapomněla, že mluví k dětem tak malým, a teď se v duchu ptala, bylo-li to od ní moudré nebo pošetilé. Neudělala snad více škody než dobra? Neponoukla snad nerozvázně některá z děvčat, aby začala uvažovat o zvyku, o kterém snad do té doby ani neslyšela? Prosí tedy důstojného Otce za rozhřešení a zároveň o radu v té věci. ✠

Když se spolu za chvíli potom procházeli po zahradě, kněz se ještě pořád usmíval. Uložil velebné Matce, aby se pomodlila mimořádný Zdrávas pro duchovní nerozvážnost, a nemohl si zabránit, aby ho ta vzpomínka nebavila. Kráčeli spolu mezi květinovými záhonky, ve vůni čerstvě posečené trávy, a růženec u pasu velebné Matky dřevěně chřestil.

„*Alors, mon Père?*“ zeptala se, poněvadž věděla, že kněz s ní vždycky rád hovoří o znameních času, která, jak se domnívá, rozeznává ve vnějším světě.

„Království Boží není ještě zde, *ma révérende Mère*, ale podle jistých náznaků se dá soudit, že nastávají změny v duchu světa,“ řekl.

Velebná Matka neříkala nic a kráčeji s rukama složenými pod škapulířem čekala, co řekne kněz dál.

„Lidé jsou blázniví,“ řekl Otec Smith. „Žádají si ustavičně něčeho nového, ale tak tomu bylo vždycky: vždycky si lidé žádali něčeho nového. Novotou dnešního světa je létat přes Atlantik, dát se oddávat od protestantských pastorů v koupacích šatech na dně plováren nebo tancovat čtyřicet hodin bez přestávky, ale až se jednoho dne vůdcové světa naučí moudrosti a odevzdají ji lidu, všichni si uvědomí, že mnohem více zábavy a radosti pochází z poslušnosti vůle Boží. Objevují se jistá znamení, že přední lidé světa se už probouzejí, anebo že je někteří myslitelé burcují ze spánku. Vyšly nedávno dvě dobré knihy: jedna se jmenuje *Most sv. Ludvíka krále* a druhá *Na západní frontě klid*. Ta první je krásná kniha, která ukazuje s velikým uměním transcendentnost spravedlnosti Boha Všemohoucího. Myslím, že je dobré znamení, že taková kniha měla neobyčejný prodejní úspěch. Druhá kniha je strašná, nebo spíše její látka je strašná; jedná totiž o válce, o její ničivé síle a o její marnosti. Napsal ji jeden Němec a vydává se ve velkých nákladech ve všech zemích. Kdyby si tak státníci všech zemí dali říci, že válka je zlo, ale že to není zlo, které se musí osudně opakovat! Vymizely války mezi kmeny. Proč by neměly vymizet také války mezinárodní? Proč by si nedali státníci vysvětlit, že vraždu nelze nikterak snadněji ospravedlnit, dopouštěli se jí nějaké kolektivum, než dopouštěli se jí jednotlivec? Proč by si nedali vysvětlit, že člověk raněný do břicha netrpí o nic méně, je-li zároveň raněno do břicha tři sta tisíc jiných? Kdyby mohla být vymýcena

ze světa válka, měli by lidé více příležitosti sloužit Bohu. Vždycky se mi zdálo, že jedním z důvodů, proč lidé tak těžce zklamávají, je, že nežijí dost dlouho, aby se mohli poučit ze svých chyb. Nuže, nebude-li válek, bude mít lidstvo více naděje, že se dožije delšího věku.“ Pronesl většinu této řeči směrem k pohyblivému zelenému koberci, ale když domluvil, pohlédl do moudré hladké tváře velebné Matky, zkoumaje, jak to přijala.

„*Mon Père*, doufám, že máte pravdu, ale bojím se, že se mýlíte,“ řekla velebná Matka. „Ve všech dobách žili lidé, kteří snili o vymýcení válek, a vždycky ztroskotali. Ztroskotali proto, že lidé nechtějí poslouchat Boha a milovat Jeho a své bližní jako sebe samy. Válka vzniká z nedostatku lásky, ale to neznamená, že láska se zrodí, nebude-li válek. Církev byla vždycky políčkována se všech stran, *mon Père*: nenávistí svých nepřátel, neposlušností svých vlastních dětí, ctižádostí svých méně hodných prelátů. A myslím, že bude vždycky tak políčkována, neboť nám Kristus slíbil, že Církev zcela zvítězí teprve v nebi. Zatím se můžeme jenom modlit a děkovat Bohu Všemohoucímu, že zelená tráva tak lahodně voní, a doufat, že i v nebi bude vonět tak lahodně.“

„Ale musíme přece také jednat, *ma révérende Mère*, musíme pracovat s posvěcující milostí,“ řekl Otec Smith. Cítil, že by mohl takto hovořit s velebnou Matkou ještě celé hodiny, ale vtom vyšla do zahrady Matka Leclercová s vlajícím hábitem a řekla, že musí oba jít hned do hovorny a podívat se na novou foto-

grafii Elvíry Sarnové, která právě došla z Ameriky z jistého místa, které se jmenuje Hollywood. Elvíra byla už v Americe přes rok a Otec Smith si velmi přál vidět její fotografii, ale ještě více by si přál říci velebné Matce, že si hlavy Církve už tak zvykly na podívanou světa, který zanedbává moudrost Kristovu, že už je to přestalo pohoršovat, a že by bylo potřebí obnovit apoštolského ducha také mezi kardinály a arcibiskupy a papežskými nuncii. Nestačí kázat evangelium jenom těm, kteří přijdou do kostela. Evangelium by se mělo kázat i těm, kteří si je nepřejí slyšet: průmyslníkům v jejich kancelářích, lidem, kteří zevlují za okny klubů, dělníkům v továrnách a na stavebních, pijákům v hospodách, nevěstkám mezi dveřmi vykřičených domů - těm všem by se měla hlásat sladká zvěst Kristova. Je to smutné pomyšlení, že se jenom bludaři odvažují vzdorovat posměchu davu a vykřikovat jméno Ježíšovo na rozích ulic a na náměstích. To všecko by byl chtěl říci velebné Matce, avšak Matka Leclercová neustávala vedle nich štěbetat o tom, jak krásná je Elvíra na své fotografii, a že vůbec nevypadá tak světácky, jak se Matka Leclercová bála; buď jak buď, všecka ta spleť myšlenek a citů byla příliš složitá, aby ji mohl vyjádřit hbitou francouzštinou.

Elvíra vypadala vskutku krásně na své lesklé fotografii, v jejímž rohu bylo napsáno: „Drahým jeptiškám na památku mnoha šťastných včerejšků. Elvíra Sarnová.“ Velebná Matka zdvihla fotografii proti světlu a zkoumala ji pozorně a Páter Smith věděl, že

pátrá v jejích očích, není-li v nich stopa světské naky. On také zkoumal fotografii velmi pozorně: lesklé rty se zdály skoro černé a obočí vypadalo podivně tenké, však oči byly tytéž oči, jejichž jasný pohled se na něho kdysi upíral přes oltářní mřížku, když podával děvčeti první přijímání.

„Dáme si fotografii za rámeček a pověsíme ji v hovní,“ rozhodla velebná Matka.

„Ale bude s tím pan biskup souhlasit?“ zeptala se Matka Leclercová. „*Je sais qu'elle est ravissante mais elle est tout de même actrice et ma mère m'a toujours dit que les actrices c'étaient tout de même des actrices et puis il y a déjà la photographie de Sa Sainteté.*“³⁶

„Pan biskup bude souhlasit, protože ví stejně jako já, že je možné dobře hrát jako vytápět dobře pec nebo se modlit k větší slávě Boží,“ řekla velebná Matka. „A jsem si jista, že ani Jeho Svatost by nic nenamítala. Elvíra Sarnová byla naší žačkou, a teď je naší přítelkyní. I když si zvolila nebezpečné povolání, je naší povinností modlit se za ni, aby nesla do cizích zemí lampu, kterou jsme tady pro ni rozsvítili. A i když zklame, bude stále naší povinností modlit se za ni, aby se stala opět dítětem, jakým byla, když chodila k nám do školy.“

Otec Smith by byl za tuto řeč velebnou Matku nejraději objal. Místo toho řekl, že se mu zdá, že má na faře rámeček, který by se na tu fotografii zrovna

³⁶ „Vím, že je rozkošná, ale je přece jenom herečkou, a maminka mi vždycky říkala, že herečky jsou přece jenom herečky, a potom už tam visí fotografie Jeho Svatosti.“

hodil. Je v něm teď obrázek jednoho přítele, který se stal nedávno apoštolským vikářem kdesi v tramtárii, ale myslím, že apoštolský vikář rád postoupí svůj rámec Elvíře, zvláště když jeho fotografie zatím velmi vybledla. Buď jak buď, přinese ten rámec hned zítra. Velebná Matka i Matka Leclercová odpověděly, že je to od Otce Smitha velmi laskavé, a Matka Leclercová dodala, že jim snad všem Elvíra jednou udělá velikou čest tím, že bude hrát v nějakém filmu roli Bernadetty Soubirousové nebo sv. Terezie Ježíškovy nebo svaté Markety Marie Alacoque anebo snad dokonce i samé Nejsvětější Panny.

Když se cítil Otec Smith šťasten, prozpěvoval si vždycky cestou po ulici úryvky žalmů. Když se toho dne vracel na faru, zpíval si *Magnificat*. Byl tak potěšen tím, co řekla velebná Matka o Elvíře, že křičel skoro nahlas verše: „*Magnificat anima mea Dominum. Et exsultavit spiritus meus in Deo, salutari meo.*“ Lidé se za ním ohlíželi a dívali se na něho vyjeveně, ale kněz si toho v svém nadšení nevšímal a dozpíval chvalozpěv až do konce, vykřikuje jím svou vděčnost Bohu v hřmící latině a nic si nedělaje z falešných tónů. „*Sicut locutus est ad patres nostros: Abraham et semini eius in saecula.*“³⁷ Když byl hotov, stál zrovna před kinem signora Sarna. Sám majitel větral právě na schodech svou trojí bradu.

„*Buona sera, reverendo Padre mio,*“ pozdravil ho

³⁷ „Velebí duše má Hospodina. A zaplesal duch můj v Bohu, spasení mém. – Jakož mluvil k otcům našim: Abrahamovi a semeni jeho na věky.“

signor Sarno. „Jdete se podívat, jak hraje má dcerka? Je to rozkošné, velmi dojmavé. Zvlášť scéna v koupelně je náramná, velmi vášnivá, velmi čistá. ‚Bille, povídá, zmiz odtud, nebo tě vyhodím.‘ A potom se koupe a zpívá Ave Maria, aby ukázala, že není ledajaká holka. Pojdte se kouknout, *reverendo*. Najdu vám zvlášť pěkně vycpanou židli.“

Otec Smith se v duchu podivil, jak to, že si nevšiml jména Elvíry Sarnové na plakátech; je to nejspíš tím, myslil si, že už na nich viděl tolik jmen od Hootse Gibsona k Tomu Mixovi, takže si jich už docela přestal všímat. Zdálo se mu, že všechny filmy mají podobné tituly a že je v nich ve všech řeč o věcech stejně pošetilých, jako na příklad, může-li žena vést reklamní kancelář a přitom večeřet jako elegantní dáma se svým manželem bursiánem. Ani titul Elvířina filmu nezněl zrovna hluboce: *Láska na hodinu*. Protože nechtěl ztratit svou víru v Elvíru, rozhodl se, že raději nepřijme otcovo pozvání.

Signor Sarno se zdál zklamán, když páter Smith odmítl jeho nabídku, ale tvář se mu vyjasnila, když se ho kněz ze zdvořilosti zeptal, myslí-li, že se věci v Itálii změnily k lepšímu po šesti letech fašistické vlády.

„*Questo Mussolini è il più gran uomo di stato del mondo*,“³⁸ řekl Ital. „Udělal z mé země spořádaný dům. Po ulicích se už neválejí kusy špinavého papíru, vlaky nepřijíždějí pozdě, všechny jsou přesné na minutu. A brzo z ní udělá také zemi mocnou. Za deset

³⁸ „Tenhle Mussolini je největší státník světa...“

let budeme mít šedesát milionů obyvatelů, *sesanta milioni d'abitanti*, velebný pane, a potom se mohou mít i špinaví Francouzi na pozoru. My se zatím připravujeme. V mé zemi bylo zakázáno prodávat *Na západní frontě klid*, protože my ve fašistické Itálii víme, že žádná země nemůže být veliká bez války. „Devatenácté století bylo stoletím naší svobody, ale dvacáté století bude stoletím naší moci,“ říká Mussolini. Evviva il Duce!“ Otec Smith řekl signoru Sarnovi rovnou a tak ostře, jak si to jen směl dovolit při svém kněžském povolání, že pokládá *Na západní frontě klid* za velikou knihu a ctižádost Mussoliniho za hnusnou věc; ten člověk by měl pochopit, že pravá velikost národů právě tak jako velikost jednotlivců vychází z jejich duše a nikoli z jejich moci; avšak signor Sarno se jenom smál a kroutil hlavou, právě tak jako se smál a zakroutil hlavou, když ho kněz kdysi žádal, aby vzal zpět Angusa McNaba.

Když přecházel ulici k faře, nezpíval už Otec Smith žalmy; pomyšlení, že i velicí mužové mohou býti tak pošetilí, mu leželo na srdci jako těžké břemeno. Před dveřmi do fary ho zastavil jakýsi žebrák a žádal ho o almužnu. Nevypadal příliš upřímně, avšak kněz mu dal šilink, ačkoli si to sotva mohl dovolit. Vzpomněl si totiž, že Monsignore O'Duffy vždycky tvrdí, že křesťan se má raději zmýlit, když dává, nežli propustit s prázdnou někoho, kdo možná opravdu představuje našeho Spasitele.

Páteru Smithovi bylo jednašedesát let, když ho biskup udělal v roce 1929 kanovníkem kapitulního kostela a ustanovil za faráře u kostela Nejsvětějšího Jména, poněvadž kanovník Bonnyboat byl přeložen k sv. Mungovi v Strathtochteru. Monsignore O'Duffy z toho měl velikou radost a řekl, že tady je nový důkaz, že všeho se dostane těm, kteří umějí čekat, a že jeptišky v klášteře budou křičet jako lidé na fotbalovém zápase, až ho uvidí v purpurové sutaně. A tak zpíval Tomáš Edmund Smith na svátek svatých mučedníků Marcelina, Petra a Erasma svou první kapitulní slavnou mši v prokatedrále; přísluhovali mu kanovník Muldoon jako jáhen a kanovník Bonnyboat jako podjáhen a sám Monsignore O'Duffy jako ceremoniář.

Poněvadž byl všední den, sešlo se lidí dost málo, avšak lady Ippecacuanhová seděla velmi nápadně hned v první řadě. Kanovníci tam však byli všichni, zastrčení do svých stolic jako dýmky do poličky, a kanovník Smith byl velmi nervosní, poněvadž věděl, že jeho hlas, který nestál nikdy za mnoho, je teď starý a puklý. Hned orace mu dělala starost; i rozhodl se, že ji bude recitovat jenom polohlasem, aby jeho chyby spíše unikly; než však došel k první klausuli, zašeptal mu Monsignore O'Duffy, který stál vedle něho: „Víc nahlas, Tome! Babky vzadu tě neslyší!“

Po mši se sešla kapitula na faře, protože kanovníci neměli zvláštní kapitulní dům. Nástupci sv. Ondřeje a sv. Kentigerna a sv. Blaana a sv. Drostaría a sv.

Kolumby, svlečení z bohoslužebných rouch, seděli v pošmourné farní jídelně v černých hranatých botách a v alpakových kabátcích, které jim sahaly do půl stehén. Byli tam všichni, Kryštof kanovník Bonnyboat od sv. Munga v Strathochteru, Aloysius Patrick Francis kanovník Muldoon od Nejsvětějšího Srdce v Drumfillansu, Petr kanovník Dobbie od Nejsvětější Panny Pomocnice křesťanů v Abergirni, Jakub kanovník Sellar od Pěti ran Kristových v Kilngavii, František Xaverský kanovník Poustie od Neposkvrněného Početí v Lochmuchtyheadu, Tomáš Edmund Smith od Nejsvětějšího Jména: vesměs mužové starých tváří a mladých očí, řezníci, pekaři a voskaři predestilovaní v kněze. Otevřeným oknem pronikalo kvákání racků a šťastný křik dětí, které si hrály u červnového moře.

Monsignore O'Duffy zahájil sezení modlitbou. Potom vstal kanovník Poustie a zeptal se kapituly, co se má podle jejího mínění dělat s milenci, když je člověk přistihne, jak se miliskují v kostelních dveřích. On prý nejprve chodíval každý večer po požehnání okolo kostela s elektrickou lampičkou a vyháněl milence schované za pilíři a pod portálem, ale nebylo prý to k ničemu, protože ta nestydatá stvoření zkrátka přeběhla k baptističkému kostelu na druhé straně silnice a provozovala tam dál své bezbožné praktiky. Kanovník Dobbie řekl, že má plné pochopení pro otázku kanovníka Poustieho, poněvadž milenci se cpou také pod portál kostela Panny Marie Pomocnice křesťanů v Abergirni, ale že on došel k závěru, že

je nejlíp nechat je na pokoji, protože je stejně možné, že milost Nejsvětější Svátosti se dotkne jejich duší, jako že horoucnost jejich objetí urazí Nejsvětější Svátost.

Nato vstal Monsignore O'Duffy a řekl, že má zato, že odpověď kanovníka Dobbieho kanovníku Poustie-mu je velmi krásná a útěšná, a že nikdo z nich nesmí nikdy zapomínat, že cesty Boží jsou podivuhodné a že svátost Oltářní je opravdu podivuhodná svátost a že může proniknout i kamením a maltou a zasáhnout lidi, kteří nemají ani potuchy, že sám Ježíš Kristus je na milion mil od nich, natož hned u nich. Snad by chtěl říci něco k té věci jeho starý přítel kanovník Smith, kterého všichni s potěšením vítají mezi sebe.

„Veledůstojný Otče, veledůstojní Otcové,“ začal kanovník Smith. „Děkuji Monsignoru O'Duffymu za laskavou zmínku o mně. Myslím vskutku, že kanovník Dobbie má pravdu, když navrhuje, abychom poručili milence Pánu Bohu, poněvadž svátosti mají v těchto věcech veliký účinek a poněvadž učení Církve o tom je velmi známé. Učení Církve o pohlavní mravnosti je věru tak známé i mezi bludaři a schismatiky, že se obecně předpokládá, že slovo hřích znamená skoro jenom hrubé tělesné provinění a že na příklad nedostatek křesťanské lásky je hříšek, který Pán Bůh snadno odpustí. Prosím, rozumějte mi dobře. Nemíním nijak zlehčovat nebo omlouvat chování, na které si stěžují Monsignore O'Duffy a kanovník Poustie. Jsem si vědom, že takové počínání uráží těžce Pána Ježíše, a chápu zcela, že žádný cizoložník nebo smilník není snadno přístupný svatým pravdám našeho nábožen-

ství. Katolíci však mají svátosti, aby je držely v náležitých mezích, a také nekatolíkům je naše učení dobře známo, takže jakékoliv zvláštní tažení v tom směru by bylo, domnívám se, nevhodným přeháněním.

Myslím však, že by bylo s užitkem, kdybychom my kněží věnovali pozornost jiným věcem. Jeden francouzský agnostik se jednou zeptal: „*Si Dieu a parlé, pourquoi le monde n'est-il pas convaincu?*“ My víme, že Bůh promluvil a víme také, že svět není přesvědčen. Víme také, že to nemůže být vinou Církve, že svět není přesvědčen, poněvadž Církev je vedena Duchem svatým a je neomylnou strážkyní oněch pravd, které se zlíbilo Bohu zjevit lidem; ale snad je to trochu vinou kněží, kteří zdůraznili některé z těch pravd na újmu jiných, na které položili malý důraz.

Mám zato, že jedním z důvodů, proč není svět přesvědčen, je ten, že se lidem zdá, že Církev, kterou zaměňují s kněžími, učí mravnosti spíše omezené než široké. Slyší, jak odsuzujeme se svých kazatelen cizoložníky, zloděje a vrahy, nikoli však vyděračské zaměstnavatele, podílíky zbrojiren, nikoli lidi, kteří vydělávají peníze z filmů o lupičích, nikoli politiky, kteří uzavírají kompromisy s původci ukrutností ve vzdálených zemích. Lidem se zdá, že v očích Církve je dobrým křesťanem člověk, který má podíly ve společnosti, jež vydělává tím, že platí nedostatečnou mzdu čínským kulim - pokud nezabije přítele, který ho porazil v golfu nebo spává s jeho komornou. My kněží víme, že tohle není učení Církve, ale můžeme s dobrým svědomím říci, že jsme si dali práci, aby-

chom ukázali lidem dobré vůle, že to není učení Církve? Neboť je zřejmo, že mnoho lidí dobré vůle zůstává mimo Církev. Není na nás, abychom si položili otázku, nezabránili-li jsme jim, aby nenašli cestu do ovčince Kristova také tím, že jsme kárali jenom ty hříchy, k jejichž pokárání není třeba velké odvahy?

Veledůstojný Otče a veledůstojní Otcové, na světě je teď více než tři sta milionů katolíků, kteří většinou patří civilisovaným národům Evropy. Jaký vliv ve smyslu dobra bychom mohli vykonávat, kdyby každý z těch tří set milionů katolíků byl vroucím následovníkem Kristovým, ochotným dávat přednost učení svého svatého náboženství před svými osobními zájmy nebo před zájmy své země! Co však vidíme místo toho? Místo toho vidíme, jak bludaři, schismatické a ba i atheisté chtějí uskutečnit lásku dokonalejší, než je láska naše. Neboť co jiného je moderní sociální blud, než-li vychloubání, že člověk je s to milovat svého bližního, aniž miluje nejprve Boha? Veledůstojný Otče a veledůstojní Otcové, mluvím se vší vážností. Boží Církev nemůže zklamat, ale mohou zklamat její představitelé a mohou oddálit její triumf, nepřivedou-li věřící zpět k přísnému plnění nekompromisního náboženství. Musíme být zajisté čistí, protože smilníci neuvidí Boha. Musíme být také pokorní, protože naše ctnost je tak křehká. Ale musíme být především stateční a vybízet lidi hlasitě, aby uskutečňovali ctnosti ještě více nepopulární než čistota a pokora. Musíme jim říkat, že spousta věcí, které nemají zdánlivě co dělat s křesťanstvím, mají podstatně co dělat s křes-

tanstvím. Musíme je přivést k poznání, že moderní plakáty jsou hříchem proti Bohu stejně jako proti dobrému vkusu, poněvadž smysly jimi pokažené nejsou s to ocenit Boží krásu a lidé takto svedení hledají zalíbení v tom, co je padělané, sprosté a pomíjející. Musíme učit lidi, že oškliví živočichové mohou trpět právě tak krutě jako krásní živočichové, že mravenec může cítit smrtelnou bolest právě tak jako hroch, že milion vojáků, kteří umírají v bitvě, znamená milion osamocených úzkostí, oddělených od sebe v hrozné samotě s hvězdami a stromy a lesy. Musíme učit lidi, že křivda se nestane právem, dělá-li ji celé společenství. Musíme naléhat na to, aby se v našich školách vyučovalo tak zvaným neužitečným předmětům, protože básníci nedělají války. Zkrátka, veledůstojný Otče a veledůstojní Otcové, musíme se snažit zachránit svět od druhé světové války, dokud je čas, a můžeme jej od ní zachránit jenom jedním způsobem: budeme-li kázat nebojácně celou nauku Kristovu, budeme-li učit náboženství Ježíšovu právě tak jako náboženství o Ježíši, budeme-li hlásat, že Bůh žádá od lidí, aby byli laskaví a spravedliví jeden k druhému právě tak, jako aby věřili, že On je skutečně a pravdivě přítomen v svátosti Oltářní. Jenom takovým způsobem zazáří roucho Nevěsty Kristovy tak silně, aby všichni viděli jeho bělost, poněvadž naše víra bude ospravedlněna vašimi skutky, neboť nauka bez lásky je jenom méně nebezpečná než láska bez nauky.“

Když si Otec Smith sedal, viděl hned, že nepochopili. Viděl to ze způsobu, jak se vyhýbali jeho pohledu

a jak pohlíželi kradmo jeden na druhého, když mysli-
li, že on se nedívá. Dokonce i Monsignore O'Duffy a
kanovník Bonnyboat se zdáli zmateni a nešťastní.
A přece všichni zahlédli stejné vidění, když byli mladí,
všichni ho následovali a stali se kněžími. Poznali teh-
dy, že bezpečnost a prospěch jsou cíle nízké a že je-
diná věc, na které záleží, je dosáhnout svatosti. Ačkoli
nikdo z nich není se svou unavenou tváří světce,
musejí přece pořád ještě všichni vědět, že povinností
všech lidí je snažit se stát svatými, musejí to vědět,
neboť jsou to kněží, pokorní mužové, oddělení na vy-
sokém místě. Proč tedy neporozuměli, když je vyzý-
val, aby uviděli opět město Boží, které musili zahléd-
nout v den svého svěcení? Je to tím, že se jejich zbož-
nost proměnila ve zvyk, anebo tím, že jeho vlastní
slova byla špatně zvolena? Lámal si tím ještě hlavu,
když povstal kanovník Sellar.

„Když koná biskup obřady na Bílou sobotu, má
sundat mitru, když lehá na oltářní stupně při litanii ke
Všem svatým?“ zeptal se.

21

Biskupovi bylo osmašedesát let. Byl ještě stále
v plné činnosti, ačkoli se už nevyhýbal tak hbitě
tramvajím a autobusům jako dřív. Chůze a cestování
se mu staly už takovou obtíží, že si koupil Austina 7,
v němž mohl jezdit nejenom po různých farnostech
v městě, ale také do farností na okolním venkově.

Ačkoli to, co utratil za benzin, ušetřil za lístky do vlaku, přece se někdy cítil vinen, když projížděl svou diecézí, a ptal se v duchu, co by asi říkal Pán Ježíš takovému světáctví.

Dva dni po řeči kanovníka Smitha na schůzi kapituly píchla Jeho Excelence gumu, když jela hlavní ulicí. Biskup stěží potlačil netrpělivý výkřik, protože právě jel biřmovat tři černošské studenty medicíny a jednoho kaprála od Jižních horalů v Abergirni; vystoupil z vozu a chystal se odšroubovat rezervní kolo, když tu šel po ulici kanovník Smith a vida, v jaké je biskup nesnázi, nabídl se, že mu pomůže.

„To je od vás velmi laskavé, kanovníku,“ řekl biskup. „Jsem bohužel, jedním z těch, kteří umějí řídit vůz spíše implicity než explicitě. Karburatory, svíčky, cylindry, to všechno jsou pro mne tajemství, která přijímám na slovo a autoritu svého garážisty; dokonce i věc celkem jednoduchá, jako vyměnit kolo, je skoro stejně nad mé duševní schopnosti jako nad mé schopnosti fyzické.“

„Vždyť na tom nic není,“ řekl kanovník Smith. „Nejdříve zdvihnete zadní kolo na janka.“

„Zdá se mi, že mám někde vzadu ve voze ten instrument, ale přiznám se, že jsem myslil, že se to jmenuje vilém,“ řekl biskup.

Zatím se okolo nich shlukl houf zevlounů, které bavila neobyčejná podívaná, jak dva starší kněží vyměňují kolo u automobilu. Stáli tam s otevřenými ústy a s vyvalenými očima, ale nikdo se nenabídl, že jim pomůže. Biskup chtěl odšroubovat sám několik

matek, které držely rezervní kolo, ale kanovník Smith mu nechtěl vydat francouzský klíč.

„Co se týče té války, nesmíme zapomínat, že Církev vždycky učila, že je spravedливо bojovat na obranu své země,“ řekl biskup mírně, dívaje se na kanovníkovy hbité prsty.

Píchnuté kolo bylo zatím vyzdviženo od země. Kanovník Smith se chopil opět francouzského klíče a začal uvolňovat nový osmiúhelník matek. Houf zevlounů na ně čuměl se soustředěnou netečností.

„To já nijak nepopírám, Vaše Excellence,“ řekl kanovník Smith. „Nebylo by však třeba bojovat na obranu své země, kdyby byl ze světa vykořeněn duch dobytelský a útočný. A potom je tak nesnadno říci, kdo je útočník a kdo je obránce, když mezi národy vládne taková nedůvěra. Mám zato, Vaše Excellence, že je povinností kněží kázat širší lásku k bližnímu. Je něco pobuřujícího a strašného v tom, jak se miliony lidí učí nenávidět a zabíjet miliony jiných lidí, které nikdy neviděli. Neboť lidé jsou většinou hrůzně prostřední, Vaše Excellence, ať jsou to Britové, Němci, Rusové, Francouzi nebo Španělé: chvástají se tím, co neumějí, a mluví pokorně o tom, co umějí; v bezpečí jsou lháři, v nebezpečí mluví pravdu; v salonech zbabělí, a stateční v děrách od granátů; nestoudní s cizími ženami, a něžní k vlastním; nenávidí bídu, kterou nevidí, a pomáhají té, kterou mají na očích; jsou tupí nad knihami, a inteligentní, mají-li v ruce francouzský klíč; všichni mají břicha a všichni jsou obklopeni samotou s netečnými hvězdami nahoře; všichni jsou

tak ubozí, když je vidíte spát; a všichni jsou poznamenáni obrazem Božím, všichni jsou stvořeni strašně zázračně, všichni mají řasy na očních víčkách a nehty na prstech a uši vedle hlavy. Je to zajisté povinností Církve, aby je učila lásce jedněch k druhým.“

„Nesnáz s vámi je v tom, kanovníku, že jste básník,“ řekl biskup, ale neznělo to nelaskavě. „Snad proto jste tak netrpělivý, snad proto jste i tak nenáležitě pesimistický. A pamatujte, že sám Náš Pán řekl: „*Multi enim sunt vocati, pauci vero electi*,“³⁹ a podstatný rozdíl mezi křesťanstvím a jinými náboženstvími je ten, že křesťanství je náboženství nesnadné. Není snadná věc, aby lidé opustili rozkoš a pohodlí a moc a prožívali každý den svého života, jako by to byl jejich den poslední. Nebylo to nikdy snadné a nikdy to snadné nebude. Majíc toto na mysli, je Církev trpělivá, tak jako je trpělivý i Bůh za oponou svého tajemství. Je trpělivá, poněvadž ví, že lidé se neobrátní jenom silou důkazů, ale také milostí Boží; je trpělivá, poněvadž ví, že nese velikou odpovědnost: má spasit během věků co největší množství lidských duší; nadevše jest však trpělivá proto, že ví, že nakonec bude vítězem, poněvadž Kristus jí slíbil, že zvítězí. A tak čeká s lékárnou svých svátostí, léčí co nejvíce lidských duší, káže omračující pravdy, že kdokoli ztratí svůj život, nalezne jej, vede polemiky, nese kříž do cizích zemí, domlouvá, odsuzuje, hrozí; avšak je si ustavičně vědoma, že nesmí zbytečně pohoršovat, aby neztratila duše, které má přivést k Bohu. Proto uzavírá

³⁹ „Mnoho je povolaných, ale málo vyvolených.“

smlouvy a dohody s pohanskými a bludařskými vládami, aby mohla rozdávat Chléb života co možná všude a pomáhat mnoha dětem v cizích zemích. Proto je v době války nestranná, neboť ví, že žádný národ nevykonává dokonalou spravedlnost a že vládcové všech národů jsou pyšní a nadmutí marnou ctižádostí. Neboť Církev je, kanovníku Smithe, velmi stará a moudrá a hlásala už Evangelium v krajinách ledu a ohně a vedra a sněhu. Nepřekvapuje ji, že je na světě hřích a nepořádek; spíše ji překvapuje, že je tam také ctnost a řád. A poněvadž čte skutečnost v zrcadle Božím, ví, že je ještě něco horšího, než umírá-li milion lidí na bitevním poli; totiž to, umře-li jediný starý člověk v své posteli a ve stavu konečné nekajivosti. Teď však si už musím bohužel pospíšet; už tak přijedu pozdě. To je v pořádku, kanovníku. Strčte zase viléma do bedny na nástroje.“

Kanovník Smith věděl, že byl pokárán za to, co biskup bezpochyby považoval za přílišnou horlivost, a cítil se velmi pokorný, poněvadž byl přesvědčen, že biskup je mnohem světější člověk než on.

„Je mi líto, vzbudil-li jsem některými svými slovy pohoršení, Vaše Excelence, ale ujišťuji vás, že jsem byl upřímně znepokojen jistými znameními ve světě, a že jsem jimi dosud znepokojen,“ řekl.

„Nejlepší odpovědí na všechny naše zmatky je, když neseme trpělivě staré, prastaré povinnosti svého kněžství,“ řekl biskup. „A pamatujte si, že jsme vždycky nejmoudřejší u oltáře, protože tam nám Bůh vnuká všechna slova, řídí všechna naše posunky. A když

už mluvíme o kněžství, myslím, že vám pošlu mladého Josefa Scotta za kaplana, až bude vysvěcen.“

Když to biskup řekl, věděl kanovník Smith, že mu bylo odpuštěno, neboť biskup měl mladého muže právě tak rád jako on sám. Stál na chodníku s úsměvem a s kloboukem v ruce, zatím co biskup odjížděl v chumáčích bleděmodrého kouře, s prskajícím motorem. Zástup zevlounů se rozcházel s tupou neúčastí, ale kanovník tam stál ještě a nepřestával se usmívat, uvažuje o tom, jak je biskup moudrý a jak on sám je pyšný a nevzdělaný. Teprve později večer si vzpomněl, jak se biskup zmýlil, když předpovídal, co dobrého vzejde z minulé války, ale odstrčil honem tu myšlenku od sebe, protože se mu chtělo tolik věřit, že tentokrát má biskup pravdu.

22

Otec Josef Scott byl vysvěcen na kněze v prokatedrále na svátek svatých Petra a Pavla r. 1932 a sloužil svou první mši druhý den v klášterní kapli; jeptišky ho o to žádaly, poněvadž k nim chodil jako malý chlapec do první třídy. Na oltáři a okolo oltáře bylo plno lilií a růží ze zahrádky Matky de la Tourové a u brány kláštera byly vztyčeny vlajky Jindřicha IV., Františka I. a Johanny z Arcu, neboť jeptišky neměly rády trikoloru od té doby, co byly z Francie vyhnány mnišské řády. Děvčata z prvních tříd měla jít k prvnímu přijímání, sám biskup měl kázat, a Matka Leclercová

propašovala bez vědomí velebné Matky až na kůr k varhanám papouška, neboť si myslela, že ani tomu ptákovi se nesmí bránit, aby se nezúčastnil takové vzácné slavnosti, když slouží první mši novosvěcený kněz.

Biskup a Monsignore O'Duffy a kanovník Bonnyboat i Smith se sešli v sakristii a pomáhali P. Scottovi, když si oblékal těžký červený ornát, který kdysi nosíval farář Arský, zvaný teď sv. Jan Vianney, a který jeptišky schválně vyndaly k té příležitosti ze svého pokladu. Jakmile vstoupili do kaple, začala hrát Matka Leclercová *Ecce Sacerdos Magnus*. Bylo dobře, že znala noty zpaměti, protože plakala tolik, že neviděla na papír; děti však neznaly slova tuze dobře, protože se jim učily teprve minulý týden, a docela se pomátly, když došly k místu „*Non est inventus similis illi, qui conservaret legem Excelsi,*“⁴⁰ avšak Matka Leclercová měla zato, že na tom tak nezáleží, protože Pán Bůh to slyší stejně dobře. Když procházeli kněží kostelem, rozdával biskup napravo nalevo drobné křížky, neboť on byl jejich Otec v Bohu, jejich moudrý a dobrý velekněz.

Po Evangeliu, v kterém se čtla příhodná rada: *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbae,*⁴¹ sestoupil P. Scott od oltáře a biskup začal mluvit nad

⁴⁰ „Ejhle velekněz. Nebyl nalezen jemu podobný, který by zachovával zákon Nejvyššího.“

⁴¹ „Aj, já vás posílám jako ovce mezi vlky. Buďte tedy opatrní jako hadové a prostí jako holubice.“

rouškami jeptišek, které se vznášely nad lavicemi jako rackové nad vlnami.

„Kněz, který dnes slouží svou první mši, a děti, které mají ponejprv dostat svaté přijímání z jeho rukou,“ řekl biskup, „musejí být pamětlivi, že zázrak Nejsvětější Svátosti, v níž přichází Ježíš opět a opět jako ve vanutí čistého bílého větru, je mnohem větší zázrak než vynález vlaku a aeroplánu a bezdrátové telegrafie. Trvání tohoto zázraku po všechny věky bylo zajištěno svátostí svěcení kněžstva, kterou jsou svěcení biskupové a kněží a jáhnové a zřizování pro dílo Boží. Nežli vstoupil Náš Pán na nebesa, dal apoštolům nejenom moc, aby odpouštěli hříchy a proměňovali chléb a víno v jeho Tělo a Krev, jak to učinil On sám při poslední večeři, ale také, aby odevzdávali tuto svatou moc jiným tak, aby svátosti mohly pronikat do nových a nových zemí a do pustin, aby přečkaly krále a královny, kteří stárnou a umírají, aby přečkaly i papeže, aby se tak říkajíc sunuly nad okny pomíjivých říší a království a republik jako překrásný řetěz ze stříbra a ze zlata. Ten řetěz je znám theologům pode jménem apoštolská posloupnost. A po každé, když biskup světí nového kněze, duje z nebes veliký dech Ducha svatého, který vnuká duši svěcencově právě takovou moc, jakou vydechl Náš Pán na apoštoly, když jim rozkázal, aby šli a učili všechny národy, cokoliv jim on přikázal.“ Jeptišky se daly do pláče, když to biskup říkal, ale neplakaly proto, že by byly smutné, nýbrž plakaly štěstím, poněvadž nový kněz byl dán Bohu. Otec a matka pátera Scotta

měli první přijmout svaté přijímání z rukou mladého kněze, neboť především oni ho darovali Bohu. Pan Scott byl oblečen v svou tramvajáckou uniformu, protože musil jít hned potom přehazovat výhybky, ale jeho žena měla na hlavě nový klobouk, celý žlutý a zelený a červený a modrý. Potom přišli bratři a sestry Pátera Scotta jako stupínky od schodů a potom ostatní děti v roztomilých bílých šatech a potom jeptišky s vážnými tvářemi a zkříženýma rukama. Naposledy přišla mladá tmavovlasá dáma, v níž poznal kanovník Smith Elvíru Sarnovou, teprve když bylo po všem a Otec Scott se modlil k sv. Michaelovi archandělovi, aby jej chránil v boji a svrhl satana a všechny duchy zlé, kteří ke zkáze duší světem obcházejí, do propasti pekelné.

23

Elvíra nezapomněla v Americe na kostel Nejsvětějšího Jména, když si tam vydělávala bohatství hrou ve filmech, jejichž tituly nezněly příliš hlubokomyslně. Dala kanovníku Smithovi šek na pět tisíc liber, aby mohl postavit skutečný kamenný kostel, poněvadž v starém plechovém se už začaly objevovat trhliny. Kanovník jí děkoval a řekl, že postaví nejprve svatostánek, protože to je nejdůležitější. Přinesla mu také šestero bohoslužebných rouch ve všech liturgických barvách a nezapomněla ani na růžovou pro neděle *Laetare a Gaudete*. Za to byl kanovník velmi vděčen, neboť jeho zelený ornát s beránkem na zadní

straně, který vypadal z dálky jako kůň, už velmi vybledl. Elvíra nezapomněla ani na jeptišky v klášteře a koupila i pro ně bohoslužebná roucha, bílé, červené, zelené a černé a zlatou monstranci, posázenou rubíny a safíry. Pozvala také kanovníka na oběd do hotelu Carlton, neboť prý by si s ním ráda promluvila od srdce k srdci.

Kanovník Smith nebyl v hotelu Carlton už pět let, od té doby, co tam šel zaopatřovat umírajícího portugalského admirála, a hotelová hala na něho dělala dojem velmi světácký: postávaly tam namalované mladé ženy s kabáty přehozenými volně přes ramena a kouřily cigarety s takovými grimasami, jako by dělaly něco velmi složitého a velmi bezbožného. Mužové, kteří byli v jejich společnosti, měli vesměs bezvýrazné tváře a široké kalhoty a švédské střevíce, a bavili se o tom, jaký tip jim dal jockey od dostihů a jaké báječné časy měl starý Charlie v Monty. Jsa zvyklý vídat hřích a marnost jenom s kazatelny a ze zpovědnice, byl kanovník poněkud vyděšen, když se s nimi setkal na stejném koberci, a aby si je nemusil prohlížet příliš zblízka, obrátil se k stánku s knihami, na kterém ležely hromady *Magnoliové ulice* a *Pramene*.

„*Buon giorno, carissimo Padre mio; mi scusi di averla fatto aspettare.*“⁴² - Když se kněz obrátil k mladé ženě, viděl, že Elvíra má také přehozen plášť přes ramena, a tak usoudil, že ta afektace není konec konců asi nic tak tuze zlého. „*Per Bacco,*“ dodala, ne snad že by se

⁴² „Dobrý den, drahý důstojný pane; odpusťte mi, že jsem vás nechala čekat.“

to bylo zrovna hodilo, ale aby rozesmála jeho starou unavenou tvář.

„*Per Bacco, ma sei veramente incantevole,*“⁴³ řekl kanovník Smith s galantností, která byla právě tak upřímná jako nezvyklá.

„Takové věci by neměl říkat svatý muž Boží filmové hvězdě,“ řekla Elvíra vedouc ho k baru.

Za celých svých čtyřiašedesát let nebyl kanovník ještě v koktailovém baru, ale Monsignore O'Duffy mu jednou říkal, že jsou to místa, na kterých se scházejí mužové a ženy, kteří nevěří v Nejsvětější Trojici a dělají neslušné vtipy nad cizokrajnými kašičkami a tekutinami. Rozhlížel se proto se zájmem okolo sebe. Po celé místnosti seděli u malých stolků stejné exempláře růžových namalovaných lidiček, které už viděl parodovat ve vestibulu, a pili slámkami z vysokých sklenic jakési barevné vodičky. Nikdo z nich nebyl zajisté oblečen tak, že by to ukazovalo na jeho příliš horoucí víru v Nejsvětější Trojici, a některé z kašiček a vodiček, jež ti lidé cucali, vypadaly vskutku dost cizokrajně, avšak známek veselosti, ať nevinné nebo neslušné, u nich kanovník neviděl. Místo toho vyjadřovaly jejich pohaslé oči zoufalství, závist a zklamání, ačkoli roztahovali zdvořile rty a ukazovali velké koňské zuby, když k nim mluvil jejich společník. Na druhé straně seděl u zdi tlustý lysohlavý člověk, který vytahoval každou chvíli zlaté kapesní hodinky, přikládal si je k uchu a zase je strkal do kapsy.

Když k nim přišel sklepník a ptal se jich, co budou

⁴³ „U Baccha, ale jsi opravdu okouzlující.“

pít, byl kanovník na rozpacích, co má říci, poněvadž tam bylo tolik jmen, že se v nich nemohl vyznat: martini, manhattan, andělské hubičky a sidecar; avšak Elvíra mu přispěchala na pomoc a řekla, že by si snad mohli dát oba po jednom sidecaru.

Když jim přinesli ten podivný nápoj, vypadalo to jako mýdlová voda, ale Elvíra řekla, že to chutná mnohem příjemněji, než to vypadá; a vskutku, když udělal kanovník jeden nebo dva doušky, začal málem připouštět, že všecky ty tweedové látky a kožišínové kabáty, vysoké podpatky a hedvábné punčochy, které sedí kolem dokola, nejsou snad konec konců tak svě-
tácké, jak vypadají, a že snad mají i trochu rády Na-
šeho Pána, ačli jim k tomu hrají varhany.

„Jsi šťastna, dítě?“ zeptal se jí konečně.

„Když na mne mužští hledí, pořád si ještě přeji, aby se na mne díval on,“ řekla. „Až půjdeme za chvíli do jídelny, budou se za mnou mužští obracet a vyvalovat oči, a já si budu zase přát, aby se na mne díval on. A všechno, co mohu udělat, je, že se modlím k Bohu, aby mu dal milost šťastné smrti, což je ostatně skoro jisté, když je teď knězem. Ale není se čeho bát, Otče,“ dodala, všimnuvši si jeho starostlivého výrazu. „V těchto věcech je potřebí dvou, aby vzniklo nebezpečí. Nu a Josef teď sotva ví, že ještě existuji. Víte, co mi řekl dnes ráno v sakristii, když jsem mu přišla blahopřát? „Buď zdráva, Elvíro, jsem rád, že tě zas vidím. Zdá se mi, že hraješ v divadle nebo zpíváš v opeře nebo něco takového, ne?“

„Nesmíš zapomenout, že studium současného filmu

není zrovna učebným předmětem v seminářích,“ řekl kanovník Smith.

Dopili mlčky své drinky a potom vstali a šli do jídelny. Jak Elvíra předpověděla, lidé se za ní obraceli, ale kanovník nebyl s to rozeznat, prohlížejí-li si ji proto, že je krásná, nebo že je slavnou filmovou herečkou. Hlavní číšník jim ukázal ke stolku u okna, odkud bylo vidět na tramvaje polepené plakáty a na všelijaké drobné chvátající lidičky. U vedlejšího stolu polykali čtyři pánové s rudými tvářemi jeden džin za druhým a hovořili s hlučnou neomaleností.

„Udělal bychom nejlíp, kdybychom si jich každý objednali tucet naráz, a basta,“ řekl jeden z nich, když vypil labužnický svou skleničku. „Číšníku, ještě jednou čtyři, a hezky zostra.“

„Tak co ten honza Hitler,“ řekl druhý.

„Jaký honza Hitler?“ zeptal se třetí.

„Myslím toho chlapa, co zakládá v Německu novou stranu,“ řekl první.

„Nebude to nic; jako když chytne věchet slámy,“ řekl druhý.

„Všichni tihle kontinentální politikové jsou stejní: nevydrží dlouho. A kdo by si ostatně lámal hlavu kvůli Německu. Copak jsme mu nenapraskali?“

„Ten Hitler říká, že udělá Německo zase silným a mocným,“ řekl třetí z nich.

„Nu, bude-li ještě jedna válka, povídám vám, že počkám, až si pro mne přijdou,“ řekl čtvrtý. „Podívejte se, co z nás udělala minulá válka: obchod je vzhůru nohama a nikdo nemá peníze.“

„Ten je zajímavý,“ řekl první muž. „Právě onehdy shrábl pěkný balíček bankovek, za to vám ručím.“

„Podívej se, Jimmy, koupil jsem nového daimlera své paní a jsem zas čistý. A co tady Harry se svým rollsem?“

Pán s nosem jako červená pemza a s malýma prasečima očkama zvedl blahovolně sklenici.

„Vždycky jsem tvrdil, že všecek tenhle žvást o poklesu cen je prostě demoralisující,“ řekl. „Prohodte někde, že ceny klesají, a kamarádi vám budou šlapat po hlavě. Neříkejte nic a mějte oči na šťopkách, a než se nadějete, jste po bradu v louži.“

„Nemůžete však přece popřít, že je v zemi vážná nezaměstnanost,“ řekl Jimmy.

„Je to pouhá lenost, chcete-li vědět,“ řekl Harry. „Kdybych já byl dělníkem v loděnici a nebyla pro mne práce, šel bych na vandr a našel bych si práci u sedláka nebo v dolech nebo bych vozil na kolečkách zavazadla. To je jedno, co by to bylo, jenom když by to byla poctivá práce. Ale ne, moderní dělníci smýšlejí jinak. Sedí raději doma a berou podporu. A kdo jim na ni platí? Zase ti staří blázni jako vždycky: vy a já. Na štěstí měla letos společnost dobrý rok.“

„Povídám, Tome, jakže se jmenuje ten chlap v Německu?“ zeptal se třetí muž.

„Chceš říci Hitler,“ odpověděl Tom. „Há-í- - k čertu, Ondřeji, teď si nemohu vzpomenout, jsou-li tam dvě té nebo jedno. Číšníku, ještě jednou čtyři!“

Elvíra a kanovník si právě objednali oběd, když se objevil na náměstí průvod otrhaných mužů s prapory.

Byli to nezaměstnaní dělníci z loděnic, kteří táhli demonstrovat proti předsedovi vlády. Byli hubení a vychrtlí, z očí jim hleděl hněv a vlekli se mrzutě, krok za krokem, špinaví a mokří. Někteří z nich měli na prsou válečné medaile, některým čouhaly palce z bot a někteří zdvíhali zaťaté pěsti, když šli okolo hotelových oken. Dva stolky od kanovníka a Elvíry seděla jakási slečna s bledou tváří a s dlouhou šjí, takže vypadala jako lilie na vysokém stonku a její oči hleděly s drzou posměvačností zpod špičatých řas; ale lilie byla příliš zaměstnána tím, jak horlivě rozkrajovala biftek a paštiku a dívání ji dlouho nebavilo. Ostatní hosté se také sem tam podívali, ale potom se zase vrátili k svým hors-d'oeuvrům. Na podiu pod svislými palmami začalo hrát Ohijské okteto Olivera Ogilvie: *Žá líbám ručku vám, Madam.*

„To je už třetí takový zatracený průvod, který jsem viděl tento týden,“ řekl první muž.

„Máš pravdu, Arture: jsou to samí lenoši, na mou věru,“ řekl druhý.

„Nechápu, že si ti blázni nedají vysvětlit, že je to prostě otázka hospodářská a že si zaměstnavatelé nemohou dovolit platit dělníky, když nic nedělají,“ řekl třetí. „Měli by jít na ty svině se strojní puškou,“ řekl čtvrtý muž. „Číšníku, ještě jednou čtyři!“

„Poslouchejte, Otče,“ řekla Elvíra přes stůl kanovníkovi, „s touto zemí je něco velmi v nepořádku, ne?“

„Obávám se, že s celým světem, má milá,“ odpověděl kanovník.

V audienční síni procházela mezi poutníky zavalitá postava Jeho Svatosti papeže Pia XI., dvoustého šedesátého prvního náměstka Kristova na zemi, a rozsávala požehnání na obě strany. Monsignore O'Duffy, stisknutý mezi tři jeptišky z Montevidea a jakéhosi barytonistu z Aljašky, zašeptal k svým společníkům, kanovníku Smithovi a kanovníku Bonnyboatovi: „Jeho Svatost a já jsme se už jednou setkali, a tak nechte potlach mně a neskákejte mi do řeči.“ Ale oči Nejvyššího kněze byly bez výrazu za lesklými brejlemi, když míjel klečícího Monsignora. Natáhl však ruku s prstenem ke kanovníku Smithovi: „*Vous êtes de quelle nationalité, mon fils?*“⁴⁴ zeptal se francouzsky. „Já jsem Skot, Vaše Svatosti,“ odpověděl kanovník Smith anglicky, neboť věděl, že papež je výborný linguista. „Ach, Zgot,“ odtušila Jeho Svatost v stejném jazyku. „To je vel-mi za-jí-ma-vé.“ Dvoustý šedesátý první náměstek Kristův šel dále, rozsévaje požehnání na obě strany.

Chudák Matka Leclercová umřela na úplavici na svátek svatého Františka Xaverského roku 1935 a byla pochována po dvou dnech v klášterní zahradě; Matka de la Tourová vybrala místo pro její hrob v koutě, kde rozkvetou příští jaro všechny její nejkrásnější květiny.

⁴⁴ „Jaké jste národnosti, milý synu?“

Slavnou zádušní mši zpíval kanovník Bonnyboat, kterého pokládali za obzvláštního přítele nebožčina, neboť on daroval jeptiškám papouška; a papoušek sám byl zanesen v kleci pokryté černými stuhami na pavlač za varhany, poněvadž velebná Matka věděla, že její dcera právě zesnulá by si to byla přála.

Pohřební promluvu měl biskup. Jeho hlas už slábl a třásl se, neboť starci už bylo pětasedmdesát let, ale snažil se mluvit co možná hlasitě a jasně, neboť chtěl, aby všichni slyšeli, jak krásný se mu zdá život jeptišek.

„Mniši a jeptišky,“ řekl biskup, „nečekají od světa žádnou chválu za to, co činí; přejí si jenom, aby směli žít v pokoji své životy skryté s Kristem v Bohu. „Buď tiše a věz, že já jsem Bůh.“ Každý řeholník slyší šepat v svém srdci tento příkaz, a je to nejvyšší poslání, jaké může dostat lidská duše, neboť je to jediný způsob, jak proniknout k světlu a k slávě, které září na druhé straně opony, a jak odrazit nepatrnou část jejího lesku na nevšímavé zástupy. Je to příkaz, který potřebují dnešní mužové a ženy nejvíce poslouchat, neboť v dnešním světě je tolik hluku, počínajíc radiem a končíc automobily. Tento příkaz zaslechla Matka Leclercová ve Francii své mladosti, když byly její vlasy černé a husté a bujné, a poslušnost ji potom vedla do cizí země, avšak její oči byly, když umřela, oh, tak modré, poněvadž prožila celý život v lásce k Bohu Všemohoucímu.“ Když biskup domluvil, zaskřehotal papoušek „*per omnia saecula saeculorum*“, ale nikdo se nesmál, poněvadž bylo všem tak líto, že je Matka Leclercová opustila.

Tenké hlasy dětí z třídy Matky Leclercové zpívaly offertorium. Byla to teprve děvčátka desíletá; zapomenou časem docela na Matku Leclercovou a budou se procházet se svými milenci po břehu řeky a budou mít děti a zestárnou v cizích postelích, ale tu chvíli zpívala zarmouceně: „*Domine Jesu Christe, Rex gloriae, libera animas omnium fidelium defunctorum de poenis inferni, et de profundo lacu.*“⁴⁵ Zatím co děti zpívaly, modlil se kanovník Smith za pokoj duše Matky Leclercové. Potom se modlil za starého námořníka, kterého zpovídal před tolika lety, a za Angusa McNaba a za Anny Rooneyovou a za majora pijáka a za D. H. Lawrence, který toho věděl tak mnoho a přece tak málo, aby i je přijal Bůh do věčných příbytků. Potom se modlil za Habešany, kteří jsou zabíjeni od Italů, aby Bůh zmírnil jejich krutý přechod a udělal je brzo šťastnými v svém Ráji; a za Italy se modlil také, neboť i pro ně je smrt krutá, jak leží na zemi s rozřezanými tvářemi a vydloubanýma očima, a také oni jednou byli malými chlapci uprostřed zdí svého domova. Když se domodlil, byly už děti u: „*Fac eas, Domine, de morte transire ad vitam,*“⁴⁶ a jejich hlasy ani jednou neza-
kolísaly, ačkoli měly Matku Leclercovou tak rády.

Když bylo po mši a po obřadu nad dřevěnou rakví, vynesli ji do zahrady a spustili do jámy pod bezlistými stromy; a všichni drželi v rukou rozžaté svíce na znamení, že duše Matky Leclercové nezmizela, ale že dá-

⁴⁵ „Pane Ježíši Kriste, králi slávy, vysvoboď duše všech věrných zemřelých od muk pekelných a od hlubin propasti.“

⁴⁶ „Převeď je, Pane, ze smrti do života.“

le kdesi svítí. Křehký biskup, zahalený do černého a stříbrného pluválu, se modlil, aby jí Bůh udělil pokoje věčného a aby jí svítilo světlo věčné a aby odpočívala v pokoji.

Když bylo po obřadech, doprovodila velebná Matka biskupa a kanovníka Smitha ke klášterní fortně, neboť biskup nabídl kanovníkovi, že ho sveze domů v svém autě. „*Elle était toujours si gaie, la pauvre, mais maintenant elle est probablement en train de chercher une bonne histoire pour raconter au Bon Dieu.*“⁴⁷

Biskup si nebyl nikterak jist, že si duše v očistci mají kdy vymýšlet vtipné příběhy pro Pána Boha, ale protože se theologové v té věci nijak nevyjádřili a protože se nechtěl dotýkat citů velebné Matky, nechal si své pochybnosti pro sebe.

Bylo tomu už tak dávno, co byl kanovník Smith s biskupem sám, že nevěděl, co by s ním mluvil, když se natrásali v jeho těsné plechové káře přes výmoly předměstských ulic. Znali ovšem jeden druhého dobře, ale zase ne tak dobře, aby mohli sedět mlčky vedle sebe, když spolu osaměli. Jejich přirozená plachost vzrostla ještě tím, že kanovník Smith tušil, že biskup má něco proti němu od té řeči na jeho první kapitulní schůzi, a také tím, že biskup tušil toto kanovníkovo tušení. Biskup však přece přerušil první poněkud rozpačité mlčení.

„Přemýšlel jsem v poslední době o Páteru Scotto-

⁴⁷ „Byla vždycky tak veselá, chudinka, ale teď už pravděpodobně přemýšlí, jakou pěknou historku by vyprávěla Pánu Bohu.“

vi," řekl. „Nevím, neměl-li bych ho přeložit do jiné farnosti.“

„Bude strašně chybět kostelu Nejsvětějšího Jména, uděláte-li to," řekl kanovník Smith. „Je to podle mého mínění kazatel, jakého jsme už dávno neměli. Bude to nevděčný úkol pro člověka, který má tak neobratný jazyk jako já, kázat místo něho večer po požehnání.“

„Mám na mysli jenom dobro toho mladého muže, a konec konců dobro celé diecése," řekl biskup. „Může-li něco více rozdmýchat plamen lidské marnivosti, než být populárním hercem, je být populárním kazatelem. Podívejte se na ty fronty před vaším kostelem v neděli večer. A nejsou to jenom katolíci, ale také protestanté. Ten mladý člověk by musil být věru svět-cem, aby mu to nestouplo do hlavy. A potom některé věci, které říká, jsou opravdu znepokojující. Na příklad jeho poznámka, že mravnost je něco mnohem pozitivnějšího než zapovídat okouzlujícím ženám, aby neodkrývaly očkovací znaménka na svých pažích v přítomnosti arcibiskupů. A potom jeho výrok, že je věci církevní kázně a nikoli Božího zákona, mají-li kněží diecése quebecké nosit sutany, když se jdou koupat.“

Kanovníku Smithovi se ulevilo. Báł se, že biskup bude citovat ještě odvážnější větu z promluvy Pátera Scotta k Sdružení mužů v předvečer sv. Jana Křtitele, za kterou si sám vzal mladého muže na paškál.

„Já se nedomnívám, Vaše Excellence, že by byl Páter Scott myslel něco zlého poznámkami, které citujete, ba mám zato, že jimi ani nezpůsobil nic zlého," řekl.

„A jistě neměl v úmyslu vyjádřit se neuctivě o známých názorech Jeho Svatosti na ženský oděv, ani nemínil kritisovat nařízení ordináře quebeckého. Jsem si jist, že chtěl říci jenom to, že dámy, které nosí dlouhé rukávy, když jdou do Vatikánu, a kněží, kteří skákají s prkna do vody v sutanách, nevstoupí do království nebeského jedině pro tuto svou zdrženlivost.“ Musil se za svou vážností tajně usmát, když si vzpomněl na onen den před šestnácti lety, kdy on sám řekl biskupovi, že má zato, že svět by byl mnohem čistší, kdyby ženy nenosily vůbec žádné šaty. „Otec Scott mi často říkal, že se domnívá, že staré pravdy potřebují, aby byly znovu vyjádřeny jazykem, kterému by lidé rozuměli. A já si to, na mou věru, myslím také. Církve je držitelkou pravdy; proč by tedy neměla hlásat otřásající a nekompromisní evangelium Kristovo otřásajícím a nekompromisním jazykem? Poněvadž je větší hřích před Bohem, platí-li nějaká vévodkyně nedostatečnou mzdu svému komorníkovi, než objeví-li se před nějakým kardinálem s odkrytou svíčkou své paže, ostatně ne tuze svůdnou, proč to neříci? A Páter Scott křesťanství nejenom káže, ale také činí. Když šel na příklad minulý měsíc se svátostmi umírajících k jedné ženě do doků, našel v tom domě jinou ženu, která brala svým dvěma dětem postel, poněvadž pronajímala jejich pokoj příležitostným nemravným párům. Otec Scott jí řekl rovnou, co si o ní myslí, a sám vyhnal na ulici párek, který právě zaujímal světnici dětí. Řeknete snad, že takové skutky nepatří do normálního okruhu kněžských povinností, ale já se vši

úctou tvrdím, že by do něho měly patřit. Tvrdím, že Náš Pán by byl udělal navlas totéž, neboť i on se uměl rozhněvat, když si to žádaly okolnosti, jako na příklad, když vyhnal z chrámu penězoměnce. Tvrdím také, že kdyby více kněží jednalo a mluvilo tak jako Páter Scott, mnohem víc lidí na světě, kteří jsou teď pohany, by se stalo křesťany, a ti, kteří jsou už křesťany, by byli lepšími křesťany. Nauka, ano, Nejsvětější Svátost a nebe a peklo a očištec, ale mluvmе k nim statečně nahlas a novými slovy, tak aby starý unavený svět zvyku a společenských konvencí uslyšel a pochopil, že křesťanství je jediná pravá a odvážná revoluce.“

„Máme nejspíš oba trochu pravdu a oba se nejspíš trochu mýlíme,“ řekl s úsměvem biskup. „Víte, kdykoli jdu v procesí za křížem, zdá se mi, že chápu jasněji úmysly Našeho Pána. Neboť někdy drží akolyta kříž rovně a pevně a vysoko a někdy ho drží jenom chabě, takže se mu v rukou kymácí. Nuže, s křesťanským náboženstvím je tomu také tak, milý kanovníku: někdy se bitva vyvíjí příznivě pro nás a naše korouhve jdou vpřed; a někdy se obrací zápas proti nám a naše prapory se kymácejí a jsou samá díra; vždycky je však milost Boží v našem posvěcení, neboť On sám ji na nás vylil.“

Biskup už neřekl víc, ale když se loučili u dveří fary, pochopil kanovník z jeho chování, že není pravdě podobné, že by měl být Páter Scott v nejbližší době přeložen do jiné farnosti.

Na druhé straně ulice se procházel signor Sarno se samým Otcem Scottem, který nemohl jít na pohřeb

Matky Leclercové, poněvadž měl jiný pohřeb ve vlastním kostele. Kanovník Smith se na ně díval oknem, jak chodili vzhůru dolů před mnohobarevným návěštím, na kterém byla řeč o „nádherných děvčatech a jejich hezkých partnerech“. Z toho, jak se oba mužové co chvíli zastavovali a šermovali rukama, bylo zřejmo, že se o něco přou. Potom znenadání oba smekli klobouky a potřásli si rukama. Signor Sarno stoupal zamyšleně po schodech k biografu a Otec Scott se vracel přes ulici na faru.

„Dával jsem právě starému Sarnovi do hábů kvůli jeho panu Mussolinimu,“ řekl mladý kněz, vcházeje. „Řekl jsem mu, že pro tak velký národ jako Italové není nic slavného, statečného, šlechtného ani epického v tom, masakrovat stádo necvičených a celkem nevinných divochů, házet na ně bomby, trávit je plynem a pálit hořlavinami. Nejprve se pokoušel protestovat, ale pak jsem mu přece nasadil brouka do hlavy. A neřekl byste, jaký jsem včera četl v *Katolickém hlasateli* inserát: ‚Devonshireský kněz by koupil antikvární slovník bulharštiny‘. Jak může u všech všudy Boží kněz mařit svůj čas učením bulharštině, když je dnes všude ve světě tolik bezbožnosti?“

„Možná, že ten chudák spolubratr chce jít bojovat s bezbožností v Bulharsku,“ řekl kanovník Smith.

„To si myslíte,“ odpověděl páter Scott.

Na svatého Filipa a Jakuba v roce 1937 se zpozdl biskup o celých pět minut, když měl sloužit v prokatedrále pontifikální mši na oslavu zlatého jubilea svého kněžství. Avšak kanovníku Bonnyboatovi, který byl ceremoniářem, to přišlo zrovna vhod, poněvadž měl aspoň kdy líp uvážit, kdo má před kým udělat genuflex a kdo jenom sundat biret; mělo být totiž v kůru ještě šest jiných biskupů a celé hejno opatů a převorů, a dokonce i Dr Adrian Fortescue zapomněl v svém *Popise obřadů podle římského ritu* uvést pokyny pro slavnost tak bohatou. Také kanovník Smith přišel trochu pozdě, neboť dával právě staviteli instrukce o stavbě nové kamenné lodi v kostele Nejsvětějšího Jména, která měla stát nad starou lodí plechovou a na které pracovali zedníci s krkolomnou rychlostí; a musil také psát děkovný dopis Elvíře, která mu poslala z Ameriky nových pět tisíc liber. Přece však přišel o něco dřív než biskup.

V sakristii byla taková tlačnice kněží, že se tam nemohli vejít, ani když stáli, a františkáni z Kinkairnsu musili sedět na skříni na kostelní nádoby, a to ještě jim kanovník Bonnyboat říkal, aby neklátili nohama, nebo že pokopají polituru. Ostatní biskupové a opati a převorů stáli okolo biskupa a usmívali se na něho, jak si obouval červené hedvábné punčochy a satínové střevíce, a biskup jim říkal, že nemají představy, jak špatně zpívá poslední čas slavnou mši, zdaleka prý už ne tak, jako když byl mladým, šedesátiletým biskupem.

A potom se seřadili do průvodu, nejprve akolyti a potom kněží a potom převorové a opati a potom biskupové ve fialové barvě a na konec biskup jubilant se svým ceremoniářem a s asistencí v dalmatikách; a kanovník Bonnyboat řekl, že až půjdou po katedrále, žádný z biskupů nesmí žehnat, jenom biskup jubilant, neboť on je celebrantem.

Kanovníku Smithovi se vhrnuly do očí slzy, když varhany zahřměly *Ecce Sacerdos Magnus* a průvod vstoupil do nabité katedrály. Jaké nesmysly to mluví jistí intelektuálové, myslil si, když tvrdí, že naše kostely jsou prázdné. Možná, že jsou nějaké kostely v Británii prázdné, ale katolické kostely jsou vždycky plné. Kostel Nejsvětějšího Jména bývá v neděli nabitý na všech čtyřech mších, od mřížky před hlavním oltářem až k varhanovému kůru, a na některých z šesti mší v katedrále stávají lidé s odkrytými hlavami až venku před portálem. Ale tak plná jako dnes nebyla katedrála od svěcení biskupova skoro před čtyřiceti lety. Byl tam sám lord primátor, lord hrabský hejtman, policejní hrabský prefekt a generálmajor, který přijel schválně ze skotského hlavního stanu; a za těmito vynikajícími naškrobenými bludaři s vyvalenýma očima, kteří přišli vzdát čest biskupovi, se hemžila velická důvěrná rodina Božích věrných, od vznešené lady Ippecacuanhové s misálem velkým jako naučný slovník a od jeptišek rozechvělých vzrušením až k starým mozolovatým posluhovačkám a jejich umouněným fakanům a k ještě menším umouněncům, kteří ječeli v náručí matek vzadu u kropenek.

Otec Scott měl slavnostní kázání, protože byl nejlepším kazatelem v diecési, ale nejprve poklekl před biskupem, aby mu požehnal. Potom vystoupil na kazatelnu a řekl: „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého,“ nic víc, a umouněnci vzadu přestali ječet a biskupové a opati a převoři v hábitech a kanovníci a obyčejní venkovští kněží s velikýma ušima, všichni poslouchali napjatě, neboť všichni slyšeli, jaký je to znamenitý kazatel, a v koutku za pilířem stiskla jeho matka v starém neforemném plášti ruku jeho otci, protože to byl jejich vlastní syn, který měl kázat přede všemi těmito svatými muži.

Slavíme dnes padesáté výročí kněžství svého biskupa, začal Páter Scott, a při takových příležitostech bývá zvykem kázat šťastná, uklidňující kázání o divích, které působí v lidské duši svátostná milost. On však nebude kázat šťastné uklidňující kázání, poněvadž svět, v kterém žijeme, není svět šťastný a klidný; bude naopak kázat kázání, které snad někteří nazvou výbušným, a on se za to nehodlá omlouvat, poněvadž o křesťanství nutno říci, že je to idea výbušná, zrovna tak jako lze říci o všech svátostech, které uděloval biskup po padesát let svého kněžství, že jsou to svátosti výbušné, neboť jejich ohniskem je Duch svatý, který je dynamitem trhajícím hřích.

V dřívějších dobách pocházela bída světa většinou z toho, že křesťané vyznávali své náboženství ústy a zapírali je v svém srdci, dnes si nedávají křesťané ani tu práci, aby je vyznávali ústy, a ačkoli by snad mohli někteří lidé chválit toto mlčení jako důkaz upřímnosti,

on myslí, že je to znamení špatné, poněvadž to ukazuje, že už není na světě dost opravdových křesťanů, aby nutili méně ctnostné k pokrytectví, které je jakýmsi pokrouceným holdem ctnosti. I katolíci, kterým bylo dáno vědění pravdy, zapomínají na tržišti, čemu se naučili z kazatelny, a opíčí se po způsobech a metodách těch, kteří prohlašují, že tento svět je všecko. Tuto zradu katolíků jako celku není možno zapírat, neboť jsou asi pětinou obyvatelstva celého světa; a kdyby byla jejich praxe odpovídala jejich víře, byla by musila historie posledních devatenácti let dopadnout jinak.

Neboť čím se mohou pochlubit za těch více než šest tisíc dní, které prožili od jedenáctého listopadu 1918, kdy byl slíben světu mír na všechny časy? Leda tím, že teď umějí létat přes oceán, místo aby se přes něj plavili, že filmy teď mluví a že v radiu hraje a hraje hudba, takže člověku stačí otočit knoflíkem, aby měl k snídani Bacha a „*Ty jsi mé zlato*“ k svačině. Tohle všecko však není pokrok; naopak, je to rub pokroku, poněvadž přílišné množství mechanické zábavy otupuje lidské duše, neboť nevyžaduje nijakého úsilí od jejich obraznosti. Bylo by to bývalo dost zlé i v dobách našich otců, kdy zaměstnání lidí podněcovalo lidský intelekt, ale dnes, kdy specialisované dělení činí většinu lidských úkolů tak jednotvárnými, je to pohroma.

Příčiny té bídy jsou mnohé. Především je to skoro všeobecný agnosticismus, který pochází nikoliv z intelektu, nýbrž ze srdce, a je rád, že může nevěřit, poněvadž hřích je v jeho očích něčím, co nemá následků.

Potom je to theorie, že jediným cílem výchovy je naučit lidi, aby si vydělávali na živobytí, kdežto jejím skutečným cílem je naučit lidi, aby milovali Boha a lidstvo. Za třetí je to všeobecný úpadek čestnosti a vysokých životních cílů a potom přesvědčení, podporované literaturou desilusí, že nikdo na světě se nesnaží žít čestně a k vysokým cílům. Všichni jsme dnes pyšní na to, že si nedáme od nikoho nic namluvit, a nikdo dnes nevěří, že by byl někdo schopen jednat z pohnutek nezištných, ale že každý si hřeje svou polívku. Zkouškou každého cíle je dnes praktická otázka: co z toho budu mít; obchod je obchod, říkají spekulanti, což má znamenat asi tolik, že je dovoleno podvádět ve jménu obchodu. Peníze jsou tím, co z nich je, křičí jistí lidé, vyvolávající z hrobu ducha Georga Adama Smitha, a národní hospodářství je normativní věda, říkají, která ukazuje, jak jsou lidé náchylni jednat za jistých okolností, a ne, jak by měli jednat. Nuže, Církev Boží není normativní Církev, nýbrž Církev hřmící, učící, kázající a křičící na lidi, co musejí činit, mají-li být spaseni, a on jako kněz té Církve neváhá říci, že národní hospodáři mluví nesmysly a že peníze nejsou tím, co dělají, nýbrž že jsou spíše mírou člověkovy neschopnosti poslouchat Boha Všemohoucího a milovat bližního jako sebe samého.

Za čtvrté a naposledy, máme dnes co dělat s mythem pokroku, který předpokládá, že lidé jsou automaticky a nevyhnutelně čím dál tím civilisovanější a že zítřejší zvyky budou právě tak dokonalejší než zvyky dnešní, jako jsou dnešní zvyky dokonalejší

než zvyky včerejší. To je ovšem také těžký omyl. Pokrok v čase neznamená nezbytně pokrok v mravnosti. Dnešní občané londýnští, kteří čtou *Zprávy ze světa*, nejsou nezbytně pokročilejší než občané athénští, kteří se chodili dívat na představení *Agamemnona*. Mladá dáma, s kterou mladí mužové rádi tancují, protože nemá žádný tělesný pach, není nikterak dokonalejší než svatá Alžběta Uherská, která bezpochyby nemálo páchla, když se vracela od svých malomocných, ledaže by se, což je dost nepravděpodobné, ta mladá dáma zaměstnávala krásnějšími myšlenkami než svatá Alžběta Uherská. Neboť pravý pokrok je spíše mravní než mechanický: má-li být víc kohoutků, vypínačů a baterií, musí být také víc odříkání, víc mravní přísnosti a víc nesobeckosti, více pokory a více modliteb, více rozjímání o pravém cíli člověka.

Svět je nyní v takové smrtelné bídě, poněvadž lidé nechtěli pochopit, že světlo západní civilisace, které bylo rozžato katolickou Církví, musí být ustavičně opatrováno, nebo zhasne navždycky. Boží domácnost se musí den co den znovu uklízet, nebo moli a rez sežerou stavbu i nábytek, které zbudovali trpěliví lidé za celá staletí. Poněvadž lidé odepřeli pracovat v Boží domácnosti, je mír světa znovu ohrožen, jak dokazuje strašná občanská válka, která právě zuří ve Španělsku.

Když hleděl kanovník Smith na biskupa, jak žehná kadidlo na přímlovu svatého Michaela archanděla, ptal se v duchu, jak asi přijal kázání Pátera Scotta; dověděl se to však teprve, až byli oba v sakristii a biskup ho zavolal k sobě.

„Obávám se, kanovníku,“ řekl, „že budu musit toho vašeho mladého muže přece jenom přeložit.“

„Ale Vaše Excellence, vždyť v tom, co říkal, nebylo nic nesprávného,“ namítal kanovník.

„Budu ho musit přeložit proto, že to, co říkal, bylo tak správné,“ řekl biskup. „Ustanovím ho za faráře u Panny Marie Zrcadla spravedlnosti v Gormnevisu. Některým kanovníkům se to asi nebude líbit, ale obávám se, že to budou musit spolknout.“

27

Když se šel kanovník Smith pomodlit do Kirku na svatého Ondřeje 1938, věděl, že se tam nesetká se svým starým přítelem pastorem, poněvadž ten byl už mrtev; místo toho byla na dveřích vyhláška o týdenní večerní pobožnosti pro mládež, na které stálo velikými písmeny: *Přijďte a přiveďte kamaráda*, neboť nový pastor byl velmi moderní a věřil v mládež. Někteří z mladých, v něž věřil, stáli na schodech, když kanovník Smith vstupoval, a říkali, že by měli - tento - přijít příští týden do zpěvu, protože nový pastor to má - tento - rád, a když se rozcházeli, neřikali už „tě pic“, nýbrž „ahoj“, protože to bylo tenkrát v módě, a v některých částech diecése dokonce také „ahoj-juchej“.

Pokleknuv na své obvyklé místo, modlil se klidně a vážně za svět, s kterým to vypadá čím dál hůř. Modlil se zvláště za velké hromady mrtvých, které

ustavičně předstupují před soud Všemohoucího Boha, hrnouce se ze španělské občanské války a z války čínsko-japonské, aby Bůh měl výjimečné slitování s dušemi tak krutě odtrženými od svých těl. Modlil se za starého námořníka a za majora vojáka a za Angusa McNaba a za Anny Rooneyovou, kdyby snad byli pořád ještě v očištění, a modlil se, aby se oni přimlouvali za něho, jsou-li už v nebi a prozpěvují-li zbožně se svatými. Potom se modlil za bloudící Boží děti v Kristu Adolfa a Benita, poněvadž byli oba pokřtěni a biřmováni a měli by vědět, že jejich povinností je něco jiného než řvát a zuřit a vyhrožovat světu. Pak se modlil za biskupa, aby dále moudře vládl, a za Pátera Scotta, aby Bůh mírnil jeho jazyk a nepřestával mu dávat odvahu, a za Elvíru v Americe, aby prospívala v milosti, a za své staré druhy Monsignora O'Duffyho a kanovníka Bonnyboata a nakonec za sebe, aby jim Bůh všem ulehčil léta, která se nachečlují. Potom vyšel ze dveří a zastihl tam sira Dugalda Ippecacuanhu, jak seká do vzduchu procházkovou holí.

„Dobré odpoledne, Padre,“ pozdravil sir Dugald a dodal, že je překvapen, že nachází kněze v takové místnosti.

Kanovník Smith mu vysvětlil svůj zvyk a jeho důvod pro něj, a sir Dugald řekl, že je škoda, že není více kněží tak liberálního smýšlení jako on, avšak kanovník odpověděl, že on není vůbec liberálního smýšlení, a má-li být upřímný, že je tomu rád, poněvadž liberální smýšlení je často jiné jméno pro mělké smýš-

lení. Sir Dugald na to trochu vyvalil své vypouklé oči, ale protože to byl zdvořilý bludař, přešel rychle k jiné věci a zeptal se, jak pokračuje stavba jeho nového kostela.

„Děkuji, ne špatně,“ odpověděl kanovník. „Ode dneška za rok by měl být kostel dostavěn a hotov k posvěcení, nebude-li válka.“

„Válka, válka - ovšemže nebude válka,“ protestoval sir Dugald prudce. „Proč by měla být válka? Neřekl Hitler, že Československo je jeho poslední územní požadavek v Evropě? Ovšem, je tu otázka kolonií, ale s trochou dobré vůle na obou stranách mělo by se i to vyřešit smírně. A potom ta dohoda, s kterou se vrátil Chamberlain z Mnichova. Znamená to mír pro tento čas, řekl. A potom ty rozhovory, co má mít se starým Musso. Já ovšem vím, že váleční štváči nemají rádi Chamberlaina, ale já nejsem válečný štváč. Řekl jsem to ostatně onehdy ve sněmovně. „Není rozumného důvodu,“ řekl jsem, „proč by dvě veliké země jako Britannie a Německo neměly spolupracovat o udržení míru a obecného blahobytu. Mluvme s Hitlerem o míru, a budeme mít mír. - A řeknu vám mezi čtyřma očima, že si začínám myslit, že poslední válka byla škaredým omylem. Velká Britannie a Německo se měly už dávno dohodnout. Já ovšem vím, že Němci jsou krutásové, a je tu ta historie se židy a tak dál, ale my také nejsme konec konců andělé, a tak proč dělat tolik rámusu pro něco, do čeho vám nic není?“

„Ale nám je do toho, sire Dugalde,“ řekl kanovník. „Je nám do toho proto, že je do toho Bohu Všemoh-

houcímu, který od nás žádá, abychom vztahovali svou lásku i na ty, které jsme nikdy neviděli a nikdy nevidíme. Je k tomu potřebí jenom malého úsilí obraznosti, to je všecko: představit si jejich vlasy a uši a oči, představit si je v něžné osamocenosti spánku. Uděláme-li to, nemůžeme už nenávidět. A je-li něco horšího než válka, je to mír, jaký jsme měli těchto dvacet let: ani smrt a zkáza a zmrzačená lidská těla nemohou páchnout nebi odporněji než všechny ty naše reklamy na odstraňování chloupků a zubní pasty a dětská projimadla. A Hitlerovi nevěřím ani za mák a o Mussolinim si myslím, že je to chvástavá opice.“

„Kanovníku, kanovníku, vy mě překvapujete,“ řekl sir Dugald.

„Na mou věru, sire Dugalde, bývám někdy sám nad sebou překvapen,“ řekl kanovník Smith.

28

Do Britannie přišla opět válka, námořníci se zase potáceli z hospod a s nimi se potácely opilé rozcuchané ženy, ale námořníci už nenosili vysoké šněrovací boty, poněvadž se předpisy po té stránce změnily.

Válka přišla opět i do farnosti Nejsvětějšího Jména. Kanovník Smith už neměl kaplana, který by sloužil ranní mše a v neděli musel sloužit obě mše svaté sám a zpívat a kázat dvoje kázání, takže to bylo zase jako za starých časů, jenomže mu bylo teď jedenasedmdesát let, a když klekal, vrzaly mu klouby.

Válku bylo cítit i ve stavitelství, takže bylo takřka nemožné dostat zedníky, aby dokončili novou loď; avšak kanovník Bonnyboat, který se velmi skamarádil s benediktiny v Buckfastu, když tam býval o liturgických slavnostech, prohlásil, že se od nich naučil ledačemu z kostelní architektury a že bude velmi rád, bude-li moci nabídnout své služby kanovníku Smithovi a dokázat mu, že s pomocí několika statečných přátel dovede sám dostavět zbytek kostela. A tak bylo vídat po tři odpoledne v týdnu kanovníka Smitha a kanovníka Bonnyboata a Monsignora O'Duffyho a P. Scotta, jak se dřou a omítají a natírají a zatloukají, sedíce na zdech vysoko proti nebi a tváříce se docela šťastně. Biskup přišel obyčejně také, ale omlouval se, že dostává ve výšce závrať, a tak zůstával jenom na zemi, míchal maltu a vozil ji na kolečkách.

Bylo ještě velmi chladno v tomto měsíci v březnu 1940 a ostrý vítr jim pofukoval na lešení okolo uší; avšak Monsignor O'Duffy říkal, že nepohodlí, kterého snad zakoušejí, by mělo být vyváženo vědomím, že teď dělají opravdovské řemeslo Všemohoucího Boha a že podle jeho mínění by bylo navždycky po válkách, kdyby mohlo být všem lidem na celém širém světě dopřáno, aby unavovali své ruce a nohy a oči tesáním, tlučením, dlabáním a nošením břemen pro větší slávu Boží a Jeho svatých. Byl přitom tak šťasten, že prohlásil, že to nevydrží a že si musí nahlas zazpívat, a tak si pošoupl klobouk do týla a hulákal na celé kolo písničku, která prý byla populární v music-hallech v letech devadesátých.

*Už se nebude vstávat v šest a půl,
tahat po žebříku cihly jako vůl;
už nebudou hliněné fajky, jenom doutníky:
já jsem teď řidičem u električky.*

Kanovník Bonnyboat podotkl, že biskup by asi nesouhlasil s tím, aby kněz zpíval takovou písničku pod širým nebem, a tak Monsignore, pohlédnuv rychle dolů na malou skvrnu biskupovy postavy, která se vrtěla u svého kolečka, honem zakřičel ze všech sil: *Per omnia saecula saeculorum.*

„Zdá se mi někdy, že k této válce nemusilo dojít, kdybychom já i ostatní nebyli z lidské bázně mlčívati o věcech, které jsme cítili hluboko v srdci,“ řekl kanovník Smith. „Kdybychom byli kázali směleji, že křesťanství není jenom úctyhodný zvyk zdrženlivosti, ale že znamená především hlasitý, křiklavý a viditelný heroismus.“

„Říkejte si, co chcete, ale já v duchu nepochybuji ani dost málo,“ prohlásil kanovník Bonnyboat: „tato válka je válka křížová.“

„Já se přiznám, že mě ta fráze začíná značně nudit,“ řekl Otec Scott. „Vůbec celá ta válečná rétorika mi připadá nudná, nepřesná a velmi často neupřímná.“

„To je tím, že nic nezní tak strašně jako správná věta z nepravých úst,“ řekl kanovník Bonnyboat. „Zůstává však skutečnost, že, ať se nám líbí nebo nelíbí přízvuk a tváře některých lidí, kteří s námi bojují, naše věc je spravedlivá.“

„Já bych si přesto přál, aby politikové už jednou přestali pokládat nás všechny za stádo pitomců,“ řekl

Otec Scott. „Mluví o nynějším zápase jako o porodních bolestech nové Evropy. To přirovnání je nepřesné. Při porodu se matka buď uzdraví nebo umře, a uzdraví-li se, cítí sama radost, že má dítě; kdežto v této krvavé řeži bude zmrzačeno tisíce osamělých lidí a Evropa, kterou snad přivedou na svět, bude sežrána tučnými prasaty, která zůstanou doma a budou vydělávat peníze a kouřit doutníky. A všechny ty žvásty o tom, že bojujeme za svou svobodu! Je horník v uhelných dolech svobodný? Je sedlák svobodný? Nezávisí každá svoboda na hospodářských podmínkách? A potom není ctnost v poslušnosti?“

„Já také musím říci, že bych si přál, aby si někteří z našich apoštolů svobody počínali skromněji a spravedlivěji,“ řekl kanovník Smith, pozoruje zástupy lidí, které se hemžily před biografem signora Sarna.

„Tlacháte všichni nesmysly, na mou duchu,“ řekl Monsignore O'Duffy. „Svět je polévka Boha Všemohoucího, a tak byste Ho měli nechat, aby si ji sám zamíchal a uvařil podle své vůle.“

Nikdo z kněží se neurazil, že Monsignore mluví takto, poněvadž věděli, že hluboko pod svým červeným kolárkem se trápí válkou právě tak jako oni, a že ví, že vlastenectví samo nestačí. Hluboko pod nimi v zatáčce železniční trati, tam, kde přiléhalo golfové hřiště k panství sira Dugalda, objevil se nad stromy chumáč kouře a podle náspu se plazil miniaturní žízlovitý vláček. Po pěšinkách své zahrady se procházely jeptišky s rukama zkříženými pod škapulíři, vzhůru dolů okolo záhonků Matky de la Tourové, je-

nomže to už nebyly záhonky Matky de la Tourové, protože i ona zatím umřela a byla pochována vedle Matky Leclercové. Na povrchu moře si pohrával vítr a čeřil vodu jako sukni děvčete. Dívaje se na ten obraz pokojného Skotska, cítil kanovník Smith, jak se i jemu vrací klid.

Snad jsme přece jenom příliš netrpělivi, pomyslí si. Když byli hotovi a slezli dolů, zastihli tam sira Dugalda Ippecacuanhu ve společnosti biskupa, který si umýval ruce od malty.

„Já jsem ovšem vždycky říkal, že Chamberlain musí jít,“ tvrdil sir Dugald Ippecacuanha. „A mezi čtyřma očima vám mohu prozradit, Vaše Excellence, že jsem byl jedním z těch mála, kteří byli v době Mnichova pro politiku silné ruky. Ale ten nešťastný Baldwin! Vodil nás všechny pěkně za nos. Já jsem si však nedal nic namluvit, to mohu říci. Znal jsem Německo příliš dobře, abych se dal obalamutit. Mějte se na pozoru před Německem! Churchill a Eden a Duff Cooper a já jsme to prohlašovali v parlamentě ne jednou, ale mnohokrát. Ne, Vaše Excellence, při vší úctě k vašemu rouchu musím tvrdit, že pro mne je dobrým Němcem jenom mrtvý Němec.“ Jak tam tak stáli a poslouchali, uvědomili si kanovník Smith a Páter Scott s úžasem, že sir Dugald Ippecacuanha opravdu věří tomu, co říká.

Když jel biskup na pohřeb Monsignora O'Duffyho, řídil jeho auto jeho ceremoniář, který se potom musel honem honem převléci; ale biskup se nepotřeboval převlékat, poněvadž jel zcela veřejně po ulici ve své purpurové sutaně a krajkové rochetě, a dokonce i protestanté před ním smekali cestou klobouk, protože byl už příliš stár, aby ho lidé nenáviděli, a dokonce ani presbyteriánský úředník nedělal drahoty a dal mu zvláštní ústřižky na benzin.

V kostele byla taková tlačence, že si průvod musil takřka razit cestu k hlavnímu oltáři: byli tam františkáni, byli tam jesuité, byli tam dominikáni a benediktini, jeptišky z kláštera, přišel i lord krajský hejtman, přišli členové městské rady, představenstvo fotbalového klubu a všichni jeho členové, děkan episkopální církve a pastoři všech protestantských kostelů, byla zastoupena i Armáda spásy, družstvo sv. Patrika, odborová organisace instalatérů a klempířů, zpěvačky ze sboru v divadle vévody z Yorku, delegace společenstva účetních, zástupci advokátů, ředitelé bank, městská posádka domobrany; byli tam universitní profesoři a řidiči tramvají, bursiáni, kominíci, školní děti, nemluvňata, která pokřtil, a nevěstky, které huboval na ulici, všichni byli smícháni v jednu kouřící kaši, poněvadž byl povolán Bohem Všemohoucím muž veliký a dobrý a pokorný a prostý.

Kanovník Smith sloužil zpívanou mši, poněvadž byl nejstarším přítelem Monsignorovým, a kanovník

Bonnyboat mu přisluhoval jako jáhen a kanovník Muldoon jako podjáhen. Když stál na pravé straně oltáře a měl číst oraci, zavzlykalo jeho srdce tak, že se i jeho hlas zakolísal; ale právě když se zajíkl, uslyšel v duchu ozvěnu slov, která k němu kdysi promluvil nebožtík právě u tohoto oltáře: „Víc nahlas, Tome; staré babky tamhle vzadu tě nebudou slyšet!“ A tak spolkl slzy a modlil se ze všech sil, aby svatí andělé Boží vzali Patrika Ignáce O’Duffyho a odvedli ho do rajského domova. Když bylo po obřadech, byla rakev vynesena z kostela na ramenou fotbalového mužstva, které Monsignore tak často povzbuzovával, hvízdaje na ně s oběma prsty v ústech. Vynesli lesklou rakev až na schody a vsunuli ji do pohřebního vozu, který řídil bývalý boxer Jim Finegan, který kdysi knockoutoval samého Battlinga Sambu v přítomnosti krále Edwar-da VII. Hned za pohřebním vozem se zformovala dudácká kapela skotské domobrany s ohromným bubeníkem v skotské sukni a s ohromnými kníry, které vypadaly jako ocasy perských koček. Potom přišli členové městské rady ve vysokých cylindrech a v tradičních pláštích a před nimi šel pedel, nesa tradiční berlu. Potom šel rektor a senát university, všichni v slavnostních pláštích; avšak jejich řady byly poněkud nepravidelné, poněvadž lektor islandského jazyka se dostal vedle slečny Zizi Ashtonové, vedoucí dámy z revue Gay-girls, jejíž místo v průvodě bylo hned za nimi. Potom přišli účetní, advokáti a bursiáni, většinou truchlivé figury, a bankovní ředitelé s upjatými tvářemi, potom klempíři a instalatéri, topiči a řidiči

tramvají, pokorní a mozolovití mužové, kteří provozovali svá jednotvárná řemesla k větší slávě Boží. Potom šli kněží všech možných druhů a řádů v obyčejných šatech, poněvadž přišli vzdát úctu nebožtíkovi jako soukromé osoby soukromé osobě. Potom jeptišky s rozevlátými černými a bílými hábity, takže se podobaly obrazu na obálce jedné knihy od Anatola France. Před rakví šli kněží v sutanách a rochetách, kanovníci v purpuru a s kožištinovými pláštíky, řádoví kněží v barvě hnědé a černé a bílé, mniši s kapucemi, akolyté, chránící své svíčky proti větru, a poslední ze všech biskup a jeho asistence v tuhých černých a zlatých rouchách. A za všemi se hrnulo veliké Boží prosté a nemyté stádo, plačící a posmrkující, protože už nikdy neuslyší hlas Patrika Ignáce O'Duffyho, jak jim říká, že budou všichni hořet jako otýpky, nebudou-li chodit v neděli na mši.

Průvod šel ulicemi okolo reklam na Pepsodent a na cigarety Players a na „Moje je A mol“; ulice byly tak plné truchlících, že všechny tramvaje se musily zastavit. Byli to z největší části chudí, kteří se přišli rozloučit s Monsignorem O'Duffym na jeho poslední cestě městem; bylo však mezi nimi také několik dam, které si vyšly v jedenáct hodin do kavárny a uvízly tu v davu na cestě mezi knihkupectvím a lékárnou, vyvalující pošetilá očka na popularitu, kterou nemohly v své pitomosti pochopit. Avšak chudí ji chápali velmi dobře a otrhané děti šplhaly na ramena svých rodičů, a ty větší se vyšplhaly na kandelábry. Kdyby byl býval Monsignore živ, byly by mu křičely na pozdrav, ale

poněvadž byl mrtev, natahovaly moldánky, a ti, kteří neplakali, měli smutné tváře, poněvadž věděli, že ten veliký těžkopádný člověk, který věděl všecko o milosrdenství Božím, už nebude chodit mezi nimi. A nikoho ani nenapadlo, že v Skotsku platí zákon, že kněží nesmějí jít veřejně průvodem, oblečení v bohoslužebná roucha, a tak se vznášela svatá poesie Kristovy Církve městem, vrhající odlesk svého tajemného smyslu do jeho špinavého labyrintu.

Vznášela se okolo biografu signora Sarna, polepeného reklamami na Hedy Lamarrovou, okolo protestantské katedrály, kde Bůh nosil golfovou kazajku, okolo stupňů hotelu Carlton, po kterých sestupovali a vystupovali lidé jako andělé, okolo theosofické knihovny s literaturou slečny Anny Besantové, okolo nových podzemních toalet pro pány, okolo hřiště, na němž kdysi ukazoval Monsignore své mnohobarevné rukávy od košile každou letní středu večer, okolo oken konservativního klubu, nacpaných tvářemi, které vládly světem, okolo divadla vévody z Yorku, okolo dancingu Portsaid, v němž po sobě házívaly tanečnice smaženými brambory a rybami, okolo nového cihlového presbyteriánského kostela, a dál a dál až do velké rozstříklé zeleně polí.

Když došli konečně na hřbitov, musili akolyté rozžít znovu svíčky, protože jim je vítr dávno zhasil. Biskup požehnal hrob kadidlem a svěcenou vodou a modlil se, aby duše Patricka Ignatia O'Duffyho byla připojena k andělským kůrům; a kněží i laikové, obklopení studenými holými stromy, vzlykali jako děti, po-

něvadž byl povolán Bohem svatý, pokorný, hulákající, koktající, ale nade všechno jemný kněz.

Když šel kanovník Smith v předvečer sv. Efrema syrského, jáhna, vyznavače a učitele církevního, roku 1940 do kláštera, aby zpovídal jeptišky a pomodlil se u nich v zahradě hodinky, potkával po ulicích ještě více dospělých lidí, které už neznal; signora Sarna však poznal velmi dobře, když se vyšvihl ze svého biografu v uniformě dobrovolníka domobrany se skotskou čapkou, posazenou koketně nad neapolským okem, jako by se byl vskutku narodil někde v skotských horách. Reklamy na zdích biografu mluvily teď o jakémsi člověku jménem Tyrone Power; byla tam však také jiná vyhláška, skoro stejně veliká, na které stálo: *Toto kino je britský majetek.*

„*Buon giorno, reverendo Padre mio,*“ pozdravil ho signor Sarno. „*E come sta per questo bel tempo?*“⁴⁸ Velebný pane, vy jste měl pravdu, a jakou pravdu! Ten Mussolini je darebák, takový zatracený, nafoukaný, drzý chlap. A že mohl napadnout ubohou Francii v takovém okamžiku! Velebný pane, ve mně vře má skotská krev, protože já jsem teď Brit, velebný pane, a ochotně dám svůj bezcenný život na obranu demokracie a svobody a našich krásných skotských hor, a Elvíra smýšlí jako já; poslala mi z Ameriky dopis, že

⁴⁸ „Jak se máte v tom krásném počasí?“

už nebude hrát ve filmech, ale že přijede sem, a že chce bojovat za pravdu se statečnými ženami v A.T.S., ačkoli co ta písmena znamenají, *ho completamente dimenticato*.“⁴⁹

Když vyzpovídal jeptišky, procházel se kanovník mezi květinami Matky de la Tourové, neboť velebná Matka mu dala dovolení, aby se tu modlil hodinky. Chodil mezi stromy, které vrhaly líbezné stíny na červená a černá latinská slova v jeho breviáři. „*Excelsus super omnes gentes Dominus: et super coelos gloria eius*.“⁵⁰ Kanovník se cítil takřka vinen, že smí říkat taková krásná slova v letní zahradě, když tolik mladých lidí umírá v tom okamžiku v bolestech za Francií. Když děkoval Bohu za své štěstí, přišla k němu po trávníku velebná Matka. Kanovník jí viděl na očích, že právě plakala pro Francií, a tak začal mluvit o něčem jiném.

„Cestou sem jsem potkal zřízence pohřebního ústavu s těmi jejich tvrdými agnostickými klobouky, naraženými na uši, a myslel jsem si, jak je to strašné, že i katolíci mají svěřovat své mrtvé péči těch krkavců,“ řekl. „Myslíval jsem si odjakživa, že mrtví by měli být myti, oblékáni a odnášeni do země od těch, kteří znali jejich těla dlouhý čas a poznali v družnosti a lásce, že jsou to opravdu chrámy Ducha svatého; není-li to však možné, měli by být mrtví svěřováni nějakému řádu, jehož členové by uctivě vykonali poslední omytí, po-

⁴⁹ „... jsem úplně zapomněl.“

⁵⁰ Pán je povýšen nade všechny národy; a nad nebesa je sláva jeho.

něvadž ti by aspoň věděli, že i tělo nejbezbožnějšího člověka je posvátné, když je mrtvé, poněvadž je to stín duše, která je strašně vydána na milost Boží. A potom i svatí jednou byli, jak řekl kardinál Manning, právě takoví lidé jako my, měli ruce a nohy a uši a oči. Velebná Matko, ale vy mne neposloucháte,“ řekl.

„*Je pense a mon pauvre pays, si terriblement meurtri,*“⁵¹ řekla velebná Matka. „Och, já vím, že Francie zhřešila, že měla velké neřesti a velké vášně, ale byly to aspoň *velké* neřesti a *velké* vášně. A já vím, že pronásledovala Církev a vyhnala mnichy a jeptišky, ale tím aspoň ukázala, že není lhostejná k náboženství, a nenávist může být tak často rozžata v lásku. A potom myslím na všechny svaté, kteří šlapali po jejích cestách, a milovali Boha Všemohoucího pod jejími střechami. To není spravedlivé, *Monsieur le chanoine.*“

„Kanovník Scott řekl onehdy velmi moudrou věc,“ ozval se kanovník Smith. „Já vím, že si někteří lidé myslí, že to bylo od biskupa poněkud nemoudré, že ustanovil tak mladého kněze správcem katedrály, avšak kanovník Scott dokázal mnohokrát, že je moudrý kněz. Na příklad uhádl správně, oč jde ve španělské válce, když většina nás kněží byla na omylu. Nuže, řekl mi onehdy, že podle jeho mínění je časovaný Duch svatý mnohem nebezpečnější než časované bomby. Řekl, že máme Časované bomby proto, že jsme odkládali milost Ducha svatého. Jinými slovy, sklízí-

⁵¹ „Myslím na svou ubohou zemi, tak strašlivě pohmožděnou.“

me ovoce toho, že jsme odstrkovali na neurčitý zítřek nutkavou povinnost spolupracovat s milostí Boží. A ještě dnes, když už se stal neurčitý zítřek určitým dneškem, jenom *slyšíme* ten tichý, přetichý hlas.“

„Ale Paříž,“ řekla velebná Matka. „Představte si všecky ty špinavé německé boty v Paříži! Ale oni je jistě ještě někde zastaví, snad na Loire. Snad je už v radiu nějaká zpráva, že se štěstí obrátilo.“

Když však šli poslouchat radio, vyzývalo k válce za svobodu, spravedlnost, pravdu a demokracii jenom huhňáním:

*„Mám rád zvuk zvonů kostelních,
rád tančím v dobrých hotelích.“*

Kanovník Smith poslouchal s trpkým výrazem, avšak velebná Matka nastavila dlaň k uchu, poněvadž cítila, že každou chvíli může přijít nějaká důležitá zpráva. Když konečně přišla a čísi neosobní hlas oznámil, že maršál Pétain požádal německé vrchní velení o podmínky, za kterých by byli Němci ochotni přistoupit na příměří, zavřela oči a stála chvíli velmi zpříma.

„*De profundis clamavi ad Te, Domine,*“⁵² řekla. „Kanovníku, ráda bych vás požádala, abyste mi s něčím pomohl.“

Když odcházel kanovník Smith za půl hodiny z kláštera, vlála u jeho vchodu vlajka stažená na půl žerdi, avšak nebyla to tentokrát bílá vlajka francouzské monarchie, nýbrž trikolora.

⁵² „Z hlubokosti volám k Tobě, Pane.“

Jakub Michael Gabriel, z milosti Boží a z přízně apoštolské Stolicе biskup diecése, ležel na smrtelné posteli v svém paláci, který byl vlastně jenom poloviční vilou v ulici Johna Knoxe. Už se vyzpovídal a přijal svaté přijímání. Jeho unavené staré ruce a nohy a uši a oči a ústa a nos byly pomazány svatými oleji, které sám posvětil ve své katedrále na Zelený čtvrtek. Odříkával naposled puklým hlasem Věřím v Boha, vyznává, že věří v svatou Církev katolickou, v odpuštění hříchů a v život věčný. Okolo jeho postele klečeli kanovníci v svých velikých botách a kanovník Muldoon předčítal nahlas modlitby za umírající. Kanovníci byli teď už také všichni staří, měli vráscité tváře se svislou kůží a z uší jim rostly štětiny chloupků. Jenom Josef Dominik Aloysius kanovník Scott byl mlád, bylo mu teprve třiatřicet let, ale byl to kněz důstojný a znamenitý.

„Ve jménu andělů a archandělů, ve jménu Trůnů a Mocností, ve jménu Knížat a Panství, ve jménu cherubínů a serafínů, ve jménu patriarchů a proroků...“ Naslouchaje kanovníku Muldoonovi, který odříkával s irským přízvukem *dunivá* slova Církve, ptal se kanovník Smith v duchu, jak dlouho to bude trvat, než budou předříkávat tato slova jemu samému. Biskup potom zašeptal ze svého lože, že by jim všem ještě rád požehnal, nežli umře, a kanovníci přicházeli jeden po druhém a klekali pod jeho ruku.

„*Ego te benedico in Nomine Patris, et Filii, et Spiri-*

tus Sancti,” říkal biskup kanovníku Poustiemu: Františku Xaveře, jdi v pokoji. Oči kanovníka Poustieho byly tak zalité slzami, že skoro upadl přes kanovníka Dobbieho, když se vracel na své místo, ale kanovník Dobbie to docela chápal, protože sám pro pláč neviděl.

Skoro každému z nich řekl biskup ještě něco zvláštního, jako na příklad kanovníku Bonnyboatovi: „Křištofe, jdi v pokoji; snad budu umět nosit líp mitru na onom světě nežli na tomto, a děkuji ti, žes mě tak často napomenul.“ Kanovníku Muldoonovi řekl: „Jdi v pokoji, Aloise Patricku Francise, a doufám, že se ti brzo sejdou peníze na nové varhany.“ Kanovníku Sellarovi řekl: „Jdi v pokoji, Jakube; je mi líto, že nebudu moci řídit vaši čtyřicetihodinovou adoraci.“ Kanovníku Dobbiemu řekl: „Jdi v pokoji, Petře, a doufám, že se tvá nová kapela osvědčí.“ Kanovníku Smithovi řekl - jako by se byli spolu přeli o poesii teprve včera a nikoli před třiatřiceti lety, zahalenými v prach a v benzinové páry: „Jdi v pokoji, Tomáši Edmunde; má-li být na světě pořádek, musí mladí lidé právě tak žít svou poesii, jako ji odříkávat, a děkuji ti, žes měl často pravdu, když já jsem se mýlil.“ Nejdéle ze všech však hovořil s kanovníkem Scottem; když mu požehnal, položil ještě ruku na jeho rámě a říkal mu mnoho věcí, které byly asi velmi důležité a posvátné, poněvadž je šeptal tak tiše, že je nikdo jiný neslyšel.

„*Deus misericors, Deus clemens*,“⁵³ začal zase kanovník Muldoon, když byl biskup hotov, avšak biskup

⁵³ „Bože milosrdný, Bože milostivý.“

zašeptal, že ještě neumírá a že by jim rád ještě řekl několik slov.

Nejprve je žádal, aby mu odpustili, provinil-li se kdy vůči nim nějakou příkrostí nebo nespravedlností nebo nepochopením, dodávaje, že není vždycky snadné být biskupem; biskup sice má ku pomoci Ducha svatého, ale přece jenom podléhá v mnoha věcech omylu jako obyčejný člověk: takový je totiž Boží způsob, že staví svou Církev z chatrných lidských prken a z kousků dřeva, které se sem tam povalují po světě. Za druhé doporučil jejich péči, jejich rozvaze a jejich lásce diecési, kterou miloval a spravoval více než pětatřicet let. Zvláště jim ukládal za povinnost, aby se modlili za Boží vnuknutí, až budou volit jeho nástupce, poněvadž jeho úkol bude tvrdý v nastávajícím světě, který, jak se zdá, nechápe, že je znovu ve válce jenom proto, že mužové a ženy nebyli ochotni spravovat se i nadále onou zdrženlivostí, mírností a poslušností, z kterých vyrostla jejich civilisace. Za třetí je žádal, aby vytrvali ve svých povoláních. Je někdy těžko nemít tváří v tvář neprostupné netečnosti lidí pocit, že to, co říkáme s kazatelny, je k ničemu. Pomyslíme-li na všechna kázání, která jsou hlášána s kazatelen celého světa neděli co neděli, a vidíme-li, jaká trpkost a nenávist vládne v srdci dnešních lidí, jsme v pokušení z toho usoudit, že Církev Boží zklamala. Ale Církev Boží nezklamala, poněvadž jí Bůh slíbil, že ani brány pekelné ji nepřemohou, a mimo to je její poslání zaměřeno k věčnosti a nikoli k času. Možná, že zklamali oni jako kazatelé, a nikoli laikové jako posluchači. Snad byla

pravda příliš veliká pro jejich ústa, a jejich rty ji vyslovovaly neobratně. Je si jist, že aspoň jeho starý přítel kanovník Smith porozumí, co má na mysli, když ocituje větu, kterou kdysi četl v knize člověka jménem Thornton Wilder a jejíž smysl byl asi ten, že rétorika zahubila náboženství. Možná, že mysleli a vyjadřovali se příliš v hotových frázích, obalující Boží pravdu do slovních konvencí, místo aby sami pro ni řezali a tesali výmluvná slova. Dá jim k tomu světský příklad. První divoch, kterýrazil přirovnání „bílý jako sníh“, byl jednak originální myslitel a jednak básník, avšak když to přirovnání bylo tisíckrát a milionkrát bezmyšlenkovitě opakováno, pozbylo nejenom vší krásy, ale také všeho smyslu. Totéž platí i o věcech posvátných. Laikové si tak zvykli slyšet jisté fráze, které na ně dopadají s kazatelen, že teď dovedou sedět a poslouchat je zcela netečně. Nebo, což je horšího, známá důvěrnost slov, jednotvárné řetězení zvuků v nich vzbuzuje lhostejnost k náboženství a dusí v nich jakoukoli touhu spolupracovat s posvěcující milostí. Nežádá po nich, aby se stali básníky, poněvadž tesání, formování a pořádání slov je zvláštním darem Božím, darem, který se na neštěstí neuděluje vkládáním rukou; navrhuje jim však, aby psali svá kázání slovo po slově a nikoli větu po větě. Nemůže jim dát v té věci žádná pravidla, ale chce jim aspoň naznačit, že někdy je výraznější říci jenom „Církev“ místo „Naše svatá Matka Církev“, „milosrdenství“ místo „věčné milosrdenství“, „půst“ místo „kajícná doba postní“, neboť přídavná jména mohou substantiva právě tak odmoc-

ňovat jako umocňovat. Konečně jim poděkoval, že byli tak dobrými kněžími, napodobující přísností svých denních životů nevtrhavě mučednictví Kristovo. Žádal je, aby se za něho modlili, až bude mrtev, neboť nikterak nepochybuje, že si bude musit vytrpět hezkou dávku očistce, poněvadž byl často v nestřežených okamžicích líný a svěťácký.

„*Deus misericors, Deus clemens,*“ začal se opět modlit kanovník Muldoon, ale než došel ke konci modlitby, byl biskup mrtev.

32

Biskup po sobě zanechal sto sedmdesát osm liber tři šilinky a čtyři pence, a poručil všechny ty peníze v opatrování kanovníku Scottovi, „aby jich bylo použito na obrácení Skotska k pravé víře“. Většina kanovníků měla pocit, že by na to nestačila ani suma mnohem větší, avšak přesto postavili jméno kanovníka Scotta v čelo terna, které posílali do Říma, a papež souhlasil, aby on byl novým biskupem, ačkoli mu bylo teprve čtyřiatřicet let, a všichni tomu byli rádi, poněvadž věděli, že to bylo i přáním nebožtíka biskupa, neboť jinak by nebyl poručil mladému muži všechny ty peníze.

Strupatí kluci, pro které nafukoval Monsignore O'Duffy balony v roce 1927, umírali v Lybii, když byl nový biskup konsekrován v prokatedrále na svátek svatých Filipa a Jakuba r. 1942 v přítomnosti lady Ippecacuanhové, která byla oblečena v zelenou uni-

formu W.V.S. Nového biskupa světili biskup z Iony a biskup z Lochsu, ale také elegantní bratranec kanovníka Smitha z Anglie byl světitelem.

Potom byl veliký oběd v hotelu Carlton; byla sice válka, ale nestává se každý den, aby byl mladý čtyřiatřicetiletý člověk svěcen na biskupa. U hlavního stolu seděl starý Jakub Scott, stisknutý mezi biskupa z Iony a biskupa z Lochsu a elegantního biskupa z Anglie, jenomže tentokrát už nemusil mít svou tramvajáckou uniformu, protože byl dán před dvěma lety do pense, a buď jak buď byl by na tu slavnost bezpochyby dostal dovolenou. Paní Scottová seděla také u parádního stolu, ale nemohla si tentokrát koupit nový klobouk, protože nevěděla, že její syn se stane biskupem, a vyčerpala zatím své poukázky na šaty. Bylo tam také hodně polských, francouzských a československých důstojníků v uniformách, neboť Církev toho skotského města byla v těch dnech velmi internacionální. Jenom chudák kanovník Bonnyboat tam nebyl, poněvadž ho před třemi měsíci ranila mrtvice a on teď žil v Útulku pro zestárlé a churavé kněze; byla to velká škoda, neboť by byl mohl zabránit jejich Excelencím, aby neudělali při svěcení spoustu kopanců. Zato Elvíra tam byla, velmi půvabná v své důstojnické uniformě, protože nechala filmu, vrátila se domů a vstoupila do A.T.S. Kanovník Smith seděl vedle ní a myslel si, že je hezčí než kdy předtím; ona však stále ještě tvrdila, že se nebude vdávat, ale možná prý, že se stane jeptiškou, až bude po válce, uvidí-li, že miluje Boha dostatečně.

Víno bylo znamenité a kanovník Smith se cítil dobře disponován, když povstal, aby připil novému biskupovi na zdraví a přál mu *ad multos annos*. Začal tím, že se domnívá, že má zvláštní právo, aby pronesl přípitek, poněvadž on sám pokřtil jeho Excelenci před čtyřiatřiceti lety, a není zrovna mnoho takových kněží, kteří by se mohli pochlubit, že viděli, jak nemluvňata dorůstají v biskupy. Ale nechť hosté nemají strach: nebude řečnit dlouho, poněvadž toho není třeba: znamenité vlastnosti jejich nového biskupa jsou jim všem až příliš dobře známy. Chce říci jenom toto: jejich starý biskup byl veliký a moudrý správce diecése a jeho hlavní starostí bylo, aby tato diecése, kterou tolik miloval, dostala velkého a moudrého správce, až on umře. Jedině v tomto smyslu jest dovolena křesťanovi ctižádost: ctižádost vztahující se k dílu a nikoli k vlastní osobě. Pravý básník dbá jenom o to, aby byla psána velká poesie, a ne o to, aby ji psal on sám. Tak je tomu i s kněžími. Dobří kněží pečují jenom o to, aby plápolající oheň milosti byl přenášen od svíčky na svíčku, a ne aby byli oni sami svíčkami. Biskupové jsou svícemi Božími vyvolenými, hořáky, které byly rozžehnuty svatým Duchem v hloubi století a které potom odevzdaly svůj plamen jiným. Je jist, že to vědomí pronikne i mysl nového biskupa, až bude navštěvovat jejich kostely, oděn v zlato a v purpur: vědomí, že on sám se také rozsype v prach, ale že Boží sláva, jejímž je nositelem, bude plápolat dále na věky. Zdá prý se mu, že by měl říci ještě něco jiného, ale nemůže si teď na to vzpomenout, a tak přeje nové-

mu biskupovi dlouhý a šťastný život. Pak si sedl.

„Drahý Tomáši, neměl jsem tušení, že jsi takový řečník,“ řekl mu elegantní bratranec z Anglie, když stáli v šatně a zapínali si kabáty. „Na mou věru, kamaráde, jsi v těchto barbarských končinách úplně ztracen. Byl bys měl přijít do Anglie: byl bys to dotáhl mnohem dále.“

„Já si jenom přeji, aby to Církev dotáhla daleko,“ řekl kanovník Smith, ale potom převedl řeč jinam, protože nebylo konec konců jeho věci, aby káral elegantního biskupa.

33

Nový biskup vypočítal, že od příchodu Poláků se rozmnožily populární těžké hříchy v diecési o 243.75⁰/₀, a nařídil proto, aby byla dána polským kurátům všechna možná příležitost, aby mohli zpovídat ve všech kaplích a kostelích. Kanovníku Smithovi přišel ten rozkaz obzvláště vhod, poněvadž si nebyl jist, rozumějí-li jeho noví kajícíci jeho duchovním radám ve francouzském jazyku; ta pochybnost trvala od toho dne, kdy mu řekl jeden polský major, kterého právě rozhřešil, u dveří kostela: „Má přítelkyně bude mít brzo dítě. Je to rozkošné. A po válce bude má žena velmi ráda, až vezmu děcko zpět do Polska a řeknu jí: „Podívej se, Vando, tady ti nesu dárek.““ Polský kněz mohl mimo to sloužit v neděli ranní mši, čemuž byl kanovník velmi rád, poněvadž sám už zestárl a bylo tak těžké dostat mladého kaplana. Před zpovědnicí

Otce Lidzowskiho stály ještě řady kajícníků, když opustil kanovník Smith svou zpovědnici jednou v sobotu odpoledne v září r. 1942. Také před zpovědnicí francouzského kněze stály řady francouzských námořníků v barvách modré a bílé; vojenský kaplan generála de Gaulla přišel totiž z Dunoonu, kde kotvila loď Svobodných francouzských sil. Kanovník Smith se díval chvilku s potěšením na řady těch statečných mužů, kteří klečeli na dlaždicích, a potom odešel do sakristie a svlekl kleriku, neboť slíbil, že navštíví kanovníka Bonnyboata v Útulku pro zestárlé a churavé kněze.

Venku před kostelem však už stateční mužové neklečeli, nýbrž tlačili se s ženskými v kalhotových sukách před biografem signora Sarna, na němž byly vyvěšeny reklamy se jmény dvou dam: Veroniky Laceové a Greer Garsonové. Vstupné do přízemí dělalo už šilink devět pencí a na balkon dva šilinky šest pencí, a aktuality byly více než jindy „britským majetkem“, poněvadž signor Sarno byl teď seržantem skotské domobrany a pochodoval hned za dudáky s pravým ecclefechanským švihem. Signore však nestál na schodech před biografem, když šel kanovník okolo; kněz ho našel v cukrářském krámu, když tam šel koupit čokoládový příděl kanovníka Bonnyboata a svůj vlastní.

„Vidíte, velebný pane, nemohu být na dvou místech najednou,“ vysvětloval mu signor Sarno, podává mu dvanáct tabulek čokolády. „*Per Bacco, non sono facili le cose in questo tempo di guerra e di lotta.*“⁵⁴

⁵⁴ „Nežije se lehce v tomto čase války a zápasu.“

Ani sir Dugald Ippecacuanha neshledával, jak se zdálo, živobytí snadným v tomto čase války a zápasu, když na něho kanovník narazil za několik minut potom; stál s tváří přitlačenou na okno jedné drogerie a hltal nezdrženlivýma očima kousek mýdla Palm Olive.

„Všecko je vzhůru nohama,“ řekl kanovníkovi. „Všecky ty tlachy o tom, co budeme dělat po válce, jsou zkrátka směšné. Nejdřív vyhraje válku, a potom mluvíme o tom, co budeme dělat. A chcete-li vědět, jak ji vyhraje, řeknu vám, že je na to jenom jediný recept: vybit bombami všecky Frice i žluťáky, muže, ženy i děti.“

Kanovník zabručel něco vyhybavého, poněvadž si nebyl tím bombardováním o nic více jist nežli tím, že Stalin nevědomky hájí nauku o Neposkvrněném Početí; byl si však jist, že jsou mu z duše odporné všecky laciné sarkasmy, kterými častuje nepřítele též populární tisk, který schvaloval Mnichov v r. 1938 a křičel „Vyhněte se kontinentálním zápletkám“ v r. 1936, a který by byl jistě hlásal spolupráci s Němci s touž vášnivou omezeností, kdyby byl Hitler v r. 1940 dobyl Anglie. Aby posílil svůj argument, ukázal mu sir Dugald exemplář *Denní polnice*, která vytrubovala na prvních řádcích: „*Teď jsme jim to vrátili*“ a kousek dál: „*V pobřežních městech na východě je dost čokolády i cigaret.*“

Lidé musili v té době stát ve frontách na tramvaje. Kanovník Smith si stoupl za matku s dvěma dětmi. Lechtal děti, až je rozesmál, a matka proti tomu zřej-

mě nic neměla, ačkoli jistě věděla, že je kněz. To je jedna z výhod stárnutí, řekl si kanovník: lidé vás konečně pokládají za takového, jakým jste byl vlastně vždycky, a i kněží jsou snáze považováni ve světě za svaté, když jsou staří.

Když konečně tramvaj přijela, byla nabita, ale konduktérka postoupila kanovníku Smithovi své místo a dovolila mu, aby za ni tahal zvoncem: jednou na zastavení, dvakrát na odjezd a třikrát, když měli projet stanicí bez zastavení a nemohli už brát další cestující. Říkala mu, že se vždycky velmi obdivovala katolíkům a že prý má v Glasgově přítelkyni, která vždycky chodí do kostela k otcům Passionátům - tak prý se, myslím, jmenují - a kanovník by mohl být jednou tak laskav a přijít k nim do remisy a pokropit trochu její tramvaj svěcenou vodou, aby jí to přineslo štěstí.

Kanovníkovi dělalo zvonění radost, protože to byla změna v jeho obyčejných povinnostech, ale konduktérka mu vysvětlovala, že nesmí zvonit před nádražím, protože to je věc výhybkářova a ten by dělal rámus, kdyby nesměl zahvízdat na píšťalku. Bylo tak ostatně líp, protože kanovník by byl stejně zapomněl zatahat za zvonec, když přijeli do stanice; stál tam totiž vagon s nákladem ovcí, které vydávaly právě takové zvuky jako profesor Joad, když se směje v Brains-trustu, a když se zase tramvaj rozjela, zdálo se vskutku, že ovce říkají něco o cestě za absolutnem.

Kanovník teď rozdělával své přátele a známé do dvou druhů: horizontálního a vertikálního. Mezi horizontální patřili ti, které znal jenom krátkou dobu,

a mezi vertikální naopak ti, které znal odedávna. K těm druhým patřila hlavně velebná Matka a kanovník Bonnyboat; chodil je oba navštěvovat jednou týdně, poněvadž hovořivali rádi o stejných věcech jako on; bylo mu však více líto kanovníka Bonnyboata než velebné Matky, poněvadž chudák kanovník se mohl jenom belhat o holi, kdežto velebná Matka byla pořád ještě čiperná jako křepelka.

Našel kanovníka Bonnyboata v hovorně kněžského starobince s hromadou jiných starých kněží, kteří už byli příliš chatrní a třaslaví, aby ještě mohli sloužit mši, leda snad u oltáře, který nemá stupňů. Všichni ti starci hleděli na kanovníka Smitha upřenýma závistivýma očima, poněvadž on byl ještě natolik čilý, že mohl chodit a rozdávat svátosti, kdežto oni musili být zavření pospolu a musili poslouchat příhody jeden druhého a číst na pokračování román v *Katolickém hlasateli*.

„A jak se činí nový biskup?“ zeptal se jeden z nich.

„Znamenitě,“ odpověděl kanovník Smith. „Je velmi oblíbený. Ostatně bude příští měsíc světit můj kostel. Stavba je nyní hotova.“

„Za mých časů nedělali chlapce biskupy,“ řekl jiný starý kněz. „A biskupové se nesnažili být oblíbení. Naopak, čím byli méně oblíbeni, tím si byli více jisti, že konají vůli Boží.“

„Biskupové jdou s proudem, jako všechno na světě,“ řekl jiný starý kněz.

„Vzpomínám si, že když jsem byl mladým kaplanem v Corku, setkal jsem se s jedním roztomilým bis-

kupem, a tomu bylo teprv pětatřicet a měl oči modré jako Boží obloha, a v rukou takovou sílu, že zvedl naráz poníka, na mou duchu," řekl první starý kněz.

„Donesl jste mi čokoládu?“ zeptal se kanovník Bonnyboat s vypoulenýma očima, jakmile se octli s kanovníkem Smithem sami v koutku a měli před sebou hrací prkno. Kanovník Smith věděl, že kanovníka Bonnyboata svrbí ta otázka už aspoň deset minut, ale že ji nechtěl vyslovit nahlas, aby se nemusel podělit o svou čokoládu s ostatními kněžími. Neboť od té doby, co zestárl, stal se kanovník Bonnyboat mlsným, a tabulka čokolády znamenala pro něho víc než kniha o obřadech v uniatských církvích, kterou prý psal.

„Já vám něco řeknu, budeme o ni hrát," řekl kanovník Bonnyboat, rozhlédnuv se dokola, neslyší-li je snad někdo z ostatních kněží. „Kolik tabulek je na tento měsíc? Šest? Dobrá. Vyhraji-li, bude všechna čokoláda moje, to jest dvanáct tabulek, a když vyhrajete vy, dostanete vy dvanáct tabulek.“

„Víte, já nemám tuze rád čokoládu," řekl kanovník Smith; „dám vám svou i bez hraní.“

„Nesmysl, budeme o ni hrát," řekl kanovník Bonnyboat. A tak o ni hráli a nejprve se zdálo, že kanovník Smith vyhraje, poněvadž hodil nejvíc šestek. Kanovník Bonnyboat se velmi zamračil a zabručel jenom cosi nesrozumitelného, když ho kanovník Smith žádal o radu, jak uspořádat obřady, až přijde biskup světít kostel Nejsvětějšího Jména; nakonec však hodil kanovník Bonnyboat všechny šestky a vrhl dokonce zpět čtyři pěšáky kanovníka Smitha, takže vyhrál všech

dvanáct tabulek. Kanovník Smith byl rád, že kanovník Bonnyboat vyhrál, protože stařec dostal hned zase svou starou podobu a začal vypravovat kanovníku Smithovi, jak slyšel jednou o vánocích ve Španělsku jednoho kardinála, který zpíval jitřní mši podle mozarabského ritu.

34

Dva dni předtím, co měl nový biskup světit kostel Nejsvětějšího Jména, uslyšel kanovník Smith uprostřed noci řvát sirény, jak říkali tomu poplašnému zařízení jeho farníci; nebyl tím však nikterak polekán, poněvadž je slyšel už tolikrát, a nikdy se nic nepřihostilo. Trápil ho reumatismus a nohy měl jaksí ztuhlé a celé obolené, a tak zůstal ležet potmě, až bude odtrouben konec poplachu, a obětoval zatím své trápení Bohu Všemohoucímu, prose Ho, aby je ráčil přijmout za to, že on sám i ostatní svět na Něho tolik zapomíná. Avšak „konec poplachu“ se stále neozývalo; místo toho bylo slyšet rány a výbuchy a zase výbuchy, a šlo to blíž a blíž.

Kanovník Smith nebyl člověk statečný; aspoň si nemyslí, že je statečný, poněvadž věděl, že by raději umřel přirozeně v posteli, než aby ho oběsili a rozpárali a upálili jako mučedníka, a zdálo se mu, že shořet za živa za leteckého náletu je asi ještě horší, protože to nemá vůbec co dělat s větší slávou Boží. Měl proto podivně měkký pocit v žaludku, když na sebe naházел šaty a spěchal po schodech do kostela, zatím co se ono

řachocení a dunění ozývalo čím dál tím silněji; a ptal se v duchu, bylo-li by hříchem uhasit zápalnou pumu svěcenou vodou, a litoval, že se na to nemůže zeptat kanovníka Bonnyboata.

Neměl tu dobu kaplana, poněvadž mladý Páter Burt odešel jako polní kurát s Jižními horaly, a tak doufal, že kdyby vypukl v kostele oheň, stačil by jej uhasit sám. Když však otevřel dveře od fary a vykročil do noci, rány najednou ustaly a na nebi nad jeho hlavou stály tiché hvězdy.

Když došel ke kostelním dveřím, bylo tam plno párků, které se miliskovaly a cpaly se rybami a smaženými brambory. Musil jim několikrát vysvětlovat, kdo je, než uhnuli a pustili ho dál. Chvilku váhal, má-li je zahrnat, ale vzpomněl si na to, co řekl kanovník Dobbie před třinácti lety na jeho první kapitulní schůzi, že se totiž milost Nejsvětější Svátosti může dotknout jejich duší a změnit jejich vnitřní rozpoložení vzhledem k Bohu Všemohoucímu, a tak je nechal.

V kostele bylo tma, jenom věčné světlo před oltářem hořelo jako rubín. Kanovník chvilku klečel a modlil se, aby se brzo znovu vrátily časy, kdy bude patřit noc zase mnichům a jeptiškám, chválícím Boha od staletí do staletí. Potom rozsvítil dvě nízké mešní svíce na hlavním oltáři, neboť měl zato, že bude bezpečnější dělat co nejméně světla, ačkoli okna byla zatážena zatemňovacími záclonami. Když si potom sedl do první lavice a díval se na oltář, zdálo se mu, že se od něho vzdaluje; zavřel tedy oči, a když je zase otevřel, byl tam oltář stále.

Venku duněla opět děla a dělala nad městem náramný kravál; také jiné zvuky se ozývaly, pískání a ječení a vzápětí opět výbuchy, ačkoli se nezdálo, že by mohl být někdo doopravdy zasažen pumou. Kanovník si vzpomněl, že četl v *Horáckém hlasateli*, hned za zmínkou o neřádu nedělních vojenských koncertů, že lidé, kteří se zdržují na ulicích za leteckého náletu, mohou být snadno zraněni střepinami z protiletectvých střel, a tak šel ke kostelním dveřím a otevřel je. Milenci se už nemiliskovali, nýbrž hleděli vyděšeně na oblohu nad okrajem města, která byla červená a jako v jednom plameni. Kanovník je pozval, aby šli dovnitř, dodávaje, že je nebezpečné, aby zůstávali venku. Plížili se dovnitř jako ovce. Byli to většinou vojáci a námořníci s holkami z dancingu Port Said. Ženštiny byly většinou bez klobouků, a tak jim kanovník Smith řekl, aby si daly na hlavu kapesníky, poněvadž svatý Pavel ustanovil, že se nesluší na ženu, aby vstupovala do domu Božího s hlavou nepokrytou. Jeden z námořníků řekl, že si vzpomíná, že četl v novinách, že arcibiskup canterburský dovoluje teď ženám, aby vstupovaly do kostela bez klobouků, ale kanovník Smith odpověděl, že on se drží toho, co řekl svatý Pavel. A tak si holky daly na hlavu kapesníky, ale zcela na plocho, tak jako čajové ubrousky, ale kanovník jim ukázal, že si mají udělat v rozích uzlíky, aby jim kapesníky pořádně přilehly, a půjčil svůj vlastní kapesník jedné tlusté rozcuchané jezabele z doků, která říkala, že ona kapesník nenosí, poněvadž se jí zdá, že je sprosté troubit nosem v nočních barech.

Jeden z vojáků se tomu nahlas zasmál, ale hned si nastavil ruku před ústa a omlouval se kanovníkovi, že zapomněl, že je v kostele; ale kanovník odpověděl, že se není zač omlouvat, protože se Bůh neuráží tím, smějí-li se lidé v kostele, ale že ovšem záleží na tom, jakým žertům se smějí. Nato řekl voják, že si vždycky myslel, že katolické náboženství je správné náboženství, a jeden z námořníků řekl, že si to myslí také a že by se byl stal už dávno katolíkem, že však nemůže pochopit, proč mají nepokřtěné děti hořet na věky v pekle, když přece vůbec nemohou za to, že nebyly pokřtěny.

Kanovník řekl, že se námořník úplně mýlí a že duše nepokřtěných dětí vůbec nehoří v pekle. Kdyby si všichni pěkně sedli, on že by jim vyložil, jaké je v té věci učení Církve, a snad by jim to také pomohlo odvrátit pozornost od náletu. A tak si všichni sedli do dvou zadních lavic a kanovník si stoupl do lavice před nimi a vykládal jim o svátosti křtu. Dvě z ženštin se tvářily náramně znuděně a jedna z nich mrkala ustavičně na jednoho vojáka, ale kanovník Smith si toho nevšímal, protože měl co dělat, aby překřičel hukot náletu.

Kanovník řekl, že svátost křtu ustanovil sám Náš Pán jako podmínku naší spásy, když řekl, že nebudou-li lidé pokřtěni ve jménu Otce a Syna a Ducha svatého, nevejdou do království nebeského. Snad by se mohlo někomu zdát, že je to podmínka nerozumná, ale Kristus mluvil ve jménu samého Všemohoucího Boha, který nejlíp ví, čeho je nám třeba, abychom byli připuštěni do jeho Ráje, a který zná spravedlnost

všech věcí. Je tedy pravda, že duše nepokřtěných dětí nemohou přijít do nebe, protože to Bůh řekl, ale to neznamená, že přijdou do pekla. Takové učení by bylo vskutku nerozumné, protože nemluvňata nemohou hřešit, neboť nemají ještě poznání, a tedy nemohou urážet Boha ze zlé vůle. Pravda je, že duše nepokřtěných dětí přicházejí do místa, které se nazývá limbus a kde není žádného utrpení; je to místo, kam sestoupil sám Syn Boží, když umřel na kříži a nežli vstal zase z mrtvých. Limbus není ovšem nebe, ale není to ani peklo, a to je všechno, co jim může říci o té věci, protože to je všechno, co zjevil Všemohoucí Bůh své Církvi.

Když to kanovník řekl, ozvala se ohromná rána a námořník, pro kterého to vlastně všechno vysvětloval, otevřel oči. Holka, která seděla vedle něho, ho šťouchla loktem a řekla mu, neměl-li by poděkovat velebnému pánu za to, že jim tak pěkně vykládal o křtu. A tak námořník vstal a řekl, že teď už rozumí, že duše nepokřtěných dětí nepřijdou do pekla, nýbrž do Kimberley, a že teď bude vážně přemýšlet o tom, aby se stal katolíkem. Je prý si jist, že také všichni ostatní budou vážně uvažovat o tom, aby se stali katolíky, když teď vědí, že duše nepokřtěných dětí přijdou do Kimberley.

Kanovník Smith neměl kdy opravit námořníka a říci mu, že duše nepokřtěných dětí přijdou do limbu a nikoli do Kimberley, protože v té chvíli zaduněla rána ještě větší a celý kostel se zatřásl a on i vojáci i námořníci i jejich holky se vrhli na zem. Když zase

vstali, byli tak poděšeni, že úplně zapomněli na duše nepokřtěných dětí. Tlustá rozcuchaná jezabela z doků požádala kanovníka, nemohl-li by zazpívat nějakou duchovní píseň, a navrhla: *Zůstaň se mnou, Pane*, avšak kanovník řekl, že by se hodila líp píseň *Chvalte Nejsvětějšího na výsostech*, poněvadž ji napsal jeden velmi zbožný muž, který se jmenoval John Henry kardinál Newman.

Zpívali všichni z plna hrdla, když tu propadla střechou kostela puma a zapálila záclony za hlavním oltářem. Jiná puma spadla na přední lavice a také je zapálila, a třetí do sakristie na skříň s bohoslužebnými rouchy, ale to uviděl kanovník Smith teprve ve chvíli, když tam přiběhl pro štolu, aby odnesl z hlavního oltáře Nejsvětější Svátost. Našel jednu štolu vzadu za dveřmi a také klíček od svatostánku našel, avšak dvířka od svatostánku byla tak rozžhavena, když je chtěl otevřít, že se jich sotva mohl dotknout. Námořníci a vojáci a holky ho tahali zpět, ale on se jim vytrhl a řekl jim, aby se hleděli dostat z kostela, nechtějí-li uhořet k smrti. Oni však odpověděli, že neodejdou z kostela, dokud nepůjde on, poněvadž jim tak pěkně vypravoval o tom, jak duše nepokřtěných dětí přijdou do Kimberley. Kanovníkova tvář byla tak ožehnuta plameny, že jim nemohl odpovědět, ale přece jenom se mu podařilo vyndat ze svatostánku pyxidu a ciborium.

Všichni byli nesmírně vzrušeni, když se octli venku a viděli všude požár, avšak kanovník je napomenul, že s ním teď nesmějí mluvit, poněvadž drží v ruce Všemohoucího **B**oha.

Celé město se zdálo v plamenech, když konečně přijela stříkačka a kanovník Smith se vydal s Nejsvětější Svátostí do kláštera. Tlustá rozcuchaná jezabela z doků si nedala říci a chtěla jít mermomocí s ním. Kanovník odpověděl, že bude velmi rád její společnosti, ale znovu ji napomenul, že teď nesmí mluvit, a snažil se jí vyložit, jaký to dělají posvátný úkon, a jak se jindy nosí před Nejsvětější Svátostí rozžaté svíce na Počest Boží, ale že nastávají někdy časy, kdy nelze Bohu vzdát ani tuto poctu. Tlustá rozcuchaná jezabela z doků řekla, že snad stačí hořící domy kolem dokola, ale kanovník odpověděl, že nemyslí, že se Bůh na to dívá tímto způsobem, neboť hořící domy jsou pochodněmi lidské bídy.

Nálet ještě trval, když došli do kláštera, a velebná Matka i jeptišky byly vzhůru a všechny v hábitech. Držely rozžaté svíce a seřadily se do průvodu, když viděly, že kanovník Smith nese Nejsvětější Svátost; tlustá jezabela šla za nimi do kaple, přemýšlejíc o tom, že ještě jakživa neviděla nic tak krásného. Když uložil kanovník Smith pyxidu a ciborium do svatostánku, jeptišky poklekly a zazpívaly *Laudate Dominum*. Potom kanovník omdlel a když zase přišel k sobě, skláněla se nad ním mladá jeptiška, jejíž tvář nikdy předtím neviděl.

Kanovník Smith měl radost s rozžatých světél, které jeptišky držely v rukou, když mu přinesl kanovník

Muldoon do postele svaté přijímání. Měl radost z představy, jak se rozlévají po vyleštěných podlahách chodeb světlé jantarové kaluže, protože se podobají světlému odrazu, který vrhá na lidské duše Nejvyšší Svátost, vztyčená nad neštěstím světa. Měl radost z toho, jak hábity jeptišek povívají klášterem a jak za nim kráčí starý kanovník Muldoon, nesa v zahalených pažích své drahocenné břímě, a bylo mu, jako by na něho tiše dopadaly kapky Boží poesie.

Měl radost, když ho kanovník mazal svatými oleji, zatím co venku za oknem se klenula veliká obloha a stromy ještě stály v zahradě. Když žehnal kanovník Muldoon jeho unavené tělo posledními křížky, objevil se daleko v záhybu železniční trati, tam, kde přiléhalo golfové hřiště k panství sira Dugalda Ippecuanhy, chumáč kouře a miniaturní žízalovitý vláček se vinul tence podle náspu. Kanovníka Smitha těšila ta podívaná, neboť se mu zdálo, že i to je část Boží poesie. Leže na svém lůžku myslil na rytmus ročních dob, a jak měl kanovník Bonnyboat pravdu, když přirovnával liturgii Církve k listí a ke květinám, které Bůh rok co rok maluje novou svěžestí.

„*Buon giorno, reverendo Padre mio, e come sta?*“ řekla Elvíra, která k němu přišla ve své důstojnické uniformě a poklekla u jeho lůžka; on však poznal podle jejího úsměvu, že od něho neočekává odpověď, a mimo to se právě modlil kanovník Muldoon veliká přísná slova, na jejichž křídlech jeho duše co nejdříve odpluje. „...ve jménu andělů a archandělů; ve jménu Trůnů a Mocností; ve jménu Knížat a Panství; ve

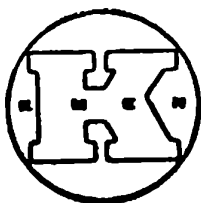
jménu Ctností, cherubínů a serafínů; ve jménu patriarchů a proroků.“ Také velebná Matka klečela vedle postele se svou moudrou a vrásčitou tváří a vzala jeho ruku do obou svých rukou a stiskla ji, a on věděl, že mu dává sbohem v Kristu Ježíši, jejich Pánu. Byly tam také mladé jeptišky se svými roztomilými červenými zářivými tvářemi, které se podobaly jablkům, a s očima, které nikdy nezestárnou, poněvadž jsou to oči nevěst Kristových. Také lady Ippeacuanhová tam byla, vyluzujíc z hrdla hlučné kloktavé zvuky, a polský kaplan tam byl a nový biskup a starý vyschlý městský rada Thompson, který kdysi říkal tak ošklivé věci o Církvi Boží.

„...ve jménu svatých mnichů a poustevníků...“ Uvidí brzo celý zástup svých starých přátel, bude-li k němu Bůh milosrdný a přistane-li na správné straně ohrady. Angus McNab tam bude a biskup a major opilec a starý námořník a Monsignore O'Duffy a Matka de la Tourová a Matka Leclercová a Annie Rooneyová, a všichni ostatní, kteří byli napíchnuti jako knoflíky v kalendáři jeho modliteb. Ptal se v duchu, budou-li v nebi květiny pro Matku de la Tourovou a bude-li tam smět nosit Angus svou stuhu za statečnost a bude-li Annie Rooneyová ráda zpívat *Magnificat*, když jí teď Bůh objasnil všechny věci. Neboť toto je ve skutečnosti smrt: všechny věci se jí objasňují, jako když vytryskne za bombardovacím aeroplánem a za reklamami na fíkový sirup veliké světlo.

A jak tam tak ležel, znal najednou odpověď na všechno: jak budou chromí a nemocní uzdraveni a jak

budou chudí odměnčnicki a jak budou jíst Boží svatí
sladký hrách; jak bude bankéř posledním a nevěstka
první; jak se ruce knězovy nikdy nemýlí, i když jsou
jeho slova sebevíc plochá; jak je Církev uvnitř plná slá-
vy, poněvadž náklad, který nese, léčí všechny její jizvy;
proč Bůh volí často ošklivé těžkopádné lidi, aby vyko-
návali úkol andělů; proč je Bůh tak trpělivý a proč
i kněžší musejí být trpěliví; jak je mocné jejich povolá-
ní a jak jisté je jejich posvěcení; a jak tkví krása budou-
cích luhů v odpovědi, kterou dá každý člověk Kristu
v tichu své duše. Bylo to vskutku všecko tak prosté,
a byl by jim to rád řekl, než od nich odejde, ale po-
zemský břeh, lemovaný jejich postavami, se už dával
v pohyb od jeho postele, a on měl taktak kdy zavolat
na polského kaplana:

„Nezapomeňte jim říci, že v neděli bude mše svatá
na Ovocném trhu!“

EPIKA - nová řada svazek šestnáctý

BRUCE MARSHALL: PLNÁ SLÁVY

(All glorious within)

Z anglického originálu přeložila Hana Šnajdrová

Vydal léta Páně 1948 Vyšehrad v Praze v nákladu 5.000 výtisků

Vytiskly Č. A. T. v Praze podle osnovy Antonína H. Hořánka

Vydání druhé. Cena brožovaného výtisku Kčs 60.-

myšlených románů nebo jinak sympatických filmů. Jejich autoři nám leckdy představují v knihách i na plátně kněze jako dobytečy a rybáře duší, ale neříkají nám nic o tajemství jejich úspěchu - vzpomeňme na příklad na půvabné romány takového Coolena nebo ještě spíše Claese, nebo na sympatický film „Iarář od svatého Dominika“. Podle těchto autorů by se zdálo, že úspěchy kněží záležejí zcela buď v jejich dobromyslnosti a nenáročnosti, nebo zase v jejich obratnosti, v modernosti jejich metod, kterých nepoužívají nebo nedovedou použít jiní, méně pokrokoví kněží. Marshall naopak poctivě vysvětluje úspěchy pátera Smitha upřímností a hloubkou jeho vnitřního života, jeho opravdovým přilnutím k duchu Evangelia, radostným přijímáním obětí, zkrátka mlčenlivým duchovním hrdinstvím toho, kdo opravdově věří v božský charakter svého kněžství a nade vše v nepřemožitelnou sílu křesťanské lásky a vidí církev, přes všechny slabosti, objevující se v ní z lidské nedostatečnosti, *plnou slávy*.

Marshall připomíná Chesterona a jeho otce Browna. Ve filmovém střídání situací a episod osvědčuje dokonalou schopnost kompoziční rovnováhy, takže *Plná slávy* patří i k nejvýznamnějším dílům slovesného umění. Výstižný a plynulý překlad přibližuje rovnocenně toto dílo českému čtenáři.

Přeložila *Hana Šnajdrová*

Obálku navrhl *V. Kubašta*

Stran 240

Cena brož. 60 Kčs, váz. 85 Kčs

U všech knihkupců

Nakladatelství VYŠEHRA D,
Praha II, Karlovo náměstí č. 5

SLAVME SLÁVNĚ SLÁVU SLÁVŮ SLAVNÝCH

Pamětlivo této Kollárovy
výzvy prohlubuje *nakladatelství VYŠEHRAD* znalosti české historie vydáváním dokumentárních textů a monografií.

SLOVANSKÉ STUDIE

Sbírka statí vynikajících českých a slovanských slavistů (Havránek, Trávníček, Pražák, Vašica, Kurz, Páta, Murko, Janko, Jemelka, Vraštil, Francev, Čyževskij, Florovskij, Grivec a mn. j.), dokumentujících *český původ slovanské vzdělanosti a kultury*. 270 stran, brož. 200 Kčs, váz. 235 Kčs.

SLOVANSKÁ KRONIKA HELMOLDA KNĚZE BU- ZOVSKÉHO

Dějiny pobaltských Slovanů v bouřlivých letech 10.-12. století. Přeložil *Dr. Karel Vrátný*. 184 stran, brož. 99 Kčs, váz. 122 Kčs.

Jiří Čarek ROMÁNSKÁ PRAHA

Dějinná rekonstrukce románské Prahy po stránce stavební, uměleckohistorické a po stránce půdorysné a prostorového osídlení našeho hlavního města. 488 stran, brož. 420 Kčs, váz. 460 Kčs, 40 obrazových příloh na křídě.

PŘÍBĚHY KRÁLE PRŮ- MYSLA OTAKARA II. - ZLÁ LÉTA PO SMRTI PRŮ- MYSLA OTAKARA II.

Dva současné letopisy z dob, kdy se utvrzovala moc a rostla sláva českého království. Z latiny přeložil *Dr. Karel Hrdina*, doslov napsal *univ. prof. Rudolf Holínka*. 100 stran, brož. 45 Kčs, váz. 65 Kčs.

Jan Vilíkovský PÍSEMNICTVÍ ČESKÉHO STŘEDOVĚKU

První ucelený a soustavný obraz naší středověké literatury, který dokazuje, že naše středověké slovesné umění nezadá v ničem skvělosti gotických katedrál a českého malířství gotického. 260 stran, brož. 159 Kčs, váz. 184 Kčs.

LEGENDA O SVATÉ KA- TEŘINĚ

Básnický klenot z doby Karlovy s průkopnickou studií *univ. prof. Jana Vilíkowského*. 180 stran, brož. 105 Kčs, váz. 130 Kčs.

STAROČESKÉ SATIRY

Literární skvosty českého středověku z Hradeckého rukopisu se studií *univ. prof. Jana Vilíkowského*. Bohatá obrazová výzdoba *Antonína Strnadla*. 116 stran, brož. 120 Kčs, váz. 140 Kčs.

Jan K. Vyskočil ARNOŠT Z PAR- DUBIC A JEHO DOBA

Obsáhlý vědecký životopis prvního pražského arcibiskupa, spoluzakladatele a prvního kancléře Karlovy university. Toto skvělé dílo je uctyhodnou splátkou na velký díl době největšího českého panovníka všech věků, Otce vlasti Karla IV., do jejíhož kulturního a státně i národně tvůrčího úsilí poskytuje průhled hluboký a všestranný. 700 stran, brož. 300 Kčs, váz. 335 Kčs.

U všech knihkupců

Nakladatelství VYŠEHRAD, Praha II, Karlovo nám. 5